

MILUVNICE ČEŠTINY

捷克语 语法

朱伟华 徐哲 编

外语教学与研究出版社

MILUVNICE ČEŠTINY

捷克语语法

封面设计 艺美致远

¥: 21.90

ISBN 7-5600-0532-2

9 787560 005324 >

一个学术性教育性
出版机构

网址: <http://www.fltrp.com.cn>

MLUVNICE ČEŠTINY

捷克语语法

编者 朱伟华 徐哲

外语教学与研究出版社

(京)新登字 155 号

捷克语语法

主编：朱伟华 徐 哲

* * *

出版发行：外语教学与研究出版社

社 址：北京市西三环北路 19 号 (100089)

网 址：<http://www.fltrp.com.cn>

印 刷：北京外国语大学印刷厂

开 本：850×1168 1/32

印 张：16.25

字 数：297 千字

版 次：1989 年 6 月第 1 版 2000 年 9 月第 2 次印刷

印 数：2401—4400 册

书 号：ISBN 7-5600-0532-2/G·261

定 价：21.90 元

几点说明

《捷克语语法》是北京外国语学院东欧语系捷克语教研室组织编写的教材，供捷克语专业二、三年级学生使用，也可供自学者参考使用。

《捷克语语法》是一本关于现代捷语的描写语法，主要任务是结合中国人学习捷语的特点，介绍捷克语语音、正字法、词法和句法的基本知识和理论。在编写过程中参考了捷克斯洛伐克现用高教课本《捷克语语法》、《规范捷克语句法》以及《作为外国语的捷语》和《捷克语简明语法》等。

本书使用了一些常用的原文语法术语，这些语法术语的汉语译名都可从附录《捷汉语法术语对照表》中查到。

本书的编写者是朱伟华（语音第1章、词法第8—11章、句法第1—7章以及捷汉语法术语对照表）和徐哲（语音第2章、正字法和词法第1—7章）。

丛林同志是本书的审校者，在审阅全书的过程中曾对词法实词部分做过补充和修改。

周美如同志是本书的责任编辑，并对词法的虚词部分做过补充和修改。

毛春海同志是本书的技术编辑，并为本书设计了多个表格。

由于编者水平和时间所限，本书定有不少缺点和不妥之处，希望读者批评指正。

一九八八年七月

目 录

第一部分 语音 HLÁSKOSLOVÍ/ FONETIKA

- 1. 音素和字母 1
- 2. 规范语音 16

第二部分 正字法 PRAVOPIS

- 1. 正字法 25
- 2. 标点符号 32

第三部分 词法 TVAROSLOVÍ/MORFOLOGIE

- 1. 词和词汇 38
- 2. 名词 42
- 3. 形容词 97
- 4. 代词 115
- 5. 数词 143
- 6. 动词 154
- 7. 副词 231
- 8. 介词 246
- 9. 连词 288
- 10. 小品词 309
- 11. 叹词 325

第四部分 句法 SKLADBA/SYNTAX

- 1. 语句、句子和句子的基本成分 330
- 2. 句子的扩展成分 343
- 3. 句法关系和句子分类 406
- 4. 简单句 429

5. 复合句	432
6. 词序和语句的实际切分	460
7. 直接引语和间接引语	469
附录 捷汉语法术语对照表	474

第一部分 语音

HLÁSKOSLOVÍ/FONETIKA

第 1 章 音素和字母

Hlásky a písmena

1. 0 语音、音素和字母的概述

语言是音义结合的符号系统。语音是语言符号内部结构的一个基本要素，是由人的发音器官的各种活动所引起的空气振动的结果。

人们运用言语进行交际时，说的每句话都是一连串的音；我们把这一连串的音称作语流。把语流中的音按音质来划分，分到不可再分的时候就是音素。所以说，音素是言语的最小音质单位。

为了把言语中能够被人的听觉分辨出来的各个不同的音分别记录下来，就要使用记音符号。记音符号也叫标音符号，简称音标。捷文字母是捷克语的音标。理想的音标体系是一符一音、一音一符，国际音标就是这样的音标体系。捷文字母是经过改造的拉丁字母，它所标的绝大多数音与同形的国际音标所标的音是一致的。由于捷语语言发展上的原因，捷文字母体系并非完全是一符一音、一音一符的，如：符号d通常作音素[d]的音标，但写在[i]前的d也作音素[ɔ]的音标，而音素[i:]则有í和ý两个音标。

1. 1 捷克语字母表 (česká abeceda)

字母		字母名称	发 音		举 例
大 写	小 写		[国际]	[捷克]	[用国际音标注音]
A	a	krátké a	a	a	Anna [anna]
Á	á	dlouhé á	a:	á	máma [ma:ma]
B	b	bé	b	b	baba [baba]
C	c	cé	ts	c	cep [tsep]
Č	č	čé	tʃ	č	čáp [tʃa:p]
D	d	dé	d	d	doma [doma]
Ď	ď	ďé	d̟	ď	ďábel [ɟa:bel]
E	e	krátké e	e	e	cena [tsena]
É	é	dlouhé é	e:	é	léto [le:to]
Ě	ě	je	je	je	Věra [vjera]
F	f	eř	f	f	fakt [fakt]
G	g	gé	g	g	gól [go:l]
H	h	há	h	h	hop [hop]
CH	ch	chá	x	ch	chata [xata]
I	i	krátké i	i	i	pivo [pivo]
Í	í	dlouhé í	i:	í	víno [vi:no]
J	j	jé	j	j	jak [jakʰ]
K	k	ká	k	k	káva [ka:va]

字母		字母名称	发 音		举 例
大 写	小 写		[国际] [捷克]		[用国际音标注音]
L	l	el	l	l	lampa [lampa]
M	m	em	m	m	maso [masɔ]
N	n	en	n	n	nos [nos]
Ň	ň	eň	ɲ	ň	ďaň [dɔɲ]
O	o	krátké o	ɔ	o	oko [ɔko]
Ó	ó	dlouhé ó	ɔ:	ó	tón [tɔ:n]
P	p	pé	p	p	Petr [petr]
Q	q	kvé	kv	kv	quieto [kvie:tɔ]
R	r	er	r	r	ryba [riba]
Ř	ř	eř	ř	ř	řepa [rʲɛpa]
			rʲ	ř	při [prʲi]
S	s	es	s	s	síla [si:la]
Š	š	eš	ʃ	š	sešit [seʃitʃ]
T	t	té	t	t	teta [teta]
Ť	ť	ťé	ɕ	ť	sít [si:ɕ]
U	u	krátké u	u	u	ulice [ulitse]
Ú	ú	dlouhé ú	u:	ú	úkol [u:kɔl]

字母		字母名称	发 音		举 例
大 写	小 写		(国际) (捷克)		(用国际音标注音)
Ů	ů	kroužko- vané, ů	u:	ú	stůl (stu:l)
V	v	vé	v	v	věta (vjeta)
W	w	dvójité vé	v	v	waltz (valts)
X	x	iks	ks	ks	text (tekst)
			gz	gz	exil (egzil)
Y	y	tvrdé y /ypsilon/	i	i, y	syn (sin)
Ý	ý	dlouhé, tvrdé ý /dlouhý ypsilon/	i:	í	výraz (vi:ras)
Z	z	zet	z	z	zub (zup')
Ž	ž	žet	ž	ž	žába (ž.a:ba)

1. 2 关于字母表的说明

1. 2. 1 捷文字母使用撇 (čárka) 、钩 (háček) 和圈

(kroužek) 三种附加符号。在字母上方加撇的字母有á, é, í, ó, ú ; 加钩的字母有č, ě, ě, ň, š, ť, ž; 加圈的有ů。

1. 2. 2 各个字母在字母表中的排列顺序是固定的。捷克语词典中的词条排列顺序就是以字母表中的字母排列顺序为依据的。捷文字母共有 42 个, 其中的 31 个字母在词典中被列为部首, 它们是:

A, B, C, Č, D, E, F, G, H, CH, I, J, K, L, M,
N, O, P, Q, R, Ř, S, Š, T, U, V, W, X, Y, Z, Ž

其余 11 个字母在词典中不作部首出现, 它们是: á, ě, é, ě, í, ň, ó, ť, ú, ů, ý 凡由这些字母作词首的单词, 可在由与之相应而不带附加符号的字母作部首的词条中查检。如 ďábel 一词即归在部首 d 的词条中, úkol 一词归在部首 u 的词条中。

1. 2. 3 捷文字母有大写和小写两种写法, 但 á, é, ě, í, ň, ó, ť, ů, ý 9 个字母很少以大写形式出现; 大写字母和小写字母都有印刷体和书写体。出版物上一般采用印刷体, 手写时一般用书写体。捷文字母的手写体与英文字母手写体基本一致, 只是字母 t 的小写手写体通常写作 *l* 而不写作 *t*, z 的小写手写体通常写作 *z* 而不写作 *z*。

1. 2. 4 捷文字母手写体 (见本章末尾附页)

1. 2. 5 字母 f 常用于外来词, 字母 g 多用于外来词, q, x, w 三个字母只用于外来词。

1. 2. 6 字母 ř 表示捷语特有的颤音 [r̃] 或 [r̃̂]。[r̃] 和 [r̃̂] 表示在发颤音 [r] 时同时发出 [j] 或 [ɟ]。在 80 年代以来出版的某些捷克语语言学专著中, 常用

[ř] 表示发作浊音时的ř, 用 [ř̥] 表示发作清音时的ř̥。

1. 2. 7 由于捷文字母并非完全是一符一音, 所以在词典中有不少单词也注有其正确读法的音标。捷克语言学家习惯于用捷文字母作音标, 如: turistika 的 -ty-, 用 [-ty-] 标明有关音节 -ti- 不读作 [-t̥i-] 而读作国际音标的 [-ti-]。

1. 2. 8 辅音的字母名称也可以是“有关辅音+中性元音 (neutrální samohláska)”, 如: b→ba, ž→žə。

1. 3 音素的体系

捷语的音素体系由各类元音和辅音组成。

1. 3. 1 元音 (samohlásky/vokály)

捷语的元音都是乐音 (tóny), 发音时呼出的气流在口腔中自由送出, 不受阻碍。声带振动。

1. 3. 1. 1 捷语的元音多数系单元音 (jednoduché samohlásky), 它们是短元音 (krátké samohlásky) a, e, i (字母y也读作 [i]), o, u 和长元音 (dlouhé samohlásky) á, é, í (字母ý也读作 [i:]), ó, u (字母ů也读作 [u:])。同一音质的短元音与长元音的区别是发音持续时间的长短不同, 长音发音的持续时间大约为短音的两倍到三倍。

单元音的音质决定于口腔的形状与大小, 而口腔形状的变化又取决于唇、舌和下颚的不同配合动作。捷语单元音均属口元音 (软腭和小舌上升, 堵住鼻腔的通道, 让气流从口腔排出)。

1. 3. 1. 2 单元音的分类

捷语单元音发音时开口度、舌位和口形一览表

舌 位 前 后		前		央	后	
开口 度	舌 位 高 低					
小	高	í i				ú u
中	中		é e		ó o	
大	低			a á		
双唇构成 的口形		扁形	狭长形	自然张 开状	圆形	圆筒状

根据舌位的高低来划分，[í, i] 和 [ú, u] 是高元音 (vysoké samohlásky)，[e, é] 和 [o, ó] 是中元音 (středové samohlásky)，[a, á] 是低元音 (nízké samohlásky)；根据舌位的前后划分，[í, i] 和 [e, é] 是前元音 (přední samohlásky)，[a, á] 是央元音 (střední samohlásky)，[o, ó] 和 [ú, u] 是后元音 (zadní samohlásky)。若按舌面在口腔中的不同垂直位置和水平位置综合分类，则 [í, i] 为前高元音 (přední vysoké samohlásky)，[e, é] 为前中元音 (přední středové samohlásky)。

sky) , [a , é] 为央低元音 (střední nízké samohlásky) , [o , ó] 为后中元音 (zadní středové samohlásky) , [u , ú] 为后高元音 (zadní vysoké samohlásky) ,

1. 3. 1. 3 捷语元音体系中有少量的双元音 (dvojhlásky/diftongy) , 双元音是由一个音节中两个单元音构成的, 发音时两个元音连读 (前重后轻) , 典型的捷语双元音是 [ou] : louka (草地) ; mouka (面粉) , houba (蘑菇) 。

双元音 [ea] 和 [au] 只出现在外来词和叹词中, 如: pneumatika (轮胎) , muzeum (博物馆) , auto (汽车) , astronaut (宇航员) , mňau (咪) 。

1. 3. 2 辅音 (souhlásky/konsonanty)

捷语的辅音都是带噪音成分的音素, 或本身就是噪音 (šumy) , 是气流在发音器官的某一部位遇到阻碍并克服阻碍而发出的音。辅音的音质决定于形成阻碍和克服阻碍的方式, 声带的振动与否, 气流的强弱以及气流受阻的部位。

捷语辅音有:

b, c, č, d, ě, f, g, h, ch, j, k, l, m,

n, ň, p, r, ř, s, š, t, ě, v, z, ž

1. 3. 2. 1 捷语辅音 (包括语流中的音位变体) 的发音方式和部位一览表

音 标 发音方式			发音部位	双唇	唇齿	舌尖齿龈	舌叶齿龈	前腭	后腭	喉
塞音	口腔	清浊	p b		t d			t̪ ɖ	k g	[ʔ]
	鼻腔	清浊	m		n			ɲ	[ŋ]	
塞擦音		清浊			c ɕ	č ɟ				
擦音 (广义)	擦音(窄义)	清浊		f v	s z	š ž		j ɰ	ç [ʁ]	h
	边音	清浊			l					
	颤音	清·浊			ʀ r, ʁ					

1. 3. 2. 2 辅音的分类

1. 3. 2. 2. 1 按发音方式分类

1) 塞音 (závěrové souhlásky, 又称爆发音)。发音器官互相紧密接触造成阻塞状态, 然后突然打开, 让气流爆发冲出, 发出声音。捷语中的塞音有: p, b, t, d, ě, ě, k, g; m, n, ň。其中 m, n, ň 也称做鼻音 (nosní souhlásky)。

2) 擦音 (úžňnové souhlásky 又称窄音)。发音器官互相接触或接近, 形成缝隙, 气流从缝隙中挤出, 摩擦成声。捷语中的擦音有: f, v, s, z, š, ž, j, ch, h; l; r, ř。但通常 l 被单独称作边音 (boková souhlásky); r, ř 称作颤音 (kmitavé)。

3) 塞擦音 (polozávérové souhlásky)。这是发音器官先塞后擦, 塞擦结合而发出的音。捷语中经常出现的塞擦音是 c [ts] 和 ě [tš]。

1. 3. 2. 2. 2 按发音部位分类

1) 唇音 (retné souhlásky), 捷语的唇音包括 p, b, m 和 f, v; 其中 p, b, m 是由双唇合拢造成的塞音, 故又称作双唇音 (obouretné), f, v 是由上齿和下唇造成的擦音, 故又称作唇齿音 (retozubné)。

2) 齿龈音 (zubodásňové souhlásky)。捷语的齿龈音包括 d, t, n, c, s, z, l, r, ř 及 ě, š, ž; 其中 d, t, n, c, s, z, l, r, ř 是由舌尖和上齿背 (或上齿背与牙龈之间的部位) 所造成的塞音、塞擦音和擦音, 故又称作舌尖齿颤音 (přední dásňové); ě, š, ž 是由舌叶和上齿背或牙龈所造成的塞擦音

和擦音，故又可称作舌叶齿龈音 (zadní dásňové)。

3) 前顎音 (předopatrové souhlásky, 又称硬顎音)，是舌面和硬顎部位的塞音和擦音。捷语的前顎音有 t, č, ň, j。

4) 后顎音 (zadopatrové souhlásky) 又称软顎音)，是舌根和软顎部位的塞音和擦音。捷语的后顎音有 k, g, ch。

5) 喉音 (hrtanové souhlásky)，即喉部擦音。捷语只有一个喉音 h，此音是在声门部位发出的。发 h 时，声带相互靠近并振动（发出声带乐音），与此同时，声带软骨尽量相互离开，从而形成一个三角形的窄狭通道，在此通道中产生出摩擦噪音。此外还有喉塞音（顿音），其音标为 [ʔ] 或 [ʔ']。

1. 3. 2. 2. 3 按声带振动与否分类

1) 清辅音 (neznělé souhlásky)。发音时，在声带不振动的条件下所发出的辅音叫做清辅音。捷语的清辅音为：

p, t, č, k; c, č; f, s, š, ch; ř°

2) 浊辅音 (znělé souhlásky)。在声带振动的条件下所发出的辅音叫浊辅音。捷语的浊辅音为：

b, d, ě, g, h, m, n, ň; v, z, ž, j, l, r, ř

捷语的多数辅音是清浊成对的。清浊成对的辅音称为成对辅音 (párové souhlásky)，最典型的有以下 7 对：

p	t	č	k	f	s	š
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
b	d	ě	g	v	z	ž

其中每一对成对辅音在发音时，发音器官中构成障碍的部位是相同的，所不同的只是声带的振动与否。ch - h 也常被列为

成对辅音，因为在发这两个辅音时，虽然发音器官中构成障碍的部位不相同（ch 是后顎音，h 是喉音），但所造成的声学印象是成对的。

作为塞擦音的清辅音 c, č 实际上是 [ts]，[tš] 的辅音组，它们在捷语音素体系中的对应浊辅音是 [dz]，[dž]，如：podzim, džíp 等。此外，在某种语音环境中（如受浊辅音同化）清辅音 c, č 也发作 [dz]，[dž]，如：lecko [ledzgo], proč bychom (pročžbichom)

浊辅音 ř 的对应清辅音是 ř^{*}，它是 ř 在特定语音环境和语音组合中的变体，如：

To je lékař [lékař^{*}].

přítel [p'řítel] ; kuchařka [kuchař^{*}ka]

ř 是捷语特有的颤音。发音时，舌尖向上齿龈方向抬起，形成缝隙（与发擦音 [ž] 或 [š] 时所形成的缝隙相当），气流从此缝隙中急速射出，同时使舌尖颤动，摩擦成声。

辅音 ř 和 r 虽同为舌尖颤音，但舌尖在口腔中的位置略有不同：发 ř 时舌尖稍靠前，发 r 时舌尖稍靠后。此外，舌尖颤动的振幅和频率也有所不同，发 ř 时舌尖的振幅小而频率高（4 至 6 次，相当于发 r 时的一倍），发 r 时振幅大而频率低。

除成对辅音外，其余的捷语辅音都是不成对的浊辅音，即 n, ň, j, l, r。

音节 (slabika)

音节是言语过程的最小结构单位，也是最紧密的发音单位。

音节由一个或数个音素构成。构成音节的必要成分是具有足够明度的成音音。

捷语的元音都是成节音。捷语辅音中也有少数音素具有成节音的性质，其中最典型的是颤音 *r* 和边音 *l*。因此，*r*, *l* 亦称成节辅音 (*slabikotvorné souhlásky*) 或半元音。在捷克出版的语言学著作中，通常用下加圆点的方法来表示成节辅音，如：

vlk [v_{ḷ}k], *blb* [b_{ḷ}b], *krtek* [k_{ṛ}tek]
prst [p_{ṛ}st]

音节分开音节 (*otevřená slabika*) 和闭音节 (*zavřená slabika*) 两种。以元音结尾的叫开音节。如：
a, i, do, na, já, ty, vy, ona, dva, tři ..... ;

以辅音结尾的叫闭音节。如：

on, den, muž, krk ..... .

在捷语单词中，元音和辅音出现的频率大致相等。多数单词以元音结尾，即开音节单词在捷语中占绝对优势。

1. 5 音位 (*fonémy*)

1. 5. 1 音位的定义是语言学家讨论得很多的题目，主要有两种观点：

1) 音位是一组或一族相互关联的音，如捷语的 /*p*/ 包括 [p] 和 [p'] (= [p^h])，

2) 音位就是一组区别性特征 (*distinktivní rysy*)。如捷语中的 /*p*/ 被认为是由双唇音 + 塞音 + 清音构成的 (在捷语音位体系中，送气特征不是区别性的，故允许 /*p*/ 有音位变体 *p'*)。

然而不论用哪种观点，我们都能从一种具体语言的连续体中分析出哪些音是有辨别词义功能的，哪些音没有辨义功能，因此

我们说，音位就是具体语言中具有辨义功能的最小的语音单位。

1. 5. 2 每一种语言都有自己的音位体系。在对比任何两种语言时，我们既要注意这两种语言音位体系中所共有的语音单位，更应注意它们各自所独有的语音单位。例如在用俄语和捷语作对比时，我们会发现大部分俄语的音位在捷语中也是音位；同时也会发现，有一些捷语的音位则是俄语所没有的，如音质音位（通过音质的不同，起到区别意义的作用） ɔ , ɛ ；非音质音位（通过声音的高低轻重、长短的不同，起到区别意义的作用） $\acute{a}$, $\acute{e}$, $\acute{i}$, $\acute{o}$, $\acute{u}/\acute{ũ}/$ 。

1. 5. 3 不同的语言可以有共同的音素，但这些音素在一种语言中可能是音位，而在另一种语言中则可能仅仅是某些音位的变体（一个音位处于不同语音环境和语音组合中所产生的“大同小异”的音），这一点更需要引起外语学习者的注意。如汉语与捷语中都存在下列这三组音素：浊塞音 $[\text{b}, \text{d}, \text{g}]$ ，清塞音 $[\text{p}, \text{t}, \text{k}]$ ，带吐气特征的清塞音 $[\text{p}', \text{t}', \text{k}']$ 。在汉语中，后两组音都是音位，第1组浊塞音不是音位，因为它们没有辨义功能，仅仅是清塞音 $[\text{p}, \text{t}, \text{k}]$ 在特定语音环境和语音组合中的音位变体；在捷语中，前两组音是音位，第3组带吐气特征的清塞音则不是音位，因为它们没有辨义功能，仅仅是清塞音 $[\text{p}, \text{t}, \text{k}]$ 的音位变体，如：

$\text{přítel, pop; třída, byt; křída, rak}$

1. 5. 4 音位是语言学界在本世纪初提出的一个新概念。20年代，在布拉格学派的倡导下，欧美各国都开始重视对具体语言音位系统的考察，从而形成了一门新学问——音位学（*fonologie*，又称音系学）。今天音位学已是一门与语音学并列的语

言学分支学科。音位学从语言的功能出发去分析研究语音，因而对语言研究和语言实践都有重要的指导意义。

Malá i velká písmena tiskací a psací

a A	b B	c C	č Č
<i>a A</i>	<i>b B</i>	<i>c C</i>	<i>č Č</i>
d D	ď Ď	e E	f F
<i>d D</i>	<i>ď Ď</i>	<i>e E</i>	<i>f F</i>
g G	h H	ch Ch	i I
<i>g G</i>	<i>h H</i>	<i>ch Ch</i>	<i>i I</i>
j J	k K	l L	m M
<i>j J</i>	<i>k K</i>	<i>l L</i>	<i>m M</i>
n N	ň Ň	o O	p P
<i>n N</i>	<i>ň Ň</i>	<i>o O</i>	<i>p P</i>
r R	ř Ř	s S	š Š
<i>r R</i>	<i>ř Ř</i>	<i>s S</i>	<i>š Š</i>
t T	ť Ť	u U	v V
<i>t T</i>	<i>ť Ť</i>	<i>u U</i>	<i>v V</i>
w W	y Y	z Z	ž Ž
<i>w W</i>	<i>y Y</i>	<i>z Z</i>	<i>ž Ž</i>

第 2 章 规范语音

Spisovná výslovnost

2. 0 规范捷语的语音与通俗捷语或方言的语音不同，它有一套严格的规则。

2. 1 正音法 (ortoepie)

2. 1. 1 注意每个音素的正确发音。

在这方面应特别注意保持元音的适当长度，否则可能引起意义上的差别。如：

hračka	玩具	- hráčka	女(球类)运动员
váha	重量	- váhá	他(她)在犹豫
pracuji	我工作	- pracují	他们工作
být	(一个动词)	- byt	(一套)住房

位于词尾的长元音(i), (ú)尤应注意不要缩短。

此外还应注意，捷语元音的长度与重音 (přízvuk) 无联系，即：重音节中的短元音并不延长，非重音节中的长元音不得缩短。

1. 2 复合词中如有两个元音连在一起，则两个元音必须分别发音，不能连读。

2. 1. 2. 1 如两个元音是相同的，不能读为一个，如：

modrooký	不能读作 (modrokí)
dvěadvacet	不能读作 (dvěadvacet)
potevřít	不能读作 (potevřít)

2. 1. 2. 2 如相连的两个元音不是相同的，不能读为双元音。如：

poučný	不能读作 (poučn ^í)
--------	-----------------------------

severoamerický -- 不能读作 (severoamerický)

2. 1. 2. 3 上述两个相连元音的发音规则，也适用于以元音结尾的介词与以元音开头的名词构成的词组的读法，如：

po obědě, do Ostravy, po ulici

2. 1. 2. 4 两个相连元音发音时，有时在第二个元音前用顿音 (ráz)，其标音符号是 [']。如：

modrooký 读为 (modrookí) 或 (modro'okí)

potevřít 读为 (potevřít) 或 (po'tevřít)

po obědě 读为 (poobědě) 或 (po'obědě)

po ulici 读为 (poulici) 或 (po'ulici)

顿音在日常口语中的使用日渐减少，在加前缀的词（如 po-
učný, neobvyklý）中更少用。但在正式、隆重的场合最好使用顿音。

2. 1. 3 以浊辅音结尾的介词，如在以元音开头的词前面，其结尾的浊辅音读成清辅音，元音前应有顿音：

v Evropě (f'evropě)

v okně (f'okně)

z úst (s'úst)

pod oknem (pot'oknem)

同样，介词 k, s 与以元音开头的词连用时，也应用顿音。
如：

k obědu (k'obědu), s Ivanem (s'ivanem)

2. 1. 4 单词的结尾若是浊辅音，则在停顿前应读成清辅音。
如：

zub (zup), loď (loť), kov (kof);

vězves). jez (jes); sníh (sních);
dialog (dijalok); příjezd (příjest)

2. 1. 5 辅音组的发音规则如下:

2. 1. 5. 1 由成对辅音 (párové souhlásky) 构成的辅音组, 或全部读为浊辅音, 或全部读为清辅音, 这通常是由辅音组最后一个辅音 (是浊、是清) 决定的。由介词和名词构成的词组中几个辅音连成辅音组, 也适用此规则。如:

1) 全部浊化的辅音组

shor (zbor); prosba (prozba);
někdy (něgdy); léčba (lédžba);
k bratrovi (gbratrovi)

2) 全部清化的辅音组

zpěv (spjef); lehký (lechký);
háčka (hátka);
z chalupy (schalupi); pod koly (potkoli)

辅音组中清浊辅音间的这种转化称为音的同化现象 (asimilace)

2. 1. 5. 2 但有两种例外情况:

1) 在 v 前面的清辅音并不浊化。如:

tvoje (tvoje) (与 dvoje 发音不同)
svolatsvolat (与 zvolat 发音不同)
kvítí kvílí) k večeru (kvečeru)

2) 辅音组 sh 在词中或全部浊化, 或全部清化。

shoda (zhoda) / (schoda)
shromáždění (zhromáždění) / (schromáždění)

shledaná (zhledaná) / (schledaná)

shnít (zhnít) / (schnít)

波希米亚地区习惯于全部清化，而摩拉维亚地区习惯于全部浊化。

但应注意，由介词 s 和以 h 开头的名词构成的词组、由此构成的词或个别其他词中，sh 只能读成 (zh)，如：

s hor shora shluk shluknout se
(zhor), (zhora), (zhluk), (zhluknout se)...

2. 1. 5. 3 在 m, n, ň, j, l, r 之前的清辅音，除个别短语结构外部不发生同化现象。如：

směna (směna); sjezd (sjest)

k jaru (kjaru); klenota (klenota)

可是：přes most (přezmost)

2. 1. 6 辅音组中的所有辅音一般都须发音，不可省略。

只有少数辅音中的某个辅音可省略，如：

1) 单词开头为 js- 时，可省去 (j) 音：

jsi (si) jsem (sem)

jste (ste) jsou (sou);

但如果前有前缀 ne- 时，(j) 不可省略：

nejši -- (nejši); nejsem -- (nejsem)

2) 下列词中可省略某些辅音：

dcera (cera); srdce (srce)

ctnost (cnost).

2. 1. 7 两个相同或相似辅音连在一起的发音规则：

2. 1. 7. 1 在这种情况下，通常读为一个辅音。如：

panna (pana), měkký (měký)

vyšší (vyší), oddech (odech)

rozzlobit (rozlobit), leccos (lecos)

užší (uší), dražší (draší)

2. 1. 7. 2 ts, tš, (有时也包括 ds, dš) 连读为 (c), (č);

dětský (děcký), bohatství (bohactví)

větší (věčí), kratší (kračí)

lidský (lický), odsud (ocut)

radši (rači), nadšení (načení)

2. 1. 7. 3 但在某些情况下, 为表明词的前缀或后缀, 避免含义不清, 两个相连的相同辅音也须分开读 (或拖长其发音)。如:

nejjasnější (nej'jasnější)

poddaný (pod'daný), podtrhnout (pot'trhnout)

v pecce (fpec'ce), půllitr (púl litr)

介词短语中若出现两个相同或相似的相连辅音, 亦须分读。

如:

před domem (před domem)

bez slevy (bes slevy)

nad střechou (nat střechou)

pod šaty (pot šaty)

2. 2 外来词的发音规则

2. 2. 1 捷克语中的外来词其读音与原词有所变化, 主要是:

(1) 词重音按捷克语习惯移至第一音节;

2) 原词中捷克语没有的音素, 用捷语中相近的音素来代替。
如英语中的 *w* 用捷语 (*v*) 代替, 英语吐气的 (*pʰ, tʰ, kʰ*) 用捷语不吐气的 (*p, t, k*) 代替。

Portland (pórtlend) ;

2. 2. 2 部分外来词书写为短元音, 读为长元音 如:

aktivní (aktývní), kultura (kultúra)

literatura (literátúra), tribuna (tribúna)

Asie (ázije) vitamin (vitamín)

gymnazium (gymnázium)

2. 2. 3 外来词中的字母 *s* 不仅在成对辅音中的浊辅音前读为 (*z*), 在非成对的浊辅音 (*m, n, r, l, j*) 的前后时大多也读为 (*z*); 在两个元音之间也常发 (*z*) 音。现代捷语的发展总趋势是书写与发音一致, 因此原词中的 *s* 通常已改写为 *z*, 很少看到旧拼写法了 (例外是后缀 *-ismus*) 例如:

在外来词中仍保留字母 *s*, 并读作 (*s*) 的常用词有:

diskuse (-so), pesimista (-si-),

personál (-so-), agrese (-se),

komsomolec (-so-), režisér (-sér)。

2. 2. 4 外来词中的字母 *x*, 有时发浊音 (*gz*), 有时发清音 (*ks*)。在以下情况发 (*gz*) 音:

1) 在浊辅音 *h* 之前, 如 *exhibice* (egzhibice)

2) 以 *ex-* 开头的词, 后面接元音者, 如:

existence (egzistence)

exemplář (egzemplář)。

在以下情况中发 (*ks*) 音:

1) 在清辅音前, exponovat (eksponovat)

2) 在两个元音之间 boxovat (boksovat)

3) 以 ex-开头的词, 明确感到是前缀者, 如:

exadmirál (eksadmirál)

exministr (eksministr)

2. 2. 5 在外来词中 d, t, n 与 i 构成音节时, 并不被 i 软化为 ě, ě, ň。如:

aktivista (aktyvista);

redigovat (redygovat); ministr (minystr)

2. 3 重音 (přízvuk)

捷语的词中几个音节发音的响度是不同的, 通常第一音节发音响度最大, 这就是词重音 (slovní přízvuk)。重读的音节为重音节, 其余音节为非重音节。重音用 ' 号标在重音节前。词重音的规则如下:

2. 3. 1 词的第一个音节通常为重音节, 如:

'lid, 'vláda, 'východ, 'pracoval, 'krásný

2. 3. 2 包含三个音节以上的词 (以及一个词与无重音词构成的词组), 除第一音节上最强的重读 (主重音, přízvuk hlavní) 外, 还可有较弱的重读, 称为次重音 (přízvuk vedlejší, 用 , 号标出)。次重音通常在第三、第五 (有时是第四、第六) 音节。如:

naší, zení; 'černo, bílý; 'deva, desátý;

'usta, novení; 'praco, val, jsem;

'nežne, spolehlivější

2. 3. 3 由原型介词和静词构成的介词短语中, 重音在介词上。

如:

'do práce; 'po Labi; 'na východě;
'na něm; 'ke škole; 'se sestrou;
'u rodičů; 'do páté 'třídy

但如介词后的静词特别长, 发音困难, 或需要特别强调, 重音节保留, 介词不重读。如:

na 'nejne přístup nějším 'místě
na 'okresní 'národní 'výbor, 'ne na 'místní

2. 3. 4 在由非原型介词和静词构成的短语中, 重音在静词第一音节上。如:

mezi 'stromy, mimo 'sobotu, kromě 'tebe,
skrze 'les, vedle 'předpisu,
zpod 'stolu

3. 5. 有些词在语流中从不重读, 这类词称作 无重音词 (příklonky)。如:

mi, ti, tě, se, mu, ho; jsem, jsi, ...; bych,
bys...; a, i, však, že...

无重音词与其前 (有时也与其后) 的词连在一起, 发音时作为一个整体 (如同一个词) 来读。如:

'myl jsem se, 'zapřá hájí si koně, 'viděl
jsem ho 'přicházet, mezi 'otcem a 'matkou

2. 3. 6 句重音 (větný přízvuk)

除了词重音之外, 还有所谓“句重音”。如一个句子或语段 (větný úsek) 中有某一部分需加以突出或强调, 那么在说话 (或宣读) 时就以某种发音变化 (增加响度或其他方式) 来使

之与句子（语段）的其他部分区别，这就是句重音。如：
Zkušený pilot řídil letadlo bezpečně.
To nikdo nemůže vědět.
Krásných výsledků jste už dosáhli!

第二部分 正字法

PRAVOPIS

第 1 章 正字法

Pravopis

1. 0 文字是记录语言的符号，是人们相互交际的辅助工具。正字法是标准语的文字书写规范，是文字的形体标准和使用规则。

捷克语的现行正字法规则是 1957 颁布的，以后的版本根据语言的发展变化陆续进行了一些修订。捷克斯洛伐克科学院出版的《捷克语正字法规则》和《捷克语正字法规则（学校版）》二书，是捷语正字法的依据。

1. 1 捷克语用的是表音文字（hláskové písmo），即每一个音素通常由一个特殊的字母来表示。但实际上有些偏离这一原则的现象，容易造成误差，故须加以说明。

1. 1. 1 两种不同的字母 i/í/和 y/ý/代表同一个音素(i) ((iɔ))：

bil - byl, píchá - pýchá

二者使用上的区别是：

1. 1. 1. 1 硬辅音 h, ch, k, r 后用硬元音 y 或 ý：

hynout, hýbat, chyba, měchýř, kynout, kýta, ryba, rýt。拟声词和外来词除外：

híhí, kikirikí, historie

1. 1. 1. 2 软辅音 j, ž, š, č, ř, c 后用软元音 i 或 í：

jistý, jíst, živý, žít, široký, šít, čistý, číslo, hřib, říci, cit, cítit

1. 1. 1. 3 d, t, n 作为硬辅音时, 后面用硬元音 y 或 ý :
jindy, dýchat, týkat se, nýbrž (外来语例外, dik-
tát, kritika) ;

软辅音 ě, ě, ň 后面只跟软元音 i 或 í :
divoký, dítě, ticho, nikdo

1. 1. 1. 4 两可辅音 b, f, l, m, p, s, v, z, 后面既可用硬
元音 y 或 ý, 也可用软元音 i 或 í。如:

být, bít, mlýn, mlít, my, mí, pytel, pískot, syrý
sirý, výr, vír, nazývat, zívát

1. 1. 2 字母 ú 和 ů 的用法

1. 1. 2. 1 ú 一般用于:

- 1) 词的开头, 如 úřad, údolí 等;
- 2) 派生词的前缀之后, 如 neúroda, bezúčelný 等;
- 3) 叹词中, 如 hú, cukrú 等;
- 4) 少数外来词中, 如 transfúze, múza, kúra 等。

1. 1. 2. 2 ů 通常用于:

- 1) 词的中间, 如 důl, můj, můžeš 等;
- 2) 名词复数第二格和第三格的词尾; 如 mužů, strojů
等;
- 3) 副词的词尾, 如 domů, dolů 等。

1. 1. 3 字母 i, í, ě 用在 d, t, n 之后时 (di, ti, ni,
dí, tí, ní, dě, tě, ně) , 一方面表示 (i, í, ě) 三个音素,

另一方面表示在其之前的辅音被软化。如:

divadlo, dítě, děti, nikdo, někdo, cítit, jarní;
在其他情况中, d, t, n 的软化用加ˇ的方法表示, (ď, ť, ň):

čas, ťuknout, píseň

1. 1. 4 字母ě用在唇辅音 b, p, v, f 之后时代表两个音素 (j) 与 (e):

běh [bjech], věc [vjec],

pěst [pjest], fěrtoch [fjertoch]

同样, ě 用在 m 之后表示 (ň) 和 (e), 如: město (mňesto)

1. 1. 5 外来词中的人名、地名, 如原词用拉丁字母书写, 则在捷语中原则上都保留原来的书写形式, 因而常与读音不一致。

如: Schiller [šiler], Shakespeare [šejkspír]

Bordeaux [bordó], Cambridge [kembrič]

1. 1. 5. 1 但一些著名的地名已采用捷语化写法, 与原词书写形式不同。如:

Paříž (Paris 巴黎); Londýn (London 伦敦);

Benátky (Venezia 威尼斯)。

1. 1. 5. 2 少数外来词中的普通名词也保留了原来的书写形式, 如: wolfram, netto, watt, bulletin

[byltén], interview [intervjú], résumé

[rezimé], fair play [fér plej], status
quo [kvó]

1. 2 字母的大写规则

1. 2. 1 书写专名 (专有名词、名称) 需用大写字母。

1. 2. 1. 1 使用的原则是:

1) 由几个普通名词组成的专名, 只有第一个词的第一字母

大写。如：

Sovětský svaz, Socialistický svaz mládeže,
Národní divadlo

2) 如组成专名的几个词中有专名，则它原有的第一字母大写仍保留。如：

Jižní Amerika, Komunistická strana Číny,
Ústí nad Orlicí

3) 表示地理概念类名 (řeka, moře, hora, ulice, náměstí) 一律不大写，只将它们的区别性定语第一字母大写，不管两者的先后次序如何。如：

Jaderské moře/moře Jaderské,
Balkánský poloostrov/poloostrov Balkánský,
Orlické hory,
třída Obránců míru

4) 但在指城、镇、村属的地名中，每个词 (除介词外) 第一字母均大写。如：

Kutná Hora, Spišská Nová Ves, Malá Strana,
Kamenice nad Lipou

1. 2. 1. 2 用大写字母的具体有以下几类专名：

1) 人的姓和名，神鬼名、动物的专名，表示民族、籍贯等的人的称呼等。第一字母大写。如：

Božena Němcová, Čech, Číňan, Pražan, Karkulka
由人名构成的物主形容词第一个字母大写，如： Jiráskovo
dílo, Viktorčin příběh 等。

2) 地名和天体名。如： Evropa, Čína, Praha,

Země (地球), **Měsíc** (月球)

3) 组织机构名, 重大历史事件、活动、书刊杂志名等等,
第一个字母大写。如:

Bulharská lidová republika

保加利亚人民共和国

Federální shromáždění/ČSSR

(捷克斯洛伐克社会主义共和国) 联邦议会

Městský národní výbor /v Oslavanech/

(奥斯拉万尼) 市人民委员会

Národní muzeum 民族博物馆

Univerzita Karlova 查理大学

Říjnová revoluce 十月革命

Mezinárodní den žen 国际妇女节

Prodaná nevěsta (歌剧) 《被出卖的新娘》

注意: 政府的部以及另一些机构名称第一字母不大写:

ministerstvo školství, vláda ČSR,

předsednictvo ÚV KSČ

1. 2. 2 第二人称的人称代词和物主代词, 在书信中可将第
字母大写, 表示尊敬、礼貌。如:

Děkuji Ti srdečně. Dostal jsem Váš dopis.

1. 2. 3 句子的第一个词的第一字母要大写。如:

Chodí do školy.

Co je to?

Ahoj, Janko!

1. 2. 4 某些缩写和符号要用大写字母(见下节)。

1. 3. 缩写和符号 (Zkratky a značky) 书写规则

1. 3. 1 固定的缩写通常由有关的词或词组的第一个 (或第 1、2 个) 字母构成, 不大写, 缩写后用黑圆点 (.)。如:

s. = soudruh/soudružka/soudruzi ;

p. = pan; sl. = slečna;

t.r. = tohoto roku ; n.m. = nad mořem;

př. n. l. = před naším letopočtem

1. 3. 2 有些词组的缩写连写在一起:

atd. = a tak dále; aj. = a jiné; tj. =

to jest; tzn. = to znamená

1. 3. 3 少数名词的缩写取第一和最后一个字母:

pí = paní; fa. = firma;

dr.Dr.=doktor/doktorka (注意: 有黑圆点)

1. 3. 4 人名的缩写和普通名词的缩写相同, 但第一个字母必须大写:

J. = Jan/Jiří/Josef; Fr. = František

1. 3. 5 度量衡单位、物理、化学、数学、音乐等符号, 后面不用黑圆点。如:

m = metr 米; kg=kilogram 公斤;

Kčs=koruna československá (捷) 克朗

KWh=kilowatthodina 千瓦小时, 度

sin=sinus 正弦

1. 3. 6 国名、组织机构名等等的缩写由每一个词的第一个字母组成, 全用大写。如:

ČSSR=Československá socialistická republika

捷克斯洛伐克社会主义共和国

ČLR=Čínská lidová republika

中华人民共和国

ROH=Revoluční odborové hnutí

“革命工会运动”——捷工会名称

ČSAV=Československá akademie věd

捷克斯洛伐克科学院

KSČ=Komunistická strana Československa

捷克斯洛伐克共产党

SSM=Socialistický svaz mládeže

社会主义青年联盟

第 2 章 标点符号

interpunkce

捷克使用的标点符号共有九种：

1. 1 句号 (.) (tečka)

用在陈述句后，表示句子的结束。如：

Pavel je nemocen.

Přijeli vlakem.

2. 2 问号 (?) (otazník)

用于直接疑问句末尾：

Co tomu říkáte?

Kdy se vrátíš?

Jak zajistíte, aby byl plán včas splněn?

非直接疑问句后一般不用问号。如：

Ptal se mě, kdy se vrátím.

2. 3 感叹号 (!) (vykřičník)

用于感叹句末尾，表示惊讶、感叹、命令和愿望等。如：

To je nápad!

Jak ta stavba roste!

Pojď honem!

Ať žije mír!

Soudružky a soudrozí!

2. 4 分号 (;) (středník)

用于分隔复合句中几个并列的单句（这几个单句意义上有比较密切的联系，因此合并在一个复合句中）。分号也以分隔属于同一组（类）的事物。如：

Tobě je snadno mluvit; ty nevíš, co je bída.
你说说倒轻巧：你不知什么叫贫穷。

Sovětský svaz hraničí s dvanácti státy:
na západě s Norskem, Finskem, Polskem, Československem, Maďarskem a Rumunskem; na jihu s Tureckem, Iránem a Afghánistánem; na východě s Čínskou lidovou republikou, Mongolskou lidovou republikou a s Korejskou lidově demokratickou republikou.

2. 5 逗号 (,) (čárka)

1) 用于分隔句中的并列同等成份 (若它们之间未用 a, i, nebo, ani 等并列连词)。如:

Na jeho stole se hromadily knihy, časopisy a noviny.

Její matka byla pracovitá, příjemná a laskavá. Hlas se vzdaloval, slábl, pak zanikl.

2) 用于分隔句中松散的、附加的或独立的成份, 包括: 松散的定语 (volný přívlastek), 同位语, 副动词词组和动词不定式词组等; 也用于分隔插入语、插入句、呼语和叹词等。例如:

Několik postav, sotva zřetelných na vzdálených nárožích, stálo nehnutě.

Julius Fučík, národní hrdina ČSSR, je známý i v Číně.

Pak ji pozdraví, usmívá se již z dálky.

Nebýt tebe, nebyl bych to dokázal.

Pozvání přijal, a velmi rád.

Hudba, ta dovede uchvátit.

Dej mi, Karle, knihu.

Br, to je zima.

Bylo to, zdá se, loni o vánocích.

3) 用于分隔复合句中的单句和未用 a, i, nebo, ani 等并列连词连接的单句。例如:

Řekl, že má mnoho práce.

Přeji vám, abyste dosáhli ještě větších úspěchů v práci.

Řekl, že kdyby nepřišel do dvou hodin, nemáme na něj čekat.

Slunce svítilo, foukal mírný, jižní vítr a bylo příjemně teplo.

2. 6 引号 („ “, , ‘ ’) (uvozovky)

1) 用于标明直接引语 („ 用于开头, “ 用于结尾):

Lékař říká: „Není to nic vážného.“

Starý pán se divil: „Co se stalo?“

2) 用于标明作品书刊、杂志、团体等专有名称, 以求突出:

Jiráskovo „Temno“

časopis „Naše řeč“

3) 用于标出需强调的, 或譬喻、反话、讽刺性的词语。如:

Vývoj je „boj“ protikladů.

发展即对立的“斗争”。

No, vy jste se ale „vyznamenali“.

喏，你们这回可“出了名”啦。

2. 7 冒号 (:) (dvojtečka)

常用于导句之后，直接引语之前。如：

Lída řekla: „Buď zdrav, Mirku.“

但如导句是插在直接引语当中或在它的后面，则不用冒号，而用逗号；如直接引语最后是惊叹号或问号，则不写逗号。如：

„Odpusťte,“ řekl, „rád bych se vás na něco zeptal.“

„Počkej chvílku,“ řekl Jan.

„Tatínek, Tatínek!“ volaly děti.

冒号还可用于一长串列举的事物之前；有时也用于引出一个说明或论证前一句内容的句子。如：

Je šest dílů světa: Evropa, Asie, Afrika, Amerika, Austrálie a Antarktida.

Není už možno otálet: čas kvapí a věc vyžaduje řešení.

不能再拖延了；时间不等人，问题需要解决。

2. 8 括号 (( )) (závorky)

用于分隔插入语及注释、补充性的词语。破折号 (—) 也能起这一作用。如：

Mluvnice/gramatika/je část nauky o jazyce. Spojky/ale, že, když apod./nejsou členy větnými.

Převážná část diváků— a to je nejpotěši-

telnější —tvořili mladí lidé.

2. *破折号 (—) (pomlčka)

除上述作用外，还可表示句子中断，或引出的下文是出人意料的，或言词是断断续续的……等，如：

Byl jsem tím překvapen a nevím —.

Byl to —Havlíček.

Viš — tato zbabělost —tato nestatečnost
—to je pro mne největší zlo.

2. 1 0 词的分割 (dělení slov)

一个词在书写（印刷）时如需分割开（最常见的情况是在一行之末），则用连接号（-）（spojovací čárka）来表明这是一个词。

词的分割原则是：

1) 按音节分割。如：

bý-ly, dě-ku-je-me, člá-nek, spl-nit, bra-tr,
mu-ze-um, ne-ú-část-ný, po-u-čit, lou-ka

2) 有时词中有几个辅音连在一起，音节的区分不明显，则补充原则是按词的构成（前缀、后缀……）来分割。如：

zá-klad-ní, roz-bit, ka-men-ný, dět-ství,
praž-ský, měst-ský, ven-kov-ský

3) 如按上述两条原则都不明确，则可有几种分割方法。如
bás-ně, /bá-sně, hrd-lo/hr-dlo, myš-len-ka/
my-šlen-ka, vlast-no-sti/vlast-nos-ti,
se-stra/ses-tra/sest-ra

词的分割最常见的情况是在一行之末，写不下这个词时用。因此以上几条原则常被称为“移行规则”。移行时连接号（—）写在行末。如：

V určený den jsem se dostavil na kon-
trolu. Lékař konstatoval, že jsem v po-
řádku.

第三部分 词法 TVAROSLOVÍ/MORFOLOGIE

第 1 章 词和词汇 Slova a slovní zásoba

1. 0 概述

词是声音和意义的结合体，是最小的、可独立运用的语言单位。声音是词的形式，意义是词的内容；声音表达意义，意义依靠声音而存在。

词汇是词的总和，是语言的建筑材料。词汇越丰富，语言也就越丰富，捷克语词汇丰富多采，是最发达的语言之一。

1. 1 词义

1. 1. 1 词义就是词的内容，是人们对于客观事物或现象的认识的概括反映。词义就性质而言具有三个基本特点：

1) 具有抽象、概括性，就是说词义对客观事物或现象的反映，不是具体的、个别的，例如 dům (房子) 这个词所表示的不是具体的某一座房子，而是指某种带有普遍的共同特点的建筑物。

2) 具有社会性，用同一种语言的人们对词义的理解必须一致，否则无法交流思想。所以任何一个词的意义，都是社会约定俗成的，都是使用这种语言的人们共同理解的，这样语言才能成为交际工具。

3) 具有相对的稳定性。词义如果经常变动，人们就无法共同理解和进行交际。词义的发展变化是缓慢的，少量的。

1. 1. 2 词义可分为两类：词汇意义和语法意义。词汇意义就是词的实在意义；语法意义就是词在句中起的语法作用（与别的

词的关系)。从这个角度看，可将词汇分为三大类：

1) 只具有词汇意义的词，它们是叹词和副词。副词在句中虽然也有一定的语法作用，但其本身不具有词形的变化手段，

2) 既具有词汇意义又具有语法意义的词，它们是名词、形容词、代词、数词和动词。其语法意义由特定的词形变化来表示(格、位、性、数……等)。

3) 只具有语法意义的词，它们是介词、连词、小品词。

1. 2 词的构成 (tvorení slov)

词汇中常可发现有若干个词义相近或有关的词，它们往往由共词的词根组成。

les, lesní, lesnatý, lesník, polesí, prales
(树林, 树林的, 有很多树林的, 护林员/林业工作者, 一片林区, 原始森林)。

·构成词义相近或有关的词的方式有三种：派生、复合和缩节。

1. 2. 1 派生 (odvozování) — 在共同的词段上加前缀 (předpona/prefix) 或后缀 (přípona/suffix) 构成新词。如：

město	城市 (词根 -měst-)
městečko	市镇 (后缀 -ečko)
městský	城市的 (后缀 -ský)
měšťan	市民 (后缀 -an)
náměstí	广场 (前缀 na- , 后缀 -í)
předměstí	市郊 (前缀 před- , 后缀 -í)

用这种方法构成的词叫派生词。

1. 2. 2 复合 (skládání) — 将两个或两个以上词根复合

构成新词，这样的词叫复合词。如：

zemědělec	农民	/země + dělec/
velkoměsto	大都市	/velko + město/
trojúhelník	三角形	/troj + úhelník/
okamžik	一小会儿	/oka + mžik/
třikrát	三次(倍)	/tři + krát/
spolupracovat	合作	/spolu + pracovat/
blahopřát	祝贺	/blaho + přát/

复合词中，有些是直接由独立的词(的某种形态)复合而成的，如：

/zeměkoule, obranyschopný, pozoruhodný多数情况下，复合词的第一词根后加上 -o- (有时加 -e-)，与后面的词根结合。如：
cukrovar, životopis, krátkozraký,
dějepis, velotrh

1 2. 3 缩节 (zkracování) — 将词或词组缩节，构成缩节 (zkratky) 或缩写词 (zkratková slova)。
缩写如：ČSSR, KSČ, ROH 等。

缩写词为：Čedok (Československá dopravní kancelář) (捷克斯洛伐克旅行社)。

1. 3 词的形态变化 (tvoření tvarů)

词的语法意义通常由词的各种形态来表示。如：

nesu (第一人称单数) - nesou (第三人称复数)

kniha (单数第一格) - knihu (单数第四格)

dobrý - dobrá - dobré (单数第一格阳性 - 阴性 - 中性)

词形变化时，词中一部分是不变的，称为词干 (kmen) ；
在词末的部分是变化的，称为词尾 (koncovka) 。如：
nes -u, nes -ou; knih -a, knih -u;
dobr -ý, dobr -á, dobr -é

静词的形态变化称为变格 (skloňování) ；动词的形态变化称为变位 (časování) 。

1. 4 词类 (druhy slov)

捷语共分十大词类：

- 1) 名词 (podstatné jméno/ substantivum)
- 2) 形容词 (přídavné jméno/ adjektivum)
- 3) 代词 (zájmeno/ pronomen)
- 4) 数词 (číslovka/ numerale)
- 5) 动词 (sloveso/ verbum)
- 6) 副词 (přísluvce/ adverbium)
- 7) 介词 (předložka/ prepozice)
- 8) 连词 (spojka/ konjunkce)
- 9) 小品词 (částice/ partikule)
- 10) 叹词 (citoslovce/ interjekce)

第 2 章 名词

Podstatná jména/Substantiva

2. 0 -- 2. 1 名词的概述和分类

名词是表示人、事物、特性、行为、关系等的名称的词类，根据其意义可分为：

1) 专有名词

一个人、一个地方、一事物所专有的名字，如人名、国名、族名、地名、机关团体名等。专有名词第一字母必须大写（参见正字法）。如：

Jiří, Božena, Fučík	(人名)
Šemík, Rek	(动物名)
Praha, Vltava, Šumava	(地名)
Slovenka, Číňan, Čech	(族名)
Psohlavci, Práce	(书、报纸名)
Dalibor	(剧名)
Matice Česká	(团体名)

2) 普通名词

一般事物的通用名称叫做普通名词。如：

strom 树, žák 学生, kůň 马, soutěž 竞赛,
dopis 信。

2. 2 名词的构成

只有一小部分名词不是派生词（如 muž, pes, dům），而大量的名词是派生词或复合词。用后缀前缀等构成的派生名词有以下几大类：

2. 2. 1 加后缀 -ař, -ář, -íř, -ík, -ník, -ák,

-tel, -ec, -ce构成的派生名词表示从事某一职业的人。如:

lék-lékař 医生 noviny-novinář 记者
uhlí-uhlíř 送煤工人 dělat-dělník 工人
vojna-voják 军人 učít-učitel 教师
topit-topič 锅炉工 let-letec 飞行员
soud-soudce 法官

2. 2. 2 加后缀 -an, -ak, -ac 构成的派生词表示籍贯、国籍或团体会籍:

Čína-Číňan 中国人
Praha-Pražák 布拉格人
Korea-Korejec 朝鲜人
svaz-svazák 团/盟员
komsomol-komsomolec 共青团员

2. 2. 3 加后缀 -ec, -ek, -ák, -ík, -ice 构成的派生词表示人的某种特征。如:

starý-stařec 老人, slepý-slepec 盲人
znalý-znalec 内行, dobrý-dobrák 好心人
hloupý-hlupák 傻瓜, mladý-mladík 男青年

2. 2. 4 加后缀 -dlo, -tko, -ě, -ák, -ka, -ník, -ík, -ivo 构成的派生词表示某种工具或用具。如:

mýt-mýdlo 肥皂, létat-letadlo 飞机
řídit-řídítko 车把, bít-bič 鞭子
rýt-ryč 镐, padat-padák 降落伞
metat-směťák 扫帚, nasadit-násadka 柄
pilovat-pilník 锉, pálit-palivo 燃料

krmit-krmivo 饲料, barvit-barvivo 颜料

2. 2. 5 加后缀 -na, -árna, -írna, -ovna, -iště, -isko, -in, -inec, -ník, -/n/ice, -ina 构成的派生词通常表示场所。如:

jídlo-jídlna	食堂
slévat-slévárna	铸造厂
káva-kavárna	咖啡馆
stroj-strojovna	机房
tavit-tavírna	熔炼车间
bydlet-bydliště	住处
sklad-skladiště	仓库
kráva-kravín	牛棚
blázen-bláznice	精神病院
nemoc-nemocnice	医院
pastva-pastvina	牧场
tele-teletník	牛犊棚

2. 2. 6 加后缀 -ost, -ství, -ctví 构成的派生词

表示事物的性质, 一般为抽象名词。如:

rychlý-rychlost	速度
obětavý-obětavost	牺牲精神
hrdinský-hrdinství	英雄气概
vlastenecký-vlastenectví	爱国主义
hustý-hustota	浓度
teplý-teplota	温度
mdlý-mdloba	昏迷

2. 2. 7 加后缀 -í, -ba, -ot 构成的派生名词表示行为、动作或状态。如:

hnout-hnutí	运动,	těžit-těžba	开采
napnout-napětí	紧张,	orat-orba	耕耘
psát-psaní	写,	tavit-tavba	冶炼
tvořit-tvorba	创造,	jásat-jasot	欢呼声
dupat-dupot	踏步声		

2. 2. 8 加后缀 -ek, -ík, -ka, -ko, -eček, -íček, -ečka, -íčka, -ečko, -íčko 构成的派生名词表示小称或爱称 (slova zdrobnělá)。如:

strom-stromek-stromeček

kůň-koník-koníček

dcera-dcerka-dceruška

slunce-slunečko

2. 2. 9 名词加前缀 pra- 构成的派生词表示古老、原始之意。如:

les-prales 原始森林, děd-praděd 曾祖父

jazyk-prajazyk 原始语言, otec-praotec 始祖

obyvatel-praobyvatel 原来的居民

2. 2. 10 名词加前缀 pa- 构成的派生词表示假冒、伪造之意。如:

klíč-paklíč 万能钥匙, věda-pavěda 伪科学

2. 2. 11 由介词词组演变而成的新词 (有时尚须加词缀)。

如:

nábřeží/na břehu/

滨江大道, 河 / 湖滨路

předměstí/před městem/	城郊
zápěstí/za pěstí	手腕
Polabí/po Labi/	易北河流域
protiútok	反攻, 反击
mezihra	间奏
podjaří 早春, podletí 初夏	
nadstavba	上层建筑, předzvěst 预兆, 先兆

2. 2. 1-2 有些名词也用复合构成。如: tělocvič 体操, okamžik 瞬间。

2. 3 名词的性 (rod podstatného jména)

性是一个语法概念。所有捷语名词, 包括有生命的人、动物和无生命的事物, 都有性属之分。名词性属分三种:

阳性 (mužský rod/maskulinum), 如:
hrad 城堡

阴性 (ženský rod/femininum), 如:
kniha 书, studentka 女大学生

中性 (střední rod/neutrum), 如:
město 城市, nádraží 车站

2. 3. 1 表示人和动物的阳性和阴性名词, 通常与其自然性别一致。如:

阳性 - muž 男人, chlapec 小伙子, otec 父亲

bratr 兄弟, kohout 公鸡, kocour 公猫

阴性 - žena 女人, dívka 姑娘, matka 母亲

sestra 姐妹, slepice 母鸡, kočka 母猫

中性名词也可以指人或动物, 而不管其自然性别, 如:

dítě 孩子, děvče 小姑娘, kuře 小鸡

2. 3. 1. 1 有少数名词(其语法性属多为阳性, 偶见阴性)

可以指两种自然性别的人。如:

sirotek 孤儿; lakomec 吝啬鬼; jedináček 独生子/女; potomek 后代, 子孙; mazlíček 娇生惯养的孩子; mřcha, ž. 死狗, 死东西(骂人的粗话)

2. 3. 1. 2 另一些名词可指两种性别的人, 指男人时语法性属是阳性, 指女人时是阴性。如:

můj choť 我的丈夫, s choťem 偕丈夫

má choť 我的妻子, s choťí 偕夫人

takoví malí neposedové 这帮坐不住的小家伙

takové malé neposedy 这帮坐不住的小丫头

2. 3. 2 表示事物的名词的性属一般按词尾判断。

2. 3. 2. 1 以辅音结尾的名词大多属于阳性。如:

vůz 车, hrad 城堡, stát 国家, prapor 旗子,

slamák 草帽, pluh 犁, kámen 石头, zub 牙齿

2. 3. 2. 2 以元音 -a 结尾的名词一般属于阴性。如:

voda 水, pravda 真理, hmota 物质,

maiba 酱, ruka 手, noha 脚

2. 3. 2. 3 以元音 -o 和 -í 结尾的名词均属中性:

okno 窗子, divadlo 剧院, auto 汽车

školaství 教育, náměstí 广场

2. 3. 2. 4 以元音 -e 结尾的名词属阴性或中性。如:

阴性: židle 椅子, ulice 街道, automatizace 自动化

中性 - srdce 心, moře 海, kuře 小鸡

2. 3. 4 表示人的职业、身份、籍贯、品德等的阳性名词，可加下列后缀构成对应的阴性名词：

2. 3. 4. 1 加后缀 -ka 。如：

soused-sousedka	女邻居
lékař-lékařka	女医生
student-studentka	女大学生
učitel-učitelka	女教师
Pražan-Pražanka	布拉格（女）人
Číňan-Číňanka	中国（女人）
cizinec-cizinka	外国（女人）

2. 3. 4. 2 加后缀 -/k/yně 。如：

přítel-přítelkyně	女朋友
ministr-ministryně	女部长
kolega-kolegyně	女同事
předseda-předsedkyně	（女）主席
soudce-soudkyně	女法官
plavec-plavkyně	女游泳运动员

2. 3. 4. 3 加后缀 -ice/-nice/ 。如：

knihovník-knihovnice	女图书管理员
důstojník-důstojnice	女军官

2. 3. 4. 4 加后缀 -ová 。如：

krejčí-krejčová	女裁缝
správce-správcová	女管家

2. 3. 4. 5 男人的姓加后缀 -ová 构成他的妻子、女儿的

姓。如：

Novák-Nováková	诺瓦科娃
Daneš-Danešová	丹内肖娃
Svoboda-Svobodová	斯沃博多娃

如果男人的姓是以 -ý 结尾的形容词，把 -ý 变成 -á 便构成妻子、女儿的姓。如：

Široký-Široká	希罗卡
Zápotocký-Zápotocká	扎彼托茨卡

男人的姓如果是 -í 结尾的形容词，构成女人的姓时不必改变词尾。如：

pan. Dolejší-paní Dolejší	多列依希太太
pan. Hořejší-slečna Hořejší	霍热依希小姐

2. 4 名词的数 (číslo podstatného jména)

捷语名词具有单数 /jednotné číslo/singular/ 和复数 /množné číslo/plural/ 两种形式，大部份名词都有单、复数的变化。如：

单数	复数
učitel	učitelé
student	studenti
dům	domy
kniha	knihy
auto	auta

2. 4. 1 有些名词只有单数形式

2. 4. 1. 1 表示某种特性和行为的名词，如：

příle 勤奋，mladost 青春，námahe 费力

spaní 睡眠, četba 阅读

2. 4. 1. 2 以-ství, -ctví 结尾的抽象名词, 如:
školaství 教育(事业), hrdinství 英雄气概
hornictví 矿业, letectví 航空事业

2. 4. 1. 3 集合名词, 如:

dříví 木柴, listí 树叶, kamení 石子
sloupoví 柱列, březina 白桦(林);
učitelstvo 教师们, obyvatelstvo 人口
dělnictvo 工人们(阶级), letectvo 空军;
dobytěk 牲畜, skot 牛类, hmyz 昆虫

2. 4. 1. 4 物质名词, 如:

voda 水, pivo 啤酒, krev 血
dřevo 木料, mouka 面粉, rýže 大米

2. 4. 2 有些名词只有复数形式, 即使其词义是指一个事物。
这种名词称为复数名词 (podstatná jména pomnožná)。
如:

jedny housle (一把) 小提琴
jedny hodinky (一块) 表
dveře (一扇) 门, kalhoty (一条) 裤子,
ústa (一张) 嘴, nůžky (一把) 剪刀,
noviny (一份) 报纸

2. 4. 2. 1 表示节日的词常为复数名词, 如:

velikonoce 复活节, vánoce 圣诞节
narozenniny 生日, dožínky 收获节

2. 4. 2. 2 有些地名也是复数名词, 如:

Hradčany 赫拉特昌尼 (布拉格区名), Košice 科
息采 (城名) Budějovice 布杰约维采 (城名), Čechy
捷克

2. 4. 3 某些表示人体成对器官或部位的名词为双数名词, 其复数各格的形态与一般名词有区别。(参见本章)。如下列双数名词单、复数第一格是:

oko-oči 眼睛; ucho-uši 耳朵
ruka-ruce 手, 臂; noha-nohy 脚, 腿

2. 5 名词的格 (pády podstatného jména)

捷语名词及其他静词共有七个格, 通过不同的格来表示静词在句中的语法意义。格的形式用词尾的变化来表现, 称之为变格 (skloňování)。

2. 5. 1 格的名称

第一格 (主格) 1. pád (nominativ)

回答问题: kdo?co? -muž, muži; stroj, stroje

第二格 (属) 2. pád (genetiv)

回答问题: koho?čeho?čí? -muže, mužů; stroje
strojů

第三格 (与格) 3. pád (dativ)

回答问题: komu?čemu? -muži, mužům;
stroji, strojům

第四格 (宾格) 4. pád (akuzativ)

回答问题: koho?co? -muže, muže; stroj,
stroje

第五格 (呼格) 5. pád (vokativ)

称呼: muži! ženo!

第六格 (位) 6. pád (lokál)

回答问题: o kom? o čem? -o muži, mužích;
o stroji, strojích

第七格 (工具格) 7. pád (instrumentál)

回答问题: kým? čím? -mužem, muži; strojem,
stroji

2. 5. 2 格的意义和用法

2. 5. 2. 1 第一格

1) 用作主语, 如: Chlapec je ještě moc mladý.

这男孩还很小。

Do Prahy přijel i čínský dirigent.

中国乐队指挥也已来到布拉格。

Co tomu řekne otec? 父亲会怎么说呢?

Ten film se nám líbí, 我们喜欢这部影片。

2) 与系词 být 构成名词性合成谓语, 如:

Bratr je voják. 兄弟是军人。

Praha je hlavní město ČSSR.

布拉格是捷克斯洛伐克社会主义共和国的首都。

Čas jsou peníze. 时间就是金钱。

3) 用作定语或同位语:

Profesor Zubatý šel na procházku.

佐巴迪教授散步去了。

Bedřich Smetana, klasik české hudby ...

贝德日赫·斯美塔纳，捷克音乐大师……

4) 在名称、商标、头衔等名词后作说明性定语，如：

o opeře Rusálka	关于歌剧《水仙女》
v časopise Naše řeč	在《我们的言语》杂志里
v hotelu Jalta	在雅尔塔饭店
do kina Svoboda	去“自由”电影院
v okrese Příbram	在普里布拉姆县
Říkali mu kmotr Palička.	

人们叫他帕里奇卡大叔。

5) 常用作单成份无动词句、标语或招牌等，如：

Praha!	布拉格到啦！
Pozor auto!	当心汽车！
Východ	出口（处）
Národní škola	国民小学

2. 5. 2. 2 第二格

1) 表示事物的所属关系，在句中作定语：

To je kniha mého přítele. 这是我朋友的书。
Ceny potravin stoupají. 食品价格在上涨。

2) 与表示行为的动名词连用，表示行为的受动者，在句中作为定语。如：

uvolnění mezinárodního napětí

国际紧张局势的缓和

snížení cen zboží 商品价格的降低

kurs šití šatstva 服装缝制训练班

3) 与表示行为的名词连用，表示行为的施动者，在句中作

为定语。如：

kázání M. J. Husa 杨·胡斯的布道

Poslouchali jsme přednášky profesora Nového.
我们听了诺维教授的课。

návštěva čínských spisovatelů v Praze

中国作家在布拉格的访问

4) 表示事物的特征，在句中作定语。如：

muž vysoké postavy 身材高大的男子

V prodejně sportovních potřeb jsou na skladě
spací pytle různé velikosti i jakosti.
体育用品商店里有各种大小和不同质量的睡袋。

budovatelé moderních sídlišť

现代化居民点的建设者们

5) 与要求第二格宾语的动词连用。如：

Zřekl se odměny. 他放弃了报酬。

Nikdo si ho nevšimá. 没人注意他。

Bylo dosaženo dobrých výsledků 取得了好成绩。

Váží si svých rodičů. 他尊敬自己的父母。

6) 与某些要求第二格宾语的（动作性）形容词连用，如：

Je dbalý povinností. 他恪守职责。

Je všeho schopen. 他什么事都干得出来。

být žádostiv slávy 想出风头，追求荣誉

být poslušný zákonů 守法

být potřebný pomoci 需要帮助

7) 作时间状语用，如：

Je toho času na dovolené. 他那时正在休假。
Svého času to dokázal. 昔日他能做到这一点。
Přijeli do Prahy 4./čtvrtého/ června,
他们六月四日抵达布拉格。

8) 用于否定句(这种用法带明显的书卷语风格或强调语气, 口语中一般很少用), 如:

Nemám peněz. 我没有钱。
Nemá naděje na úspěch. 他没有成功的希望。
Nepromluvil ani slova. 他一言不发。
Není důvodu, aby ... 没有理由……

9) 用在量词之后:

Dejte mi litr mléka. 请给我一公升牛奶。
kilo masa 一公斤肉; láhev piva 一瓶啤酒
krajíc chleba 一片面包

10) 用在不定数词和疑问数词之后:

Z autobusu vystoupilo několik cestujících.
从公共汽车上下来了几名乘客。

Kolik studentů studuje češtinu?
有多少学生学习捷语?

Mám mnoho práce.
我工作很忙。

Nemálo lidí myslí, že ...
不少人认为……

Tam je spousta věcí k vidění.
那里可看的東西很多很多。

1 1) 用在五以上的基数词之后, 如:

V našem ročníku je osm chlapců a šest děvčat.

我们年级有八名男生和六名女生。

Je jí osmnáct let. 她十八岁。

Zbývá ještě pět dní do vánoc.

离圣诞节还有五天。

1 2) 用在要求二格的介词之后, 如:

Dostala od matky knihu.

她从妈妈那里得到一本书。

Nejsem z Prahy. 我不是布拉格人。

Seděl jsem u okna. 我坐在窗前。

Vešli jsme do učebny. 我们走进教室。

Bez práce nejsou koláče.

没有劳动苦, 那有酥饼甜。

Voda teče se skály. 水沿着山崖流下。

Dělal jsem to podle návodu. 我是按照说明做的。

Chodili jsme okolo jezera. 我们常常沿着湖畔走。

Vedle nás bydlí pár. Novák.

诺瓦克先生住在我们隔壁。

Během dne bude oblačno. 白天多云。

Za války emigroval. 战争期间他流亡国外。

2. 5. 2. 3 第三格

1) 与要求两个宾语的动词连用, 表示行为指向的人或物, 在句中作间接宾语。如:

Poslali synovi balík. 他们给儿子寄了一个包裹。

Dal mi knihu. 他给我一本书。

Věnovali jsme výslovnosti velkou pozornost.
我们十分重视发音。

Co tomu říkáš? 你看怎么样?

2) 与要求第三格宾语的动词连用, 如:

Sloužíme vlasti. 我们为视国服务。

Ostře odporoval představenému.
他和上司顶得厉害。

Děkuji Vám srdečně. 我衷心感谢您。

Je třeba pomáhat příteli v nouzi.

应当帮助处境困难的朋友。

Dům patřil panu Čapkovi.

房子过去属于恰佩克先生。

To neodpovídá skutečnosti.

这不符合事实。

Nemůže se vyhnout odpovědnosti.

他不能逃脱责任。

Čemu se směješ? 你笑什么?

3) 与要求第三格宾语的名词和形容词连用, 如:

Služba lidu 为人民服务

pomník padlým 烈士纪念碑

Syn je podobný otci. 儿子象父亲。

Jsem vám hluboce vděčen 我对您非常感激。

Smrt fašismu!

消灭法西斯!

4) 表示生理或心理上的感觉, 如:

Je mi zima.

我觉得冷。

Je Janě líto, že nemůže přijít.

杨娜来不了, 感到很遗憾。

být někomu do smíchu

令人发笑

Nechce se hostům spát.

客人们没有睡意。

Zdá se nám, že ...

我们觉得, ...

Je mi špatně v žaludku.

我胃里难受。

Co je ti?

你怎么啦?

5) 表示(与句中谓语表述的行为、结果)有利害关系或对之关心, 如:

Ztratila se mi taška.

我的手提包丢了。

Zemřela Josefovi matka.

约瑟夫的母亲去世了。

Dům nám shořel.

我们的房子烧掉了。

Co se ti stalo?

你出了什么事?

Moc se mi to nepovedlo.

这事我不怎么顺利。

Ten dopis mi přišel pozdě.

我收到那封信已经晚了。

Lékař vytrhl Pavlovi zub.

医生拔掉帕维尔的一颗牙齿。

Lidé nám chodí po louce.

人们走来走去踩咱家的草地。

6) 用在要求第三格的介词之后, 如:

sednout si ke stolu

坐到桌旁。

Šaty přiléhají k tělu. 衣服很贴身。

Jdu k lékaři na prohlídku.

我去医生那儿看病。

To jsem neudělal kvůli penězům.

我做这事可不是为了钱。

Je vůči tomu bezmocný. 他对此事一筹莫展。

Jdeme proti větru. 我们逆风而行。

Naproti domu je zahrada.

房子对面是花园。

Díky zdravotnické péči nemocnost klesá.

由于卫生保健工作做得好，发病率下降。

2. 5. 2. 4 第四格

1) 用于及物动词之后，表示行为的客体，在句中作为（直接）宾语。如：

Poslal jsi už ten dopis?

那封信你已经发了吗？

Nemějte strach!

别害怕！

Někdy hrajeme karty.

有时我们打牌。

Zítra vás navštívím.

明天我去拜访您。

Takové vtipy nesnáší.

这样的玩笑她（他）受不了。

Raněného dopravili do nemocnice.

他们把受伤的人送进医院。

Výstavu otevřou zítra.

展览会明天开幕。

Pachatele hledá policie.

警察在搜捕作案者。

Platíme všechno najednou.

所有的账我们一次付。

2) 表示时间，在句中作时间状语，如：

Minulou sobotu jsem byl v divadle.

上星期六我去看戏了。

Včera jsem byla doma celý den.

昨日我整天都在家。

Čekal jsem na vás dobrou hodinu.

我等了你们足足一个小时。

Bude to chvíli trvat.

这需要一会儿时间。

3) 表示价格，在句中作状语。如：

Kolik to stojí?

这值多少钱？

To stojí deset korun.

这值10克朗。

Stálo ho to hodně času.

这事叫他费了许多时间。

4) 表示距离和重量等尺度，在句中作状语。如：

Auto ujede za hodinu 80 kilometrů.

这汽车一小时能行驶80公里。

Za den jsem ušel 30 kilometrů.

一天我走了30公里。

Hřiště měří 1600 m².

操场面积为1,600平方米。

Dítě váží 10 kg. 这孩子体重10公斤。

Kolik to váží   这有多重?

5) 用在要求第四格的介词之后, 如:

Učitel nás upozorňuje na chyby.
老师给我们指出错误。

Petr šel pro lékaře 彼得叫医生去了。
Žádám o prodloužení pobytu v Praze.
我要求延长在布拉格的居留时间。

Do ložnice je třeba chodit přes kuchyň.
进卧室需穿过厨房。

Slunce zapadá za hory. 太阳落山了。
Voda mu sahá až pod bradu.
水已没到他的下巴颏。

Míč vyletěl nad hlavy. 球飞过了头顶。
Díval se skrz brýle. 他透过镜片看。

2. 5. 2. 6 第五格

第五格(呼格)用来直接称呼人或人格化的事物。如:

Emile, kam jdeš?
埃米尔, 你去哪儿?

Marto, napiš mi brzy!
玛尔塔, 给我早点来信!

Pane inženýre, dělám to správně?
工程师先生, 我这么做对吗?

Soudruhů ministře! 部长同志!
Paní Novaková! 诺瓦柯娃女士!

Slečno, ukažte mi ty ponožky!

小姐，请把那双袜子给我看看！

2. 5. 2. 7 第六格

名词第六格只能与介词连用。要求第六格的介词有：

chodit o holích   靠拐杖走路

byt o dvou pokojích   两居室住房

O vánocích pojedu k rodičům.

圣诞节期间我将去看望父母。

Hledil jí po tváři.   他抚摸她的脸。

Po práci posloucháme hudbu.

工作之余我们听音乐。

splácet po částech   分期付款

Nic po něm nezůstalo. 他（死后）没有留下任何东西。

Asistoval při operaci. 手术时他当助手。

Slovník leží na stole.

词典放在桌上。

Tenkrát byl tam na poradě.

那回他是去那里开会的。

Vaříme na plynu.   我们做饭烧煤气。

Bydlíte v koleji?   你们住在学生宿舍吗？

Hledá smysl života v práci.

他在工作中寻找生活的真谛。

Chceme žít v míru. 我们要在和平中生活。

2. 5. 2. 8 第七格

1) 表示行为的工具，在句中作状语。如：

Příhláška se musí vyplnit perem.

申报单须用钢笔填写。

Svítil si na cestu baterkou.

他打着电筒走路。

Pojedu domů vlakem.

我乘火车回家。

2) 表示行为的方式、方法，在句中作方式状语。如：

Mluvil táhlým tónem.

他用拖长的声调说话。

Pracujeme plným tempem.

我们全力以赴地工作。

Udělám to jiným způsobem.

我要采用别的方法（去做）。

3) 表示行为的时间，作时间状语。如：

O tom přemýšlel dnem i nocí.

他日夜都在考虑这件事。

Veletrh se zahájí koncem října.

博览会将在十月底开幕。

4) 作地点状语，表示从何处 kudy? 经过、穿过…等。
如：

Cesta vede lesem. 这条路穿过树林。

Kouř odchází komínem. 烟从烟囱冒出。

5) 与要求第七格宾语的动词连用。如：

Kluk třásl stromem. 男孩摇晃一棵树。

Musíme šetřit elektřinou. 我们应节约用电。

Hodil kamenem po psi. 他朝狗扔了一块石头。

6) 与系动词连用, 表示在某段时间的身份、职业、状态或身份、职业、状态的变化:

Před osvobozením byl otec učitelem.
解放前父亲是教师。

Byla kdysi známou herečkou.
她曾经是一位名演员。

Stal se vynikajícím vědcem.
他成了一名杰出的科学家。

Zůstal dále předsedou výboru.
他继续担任委员会的主席。

Kniha je dobrým přítelem člověka.
书是人的好朋友。

To město bylo před stoletím obchodním centrem. 那座城市一个世纪以前曾是商业中心。

7) 与动词的复合被动态连用, 表示动作的施动者(主体)。

Žák byl pochválen učitelem.
学生受到老师表扬。

Vesnice byla zničena nepřítelem.
村庄被敌军毁坏。

8) 在句中作补足语。如:

Byl zvolen předsedou.
他当选为主席。

Nazývali ho Otcem vlasti.
人们称他为“祖国之父”。

9) 与要求第七格的介词连用。如:

Stojíme před hotelem. 我们站在旅馆门前。

Procházel se s přítelem po městě.
他和朋友在城里漫步。

Odjela za manželem. 她(乘车)找丈夫去了。

Přátelství mezi lidem Číny a Česko-
slovenska se neustále prohlubuje.
中捷两国人民的友谊正在不断发展。

Pes leží pod stolem. 狗躺在桌子下面。
Nad tímto problémem je třeba se
důkladně zamyslet.
这个问题需要认真想一想。

10) 与某些具有动作意义的形容词以及名词连用。如:

Byl si jistý svým úspěchem.
他有成功的信心。

Plzeň je známá výrobou piva.

比尔森以生产啤酒著称。

Tím jsi sám vinen. 你是咎由自取。

pohyb rukou 手臂的动作

cesta lesem 穿过树林的路

2. 6 名词的变格类型

名词的变格按名词的性分为三类, 每一类又分为若干格题
(vzor)。

2. 6. 1 阳性名词的格题

A. 无生命名词(单数第一格无调尾)

1) 单数第二格加词尾 -u 或 -a 者, 按硬变化森 hrad

变格；

2) 单数第二格加词尾 **-e** 者，按软变化型 **stroj** 变格；

B. 有生命名词

3) 单数第一格无词尾，单数第二格加词尾 **-a** 者，按硬变化型 **pán** 变格；

4) 单数第一格无词尾，单数第二格加词尾 **-e** 者，按软变化型 **muž** 变格；

5) 单数第一格词尾为 **-a** 者，按硬变化型 **předseda** 变格；

6) 单数第一格词尾为 **-e** 者，按软变化型 **soudce** 变格。

2. 6. 2 阴性名词的格型

1) 单数第一格词尾为 **-a** 者，按硬变化型 **žena** 变格；

2) 单数第一格词尾为 **-e** 者，按软变化型 **růže** 变格；

3) 单数第一格无词尾，单数第二格加词尾 **-e/ě/** 者，按 **píseň** 型变格；

4) 单数第一格无词尾，单数第二格加词尾 **-i** 者，按 **kost** 型变格。

2. 6. 3 中性名词的格型

1) 单数第一格以 **-o** 结尾者，按硬变化型 **město** 变格；

2) 单数第一格以 **-e** 结尾者，按软变化型 **moře** 变格；

3) 单数第一格以 **-í** 结尾者，按长变化型 **stavení** 变格。

4) 单数第一格以 **-e** 结尾，单数第二格词尾为 **-ete** 者按混合型 **kuře** 变格。

性	单数第一 格词尾	有/无 生命	单数第二 格词尾	格 型
阳 性	∅	有	-a	pan
		无	-u/a/	hrad
	∅	有	-e	muž
		无	-e	stroj
	-a	有	-y	předseda
	-e	有	-e	soudce
阴 性	-a		-y	žena
	-e/ě/		-e/ě/	růže
			-e/ě/	píseň
			-í	kost
中 性	-o		-a	město
	-e/ě/		-e/ě/	moře
	-í		-í	stavení
	-e.		-ete/ete/	kuře

2. 7 阳性名词变格法

2. 7. 1 阳性名词变格表 (一)

格	硬变化型		软变化型	
	有生命	无生命	有生命	无生命
1	pán	hrad	muž	stroj
2	pána	hradu, lesa	muže	stroje
3	pánovi, pánu	hradu	mužovi, muži	stroji
4	pána	l.p.	muže	l.p.
5	pane! hochu!	hrade! kalichu!	muži! otče!	stroji!
6	pánovi, pánu	hradě, zámku	mužovi, muži	stroji
7	pánem	hradem	mužem	strojem
1	páni, pánové, občané	hrady	muži, mužové, učitelé	stroje
2	pánů	hradů	mužů	strojů
3	pánům	hradům	mužům	strojům
4	pány	l.p.	muže	l.p.
5	l.p.	l.p.	l.p.	l.p.
6	pánech, hoších	hradech, zámcích	mužích	strojích
7	pány	hrady	muži	stroji

数	格	有 生 命	
单 数	1	předseda	soudce
	2	předsedy	soudce
	3	předsedovi	soudci soudcovi
	4	předsedu	soudce
	5	předsedo!	soudce!
	6	předsedovi	soudci, soudcovi
	7	předsedou	soudcem
复 数	1	předsedové, husisté	soudci, soudcové
	2	předsedů	soudců
	3	předsedům	soudcům
	4	předsedy	soudce
	5	l.p.	l.p.
	6	předsedech, sluzích	soudcích
	7	předsedy	soudci

2. 7. 3 说明:

2. 7. 3. 1 阳性无生命复数第四格:

硬变化型为 **-y** (hrady)

软变化型为 **-e** (stroje)

复数第七格:

硬变化型为 **-y** (hrady)

软变化型为 **-i** (stroji)

2. 7. 3. 2 硬变化型阳性无生命名词在下列格中有两种词尾变化:

2. 7. 3. 2. 1 单数第二格 **-u** 或 **-a**:

Jdeme do hrady. Jdeme do lesa.

单数第五格 **-e** 或 **-u**:

hrade! kalichu!

单数第六格 **-e/ě/** 或 **-u**:

na hradě, v lese, na zámku, v parku

复数第六格 **-ech** 或 **-ích**, 有时 **-ách**:

na hradech, na zámcích, v balíčkách

2. 7. 3. 2. 2 以 **-k**, **-h**, **-ch** 结尾的阳性名词单数第六格词尾通常皆为 **-u**, 如:

v hrnku, v kalichu, na břehu;

以 **-b**, **-p**, **-m**, **-v**, **-f** 结尾的阳性名词单数第六格词尾大都为 **-u**, 如:

na šroubu, v drápu, v příkrmu, v oděvu, v houfu

2. 7. 3. 2. 3 部份名词单数第二格、第六格和复数第六格具有两可的词尾变化, 如:

bochníku/bochníka; obdelníku/obdelníka
 popelu/popela; o jazyku/ o jazyce
 ve spíšu/ve spise; v rodu/v rodě
 na papíru/na papíře; v balíčcích/v balíčkách
 v teplácích/v teplákách; v hrncích/v hrnkách
 2. 7. 3. 3 硬变化型阳性无生命名词单数第二格词尾通常为

-u, 但是表示月份、日子、城镇、特定地方等名词的词尾大部
 为 -a。如:

月份: ledna, února, března, dubna, května,
 června, srpna, října

日子: pondělka, úterka, čtvrtka, dneška,
 zítřka, včerejška, nyníjška

城镇: Mělníka, Berouna, Prešova

特定地方: dvora, tábora, sklepa, kláštera,
 mlýna, chléva, včelína, komína, kouta
 ostrova, rybníka, domova, venkova, světa

2. 7. 3. 4 有生命阳性名词在下列格中有两种词尾形式:

2. 7. 3. 4. 1 单数第三格: 硬变化为 -ovi/-u:

pánovi/pánu

软变化为 -ovi/-i:

mužovi/muži

单数第五格：硬变化为 -e/-u

pane!/hochu!

软变化为 -i/-e

muži!/otče!

复数第一格：-i/-ové 有时

páni-pánové; muži-mužové;

občané, obyvatelé

复数第六格：硬变化为 -ech/-ích

o pánech; o hoších

2. 7. 3. 4. 2 人的姓名单数第三格和第六格：

姓或名字单独用时，词尾只用 -ovi，如：

Zdeňkovi, Tomášovi, Nezvalovi,

姓和名字连用时，通常前面的词词尾为 -u，最后一个词为 -ovi。如：

O Karlu Čapkoví, O Josefu Kajetánu Tyloví

2. 7. 3. 4. 3 单数第五格硬变化型词尾主要为 -e，如：

občane, doktore, ministře, Karle; člověče, bože;

-u 一般用于以 -k, -h, -g, -ch 结尾的名词，如：

synku, soudruhu, stratěgu, hochu

2. 7. 3. 4. 4 软变化型单数第五格词尾一般为 -i，如：

řediteli, vítězi, lháři

只有以 -ec 结尾的名词第五格变为 -če，如：

otec-otče, poslanec-poslanče

2. 7. 3. 4. 5 下列名词复数第一格词尾只能是 -i：

1) . 动物名称: holubi, medvědi, psi, kapři

2) . 以 -ík, -ák, -ař, -ař, -ec, -č 结尾的人的名称:

dělníci, svazáci, lékaři, plavci, hráči

2. 7. 3. 5. 1 以 (软硬) 两可辅音 (b, f, l, m, s,

v, z) 结尾的阳性名词大多数照硬变化型pán和hrad 变格, 如: pes, orel, dub, okres, domov.

某些以 -l 和 -z 结尾的阳性名词, 其单数第二格加词尾 -e 者, 按软变化型 muž 和 stroj 变格. 如:

cíl, mandel, jetel, kašel, pytel, peníz, vítěz, kněz, Francouz

以及所有以 -te 结尾的名词。

少数以 -l 结尾的阳性名词, 可照硬、软两种变化型变格

2. 7. 3. 5. 2 以 en 结尾的阳性名词 (kámen, hřeb, ječmen, kmen, plamen, týden), 复数按硬变化型变格, 单数则可按硬、软两型, 不太规则。den 的单、复数变格都有不规则现象, 见下表:

	singulár	plurál
1.p.	den	dni, dny
2.p.	dne	dní, dnů
3.p.	dni, dnu	dnům
4.p.	den	dni, dny
6.p.	dni, dnu/ve dne/	o dnech
7.p.	dnem	dny

2. 7. 3. 5. 3 阳性名词变格不规则的其他情况还有不少，如 loket, kůň, host, přítel, rodič 的复数; lidé (člověk的复数) 等。阴性和中性名词变格也是如此。语法书中所列格型无法包括活的语言中千变万化的现象，因此在学习捷克语时必须注意逐一准确掌握常用词的不规则形态变化。

2. 7. 3. 5. 4 有一些指无生命事物的阳性名词，语法上具有有生命和无生命两种形态，尤其是复数第一格。如：

1. n. j.	4. p. j.	1. p. mn.
činitel	činitele/činitel	činitelé/e
panák	panáka	panáci, pana
bacil	bacil/bacila	bacili/y

与这些词连用的一致性定语，也应随之变化。如：
smrtelní bacili/smrtelné bacily

能致人死命的细菌

2. 7. 3. 6. 1 有词尾的阳性名词硬变化型 předseda 单数按阴性名词 žena 型变格，但第三、第六格词尾为 -ovi；软变化型 soudce 单数按 muž 型变格，但第一、第五格不同。复数变格 předseda 与 pan 一致；soudce 与 muž 一致。

2. 7. 3. 6. 2 硬变化型以 -ita, -ista, -asta 结尾者，复数第一格词尾为 ě/i，但 i 词尾常用于口语，有时含贬意。

2. 7. 3. 7 以 -í 结尾的阳性名词，如 krejčí, kočí, průvodčí, Jiří 等。照形容词软变化型 jarní 变格（参见

3. 5. 2)。

2. 8 阴性名词变格法

2. 8. 1 阴性名词变格表 (一): 以 -a 结尾的硬变化型

žena

格	单 数	复 数
1	žena	ženy
2	ženy	žen
3	ženě	ženám
4	ženu	ženy
5	ženo!	ženy!
6	o ženě	ženách
7	ženou	ženami

2. 8. 2 阴性名词变格表 (二) : 以 -e 结尾的软变化型
růže

格	单 数	复 数
1	růže	růže
2	růže	růží, ulic
3	růži	růžím
4	růži	růže
5	růže!	růže!
6	o růži	růžích
7	růží	růžemi

2. 8. 3 阴性名词变格表（三）：软辅音ň等 结尾的软变化
型 píseň .

格	单 数	复 数
1	píseň	písně
2	písně	písní
3	písní	písním
4	píseň	písně
5	písní!	písně!
6	o písní	písních
7	písní	písněmi

2. 8. .4 阴性名词变格表（四）：单数第二格以 **-i** 结尾的变化型 **kost**

格	单 数	复 数
1	kost	kostí
2	kosti	kostí
3	kosti	kostem
4	kost	kosti
5	kost!	kosti!
6	o kosti	kostech
7	kostí	kostmi

2. 8. .5 说明

2. 8. .5. 1 **růže** 型与 **píseň** 型的变格，除单数第一、四、五格不同外，其余均相同；

píseň 型与 **kost** 型的变格，单数除第二格外全部相同，但复数除第二格外，其余均不同。

2. 8. .5. 2 以 **-ice**、**-ce** 结尾的名词按 **růže** 型变格，但

复数第二格无词尾。如：

ulice-ulic, lavice-lavic, lžice-lžic
silnice-silnic, plíce-plíc;
ohvile, košile 也按此型变格。

但以 -ice 结尾的外来词，复数第二格常有两种形态：无词尾和带词尾 -í 。如：

edic/edicí, definic/definicí

以 -yně 结尾的阴性名词也如此变格，如：

kuchyň/kuchyní, přítelkyně/přítelkyní ...

2. 8. 5. 3 按 kost 型变格的有：

1) 所有以 -st 结尾的阴性名词：

2) 许多以 -ď, -ť 结尾的阴性名词，如：

oběť, paměť, rtuť, měď, šed, zeď

3) 以其他辅音结尾的阴性名词，如：

věc, řeč, obuv, kolomaz;

属于这一类的还有：

noc, moc, pomoc, běl, mysl, sůl, otep,
směs, veš, myš, smrt, lež, rez

但它们的复数第三、第六格按 píseň 型变格 (nocím,
v nocích); moc, běl, mysl, sůl, ves, rez, lež
复数第七格亦按 píseň 型变格 (lžemi, mysleři, ne-
mocemi)。

2. 8. 5. 4 按 píseň 型变格的有

1) 以软辅音 -ň, -ř, -j 结尾的阴性名词，如：

dlaň, daň, sklizeň, báseň, tvář, zbroj

2) 部份以 **-č, -š, -ž** 结尾的阴性名词, 如:
náruč, obruč, rozkož, soutěž, mládež

3) 少量以 **-c** 结尾的阴性名词, 如:
klec, obec, pec

4) 以 (软硬) 两可辅音结尾, 尤其以 **-e/v** 结尾的阴性名词, 如:
konev, pánev, láhev

以 **-l, -z** 结尾的阴性名词, 如:
hůl, koupel, postel, tvrz

5) 某些以 **-ť, -ď** 结尾的阴性名词也按此型变格, 如:
labuť, trať, síť, kád, loď, píď

2. 8. 5. 5 阴性名词 **paní** 按形容词软型 **jarní** 变格, 但其复数第二格形态是 **paní** (而不是 **paních**)。以 **-čí** 结尾的阴性名词及名词化形容词, 如 **průvodčí, výběrčí, vedoucí** 等, 通常完全按照 **jarní** 变格; 但有时为了与阳性 **průvodčí, vedoucí** 等区别, 复数第二格词尾可用 **-í**, 不用 **-ích**. 如:

přísnost pražských průvodčí
(布拉格女售票员的严格)

2. 9 中性名词变格法

中性名词单数第一格一般以元音 **-o, -e** 和 **-í** 结尾, 因此有三种类型的变格法。

2. 9. 1 中性名词变格表 (一): 硬变化型 město

格	单 数	复 数
1	město	města
2	města	měst
3	městu	městům
4	město	města
5	město!	města!
6	o městě, -u	městech, městčkách
7	městem	městy

2. 9. 2 中性名词变格表 (二): 软变化型 moře

格	单 数	复 数
1	moře	moře
2	moře	moří, strništ
3	moři	mořím
4	moře	moře
5	moře!	moře!
6	o moři	mořích
7	mořem	moři

2. 9. 3 中性名词变格表 (三): 长变化型 *stavení*

格	单 数	复 数
1	<i>stavení</i>	<i>stavení</i>
2	<i>stavení</i>	<i>stavení</i>
3	<i>stavení</i>	<i>stavením</i>
4	<i>stavení</i>	<i>stavení</i>
5	<i>stavení!</i>	<i>stavení!</i>
6	<i>o stavení</i>	<i>staveních</i>
7	<i>stavením</i>	<i>staveními</i>

2. 9. 4 中性名词变格表 (四): 混合型 *kuře*

格	单 数	复 数
1	<i>kuře</i>	<i>kuřata</i>
2	<i>kuřete</i>	<i>kuřat</i>
3	<i>kuřeti</i>	<i>kuřatům</i>
4	<i>kuře</i>	<i>kuřata</i>
5	<i>kuře!</i>	<i>kuřata!</i>
6	<i>o kuřeti</i>	<i>kuřatech</i>
7	<i>kuřetem</i>	<i>kuřaty</i>

2. 9. 5 说明:

2. 9. 5. 1 硬变化型 město 词尾中皆为硬元音, 复数第七格词尾 -y, 软变化型 moře 的词尾中只有 i, í, e, 复数第七格词尾 -i。长变化型 stavení 单数除第七格外, 词尾均为 -í。中性各格型第四、第五格形态均与第一格相同。

2. 9. 5. 2 硬变化型第六格有三种词尾: 单数第六格

如: -e/-ě/-u

v městě, na kole --v městečku.

复数第六格 -ech/-ách/-ích

v městech-v městečkách-ve střediscích

2. 9. 5. 2. 1 单数第六格词尾为 -u 的硬变化型中性名词有:

1) -ko, -ho, -go, -cho 结尾者, 如:

v oku, ve jhu, v Kongu, v uchu ...

2) 大部分以 -ro, -mo, -ivo, -stvo/-ctvo/ 结尾者, 如:

v mokru/vedru, péru, v pásmu/jármu, barvivu,
na ministerstvu, o dělnictvu ...

3) 还有外来词、抽象名词等, 如:

v tempu, v gestu, v budoucnu, v chladnu,
po právu

2. 9. 5. 2. 2 单数第六格词尾为 -e/-ě/ 的硬变化型中性名词有:

1) 以 -dlo 结尾者, 如:

po jídle, v divadle, na sedadle

2) 一些非派生的, 尤其是指具体事物的词, 如:

na skle, o řemesle, na čele, na kole, na dně,
v seně, v hnízdě, v blátě, na prkně

2. 9. 5. 2. 3 某些中性名词单数第六格词尾既可为 -u,
也可为 -e/-ě/, 如:

v mléku-v mléce	na břichu-na břiše
ve jménu-o jméně	na plátně-na plátnu
o zrně-o zrnu	v jádře-v jádru

2. 9. 5. 2. 4 硬变化型中性名词复数第六格的基本词尾是
-ech, 如:

o řemeslech, na plátnech, v procentech
v slovech, v jádrech, v pásmech

但以 -ko, -ho, -go, -cho 结尾的中性名词复数第六格
词尾是 -ách, 如:

v městečkách, jhách, tangách, suchách

所有以 -ko 结尾的指小表爱词, 复数第六格词尾一律为
-ách, 如:

na křídélkách, na kolečkách, na lůžkách

其他以 -ko 结尾的中性名词, 尤其是以 -isko 结尾者,
则其词尾除 -ách 外, 还有 -ích, 如:

o jablkách/jablích; ve střediskách/
střediscích

2. 9. 5. 3 以 -iště 结尾的软变化型中性名词复数第二格
无词尾, 如:

jeviště-jevišť, strniště-strnišť
bydliště-bydlišť, pracoviště-pracovišť

vejce 也按此型变格, 复数第二格为vajec。

2. 9. 5. 4 混合型 kuře 变格时先扩大词干(单kuřet-,

复 kuřat-), 然后单数按软变化型 moře, 复数按硬变化型 město 变格。按 kuře 型变格的有:

指幼小动物的中性名词, 如:

děvče, kůzle, mládě, ptáče, štěně

另外还有:

zvíře, doupě, koště, vole, poupě, rajče, kníže;

dítě 单数也按此型变格。但复数 děti 为阴性, 按 kost 型变格。

2. 9. 5. 5 中性名词 nebe 单数按 moře 型变格, 复数扩大词干nebes-按 město 型变格。即

单数	复数
1.4.5.p. nebe	nebesa
2.p. nebe	nebes
3.p. nebi	nebesům
6.p. o nebi	nebesích
7.p. nebem	nebesy

2. 9. 5. 6 semeno, rameno, břemeno, písmeno 等中性名词, 单数既可按 město 变格, 又可按 moře 变格; 其中多数词第一格和第四格还可写作短尾形式, 如: símě, rámě, břímě。复数一律按 město 变格。

单数	复数
1.4.p. semeno/símě/	semena
2.p. semena/semene/	semen

3.p. semenu/semeni/	semenům
6.p. semeně/semeni/	semenech
7.p. semenem	semeny

2. 10 名词变格时词干的音变规则

2. 10. 1 硬变化型名词 (hrad, pán, předseda, žena, město) :

凡词干末尾的一个字母为 k, h, g, ch, r, d, t, n 者, 在变格时加上词尾 -í, i, e / -ě 时发生音变:

k--c

h, g--z

ch--š

d, t, n--ď, ě, ň

r--ř

2. 10. 1. 1 阳性名词一般在复数第一格和单数第六格发生音变, 如:

voják-vojáci	soudruh-soudruzi
filolog- o filoloziích	hoch-hoši
bratr-bratři	had-hadi
kohout-kohouti	pán-páni
rok-po roce	potok-na potoce
dvůr-na dvoře	hrad-na hradě
plot-na plotě	balkón-na balkóně

2. 10. 1. 2 阴性名词通常在单数第三、第六格发生音变, 如:

matka-k matce

kniha-v knize

Olga-o Olze

moucha-po mouše

sestra-o sestře

vláda-ve vládě

rota-v rotě

rána-v ráně

2. 10. 1. 3 中性名词通常在复数第六格发生音变:

jablko-o jablech

středisko-ve střediscích

部份中性名词在单数第六格也发生音变, 如:

mléko-v mléce

jaro-na jaře

stádo-ve stádě

místo-na místě

bahno-v bahně

břicho-v břiše

2. 10. 1. 4 阳性名词在单数第五格词尾为 -e 时, 词干末的辅音发生如下音变:

k-č, h-ž, (如在r 前为辅音: r-ř, 如:

človek-člověče!

bůh-bože!

Petr-Petrě!

/doktor-doktore/

以 -ec 结尾的阳性数变化型名词, 单数第五格为 -če, 如:

otec-očče! poslanec-poslanče!

2. 10. 2 某些名词在变格时, 词干中的长元音变为短元音, 即:

á--a, é--e, í--i, í--e/ě/, ů--o, ou--u

2. 10. 2. 1 单音节的阳性名词(单数第一格)中的长元音变格时全部变为短元音(不包括无生命名词单数第四格), 如

mráz-mrazu

práh-prahu

láh-láhu

snáh-sněhu

stůl-stolu

sněh-sněhu

也有一些多音节的阳性名词有此音变，如：

vítr-větru kámen-kamene

2. 1 0. 2. 2 有些两音节的 žena 型和 nuše 型的阴性名词，变格时发生长元音→短元音的音变，尤其是在复数第二格。如：

chvála-chval jáma-jam sláma-slam
hrábě-hrabí chvíle-chvil míle-míl
díra-děř svíce-svic bouda-bud
houba-hub moucha-much smlouva-smluv

这类名词中有些在单数第七格复数三、六、七格时也可发生此种音变，如：

práce-prací; prací, pracím, pracích, pracemi

外来词词干中的长元音 ý, é, ó 不发生音变，如：dýha, céva, scéna, póza 三个音节以上的阴性名词中的长元音也发生音变，如：

kočárka, prasíla, rovnováha, kratochvíle

2. 1 0. 2. 3 中性名词中长元音→短元音的音变见于下列词的复数第二格：

jmeno-jmen jádro-jader léto-let
dílo-děl pero-per

2. 1 0. 3 名词末的辅音前一个字母为 e 时，将 e 删去再变格。

1) 阳性名词，如：

orel-orla len-lnu sen-snu

den-dne   pytel-pytle   uhel-uhle
domek-domku   otec-otce   švec-ševce

2) 阴性名词, 如:

píseň-písně   báseň-básně
čest-cti   ves-vsi

2. 10. 4 阴性和中性名词复数第二格如在词的末尾出现两个辅音时, 两个辅音之间须加元音 e。如:

hra-her	divadlo-divadel
hudba-hudeb	mzda-mezd
sestra-sester	studna-studen
karta-karet	číslo-čísel
veslo-vesel	vejce-vajec
dno-den	sklo-skel
družstvo-družstev	matka-matek
hračka-hraček	jablko-jablek

以-sko 结尾的中性名词和以-ska结尾的阴性名词复数第二格可加 e, 也可不加 e。如:

středisko-středisek-středisk   ložisko-loži-
sek/ložisk   hledisko-hledisek/hledisk
deska-desek/desk ...

但在-vd,-zd 之间不加 e。如:

pravda-pravd   hnízdo-hnízd

2. 11 表示地名、节日的部份复数名词变格法

2. 11. 1 以 -y/-any 结尾的地名 (如 Hradčany)

按 *hrad* 型复数变格，但复数第二格无词尾。如：

z Hradčan, z Vinohrad, z Kralup, z Klobouk

2. 1. 1. 2 表示地名的复数名词，如：

Čechy, Uhry, Kateřinky, Medlanky, Benátky

按 *žena* 型复数变格。

2. 1. 1. 3 以 *-e/-ice* 结尾的地名和节日名，如：

Budějovice, Letnice, vánoce, velikonoce

按 *růže* 型复数变格，但第二格无词尾（*Budějovic*），

第三格词尾为 *-nům*，地名也可 *-ím*（*Budějovicům*

Budějovicím）。

2. 1. 2 人名和姓氏的变格

2. 1. 2. 1 以 *-a* 结尾的阳性名字（如：*Stáňa, Váša, Vláša*）按 *předseda* 型变格。但由于词尾 *-a* 前是软辅音，第二格须把 *-y* 变成 *-i*，如：

Stáňa--od Stáni

Váša--od Váší

Vláša--od Vládi

2. 1. 2. 2 以 *-a* 结尾的阴性名字（如 *Máňa, Nataša Růža*），按 *žena* 型变格（第三、第六格还可按 *růže* 变格），其第二格也须将 *-y* 变成 *-i*，如：

Máňa--od Mání Nataša--od Nataši

2. 1. 2. 3 以 *-o* 和 *-ů* 结尾的阳性名字（如 *Janko, Stýblo, Tomšů, Janů*），分别按 *pán* 和 *muž* 变格；不以 *-ů* 结尾的名词通常不必变格。

2. 1. 2. 4 *-e/ě/* 结尾的阳性名字（如 *Srdce, Purkyně*，

Bičiště) , 按 **soudce** 型变格。

2. 1 2. 5 姓氏原为形容词时, 按形容词变格。如:

od pana Nového   od paní Nové
k pánu Zubatému   s paní Novákovou
s pánem Hořejším

2. 1 2. 6 为表示“某某一家人”(或夫妻、兄弟…), 常将姓氏变成阳性, 物主形容词复数(如 Novákovi, Svobodovi)。但只有一、四、六、七格常用。如:

1.p.   Novákovi
2.p.   u Nováků/Novákových
3.p.   k Novákům/Novákovům
4.p.   Novákovy
6.p.   o Novákových
7.p.   s Novákovými

2. 1 3 外来语名词的变格

2. 1 3. 1 外来语名词的变格基本上和非外来语名词的变格相同, 但是某些格有不同的变体。

2. 1 3. 1. 1 以辅音结尾者一般为阳性名词, 通常按 **pán** 和 **hrad** 型变格。如:

autor, atom, bacil, traktor, kolektiv,
Washington, Kyjev

2. 1 3. 1. 2 以 **-a** 和 **-e** 结尾者通常为阴性名词, 分别按 **žena** 和 **růže** 型变格。如:

brigáda, fyzika, botanika, Varšava, diskuse,
televize, Asie

Athény (雅典) 按 žena 复数变格。

2. 1 3. 1. 3 以 -o 结尾者通常为中性名词, 按 město 型变格。如:

auto, kino, tempo, Tokio, Oslo 等。

2. 1 3. 2. 1 以 -ea 结尾的阴性名词 (如 idea, Korea, Guinea), 变格时有的形态按 žena 型, 有的形态按 růže 型变格。如:

	单数	复数
1.p.	idea	idey, ideje
2.p.	idey, ideje	idejí
3.p.	ideji	ideám, idejím
4.p.	ideu	=1.p.
5.p.	ideo!	=1.p.
6.p.	o ideji	ideách, idejích
7.p.	ideou, idejí	ideami, idejemi

2. 1 3. 2. 2 以 -oa, -ua 结尾的阴性名词 (如 Samoa, Nikaragua, Kapua), 除第三格和第六格按 růže 型变格外, 其余格均按 žena 型变格。

2. 1 3. 2. 3 以 -ia 结尾的阴性名词 (如 Sofia, Adria), 按 růže 型变格。

2. 1 3. 3 外国人的姓名与捷克词的变格基本一致, 如 Lenin, Dimitrov, Mao Ce-tung 按 pán 型, Mickiewicz 按 muž 型, Zola 按 předseda 型, Tamara 按 žena 型, Marie 按 růže 型变格。但以下几点应注意:

2. 1 3. 3. 1 以 -s, -z, -c, -x 结尾的阳性名字或姓, 按 muž 变格; 如: Marx-Marxe, Engels-Engelse。
但也有些词是硬型, 软型两可, 如:

Alois-Aloise/Aloisa, Amos-Amose/Amosa

2. 1 3. 3. 2 以 -o 结尾的男子名字按 pán 型变格。如:

Marko-/2.p., 4.p./Marka

Ševčenko-/2.p., 4.p./Ševčenka

2. 1 3. 3. 3 以 -e 结尾的男子姓名, 根据 -e 前的辅音分别按 pán 或 muž 型变格, 如:

Goethe-/2.p., 4.p./Goetha

Dante-/2.p., 4.p./Danta

Baše-/2.p., 4.p./Baše

但有些(不大知名的人的)姓名, 也可有 -ho, -mu 等词尾, 如:

Pompe-Pompeho, Pompemu, Pompeho ...

2. 1 3. 3. 4 有些外国姓名, 拼写各异, 但读为 [-ó] 或 [-ú] 者, 常在整個词之后加上 pán 型的词尾。如:

Rousseau [rusó]-2.p./Rousseaua, /3.p./
Rousseauovi ...

2. 1 3. 3. 5 以 -i, -y 结尾的名词, 按类似 ten 型 (-ho, -mu, -m...) 变格。如:

1.p.	Audy	Benoni
2.p., 4.p.	Audyho	Benoniho
3.p.	Audymu	Benonimu
6.p., 7.p.	Audym	Benonim

2. 13. 3. 6 斯拉夫的名姓为形容词形态者，按形容词变格。

如：

Tolstoj--Tolstého ...

Gorkij---Gorkého ...

Słowacki-Słowackého ...

2. 13. 4 从拉丁语和希腊语吸收的名词，其性属按原文中的性属，（不按捷语词尾确定性属的规划）；变格时原词尾脱落，在词干上加各格词尾。

2. 13. 4. 1 以 -um 结尾的为中性名词，去掉词尾，按 město 型变格。如：

album-alba... plénum-pléna...

publikum-publika... epiteton-epiteta...

但以 -ium, -eum, -uum, -ion 结尾的中性名词，（如 stipendium, gymnázium, muzeum, sympozion）复数第二、三、六、七格按软变化型 moře 变格：

单数	复数
1.p. stipendium	stipendia
2.p. stipendia	stipendií
3.p. stipendiu	stipendiím
4.p. =1.p.	=1.p.
6.p. o stipendiu	stipendiích
7.p. stipendiem	stipendii

注意：stadión（体育场），lexikon（词典）属于阳性名词，按hrad 型变格；lexikon 作“词汇”解时，则为中性名词，与 epiteton 变格相同。

2. 13. 4. 2 以 -us/-ius/-os 结尾者均为阳性

名词，变格时去掉词尾；

1) 人的名字，照pán 照变格，如：

Augustus-Augusta...

Homéros-Homéra...

Aristoteles-Aristotela...

2) 普通名词，照hrad 型变格，如：

socialismus-socialismu...

rytmus-rytmu...

kosmos-kosmu...

但也有少量的这种形态的名词变格时不删词尾，如：

cirkus-cirkusu...

luxus-luxusu...

另一些词是两可的，如：virus, sinus, turnus

以 -ius 结尾的阳性名词，也是去掉词尾 -us 按pán 型变格，但其复数有几个格是型 muž 型变格，如

génius

	单数	复数
1.p.	génius	géniové
2.p.	génia	géniů
3.p.	géniu	génium
4.p.	génia	génie
6.p.	o géniu	géníích
7.p.	géniem	génii

2. 1 3. 4. 5 以 -ma 结尾的外来词是中性名词, (如 drama, klima, aróma, schéma, dogma) 变格时先将 -ma 扩展为 -mat , 用中性 město 型变格 (但单数第二格词尾为 -u)。如 drama :

	单数	复数
1.p.	drama	dramata
2.p.	dramatu	dramat
3.p.	dramatu	dramatům
4.p.	=1.p.	=1.p.
6.p.	o dramatu	dramatech
7.p.	dramatem	dramaty

2. 1 3. 4. 4 有些词尾和发音特殊的外来语名词不变格, 尤其是一些以长元音结尾的中性名词。如:

angažmá, aranžmá; klišé, turné, kupé, filé,
Dillí; byró;

阳性名词 atašé, revue/revi/ 也不变格。

也有少数以短元音结尾的外来语名词不变格, 如:

finále, Baku, taxi, depo, Para, Soči,
Wu-lu-mu-ěchi

第 3 章 形容词

Přídavná jména/Adjektiva

3. 0 - 3. 1 形容词的概述与分类

形容词是形容或限定人或事物所具有的性质、特征的词。捷克语的形容词有性和数的区别，并有格的变化，它的性、数、格须与它所形容（限定）的名词保持一致。

形容词按其意义和语法特点可分为三类：

3. 1. 1 性质形容词 přídavná jména jakostní/ kvalitativní/

说明事物的性质特征的形容词叫性质形容词，如：

- 1) živý, mrtvý, hluchý, červený, sladký...
- 2) chytrý, hloupý, statečný, zbabělý;
nový, starý, krátký, dlouhý ...

[第 1) 组说明客观的性质，第 2) 组说明主观上的评价]

性质形容词可以有短尾形式，可以构成比较级和最高级。

3. 1. 2 关系形容词 /přídavná jména vztahová /relační/

说明事物与其他物质、事件、过程、状态、环境等的关系的特征的形容词叫关系形容词，如：

- dámské šaty 女式服装（与 dáma 有关）
železný most 铁桥（与 železo 有关）
český národ 捷克民族（与 Čech 有关）
letní prázdniny 暑假（与 léto 有关）

关系形容词没有短尾形式，也不能构成比较级或最高级。

3. 1. 3 物主形容词/přídavná jména přivlastňovací

表示事物的所属关系的形容词叫物主形容词，如：

matčina kniha	母亲的书
otcův kabát	父亲的外衣
Jiráskovo muzeum	伊拉塞克博物馆
Nerudova ulice	聂鲁达大街

物主形容词不能构成比较级和最高级。

3. 2 形容词的构成

形容词和名词一样，多数由其他词派生，也有一些形容词是复合构成的。非派生形容词较少；非派生形容词是说明事物的性质、特征和状况的，如：

velký, malý, žlutý, tvrdý, dobrý, zlý,
zdravý, slepý

构成形容词的方法有以下几种：

3. 2. 1 由名词和副词派生，如：

pýcha-pyšný, píle-pilný, chuť-chutný
bolest-bolestný, nemoc-nemocný,
kov-kovový, zde-zdejší

3. 2. 2 由动词派生，如：

léčit-léčivý, měnit-měnlivý, vidět-viditelný,
jiskřit-jiskřící, malovat-malovaný,
umět-umělý, pít-pitný

3. 2. 3 由形容词派生，如：

krátký-kratičkový
velký-velikánský
krásný-překrásný

3. 2. 4 用复合的方式构成, 如:

černobílý televizor	黑白电视机
jihovýchodní Asie	东南亚
východoevropské země	东欧国家
láskyplná péče	充满爱的关怀
duchapřítomný člověk	头脑机灵的人

3. 3 构成派生形容词的常用词缀:

3. 3. 1 由名词派生的形容词的常用后缀

3. 3. 1. 1 后缀 -ný, 常指事物的性质、状态 (回答问题 jaký?), 如:

časný, bolestný, smutný, kamenný, účelný...

3. 3. 1. 2 后缀 -ní, 常指对事物的确指或限定 (回答问题 který?), 如:

lesní, jarní, večerní...

3. 3. 1. 3 后缀 -ný 和 -ní 含义的比较:

srdečný pozdrav,	srdeční nemoc
衷心的问候	心脏病
obecný prospěch,	obecní knihovna
公共利益	乡镇图书馆
životná postava/románu/,	životní zkušenost
小说中栩栩如生的人物	生活经验
prodejný člověk,	prodejní doba
能被收买的人	售货时间

zábavný program,   zábavní podnik

文娱节目

娱乐性企业

živelný odpor,   živelní pohroma

自发的反抗

自然灾害

但有时，后缀 **-ný** 与 **-ní** 构成的形容词含义上无区别或区别很小，如：učební/učebná látka (教材), těžní/těžná jáma (矿井)。

3. 3. 1. 4 后缀 **-ský, -cký** 常表示人的职业、身份等，如：
učitel-učitelský, zlepšovatel-zlepšovatel-
ský, dělník-dělnický

这两种后缀也常用来表示地方和场所，如：
Ostrava-ostavský, Polsko-polský, Anglie-
anglický, vesnice-vesnický, dílna-dílnský,
továrna-továrenský

3. 3. 1. 5 后缀 **-ový** 通常表示质料和广泛的属性。如：

kov-kovový-kovový nábytek	金属家具
ocel-ocelový-ocelové lano	钢缆
dub-dubový-dubové dřevo	橡木
oliva-olivový-olivový olej	橄榄油
svět-světový-světový mír	世界和平
lid-lidový-lidová republika	人民共和国
dešť-dešťový-dešťová voda	雨水

3. 3. 1. 6 后缀 **-í** 通常表示属于动物以及人的特性，如
včela-včelí-včelí úl   蜂房

pes-psí-psí hlava	狗头
ryba-rybí-rybí polévka	鱼汤
dívka-dívčí-dívčí škola	女子学校
obr-obří-obří postava	巨人般的身材

3. 3. 1. 7 后缀 -ův/-ova, -ovo ... 和 -in/-ina, -ino ... 用于构成物主形容词。

3. 3. 1. 7. 1 阳性名词加后缀 -ův , 如:

otec-otcův hlas	父亲的声音
bratr-bratrova kniha	哥哥的书
muž-mužovo slovo	丈夫之言

3. 3. 1. 7. 2 阴性名词加后缀 -in . 如:

sestra-sestřin dům	姐妹的房子
matka-matčina péče	母亲的关怀
Helena-Helenino dítě	海伦娜的孩子

3. 3. 1. 7. 3 物主形容词在词义上和性质形容词有所区别, 如:

mužský-Mužský hlas je hlubší než ženský.

男人的声音比女人的低沉。

mužův-Hned poznala, že je to mužův hlas.

她一听就知道是丈夫的声音。

otcova péče	父亲的关心
otcovská péče	慈父般的关怀
dívčina povaha	姑娘的性格
dívčí povaha	女儿气

2. 3. 1. 2. 4 只有不带定语或其他扩展成份的名词才能构

成物主形容词。否则，必须用第二格来表示所属关系。如：

To je bratrova kniha.

To je kniha mého bratra.

Čapkovy povídky

povídky Karla Čapka

líbezná dívčina tvář

líbezná tvář mladé dívky

3. 3. 2 由动词派生的形容词常用后缀

3. 3. 2. 1 后缀 **-cí** 加在未完成体动词过去时词根上，通常表示事物的用途或性能，如：

prací prostředek 洗涤剂

žací stroj 收割机

mazací olej 润滑油

spací vůz 卧铺车

oddací list 结婚证

balicí papír 包装纸

3. 3. 2. 2 后缀 **-cí**，加在现在时副动词上通常表示正在发生的行为或事物的特性。如：

perouc-peroucí 正在洗衣的

šijíc-šijící 正在缝的

balíc-balící 正在包装的

nesouc-nesoucí 携带着的

注意以上两种形容词的区别，如：

prací žena 洗衣女工

žena peroucí prádlo 正在洗衣服的女人

šicí stroj	缝纫机
dívka šijící u okna	正在窗旁缝衣服的姑娘
bicí hodiny	自鸣钟
hodiny bijící 10 hodin	正敲十点的时钟
spací vagón	卧铺车 (厢)
muž spící na podlaze	在地板上睡觉的男人

3. 3. 2. 3 由动词过去分词和被动分词变化而成的形容词，一般以 -lý, -ný, -tý 结尾，表示由于有关动词所表达的行为造成的事物特性，如：

uměl-umělý	人造的
trval-trvalý	持久的
malován-malovaný	描画过的 画出来的
pečen-pečený	烤的
užit-užitý	实用的
složen-složený	复合的

3. 3. 2. 4 由动词词干加后缀 -vý/-avý, -lavý -ivý, -nlivý/ 及 -ačný 构成的形容词，表示具有一种做该动词表达的行为的倾向。如：

štvát-štvavý	煽动性的
hořet-hořlavý	易燃的
působit-působivý	感人的
mlčet-mlčenlivý	沉默寡言的
urážet-urážlivý	侮辱性的
pomlouvat-pomlouvačný	喜欢说人坏话的，污蔑的

3. 3. 2. 5 由动词词干加后缀 -telný 构成的形容词表

示该动词表达的行为的可能性。如：

pochopit-pochopitelný	可以理解的
vyléčit-nevyléčitelný	治（疗）不好的
vidět-viditelný	看得见的，明显的
přijmout-přijatelný	可以接受的
zapomenout-nezapomenutelný	难忘的

3. 2. 2. 6 由动词词干加后缀 *-itý* 也可构成形容词，如：

složit-složitý	复杂的
splést-spletivý	错综复杂的

3. 3. 3 副词派生的形容词，主要是由地点副词和时间副词，

加后缀 *-ní, -ejší/-ější/* 构成，如：

dole-dolní	下面的
tam-tamější, tamní	那里的
dnes-dnešní	今天的
letos-letošní	今年的
zde-zdejší	这里的
tehdy-tehdejší	当时的
včera-včerejší	昨日的
zítra-zítřejší	明天的

3. 3. 4 由介词加名词并加各种后缀构成的形容词，意义与介词词组基本相同，如：

bez ceny-bezcenný	没有价值的，一钱不值的
bez motoru-bezmotorový	无发动机的
pod zemí-podzemní	地下的
nad mořem-nadmořský	海平面以上的

za hranicemi-zahraniční 外国的

před časem-předčasný 过早的

3. 3. 5 由形容词加后缀或前缀构成派生形容词，表示原形容词含义的加强或减弱，扩大或缩小，如：

krátký 短的 kratičkový 短短的

měkký 软的 měkoučkový 软绵绵的

veliký 大的 velikánský 巨大的，大得不得了

krásný 美的 překrásný 非常美的

kyselý 酸的 nakyslý 有点儿发酸的

žlutý 黄的 nažloutlý 发黄的

bledý 苍白的 pobledlý 略显苍白的

3. 4 形容词的变级 (Stupňování)

在比较形容词所表示的特性的程度时，大多数形容词可以分为三级：第一级（原级，pozitiv）、第二级（比较级，komparativ）和第三级（最高级，superlativ）。第二级表示较大的程度，第三级表示最高的程度，如：

Jan je mladý. 杨年轻。

Petr je mladší než Jan. 彼得比杨年轻。

Petr je nejmladší na našem ročníku.

彼得是我们年级里年纪最轻的。

绝大多数性质形容词是可以变级的，而关系形容词则是不能变级的。

3. 4. 1 形容词的变级规则

3. 4. 1. 1 比较级的构成：

将形容词原级的词尾去掉，加上后缀 -ejší, ější,

-ší 或 -í 即成比较级，如：

smělý-smělejší   moderní-modernější

starý-starší   hezký-hezčí

3. 4. 1. 2 最高级的构成

将比较级加上前缀 nej-即成最高级，如：

nejsmělejší, nejmodernější, nejstarší

3. 1. 2 比较级构成的具体规则：

3. 4. 2. 1 以 -í 结尾的形容词的比较级一律用后缀 -ej-ší/ější 如：

svěží-svěžejší   moderní-modernější

3. 4. 2. 2 以 -ý 结尾的形容词的比较级大部分用后缀 -ejší/ější 也有用 -ší 或 -í 的。

3. 4. 2. 2. 1 以 -lý 结尾者，一律用后缀 -ejší 如
milý-milejší   veselý-veselejší

3. 4. 2. 2. 2 以 -dý, -tý, -ný, -bý, -pý, -mý
-vý 结尾者，常用后缀 -ější 如：

rudý-rudější   důležitý-důležitější

silný-silnější   hloupý-hloupější

známý-známejší   nový-novější

chytrý-chytřejší

3. 4. 2. 2. 3 部分以 -dý, -tý, -bý, -rý 结尾者及以
-chý, -hý 结尾者，用后缀 -ší 如：

mladý-mladší   bohatý-bohatší   slabý-slabší

starý-starší   drahý-dražší

3. 4. 2. 2. 4 以 -ký, -oký, -eký 结尾者，常用后缀

-ší , 如:

krátký-kratší sladký-sladší

hluboký-hlubší daleký-další

3. 4. 2. 2. 5 在用后缀-ší 时, 词干中的一些辅音发生音变, 词干中有些元音的长度也常常随之发生变化, 如:

h-ž /drahý-dražší/ ch-š/tichý-tišší/

s-š /vysoký-vyšší/ z-ž/nízhý-nížší

有时: d-z /snadný-snazší/snadnější/

3. 4. 2. 2. 6 以 -ský, -chý 结尾的形容词, 先将 -sk- 变为 -šť-, -ck- 变为 -čť-, 再加后缀 -ejší/ější , 如:

lidský-lidšťejší

charakteristický-charakterističťejší

3. 4. 2. 2. 7 在用后缀 -ejší/ější 时, 词干中的一些辅音也发生音变, 如:

r-ř /moudrý-moudřejší/ k-č /křepký-křepčejší h-ž /strohý-strožejší/

3. 4. 2. 2. 8 部分以 -ký 结尾的形容词, 用后缀 -í 构成比较级 (同时 k 音变为 -č), 如:

hezký-hezčí lehký-lehčí tenký-tenčí

3. 4. 2. 3 有一些形容词的比较级有两种形式, 如:

hustý-hustější/hustší

křehký-křehčí/křehčejší

mělký-mělčí/mělčejší

snadný-snazší/snadnější

3. 4. 3 有些形容词的变级是不规则的，即词干起了很大变化。
常用的有：

velký-větší	malý-menší
dobrý-lepší	špatný-horší
zlý-horší	dlouhý-delší

3. 4. 4 形容词比较级的用法

3. 4. 4. 1 进行比较时，一般和连词 **než** 连用，如：

Ráno jsou chladnější než večery.

早晨比晚上凉。

Bratr je o čtyři roky starší než já.

哥哥比我大四岁。

只有在固定词组、成语中可不用 **než**，用 **nad něco** 或第二格，如：

Sůl /je dražší/ nad zlato. 盐比黄金贵。

Ráno je moudřejší večera.

清早聪明晚糊涂（有事且待明晨再议）。

3. 4. 4. 2 关系形容词一般不能变级，只能借助副词（比较级）**více, silněji** 表示程度的深浅，如：

V tomto případě je vaše přítomnost více žádoucí.

在这种场合您的出席显得更有必要。

Je silněji krátkozraký než my.

他的眼睛比我们更近视。

表示程度的减弱时则须借助副词（比较级）**méně**，

méně schopný člověk 能力较低的人

Bratr je méně nadaný než sestra.

哥哥不如妹妹有才能。 但：
Sestra je nadanější než bratr.

妹妹比哥哥更有才能。

3. 4. 5 形容词最高级的用法

3. 4. 5. 1 形容词最高级常与介词 z, mezi 连用, 如:

Pavel je nejstarší ze všech.

帕维尔是所有的人当中年纪最大的。

Je nejzkušenější mezi studenty.

他是学生中最有经验的。

3. 4. 5. 2 关系形容词则需借助副词 (最高级) nejvíce /nejméně/ 来表示最高 (最低) 的程度。如:

Tento závěr je nejvíce překvapující.

这一结论最令人惊讶。

To je nejméně pravděpodobné.

这可能性最小。

3. 5 形容词的变格

形容词须与它所形容 (限定) 的名词的性 (阳性还有: 无生命和有生命)、数、格保持一致。形容词通过其词尾变化表示性、数、格的差别, 称为变格。

形容词变格分以下几种类型:

I. 基本类型:

1) 硬变化型 (以 -ý 结尾) mladý;

2) 软变化型 (以 -í 结尾) jarní;

II. 短尾形容词 mlád, rád 型;

Ⅲ. 物主形容词 otcův, matčin 型。

3. 5. 1 硬变化型 mladý 变格表

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单	1	mladý	mladý	mladé	mladá
	4	mladého	=1.p.	=1.p.	mladou
	2		mladého		mladé
	3		mladému		mladé
	6		o mladém		mladé
数	7		mladým		mladou
复	1	mladí	mladé	mladá	mladé
	4	mladé	=1.p.	=1.p.	=1.p.
	2		mladých		
	3		mladým		
	6		o mladých		
数	7		mladými		

说明：1) 形容词的单复数第五格形态均与第一格相同，故表中略去，下同。

2) 阳性有生命复数第一格词尾^{-í}之前，如是辅音 k, h, ch, r 则发生音变：

k-č: hezký-hezčí h-z: drahý-drazí

ch-š: hluchý-hluší r-ř: dobrý-dobří

3) 以^{-ský, -cký}结尾的形容词，其词尾在阳性有生命复数第一格时须分别变为^{-ští}和^{-čtí}，如：

venkovský-venkovští, český-čeští, dělnický-dělničtí, socialistický-socialističtí ...

3. 5. 2 软变化型 jarní 变格表

数	性 格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单	1	jarní	jarní	jarní	jarní
	4	jarního	=l.p.	=l.p.	=l.p.
	2		jarního		jarní
数	3		jarnímu		jarní
	6		o jarním		jarní
	7		jarním		jarní

复 数	1	jarní
	4	=1.p.
	2	jarních
	3	jarním
	6	o jarních
	7	jarními

3. 5. 3 短尾形容词

3. 5. 3. 1 短尾形容词这种形式只有硬变化型形容词中的一小部分有，多数硬变化型和全部软变化型形容词都没有短尾形式。

将硬变化型形容词去掉词尾 -ý 即成为短尾形容词，如：mladý-mlád, jistý-jist ... 等。短尾形容词的形态变化与硬变化型的名词相似，因而也称为名词形态的形容词 (jmen-né tvary přídavných jmen)。

3. 5. 3. 2 短尾形容词通常只用第一格；在很少情况下用第四格。mlád, rád 的变格表如下：

格	数	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
1	单	mlád	mlád	mládo	mláda
	复	mládi	mlády	mláda	mlády
4	单	mláda	mlád	mládo	mládu
	复	mlády	mlády	mláda	mlády
1	单	rád	rád	rádo	ráda
	复	rádi	rády	ráda	rády

其他的格，只有在一些固定词组中出现，如：

do široka, po suchu, po domácku

3. 5. 3. 3 短尾形容词常和系动词构成合成谓语，如：

Jsem povinen to učinit. 我有责任这样做。

Ta věc je hodna pozorů. 此事值得注意。

Jsou dlužni za byt. 他们欠了房租。

短尾形式多见于阳性单数第一格，中性、阴性、复数不多用。

短尾形容词也用于作句中的补足语/doplňek/。

3. 5. 3. 4 rád 只有短尾形式，无对应的长尾形式。

3. 5. 3. 5 某些形容词的短尾形式只用于单数中性，如：je

/bylo/ možno, nutno, radno, zřejmo, těžko等，
在句中一般和原形动词或从句连用，如：

Lístky do divadla je těžko sehnat v sobotu.
星期六很难买到戏票。

Je jisto, že ses mýlil. 一定是你搞错了。

3. 5. 4 物主形容词的变格

otcův 型物主形容词变格表

数	性 格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单	1	otcův	otcův	otcov	otcová
	4	otcova	=1.p.	=1.p.	otcovu
	2		otcova		otcovy
数	3		otcovu		otcově
	6	o otcově, -ovu			otcově
	7		otcovým		otcovou

复 数	1	otcovi	otcovy	otcova	otcovy
	4	otcovy	=1.p.	=1.p.	=1.p.
	2		otcových		
	3		otcovým		
	6		o otcových		
	7		otcovými		

由阴性名词构成的 matčin 型物主代词也按此变格。

3. 6 形容词向名词的转化

3. 6. 1 有些形容词已完全转化为名词，称之为名词化形容词 (zpodstatnělé přídavné jméno)，如：

vstupné 门票费，cestovné 旅费，pokojská 旅馆打扫房间的女服务员，vrátný, vrátná 传达，门房，účetní 会计

名词化形容词的变格与有关的形容词相同，在句中可当一般名词对待（加上定语……等等）。如：

vstupné 按 mladá (中性单数) 变格，pokojská 按 mladá. účetní 既可指男，也可指女，男会计按 jarní 阳性有生命，女会计按 jarní 阴性变格：

Potkal jsem pana účetního.

Paní účetní nebyla v kanceláři.

3. 6. 2 有些形容词既可作形容词，又可作名词用，如：

dospělé děvče, 发育成熟的姑娘

film jen pro dospělé 成年人才能看的电影

pracující inteligence 劳动知识分子

hájit práva pracujících 保卫劳动人民的权利

vedoucí představitelé   领导人

vedoucí odboru   司长

3. 6. 3 不少人的姓和地名是名词化形容词，按形容词变格，
如：

Nejedlý, Nový, paní Veselá ...; Hluboká, Slaný

第 4 章 代词

Zájmena/Pronomína

4. 0 代词的概述

代词是一种静词，它本身不表明确定的人、事物或特性，而只是代表有关的名词、形容词等。代词的主要功能是代替和指示。

4. 1 代词的分类

代词可分为以下七类：

- 1) 人称代词 (zájmena osobní)
(包括反身代词 zvrátané zájmeno)
- 2) 物主代词 (zájmena přivlastňovací)
- 3) 指示代词 (zájmena ukazovací)
- 4) 疑问代词 (zájmena tázací)
- 5) 关系代词 (zájmena vztažná)
- 6) 不定代词 (zájmena neurčitá)
- 7) 否定代词 (zájmena záporná)

4. 2 人称代词

人称代词分为三个位别：

第一人称代表说话者本身或包括说话者在内的一批人：

já (我)，my (我们)；

第二人称代表说话者的对方：

ty (你)，vy (您、你们)；

第三人称代表说话双方之外的其他人：

on/ona, ono/ (他、她、它)，oni/ony, ona/ (他们、她们、它们)。

4. 2. 1 人称代词的变格

第一和第二人称只有数与格的变化，无性的区别，第三人称则有性、数、格的变化。

4. 2. 1. 1 人称代词的变格表 (一): já, ty, my, vy

格	数	单 数		复 数	
	人称	第一人称	第二人称	第一人称	第二人称
1		já	ty	my	vy
2		mne, mě	tebe, tě	nás	vás
3		mně, mi	tobě, ti	nám	vám
4		mne, mě	tebe, tě	nás	vás
6		o mně	o tobě	o nás	o vás
7		mnou	tebou	námi	vámi

4. 2. 1. 2 人称代词变格表 (二) ,on, ona, ono

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单 数	1	on	on	ono	ona
	4	jeho, jej	jej	je, jej, ho	ji
	2	ho	ho		
	3	jeho, jej, ho			jí
	6	jemu, mu			jí
	7	o něm			o ní
	7	jím			jí
复 数	1	oni	ony	ona	ony
	4		je		
	2		jich		
	3		jim		
	6		o nich		
	7		jimi		

4. 2. 1. 3 说明:

4. 2. 1. 3. 1 变格表中有的形态有长型和短型之分。

短型: mě, tě, mi, ti, ho, mu

长型: mne, tebe, mně, tobě, jeho, jemu

在句中长型人称代词有重音, 短型人称代词无重音。使用时

两种形式的区别是：

1) 句中的重点须用长型，因而长型通常放在句首或句末；其次在进行比较时须用长型；第三，在前置词之后须用长型。如
Tebe se nebojím.

Jeho se nechci ptát. Zeptám se tebe.

Pojedeme k němu na návštěvu.

2) 短型无重音，在句中必须放在第二位上。如：
Já ti pěkně děkuji. / Děkuji ti pěkně.
Prosím tě, zavři okno.

3) 上述规则的例外是 mě，它也可用在句中重点或前置词之后。如：u mne/u mě

pro mě   za mě/ pro mne   za mne

4. 2. 1. 3. 2 第三人称代词以 j- 开头的形态，在与前置词连用时，须改为 ň-，如：

Jeho: Podívej se na něho.

Jí: Šel jsem s ní do kina.

4. 2. 2 人称代词的用法

4. 2. 2. 1 人称代词第一格在句中作主语时，常常省略；只有在可能引起含义不清、发生误解、需要强调等情况下，才在句中出現。这同汉语代词的使用习惯有区别。如：

/já/ Jsem student. 我是学生。

/vy/ Chcete jít do kina? 你们（您）想去看电影吗？

Ján s manželkou přijeli do Pekingu. Bydleli
/oni/ u mne.
杨和妻子到北京来了。他们住在我家。

On je Čech a ty jsi Japonec.
他是捷克人，你是日本人。

1. 2. 4. 2 第二人称 vy 既可以是复数“你们”，也可以是单数，表示尊称“您”。这两者在过去时动词的形态上可以明确区分，现在时和将来时无区别，需按上下文来判别。如：

Vítám vás. 欢迎你们（您）。

Co si přejete, slečno. 小姐，您要点什么？

Přijeli jste včera? 你们是昨天来的吗？

Přijel jste včera? 您是昨天来的吗？

1. 2. 2. 3 第三人称的人称代词既可代表人，也可代表物。
如：

Potkal jsem pana ředitele, ale on mě nepoznal.
我遇到了经理，可他没有认出我来。

Máš pero? Půjč mi ho! 你有钢笔吗？借我用一下！

Máš tužku? Půjč mi ji! 你有铅笔吗？借我用一下！

Máš nůžky? Půjč mi je! 你有剪刀吗？借我用一下！

注意：所用代词的性，数须与有关名词的语法性属和数一致。

1. 2. 3. 1 反身代词

当动作和行为的客体，同时又是句中的主语时，用反身代词 (sebe, sobě, si...) 代表此客体。反身代词不分人称，没有第一格。

1. 2. 3. 1 反身代词 sebe 的变格：

1.p.	2.p.	3.p.	4.p.	5.p.	6.p.	7.p.
sebe sobě, si sebe, se o sobě sebou						

1. 2. 3. 2 反身代词的用法

1. 2. 3. 2. 1 反身代词作宾语

Ten se stará jen o sebe. 那人只关心自己
 Poznejme sami sebe! 让我们来认识自己
 Kritizuj sebe upřímně! 好好作自我批评!
 Nejsem spokojen sám s sebou.

我对自己都不满意……

1. 2. 3. 2. 2 和其他词连用构成固定词组:

být bez sebe 神不守舍

přijít k sobě 苏醒过来

jít do sebe 反省

dostat se do sebe (互相) 扭扭起来

vzít něco s sebou 把…带在身边; 带上

zavřít za sebou dveře 随手关门

4. 2. 3. 2. 3 反身代词的第四格和第三格 se, si 与
 些动词连用构成动词的反身形态 (zvratná podoba slo-
 ves). 如:

Umyl se celý. 他全身洗了洗。

Koupili si auto. 他们买了汽车。

Pozdravili se na ulici. 他们在街上彼此打了招呼。

4. 3 物主代词

物主代词表示事物的所属关系, 它有下列人称: 第一人称: můj (我的), náš (我们的); 第二人称 tvůj (你的), váš (你们的或您的), 第三人称 jeho (他/它的), její (她的), jejich (他/她/它们的)

物主代词须与它所说明 (限定) 的名词的性、数、格保持一致, 因此, 物主代词也变格。如:

náš učitel--naše učitelka

tvůj stůl --tvé/tvoje auto

k jejímu bratrovi -- k jejím bratrům

1. 3. 1 物主代词变格表 (一): můj, tvůj, svůj

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单 数	1	můj	můj	mé, moje	má, moje
	4	mého	můj	mé, moje	mou, moji
	2		mého		mé, mojí
	3		mému		mé, mojí
	6		o mém		mé, mojí
	7		mým		mou, mojí
复 数	1	mí, moji	mé, moje	má, moje	mé, moje
	4	mé, moje	mé, moje	má, moje	mé, moje
	2		mých		
	3		mým		
	6		o mých		
	7		mými		

4. 3. 2 物主代词变格表 (二) : náš váš

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单 数	1	náš	náš	naše	naše
	4	našeho	náš	naše	naši
	2		našeho		naši
	3		našemu		naši
	6		o našem		naši
	7		naším		naši
复 数	1	naši	naše	naše	naše
	4		naše		
	2		našich		
	3		naším		
	6		o našich		
	7		našimi		

4. 3. 3 第三人称物主代词 jeho, jejích 无形态变化。

4. 3. 4 第三人称物主代词 její 按 její 型形容词变格。

如:

Jdeme k jejímu bratrovi.

我们到她的兄弟那儿去。

Setkal se s jejími přáteli.

他遇到了她的朋友们。

4. 3. 5 反身物主代词 svůj

4. 3. 5. 1 当事物属于句中主语所有时，使用反身物主代词 svůj。它可以用于所有人称。它的变格与 můj 相同。

4. 3. 5. 2 反身物主代词的用法举例：

Nosím s sebou všechny své peníze.

我把自己所有的钱都带在身上。

Hájíme své názory.

我们捍卫自己的观点。

Šla se svou sestrou do města.

她和她姐姐进城去了。

但以下两种情况不用反身物主代词：

Slibujeme, že naši vlast ubráníme.

我们宣誓要保卫我们的祖国。（因为祖国不仅属于“我们”，而属于全国人民。）

Děkujeme vám za rychlé vyřízení naší žádosti.
我们感谢你们迅速处理了我们的申请。（如用 své žádosti 则可理解为“你们的申请”。）

4. 3. 5. 3 用于许多固定词组中，如：

Uleď si svého 管好自己吧！

činit vše po svém podle svého 自行其是

trvat na svém 坚持己见

4. 3. 5. 4 注意反身物主代词与其他物主代词含义的区别：

Pavel ztratil své pero.

帕维尔丢失了他自己的钢笔。

Pavel ztratil jeho pero.

帕维尔丢失了他（另一个人）的钢笔。

Má rád svou dceru.   他喜欢自己的女儿。

Má rád jeho dceru.   他喜欢另一个男子的女儿。

4. 4 指示代词

指示代词用于指示人、事物及其特性。常用的有：

ten, tento, tenhle, onen, takový   指示代词应与其所指的名词在性、数、格上保持一致。

4. 4. 1 指示代词 **ten** 变格表

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单	1	ten	ten	to	ta
	4	toho	ten	to	tu
	2		toho		té
	3		tomu		té
数	6		o tom		té
	7		tím		tou

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
复	1	ti	ty	ta	ty
	4		ty	ta	ty
数	2			těch	
	3			těm	
	6			o těch	
	7			těmi	

说明：按 **ten** 型变格的还有 **onen; tento, tenhle, tamten** 等，词缀 **-to, -hle, tam-** 不变。

4. 4. 2 指示代词 **takový** 以及 **takovýhle...** 等按形容词 **mladý** 型变格。

4. 4. 3 指示代词的用法

4. 4. 3. 1 指示代词应与它所说明的名词的性、数、格保持一致。如：

Jak se jmenuje ten mladý student?

Pomáhá tomuto starému pánovi.

Dosáhli takových neuvěřitelných úspěchů!

4. 4. 3. 2 **ten, tento, onen ...** 等指示代词都是指已经谈及的、或即将谈及的、或从上下文（周围环境）能明确看出的人或事物的。**ten** 是泛指；与 **onen** 相比，**ten** 指

较近的, onen 指较远的。 tento 或 tenhle 是确指, 指最近的, 最直接涉及的; tamhle 则指远的, 不直接涉及的。

Byl jednou jeden král a ten měl tři syny.
从前有个国王, 他有三个儿子。

To je ta nejlepší jakost, která se vyrábí.
这是一切产品中质量最好的那一种。

Ten/Tento/ případ je jasný, onen méně.
这一案情已经清楚, 那一案情不大清楚。

Tato dívka je naše nová písarka,
这姑娘是我们的新打字员。

O této otázce se už mnoho napsalo.
关于这个问题已经写过不少文章。

Tamta židle v rohu je volná.
屋角的那张椅子是空的。

Vypůjčím jen tuhle knihu, tamtu už znám.
我只借这本书, 那本书我看过。

有时 ten 在句中只表示某种感情色彩或作加强语气用。如
Nesnese ani tu nejmenší bolest.
他连一点小痛都忍不住。

Ta se má! 她过得才叫快活哩!

Co budeme dělat v tem horku?

天气这么热, 我们咋办?

To nepřijdeš domů? 你真的就不回家了?

1. 4. 3. 3 takový 指示人或事物的特性。如:

Takové šaty bych si na sebe nevzala.

这样的衣服我才不会穿哩。

Má takový plat jako já. 他和我拿同样的工资。

有时用于加强语气，

Byli takoví přátelé. 他们还是朋友呢！

Takových peněz! 钞票不老少！

4. 5 疑问代词

4. 5. 1 疑问代词用来发问，常位于疑问句句首。

疑问代词有：

kdo? (谁?)

co? (什么?)

čí? (谁的?)

který? (哪一个?)

jaký? (什么样的?)

4. 5. 2 kdo 和 co 的变格与用法

1.p. 2.p. 3.p. 4.p. 6.p. 7.p.

do koho komu koho o kom kým

co čeho čemu co o čem čím

kdo 和 co 与名词一样在句中作主语、宾语…等使用。语法上 kdo 是阳性单数，co 是中性单数，但可对各种性属的人或事物提问。如：

Kdo je ten muž?

那个男人是谁？

Kdo je ta dívka?

那姑娘是谁？

Co je to?

这是什么？

Čím je?

他／她是干哪一行的？

S kým chceš promluvit?

你想和谁谈谈？

Koho jsi pozval?

你邀请了谁?

Kdo to udělal?

这是谁干的?

Co se stalo?

发生了什么事?

4. 5. 3 čí, který, jaký 的变格和用法

4. 5. 3. 1 čí 按形容词 jarní 型变格; který, jaký 按形容词 mladý 型变格。

4. 5. 3. 2 čí, který, jaký 与名词连用, 起定语作用, 须与有关的名词的性、数、格保持一致, 如:

Čí je to pero?

这是谁的钢笔?

Čí to byl nápad?

这是谁的主意?

Kterého spisovatele máte nejraději?

您最喜欢哪一位作家?

Které dny máš službu? 哪几天你值班?

Jaké má oči?

她的眼睛长得怎样?

4. 5. 4 Za jakých okolností se to stalo?

这是在什么情况下发生的?

4. 5. 4 疑问代词词后加 -že 和 -pak 以加强语气和增添感情色彩:

Cože to říká?

他说的什么呀?

Copak tam děláš?

你在那里到底干什么?

Kdopak to byl?

究竟是谁呢?

Jaképak strachy?

有什么好害怕的?

4. 6 关系代词

4. 6. 0 关系代词用来表示从句与主句中某一成份的关系, 而它本身又是从句中的一个成份, 应变成相应的性、数、格。(参

见本书第四部分) 关系代词有:

který, jenž, kdo, že, co, což, jaký, čím,
jehož, jejíž, jejichž

4. 6. 1 kdo, co, který, jaký, čím 既可作疑问代词,
也可作关系代词, 但在句中的功能不同:

疑 问 代 词	关 系 代 词
Kdo je to 这人是谁?	Nevím, kdo to je. 我不知道这人是谁。
Kdo může přijít? 谁能来?	Může přijít každý, kdo chce. 谁想来都可以。
Co děláš? 你在做什么?	Dělej, co umíš. 你会干什么就干什么。
Kterou knihu chceš? 你要哪本书?	Chci tu knihu, která právě vyšla. 我要那本刚出版的书。
Jakou otázku měli? 他们提了什么问题?	Poznal přítele, jakých je málo. 他结识了一个很少有的朋友。
Čí je to auto? 这是谁的汽车?	Čí chleba jíš, toho píseň zpívej. 吃谁家的饭, 唱谁家的歌。

1. 6. 2 který 与 jenž

4. 6. 2. 1 který 按 mladý 型变格。

jenž 的变格见下表:

数	格	阳 性		中性	阴性
		有生命	无生命		
单 数	1	jenž	jenž	jež	ječ
	4	jehož, jejž	jejž	jež	již
	2		jehož		jíž
	3		jemuž		jíž
	6		o němž		níž
复 数	7		jímž		jíž
单 数	1	již	jež	jež	ječ
	4		jež		
	2		jichž		
	3		jimž		
	6		o nichž		
复 数	7		jimiž		

由上表可见，除第一格以外，jenž 的变格与人称代词 on 的变格很相似，二者属于同一类型。

4. 6. 2. 2 jenž 与 který 的用法是相同的，但在修辞色彩上有区别。jenž 多用于书面语，口语中一般只用 který，jenž 的第一、第四格带明显的书卷风格，而 již （阳性复数有生命第一格或阴性单数第四格）则极少使用。如：

Co je cíl, který /jenž/ stojí před námi.
Odátá úkol, na nějž /který/ nestačí.

1. 6. 3 关系代词 co 在口语中常用来代替 který, jenž,
指人指物均可, 不分性、数、格, 形态不变。如:

Ten známý, co bydlí v Brně, se bude stěhovat.
住在布尔诺的熟人要搬家。

如果 co 在从句中的地位不是第一、四格, 那么还要添上 on
的相应的格:

Spolužačka, co s ní sedím v lavici /= s kte-
rou sedím .../, dostala žloutenku.
跟我同桌的同学得了黄疸病。

1. 6. 4 物主关系代词 jehož, jejíž, jejichž

1. 6. 4. 1 jehož 与 jejichž 无性、数、格的形态变
化; jejíž 的形态变化 = její + ž。

1. 6. 4. 2 物主关系代词与从句中的名词连用, 与此名词保
持性、数、格的一致关系, 同时又与主句中的一个成份发生关系
表明从句中的名词是属于主句该成份的。如主句中的此成份是阳
性或中性单数, 则用 jehož, 是阴性单数, 则用 jejíž, 是
复数, 则用 jejichž。如:

Chlapec, s jehož sestrou jsem tancoval, je
můj spolužák.

我跟他妹妹跳过舞的那个小伙子是我的同学。

Dívce, jejíhož otce jsem včera navštívil,
je 18 let.

我昨天拜访过她父亲的那位姑娘十八岁。

Sousedé pomáhali dětem, jejichž rodiče
padli ve válce.

邻居们帮助那些父母在战争中牺牲了的儿童。

4. 6. 5 关系代词 *což* 与其他关系代词不同，它不是与主句中某一成份有关系，而是指主句的整个内容。如：

Praha se cizincům líbí, což je pochopitelné.

外国人喜欢布拉格，这是可以理解的。

Přišel pozdě, čímž ji urazil. / = a tím/

他来晚了，这样就得罪了她。

4. 7 不定代词

4. 7. 0 以上几种代词都是定代词 (*zájmena určitá*) .

不定代词代表说话人不 (具体) 知道或不愿具体指出的人、事物及其特征。

4. 7. 1 不定代词的构成

不定代词由疑问代词加词缀构成，其变格与相应的疑问代词相同，词缀不变。

1) 加前缀 *ně-* 表示“某个；某种…”，如：

Někdo to musí vědět. 这事肯定有人知道。

Máš něco k jídlu? 你有什么吃的没有？

Některý z našich odborníků to napsal.

这是我们中的一位专家写的。

Hledal tě nějaký pán. 有位先生找你来着。

Na věšáku visí něčí kabát.

衣架上挂着某人的大衣。

2) 加后缀 *si* 表示“某个，某种…”含义比加前缀

的不定代词不确定。如：

Řekl to kdosi významný. 一位名人这么说过。

Je v tom cosi nezdravého.

这里面有某种不健康的东西。

Četli to v kterémsi časopise.

他们是从一本什么杂志里看到的。

Ptal se po vás jakýsi mladík.

一个年青人打听您来着。

3) 加词尾 -koli/v/ 表示“无论……”。如：

Viník bude potrestán, ať je to kdokoliv.

肇事者无论是谁，都将受到惩罚。

Nemůžeme věřit čemukoliv.

我们不能什么都信。

Můžete přijít kterýkoliv den.

您随便哪一天来都行。

Potřebuji jakoukoliv pomoc.

任何帮助我都需要。

4) 加词头 lec- 表示“随便哪一个(种)的，各种各样(不加选择)的……”。如：

Není to jen tak leckdo. 这人可不简单。

Nekoupí jen tak leccos. 他可不随便什么东西都买。

5) 加词头 kde- 表示“随便一个(种)，许多(各种各样)的……”。如：

Ví to už kdekdo. 这事无人不晓。

Koupil by kdeco. 他会见啥买啥的。

Znají už kdekterou pražskou restauraci.

布拉格不管哪家饭馆他们都熟悉。

6) 加前缀málo- 表示“很少……”。如:

To si může dovolit málokdo.

这东西很少有人(买)用得起。

Máloco mu unikne. 很少事情能瞒过他的眼睛。

Málokterá dovolená se mi tak vydařila.

假期过得这么愉快是少有的。

4. 7. 2 属于不定代词的还有另一组代词: všechny všichni

(全体, 整个, 所有的), každý (每一个),

týž (同一个), sám (本身, 本人), samý (全是, 满是…)。这一组不定代词也称为限定代词(zájmena vymezovací)。

4. 7. 2. 1 všechny 变格表

数	格	阳 性	中 性	阴 性
单	1	všechen	všechno, vše	všechna
	4	všeho /živ./ všechen /než./	-- --	všechnu
	2		všeho	vší
	3		všemu	vší
数	6		o všem	vší
	7		vším	vší

数	格	阳 性	中 性	阴 性
复	1	všichni /živ./ všechny /něž./	všechna	všechny
	4	všechny	všechna	všechny
数	2		všech	
	3		všem	
	6		o všech	
	7		všemi	

注： všechen 还有一种形式 všecek，现已很少使用。

4. 7. 2. 2 týž 变格表

数	格	阳 性		中性	阴性
		有 生 命	无 生 命		
单 数	1	týž, tentýž	týž, tentýž	táž, tatáž	totéž
	4	téhož	týž, tentýž	totéž	touž tutéž
	2		téhož		těž
	3		témuž		těž
	6	o témže, tomtéž			téže
	7		týmž, tímtéž		touž, toutéž
复 数	1	tíž, titíž	tytéž	táž, tatáž	tytéž
	4		tytéž	táž, tatáž	tytéž
	2		týchž		
	3		týmž		
	6		o týchž		
	7		týmiž		

4. 7. 2. 3 každý, samý 均按形容词mladý 变格。

4. 7. 2. 4 sám 变格表

数	格	阳 性		中性	阴性
		有 生 命	无 生 命		
单	1	sám	sám	samo	sama
	4	*sama/ samého	*sám	samo	*samu
数	2		samého		samé
	3		samému		samé
	6		o samém		samé
	7		samým		samou
复	1	sami	samy	sama	samy
	4	samy	samy	sama	samy
数	2		samých		
	3		samým		
	6		o samých		
	7		samými		

注：标有*号的形态是书卷体。

4. 7. 2. 5 限定代词的用法

限定代词常与名词连用，须与这名词性、数、格保持一致；但有时也可单独使用。

2. 7. 2. 5. 1 všechen 的用法举例:

všechen čínský lid 中国全国人民

Snědl všechno maso. 他把肉全部吃光。

Šli jsme do města všichni tři.

我们三人都进城了。

Nelze naráz vyřešit všechny problémy.

所有问题不能一下全解决。

Zdraví je nade všechno. 身体比什么都重要。

Šetří na všem všudy. 他处处节省。

4. 7. 2. 5. 2 týž 的用法举例:

Tutéž věc lze vykládat různě.

同一件事可以作各种各样的解释。

Jel do Tchien-ťinu a vrátil se ještě týž den.

他去天津, 当天就回来了。

Má tytéž vlastnosti jako otec.

他的性格和父亲一模一样。

v témže případě

在同一(同样)情况下。

4. 7. 3 kdo, co, který, jaký 有时也可作不定代词用。

如:

Jak si kdo ustele, tak si lehne.

种瓜得瓜, 种豆得豆。

4. 7. 4 sám, samý 的用法举例:

Sám to víš nejlépe. 这事你自己最清楚。

pokus učiněný na mně samém.

在我个人身上所做的试验。

Opravíme si to sami. 我们自己来修理它。

Chodí všude sama. 她到处都是独来独往。

Kolem byly samé lesy. 周围尽是些树林子。

Mám ten samý / =tentýž/ kabát jako ty.

我的大衣与你的一模一样。

4. 7. 5 každý 的用法举例:

Každý z nás má jiný názor.

(我们) 每个人的看法都不一样。

Dostane to každý, kdo se přihlásí.

每个报名的人都会得到它的。

Každý den slunce nesvítí.

天气不是每天都是晴的。

Každá kamna dobře nehoří.

不是每一个炉子都着得很旺的。

4. 8 否定代词 (zájmena záporná)

4. 8. 0 否定代词用于否定某人、事物或特性的存在。否定代词有 nikdo, nic, nijaký, ničí 和 žádný。后三个否定代词与名词连用, 须与此名词性、数、格保持一致。

4. 8. 1 否定代词 nikdo 与 nic 的变格与 kdo, co 相同, 前缀 ni- 不变。

nijaký 与 žádný 按形容词 mladý 型变格; ničí 按 jarní 型变格。

4. 8. 2 否定代词在句中必须和否定动词连用:

Nikdo tu není. 这里没有一个人。

Nikomu jsme to neřekli. 我们没有告诉任何人。
Nic nepotřebuji. 我什么也不需要。
Nemá na to nijaký vliv. 他(它)对此毫无影响。
Ta bedna není ničím. 这箱子没有主。

4. 8. 3 který 前一般不加否定前缀 *ni-* 而由 *žádný* 表示其否定意义, 如:

Už nezbylo žádné jídlo. 一点儿饭菜也没剩下。
V žádném případě tam nejdu.
那地方我是无论如何不去的。

Nemám žádné námitky. 我没有任何反对意见。
To není žádné neštěstí. 这压根儿就算不上不幸。

第 5 章 数词

Číslovky/Numeralia

5. 0 数词是表示事物数量特征的词。可分为几大类:

1) 基数词 (číslovky základní) - 回答问题 kolik? (几个?),

如: osm, dvacet tři, sto;

2) 序数词 (číslovky řadové) - 回答问题 kolikátý (第几?), 如:

první, pátý, dvacátý, stý, tisící, devítistý

3) 类数词 (číslovky druhové) - 回答问题 kolikerý (几种, 几类, 几套...?), 如:

obojí, dvoje, čtverý, desatero

4) 倍数词 (číslovky násobné) - 回答问题 kolikrát, kolikanásobný (几次, 几倍?) 等, 如: trojitý, trojaký, trojatý; dvakrát, pětinásobný; dvojmo

从另一角度, 又可将数词分为:

a) 定数词 (číslovky určité) - 表示确切的数量概念, 如: tři, desátý, páterý, desetkrát ;

b) 不定数词 (číslovky neurčité) - 不表示确切的数量概念, 如: několik, mnoho, několikrát .

5. 1 基数词

5. 1. 1 基数词的构成

5. 1. 1. 1 简单基数词有:

jeden   1   osm   8

dva	2	devět	9
tři	3	deset	10
čtyři	4	sto	百
pět	5	tisíc	千
šest	6	milión	百万
sedm	7	miliarda	十亿

5. 1. 1. 2 复合构成的基数词:

1) 11 — 19 由简单基数词加 -náct 构成, 但部分词干有变化:

11	jedenáct	16	šestnáct
12	dvanáct	17	sedmnáct
13	třináct	18	osmnáct
14	čtrnáct	19	devatenáct
15	patnáct		

2) 20, 30 和 40 分别由简单数词加 -cet 构成: dvacet, třicet, čtyřicet

3) 50, 60, 70, 80 和 90 分别由简单数词加 -sát 构成, 同时某些元音及辅音组产生音变 (pět + desítek → pětidesítek, šest + desítek → sedesát, sedm + desítek → sedmadesát)

50	padesát	80	osmdesát
60	šedesát	90	devadesát
70	sedmdesát		

5. 1. 1. 3 21 以上、有十位和个位的基数词, 可有复合与非复合两种形式。复合方式是: 个位数 + a + 十位数。如:

- 23   třiadvacet/dvacet tři
 31   jedenatřicet/jednatřicet/
         třicet jeden/ jedno, jedna,
 45   pětadvaceti/ čtyřicet pět
 68   osmašedesát/ šedesát osm

一般讲，数词后面有具体事物的名称或单位时，常用复合形式。如：

Je tam dvaadvacet studentů.

5. 1. 2 基数词有格的变化，1 和 2 还有性的区别，3 以上即无性的区别，

5. 1. 2. 1 jeden 的变格表

格	阳 性		中性	阴 性
	有生命	无生命		
1	jeden jednoho	jeden jednoho	jedno jedno	jedna jednu
2		jednoho		jedné
3		jednomu		jedné
6		o jednom		jedné
7		jedním		jednou

5. 1. 2. 2 dva, oba 的变格表

格	阳 性	阴性、中性
1., 4.	dva, oba	dvě, obě
2., 6.	dvou obou	
3., 7.	dvěma oběma	

5. 1. 2. 3 tři, čtyři 的变格表

格	阳、阴、中（性）	
1., 4.	tři	čtyři
2.	tří	čtyř
3.	třem	čtyřem
6.	třech	čtyřech
7.	třemi	čtyřmi

5. 1. 2. 4 5—59 （包括复合的两位数字）的变格：

第四格与第一格相同，其它各格加 -i。如：

Bylo nás pět.   我们五个人。

Stěna devíti draků   九龙壁

Ke všem šesti učitelům šli na návštěvu.
他们去拜访了所有六位老师。

V osmnácti letech jsem šel na vojnu.

我十八岁去服的兵役。

Náš podnik obchoduje s dvaatřiceti zeměmi.
我们公司与三十二个国家做生意。

(注意: 9, 10 在变格时词干有变化:

9 的第 2, 3, 6, 7 格为 devíti ;

10 的第 2, 3, 6, 7 格为 deseti 或 desíti)。

5. 1. 2. 5 sto, tisíc, milión, miliarda 部分地具有名词的特性, 它们可以有复数, 按相应的名词类型变格。

5. 1. 2. 5. 1 sto 按 něsto 型变格:

sto, dvě sté, tři, čtyři sta, pět set...

(dvě stě 是例外)

5. 1. 2. 5. 2 tisíc 按 stroj 型变格 (例外是复数第 2 格: tisíc, tisíců)

milión 按 hrad 型变格; miliarda 按 žena 型变格。

5. 1. 3 基数词的用法

5. 1. 3. 1 jeden, dva 必须与连用的名词保持性属的一致:

jeden hoch   dva hoši

jedna dívka   dvě dívky

jedno pero   dvě pera

5. 1. 3. 2 jeden 具有形容词的性质, 表示共同的、整个的意思, 如:

socna z jednoho dřeva 用整块木料雕成的雕像。

narodili se v jednom roce. 他们同年出生。

táhnout za jeden provaz   力往一处使
Mně je to jedno.   对我来说都一样。

5. 1. 3. 3 基数词与名词（以及代词等其它静词）连用：

1) 1--名词用单数：

2) 2, 3, 4--名词用复数：dva hrady, čtyři okna

在句中数词与名词的格一致。

3) 5 以上的基数词—数词为第一格和第四格时，后面跟的名词（及其它静词）为复数第二格；如在句中作主语，动词应该用第三人称中性单数。如：

V našem ročníku je /bylo/ patnáct studentů.
我们年级有十五个学生。

Člověk má deset prstů.
人有十个手指。

Tenkrát nás bylo šest, ale teď jsme
jen čtyři.

那回我们有六个人，现在只有四个了。

Ve škole je třináct učitelek.

Ve škole jsou dvacet tři učitelky.

学校里有二十三名女教师。

（由最后一例可见，非复合的两位数基数词，语法上按个位数处理）。

4) 基数词 5--59 与静词连用，在句中处于第二、三、六、七格时，静词也变为相应的格，如：

o pěti kamarádů, k pěti přátelům,
po pěti letech, s pěti zeměmi...

Pomáhají dvaceti sirotkům.

他们帮助二十个孤儿。

Važíme si pěti našich profesorů.

我们尊敬我们的五位教授。

5) 上述规则对 sto, tisíc 有时适用, 对milión, miliarda 完全不适用, 反映了这几个词的名词特性。如:
jeden ze sta/sto lidí; bylo tam ke stu
lidí/ke stu/sto lidem; před dvěma sty lety/
let; po tisíci letech; před pěti tisíci let/
lety

但, k pěti miliónům korun; s miliardou dolarů

6) 名词基数词连用时, 定语式合成谓语中的形容词应与名词保持一致关系, 不与数词保持一致。如:
plných pět let

Pět žáků bylo pilných.

5. 1. 3. 4 基数词oba, obě 的词义与dva, dvě 不同, 是指“互相有关的, 已经提及的两者(都)”, 如:

Má dva bratry a oba jsou dělníci.

他有两个哥哥, 两个哥哥都是工人。

Držet oběma rukama 两只手握着

To platí pro oba případy. 这对两种情况都适用。

5. 2 序数词

5. 2. 1 以 -ý 结尾的序数词 druhý, desátý---按形容词 mladý 型变格, 以 -í 结尾的序数词。按 jarní 型变

格。

5. 2. 2. 序数词的用法

5. 2. 2. 1 序数词在句中作定语，表示事物次序或号数，其性、数、格须与被说明的名词一致，如：

Bydlíme v prvním poschodí. 我们住在二层楼。

Přišel až druhý den. 他第二天才来。

Otec mu padl v druhé světové válce.

他的父亲在第二次世界大战中阵亡了。

Chybí mi třetí díl slovníku.

我缺少词典的第三卷。

5. 2. 2. 2 序数词有时转化为性质形容词，表示事物的特征

první úkol 首要任务

výrobky první jakosti 优质产品，一等品

druhý břeh 对岸

Ať to dokáže někdo druhý! 让另一个人试试看!

5. 2. 2. 3 在以数目字表示序数词时，数字后须加“.”，表示基数词时不加“.”。如：

V našem ročníku je 8 chlapců a 7 dívek.

Přijel 12./dvanactého/května.

zarel 14./čtvrtý/

但年份、书的页码等数字后不加“.”。如：

12. května r. 1988

Prana 1 -- Malá Strana

Mluvnice II.str. 115

5. 3 类数词

5. 3. 1 类数词的变格

5. 3. 1. 1 以 -í 结尾的类数词 (dvojí, obojí, trojí) 按 jarní 型变格; 以 -ý 结尾的类数词 (čtverý, páterý...) 按 mladý 型变格。

5. 3. 1. 2 除上述长尾形态外, 类数词的复数第一、第四格, 单数的中性、阴性第一、第四格还有短尾形态:

数	格	阳 性	阴 性	中 性
复数	1., 4.p.	čtvery dvoje /šaty/	čtvery dvoje /noviny/	čtvera dvoje /vrata/
单数	1.p.		čtvera dvoje /věc, látka/	čtvero /sukno/
数	4.p.		čtveru dvoji /věc/	čtvero /sukno/

5. 3. 2 类数词的用法

5. 3. 2. 1 类数词用于表示事物的种类, 也可和物质名词、集合名词、抽象名词连用。如:

Měl dvojí klíče: obyčejné a patentní.
他有两种钥匙：普通的和保险锁上的。

Dělá se dvojí víno: bílé a červené.
生产两种葡萄酒：白的和红的。

dvojí láska, milenecká a mateřská
两种爱：性爱和母爱

dvojí mládež, učňovská a studentská
两部分青年：当徒工的青年和青年学生。

5. 3. 2. 2 类数词与复数名词、集合名词等连用，起基数词作用，表示“几套、几付…”等意。如：

dvoje dveře 两个门 páteru dveří 五个门

trojí kalhoty 三条裤子 čtvery hodinky 四块表

trojí včelstvo 三箱蜜蜂

有时也可与普通的名词连用，如：

čtvery zápalky=čtyři krabice zápalek 四盒火柴
dvoje ponožky=dva páry ponožek 两双短袜

5. 3. 2. 3 类数词起基数词作用时，常用短尾形式。

因此：

dvojí kamna 常指：“两种炉灶”

dvoje kamna 常指：“两座炉灶”

但这种区别不是绝对的。

5. 3. 2. 4 类数词有时用于指构成一个整体（一套）的事物或用于固定词组中，代替基数词。如：

čtvero ročních období (一年) 四季

desatero pro řidiče 司机守则十条

Devatero řemesel, desátá bída.
<谚> 这山望见那山高，最后一一切都落空。

5. 4 倍数词

5. 4. 1 倍数词表示数量的倍数，动作（事件）发生、进行的次数等。jednou, dvakrát... 在句中作副词用 dvojnásobný, desetinásobný 在句中作形容词用。按 mladý 型变格。如：

Cvičí dvakrát denně. 他一天练两次。

Dostává dvakrát vyšší/dvojnásobný plat.
他得到双倍的工资。

5. 4. 2 捷语中的倍数包括加倍的底数，因此与汉语中的倍数有差别。如：

Jeho plat je dvakrát vyšší než můj.

他的工资比我的工资高一倍（是我的工资的两倍）。

Nový byt má trojnásobnou plochu.

新住房的面积扩大了两倍（相当于三倍大）。

与此类似：

Cena zeleniny se zdvojnásobila.

蔬菜价格涨了一倍。

5. 5 不定数词

5. 5. 1 不定数词的变格

5. 5. 1. 1 kolik, několi, tolik, mnoho --- 第四格同第一格，第二、三、六、七格词尾均为-a；

málo 除第二格为 mála 外，其它各格不变。

5. 5. 1. 2 několikrát, několikrát, několikrát --- 按 mladý 型变格，několikrát 不变。

5. 5. 2 不定数词 *kolik, několik, tolik, mnoho, málo* 的用法:

5. 5. 2. 1 不定数词与名词连用, 处于第一格和第四格时, 名词 (及其它静词) 变为复数第 2 格 (不可数的名词则为单数第 2 格), 如在句中作主语, 动词应该用第三人称中性单数。如:

Koupil jsem mnoho českých knih.
我买了许多本捷克文书。

Kolik je teď hodin?   现在几点钟?

Kolik hlav, tolik rozumu.   人多智广。

Bylo tam mnoho lidí.   那儿有许多人。

5. 5. 2. 2 不定数词处于第二、三、六、七格时, 与之连用的名词 (及其它静词) 变为相应的格。如:

jeden z mála lidí   少数几个人中之一

Pomáhá mnoha sirotkům.   他帮助许多孤儿。

po tolika letech   过了这么多年以后

Mluvil s několika novináři.

他和几个记者谈了话。

Stýkala se s málo lidmi.

她和很少人交往。

5. 5. 2. 3   mnoho   不与名词连用时, 起副词作用。如:

Ten mnoho mluví.   那人话多。

Na tom málo záleží.   这关系不大。

Už tolik neprší.   雨下得不大了。

第 6 章 动 词

Slovesa/Verba

6. 0 动词概述

动词是表示人或事物的动作或行为、状态或状态变化的词类。如：jdu (我走), čte (他读), ležím (我躺着), žiji (我活着), stárnu (我在变老), zhubla (她瘦了)。这些行为或状态多与句中主语有关，但也有不涉及主语的，如 prší (下雨)。

6. 0. 1 表示动作或行为的动词中，有一部分需有宾语才能表达完整的意义，这类动词称为带宾语动词 (slovesa předmětová)，如：

Marie píše dopis. /4.p./
Pomáhá mamince v domácnosti. /3.p./
Dosáhli velkých úspěchů. /2.p./
Házel kamením. /7.p./

这类动词各自带什么格的宾语是固定的，称为动词的固定搭配。

凡宾语为第四格者，称为及物动词 (slovesa přechodná)，其它动词称为不及物动词 (slovesa nepřechodná)，不需宾语即能表述完整意义的动词称为无宾语动词 (slovesa bezpředmětová)。表示状态或状态变化的动词都属于无宾语动词。如：

jdu , stárnu , prší

6. 0. 2 从动词的词义内涵和它在句中的作用的角度看，动词可分为三类：

1) 实义动词 (slovesa plnovýznamná) —— 本

身具有实际词义，能单独作句中谓语。如：

Spí. 他在睡。

Učím se česky. 我学捷语。

Koupili něco k jídlu. 他们买了点吃的。

2) 助动词 (slovesa pomocná) —— 本身不具有充分的实际词义，与实义动词的不定式 (infinitiv) 连用，表示句中主语与实义动词的关系。常用的助动词有：

musít, moci, mít, smět, chtít, začít

Musíš se hned rozhodnout.

你必须立即做出决定。

Zítra mohu přijít.

明天我可以来。

Mám tam jít?

我应该去（那里）吗？

Smím jít?

我可以走了吗？

Dítě nechce jíst.

小孩不想吃东西。

3) 系词 (slovesa sponová) —— 本身无确定的词义，它在句中起主语和表语的连接作用，构成静词性合成谓语。

常用的系动词有：

být, bývat, stát se, stávat se

Bratr je zdrav.

哥哥身体健康。

Stal se ředitelem.

他当上了经理。

Praha je hlavní město ČSSR.

布拉格是捷克斯洛伐克社会主义共和国的首都。

Kniha je dobrým přítelem člověka.

书是人的好朋友。

6. 0. 3 一部分动词是非派生的 (jít, nést, volat, vidět), 另一部分动词是派生的。

6. 0. 3. 1 加后缀派生的动词:

1) 由动词派生, 如: říkat 由 říci 派生, kupovat 由 koupit 派生, mívát 由 mít 派生, ohrožovat 由 ohrozit 派生等。

2) 由名词或形容词派生, 如: pracovat 由 práce 派生, dloužit 由 dlouhý 派生。

3) 也有少数动词由感叹词派生, 如: cvakat, cvaknout 由 cvak 派生。

6. 0. 3. 2 加前缀派生的动词:

前缀多半由介词转化而来, 前缀在一些情况下保持了介词的原义, 或添加了其它含义, 从而部分地改变了原词词义。如: přijít (来), odejít (去, 离开), vejít (进入); předpovídat (预告); podepřít (支撑); pronést (发表, 讲)。

在另一些情况下, 前缀不改变原词词义, 而只改变了它的体 (vid)。如: udělat, pozdravit, změnit...

6. 0. 4 动词的语法意义

捷语动词能表达如下语法意义: 人称、时态、方式 (语气)、态和体。计有:

三个人称 (osoba) —— 第一、第二、第三人称 (nesu, ne-

seš, nese) ;

两种数 (číslo) -- 单数、复数 (nese, nesou) ;

三种时态 (čas) -- 现在时, 过去时, 将来时 (volám, volal jsem, budu volat) ;

三种式 (způsob) -- 陈述式、命令式、假定式 (volám, volá; volej; volal bych) ;

两种态 (slovesný rod) -- 主动态, 被动态 (volá; je volán, volá se) ;

两种体 (vid) -- 完成体, 未完成体 (vyrobí-vyrábí, napíše-píše, koupí-kupuje) ; 多次体, 一次体 (hází-hodí, mívá-má) 。

6. 1 动词的体

6. 1. 1 动词可分为完成体动词 (slovesa dokonavá) 和未完成体动词 (slovesa nedokonavá) 。完成体动词表示的行为是受到某种局限 (如: 结束、完成、开始…) 的, 而未完成体动词只表示行为的过程 (持续) 。

6. 1. 1. 1 完成体动词用于:

1) 表示行为的完成, 如:

Přinesl mi knihy. 他给我拿来了几本书。

Tu knihu přečtu zítra. 这本书我明天看完。

2) 表示行为的开始, 如:

Dítě se rozplakalo. 孩子哭了起来。

Vlak odjede za hodinu. 火车一小时后开出。

3) 表示行为经过一定的持续后终止, 如:

Popovídali jsme si při kávě.

我们在喝咖啡的时候聊了一会儿。

To dítě chvíli neposedí.

这孩子一会儿都坐不住。

Poklepal příteli na rameno.

他拍拍朋友的肩膀。

4) 表示行为的结果，如：

Dosáhli velkých úspěchů.

他们取得了巨大成就。

Mír nakonec zvítězí.

和平将最终取得胜利。

5) 过去或将来重复出现的行为以及带一定规律性的现象

(如谚语、成语中) 常用完成体动词，如：

Kdykoliv přišla matka domů, vždy se
podívala na obrázek svého syna.

母亲不管什么时候回到家里，都要看看儿子的相片。

Přijde-li na nepořádek, vždy se rozzlobí.

发现乱七八糟就会发火。

S poctivostí nejdál dojdeš.

谚：老实人走遍天下。

6. 1. 1. 2 未完成体用于：

1) 表示正在进行或持续的行为，如：

Píšu dopis. 我在写信。

Když jsem psal domácí úlohu, Jana
vešla do pokoje.

我正在写作业的时候，杨娜走进了房间。

Je náš učitel. 他是我们的老师。

2) 表示现在、将来和过去行为(状态)的存在, 如:

Čtu tu knihu. 我正在看这本书。

Budu číst tu knihu. 我将要看这本书。

Četl jsem tu knihu. 我看过这本书。

3) 表示行为的重复性, 如:

Vstávám v půl sedmé každé ráno.

我每天早晨六点半起床。

Po večeři rád chodím na procházku.

晚饭后我爱散步。

Vzájemně se navštěvují.

他们常互相访问。

6. 1. 1. 3 由于完成体动词不能表示行为的持续, 因而只有过去时和将来时; 未完成体动词则有现在、过去、将来三个时态。

6. 1. 1. 4 完成体动词与未完成体动词用法例解:

1) 动词命令式(参见 6. 7. 2. 2)肯定句通常用完成体, 否定句用未完成体。如:

Zavři dveře! 关门!

Nezavírej dveře! 别关门!

Přiď včas! 你要准时来!

Nechoď pozdě! 别来晚了!

Řekni mu vše! 把一切都告诉他!

Neříkej mu nic! 什么也别对他说!

有时表示非命令性的否定行为时, 也倾向于用未完成体, 如:

Nic neříkal a hned odešel.

他什么也没说就走了。

Nechci, abys tam chodil.

我不让你去那儿。

上述句中的 říkat 和 chodit 不表示重复性的意义。

2) 有时为了强调行为的一般性质或质量，已完成的行为也用未完成体动词表示。如：

Kdo vám ty šaty šil? 您这套衣服是谁缝的?

Kdo to psal? 这(书)是谁写的?

3) 完成体和未完成体动词的比较：

Tak dlouho vybíral nevěstu, až přebíral.

他找对象左挑右挑，最后还是挑错了。

Napíšu vám nebo vás navštívím.

我给您写封信，或者来看您。

Budu vám psát a budu vás často navštěvovat. 我将(常)给您写信，并且常来看您。

Každý den dostávám dopisy, ale včera jsem nedostal nic.

每天我都收到不少信，可是昨天一封也没有。

Můj přítel vždy mnoho slíboval, ale nikdy neslíbil nic určitého.

我这个朋友一向爱许愿，但是一次也没有作过肯定的承诺。

1. 1. 5 体的对应形式

捷语中绝大部分动词都有未完成体和完成体的对应形式，即词义(基本)相同而体不同。两种体的形态区别和构成方法如下：

1) 未完成体动词加前缀构成完成体:

vidět-uvidět	看见
dělat-udělat	做, 搞
psát-napsat	写
učit se-naučit se	学习
počítat-spočítat	计数
zpívat-zazpívat	唱歌
stárnout-zestárnout	变老
prosit-poprosit	请求

用来构成动词对应完成体的前缀有:

u- , na- , za- , z/ze/- , s- , po-

2) 完成体动词改变词尾或加后缀构成未完成体动词, 如:

říci-říkat	说, 告诉
sednout-sedat	坐下
hodit-házet	扔
skočit-skákat	跳
koupit-kupovat	购买
dát-dávat	给

3) 有前缀的完成体动词同样通过改变词尾或加后缀的方式构成未完成体动词, 如:

říci-zřeknout se-zříkat se
sednout-usednout-usedat
hodit-vyhodit-vyhozovat
koupit-nakoupit-nakupovat
skočit-vyskočit-vyskakovat

dat-podát-podávat
nést-přinést-přinášet
jít-najít-nacházet
brát-ubrát-ubírat
dělat-dodělat-dodělavat
psát-sepsat-sepisovat
jet-vyjít-vyjíždět
chodit-vychodit-vycházet

4) 部分动词对应的完成体与未完成体各有不同的词根, 如

vzít - brát	取, 拿
položit - klást	放, 搁置
leknout se - bát se	害怕
vyjít - vycházet	走出, 出来

6. 1. 1. 6 有少数动词是兼体动词, 即两种体具有同样的形态, 如:

obětovat, věnovat, stanovit, hodit se;
organizovat, investovat, mobilizovat,
modernizovat

近来也出现了在这些动词上加前缀构成的完成体动词, 如:

zorganizovat, zmodernizovat

6. 1. 1. 7 有少数动词没有对应体, 它们大多数是未完成体动词, 其中包括:

1) 助动词 musít, moci, mít 等, 以及与之类似的
umět, znát, zdát se 等;

2) 表示状态的动词, 如:

být, ležet, sedět, bydlet; záležet,
přislušet

3) 其它一些动词, 如:

mínit, dbát, doufat

6. 1. 2 多次体和一次体动词 (slovesa násobená a
nenásobená)

除完成体与未完成体的区别外, 捷克语动词还有多次体和一次体的区别。一次体动词表示一次的、一个方向的行为; 多次体动词表示多次的、多方向的、反复进行的行为。如:

Auto jede na nádraží.

这辆汽车往车站开。(一个方向)

Na ulici jezdí mnoho aut.

街上有许多汽车。(各种方向)

Dnes je dusno.

今天闷热。(现在状态)

V červenci bývá dusno.

七月里常常闷热。(反复出现的状态)

6. 1. 2. 1 多次体动词一般由一次体完成体或未完成体动词派生而成, 如:

一次体

hodit

vrátit

zavřít

výhodit

mít

多次体

házet

vracet

zavírat

vyházet

mívat

mluvit

mluvívat

对应的动词中非派生的多次体动词为数甚少。如：

jít

chodit

projet

projezdít

有的多次体动词没有对应的一次体动词，如：

pozavírat /okna/ 把窗子挨个全部关上。

另一方面，有的一次体动词也没有对应的多次体动词，如 zni-
čit(毁灭)。

6. 1. 2. 2 多次体动词大部分为未完成体。其中有的在具体
语境中既可以是多次体动词，也可以是一次体动词。如：

Teď házím já.

现在我扔啦。(一次体)

Děti házely celé odpoledne míčem.

孩子们一下午都扔球玩来着。(多次体)

Zde ti vracím knihu.

我现在把书还给你。(一次体)

nerad vypůjčené knihy vracel.

借来的书他总不乐意归还。(多次体)

加后缀-íva- 或-áva- 所构成的多次体动词只能有多次
体意义。如：

Chodívá k nám. 他常到我们这里来。

Mívá pravdu. 他的话往往是对的。

Čítává celé večery. 他整晚整晚地看书。

6. 1. 2. 3 部分未完成体多次体动词，与它们对应的一次体
动词都是未完成体，如：

chodit -- jít	走
nosit -- nést	携带、穿
létat -- letět	飞
běhat -- běžet	跑

这类多次体动词，在某些情况下表示多次性行为，而在另一些情况下并不表示多次性行为，而表示某种特性、能力等。如：

Děti chodí denně do školy.

孩子们每天去上学。（多次性行为）

Dítě už chodí do školy.

这孩子已经上学了。（非多次性，特性）

Nosit dříví do lesa

往树林里搬木柴——多此一举（多次性行为）

Ráda nosí hezké šaty.

她爱穿漂亮衣服。（非多次性）

Sokolí létají vysoko.

鹰飞得高。（能力）

6. 1. 2. 4 多次体动词中的一部分是完成体动词，它们表示经过反复多次或一一进行而完成的动作。有两类情况：

1) 有对应的一次体完成体动词，如：

vyházet （多次体） vyhodit （一次体）

Vyházel všechny věci z okna.

他把所有东西都一一扔出了窗外。

Vyhodil všechny věci z okny.

他把所有东西扔出了窗外。

přeskákat （多次体） přeskochit （一次体）

Přeskákal všechny překážky.

他一个接一个地越过了所有障碍。

Přeskočil všechny překážky.

他越过了全部障碍。

有多次体和一次体的区别的尚有：

2) 多次体未完成体动词加前缀 po- 构成的多次体完成体动词没有对应的一次体动词。如：zavírat - pozavírat
Pozavíral okna.

他把窗子一扇一扇地都关上了。

Zavíral denně okna.

他每天都关窗子。

“ 2 动词的语态 (rod slovesný)

提语动词的语态分主动态和被动态 (činný a trpný rod)，反映行为和主体与客体的不同关系。

(1) 句中主语是行为的施动者时，用主动态。

Dělníci vyrábějí stroje.

工人们生产机器。

Píšu vám dopis. 我写信给您。

2) 行为的施动者不是句中主语时，用被动态。句中如有主语，则是行为的受动者。如：

Stroje jsou vyráběny. 机器被生产。

Bylo dosaženo úspěchů. 取得了成就。

Stroje se vyrábějí. 在生产着机器。

只有带宾语动词才能有主动、被动两种语态。无宾语动词不能构成被动态。

6. 2. 1 被动态的构成

被动态有两种形式：复合被动态和反身被动态。

6. 2. 1. 1 复合被动态由动词的被动分词 (příčestí trpné) 加上 být (有时也用 bývat) 的定态构成。如：

volat-volán-Byl volán. 他被喊。

bít-bit-Byla bita. 她挨打了。

(被动分词的构成参见 6. 8. 4)

6. 2. 1. 2 反身被动态由动词的主动态加反身代词 se 构成。

这一种被动态只用于第三人称，不能用于第一人称和第二人称。

如：

Jak se to řekne česky?

这个捷语怎么说？

Obchod se otvírá od 8 do 16 hodin.

商店从上午八点到下午四点营业。

Obilí se mlátí.

正在打场。

V zimě se často dělá vítr.

冬天经常起风。

6. 2. 2 被动态的用法

1.) 及物动词由主动态变为复合被动态时，原句的宾语变为主语，原句的主语则变为工具格或带介词的词组。如：

Učitel mě pochválil.

(主动式) 老师称赞了我。

Byl jsem pochválen učitelem.

我受到了老师的称赞。

Dopis napsal někdo jiný.

(主动式) 是别人写的信。

Dopis byl napsán někým jiným.

(被动式) 信是由别人写的。

Byl potrestán od matky.

(被动式) 他受到母亲的惩罚。

2) 被动态强调的不是行为的施动者，而是行为的受动者，因此被动句中行为的施动者一般不必特地指出来。如：

Telegram byl odeslán včera večer.

电报是昨天晚上发出的。

Konečně byl propuštěn z vězení.

他终于被释放出狱。

Byl pokládán za produktivního spisovatele.

他被认为是一位多产作家。

注意：使用反身被动态时，根本不能表达行为的施动者。

3) 带非第四格宾语的动词构成被动式时只能用单数第三人称。被动句中的宾语依然是宾语，不能变成主语。这样的被动句成了无主语句。

Cíle bylo dosaženo.

目标已经达到

Ničím nebylo hnuto.

什么也没有被动过。

Při vyučování bylo použito názorných pomůcek.

教学中使用了直观教具。

4) 少数无宾语动词能与反身代词 se 构成被动态，也构成

无主语句。如：

Šlo se cestou necestou.

有路没路照样走。

Zpívalo se do večera.

一直唱到晚上。

5) 反身动词一般不能构成被动态，但是有少数反身动词例外，如：

tázat se, vysmívat se

Je tázán při výuce.

他在课上常被提问。

Byla vysmívána pro nevkusný účes.

她因发型怪而受到嘲笑。

6. 2. 3 两种被动态的比较

1) 反身被动态着重表示行为的动作性，因而多用于未完成体动词；复合被动态着重表示行为的结果，因而多用于完成体动词。如：

Knihy se nyní vydávají ve velkých nákladech.

现在书籍的发行量很大。

Knihy byla vydána ve velkém nákladu.

这本书出版了，印数很多。

Město bylo dobyto.

这座城市已被攻占。

2) 复合被动态可以表明行为的施动者；反身被动态则不能。如：

Studenti byli pochváleni profesorem.

学生们受到教授的称赞。

Dům se staví.

正在盖一座楼。

3) 反身被动态一般只能以物为主语。如以人为主语，尤其是第一、第二人称，反身形态的动词不是作被动态用（参见 6. 3. 2, 6. 3. 4）。只有在少数情况下，可用反身被动态于第三人称的人。如：

Přijmou se stávební dělníci.

正在招收建筑工人。

复合被动态则可用于人、物和三个人称。

4) 反身被动态三个时态都可以用（Dům se stavěl/staví/bude stavět，而完成体动词的复合被动态通常只用于过去时和将来时 Žáci byli přijati. Přednášky budou dokončeny）。因此，在口语中，反身被动态被广泛使用，尤其是现在时更极少使用复合形式。如：

Obchody se otvírají v 9 hodin.

商店九点开门。

Výstava se otevře zítra.

展览会明天开幕。

Plán se pečlivě připravuje.

计划正仔细准备。

Plán se pečlivě připravil.

计划已经仔细准备好。

V práci se bude pokračovat.

工作将继续进行。

5) 如使用复合被动态，显得是书面语风格。

Je potrestán.

Okna jsou umyta.

这种类型的句子，不是真正意义上的复合被动态，而是表示（由于过去行为的结果造成的）现在的状态（他已是被判了刑的，窗子是已经擦洗干净了的）。

6. 3 动词的反身形态 (zvrátná podoba slovesa)

动词和反身代词 se, si 结合，即构成动词的反身形态。其意义和用法如下：

6. 3. 1 表示动词的反身被动态（参见 6. 2）。

6. 3. 2 及物动词加 se 构成反身形态，表示行为的受动者就是主语自身。如：

Když se umyji, utírám se ručníkem.

我洗澡时用手巾擦身。

Ráno se rychle oblékám.

早上我匆匆穿上衣服。

Pozorovala se v zrcadle.

她照镜子。

6. 3. 3 要求第三格宾语的动词与 si 构成反身形态，表示为了自身的需要，兴趣或快感。如：

Přejeme si mír.   我们要和平。

Koupil si auto.   他买了一辆汽车。

Zpívá si při práci.   他边干活边唱歌。

Šel si na procházku.   他去散步了。

Protože ho zub bolel celou noc, vytrhl si jej sám.

他牙疼痛了一夜，所以他自己把它拔掉了。

6. 3. 4 表示行为是相互的，如：

Milujeme se.   我们相爱。
Přátelé se pozdravili.   朋友们相互问候。
Objali se a políbili.   他们互相拥抱接吻。
Pomáhali si v práci.

他们在工作中互相帮助。

Tiskli si ruku.   他们握了握手。

6. 3. 5 某些无宾语动词加 se 的反身形态，在无主语句中表示人的生理或心理状态。如：

Chce se mi spát./Ale musím pracovat./

我（发困）想睡了。（可我还得工作。）

[而：Chci spát. 指“我要去睡了（不一定困倦）”。]

Spalo se mi tam dobře. 我在那儿睡得好。

Do ničeho se mi nechce. 我什么也不想干。

6. 3. 6 一部分动词的反身形态在词义上或搭配上与原动词不同，形成了独立的反身动词（slovesa zvratná）。如：

držet se, přiznat se, napít se, najíst se;
rozplukat se, rozejít se, sejít se;
prát se, radit se;
sednout si, lehnout si...

6. 3. 7 反身动词中的一种称为固定反身动词（reflexivá tantum）。这种动词只有反身形态，se, si 是动词不可分的组成部分。如：

smát se   笑   bát se   害怕，担心

divit se	奇怪	stávat se	发生
hodit se	适合	potit se	出汗
dívat se	看, 瞧	ptát se	问
zdát se	觉得	červenat se	脸红
stěžovat si	抱怨	umínit si	决定

这类动词具有反身动词的形式, 但不表示“反身、相互”等含意。如:

Kdy jste se narodil?	您什么时候出生的?
Chlapec se začervenal.	小伙子脸红了。
Čemu se směješ?	你笑什么呀?
Nemám co si stěžovat.	我没啥可抱怨的。

若需表示“相互”之意, 应另加反身代词。如:

Dívali se na sebe/jeden na druhého/ nevr-
živě. 他们互相敌意地看着。

6. 4 动词的定态形式和不定态形式 (tvary určité a neurčité slovesné)

动词通过形态变化可以表示人称、数、时态和方式等语法意义。凡能表示所有这几种语法意义, 尤其是表示确定的人称的形式, 称为定态形式。如:

volám, volal jsi; volejte; volal bych...

否则为动词的不定态形式, 包括: 动词不定式 (volat), 过去分词 (volal), 被动分词 (volán) 和副动词 (volaje; zavolav)。

下面将对动词的定态形式和不定态形式逐项加以说明。

6. 5 动词的人称和数 (osoba a číslo)

6. 5. 1 未完成体动词现在时和完成体动词将来时的人称和数
由其人称词尾来表示。

人称词尾有三种类型：

数	人称 \ 类型	I	II	III
单 数	1	-u/-i	-ím	-ám
	2	-eš	-íš	-áš
	3	-e	-í	-á
复 数	1	-eme	-íme	-áme
	2	-ete	-íte	-áte
	3	-ou/-í	-í/ejí/ějí	-ají

第 I 类型如： nést, krýt;

第 II 类型如： prosit, trpět;

第 III 类型如： dělat

按上列表格：

nesu   第一人称单数

nesou   第三人称复数

prosíš   第二人称单数

rozumějí   第三人称复数

děláme   第一人称复数

6. 5. 2 动词的过去时、复合被动式和未完成体将来时的人称
和数由构成这些形态的一个成份——动词 být 的不同形态来表

示 (být 的变位参见 6. 1. 1. 6. 1)。如:

volám jsem 第一人称单数

voláte jste 第二人称复数

jsme volání 第一人称复数

budou volat 第三人称复数

6. 5. 3 句中的动词 (定态形式) 须与主语的人称和数一致。而其中的过去分词和被动分词 (参见 6. 7 和 6. 8) 还须与主语的性以及有、无生命相一致。表示其性、数的词尾见下表:

过去分词	数	阴 性		阴 性	中 性
		有生命	无生命		
	单数	-l		-la	-lo
被动分词	复数	-li	-ly	-ly	-la
	数	阳 性		阴 性	中 性
		有生命	无生命		
单数	单数	-e/n, -t		-e/na, -ta	-e/nb, -to
	复数	-e/ni, -ti	-e/ny, -ty	-e/ny, -ty	-e/na, -ta

例如:

Hoši pracovali.

Dívky jsou chváleny.

Děvčata byla vítána.

6. 5. 3 第三人称单数在无人称句中并不表示第三人称, 而表示没有主语。过去时形式则用第三人称中性单数。如:

Prší.

在下雨。

Bylo mi líto.

我感到遗憾。

只能用于无人称句的动词(如 *pršet*, *sněžit*) 称为无人称动词 (*slovesa neosobní*)。

6. 6 动词的时态 (*čas*)

动词可以有三种时态: 现在时 (*přítomný čas*)、过去时 (*minulý čas*) 和将来时 (*budoucí čas*)。各种时态的表示方法是:

6. 6. 1 未完成体动词的现在时, 用简单的现在时变位来表示, 如: *volám, voláš... volají* (变位类型参见 6. 1 1)。

6. 6. 2 动词过去时由动词的过去分词 (参见 6. 8. 3) 与 *být* 的现在时形态复合而成。但第三人称不加 *být*, 其形态与过去分词同。如 *volat* - 过去分词 *volal* - 过去时 (阳性有生命) 为:

/já/ volal jsem, /my/ volali jsme,

/ty/ volal jsi, /vy/ volali jste,

/on/ volal, /oni/ volali

(阳性无生命、阴性、中性词尾见 6. 5. 1)

6. 6. 3 动词的将来时

6. 6. 3. 1 未完成体动词的将来时由动词 *být* 的将来时与动词不定式构成。如：

budu pracovat, budeme zpívat

být 的将来时形式为：

人 称 数	单 数	复 数
第一人称	<i>budu</i>	<i>budeme</i>
第二人称	<i>budeš</i>	<i>budete</i>
第三人称	<i>bude</i>	<i>budou</i>

例如：

Budeš mi často psát?

你将经常给我写信吗？

Bude zítra pršet.

明天有雨。

O tom budeme mluvit někdy jindy.

这事我们改日再谈。

但有些未完成体动词（多数是表示运动的，也有表示状态的），不用此方式构成将来时，而是加上前缀 *po-*（*pů-*）再照现在时形式变位。有的是两种将来时形态都存在。如：

动词不定式	将 来 时
jít	půjdu, ...
jet	pojedu, ...
plout	popluji, ...
vést	povedu, ...; budu vést...
nést	ponesu, ...; budu nést...
růst	porostu, ...; budu růst...

6. 6. 3. 2 完成体动词的将来时是将动词按现在时形式变位来表示，不能用复合式构成将来时。如：

Přijdeš zítra?	你明天来吗？
Kdy se vrátíš domů?	你什么时候回家？
Udělám to do soboty.	我将在星期六之前做好。

将来时两种形式的比较：

简 单 式	复 合 式
napíšu	budu psát
uděláme	budeme dělat
přečteš	budeš číst
koupíte	budete kupovat
dá	bude dávat
pošlou	budou posílat

6. 6. 4 动词时态的用法

6. 6. 4. 1 现在时的用法

1) 表示陈述时正在发生或进行的行为。这类行为通常比较具体, 延续的时间有限。如:

Píšu dopis.	我在写信。
Sedí a čte.	他坐着看书。
Venku prší.	外面在下雨。

2) 不表示行为或状态的确定时间, 而是表示一般的带规律的现象、特点或经常发生的行为等。如:

Pták lítá, ryba plove.	鸟飞, 鱼游。
V zimě padá sníh.	冬天下雪。(一般现象)
Dítě už chodí.	这孩子会走了。(能力)
Otec pracuje v továrně.	
父亲在工厂里工作。(职业)	
Co se jí při obědě v Číně?	
在中国午饭吃什么?	

Ráno brzy vstáváme, pak venku cvičíme.
我们清早起床, 然后出去锻炼。(经常行为)

3) 根据上述原则, 现在时常用于成语和专业文献, 如:

Ruka ruku myje.	官官相护。
Časování sloves pravidelných se dělí na	
规则动词的变位分为五类。	/ pět tříd.

4) 用现在时(及完成体将来时)动词描述过去发生的事情使语言生动, 情景逼真。这称为“历史现在时”(historický přezens)。如:

Chtěl jsem si odpočinout a potěšit se

pohledem na krásný svět. Nestačil jsem
však ani dosednout do mechu... .Můj pes
najednou zavětří, potom svěsí hlavu a
-- běží podél lesa. Jdu za ním.

我想歇一会儿，观看美丽的景色，还没来得及在青苔上坐下……
我的那条狗忽然嗅到了什么——垂下脑袋沿着林子跑了。我也就
跟着它走去。

5) 表示将来的行为，一般用于口语，如：

Já nikam nejedu. 我哪儿也不去。

Tak já tam jdu a řeknu mu,...

那我就走一趟，告诉他……

Zítřka se stěhuji.

明天我们搬家。

Za týden jsme doma.

一星期之后我们就到家啦。

b. b. 4. 2 过去时的用法：

未完成体和完成体动词均有过去时的形式，两者都表示已经
过去的行为或状态。未完成体动词过去时着重说明行为的发生和
延续，完成体动词过去时则强调行为的完成。如：

Četl jsi ten román?

你看过那本小说吗？

Přečetl jsi ten román?

那本小说你看完了吗？

Večer jsem se díval na televizi.

晚上我看电视来着。

Podíval jsem se na obraz.

我瞧了瞧那幅画。

Potkával ji v ulici.

他常常在街上和她相遇。

Poprvé ji potkal v kavárně.

他是在咖啡馆里第一次遇见她的。

6. 6. 4. 3 将来时的用法

1) 表示将发生的行为或状态, 如:

Zítřka asi nebudeme mít volno. 明天我们大概没
有空。

Hned vám napíšu jakmile se vrátím do školy. 我一回到学校就
给您写信。

2) 表示带规律性的、随时可发生的行为或状态, 如:

Naučíš se plavat jen plaváním.

只有在游泳中才能学会游泳

V nouzi poznáš přítele. <谚> 患难识知己。

3) 在生动、逼真的描述中表示过去的行为 (historický přezens) (参见 6. 6. 4. 2), 如:

Přišli jsme k Staroměstskému orloji a netrpělivě jsme čekali.

Teď pozor! Hodiny bijí. Nahoře se otevrou okénka, v nich se objeví apoštolové, každý z nich se ukloní divákům a odchází.

我们来到老城大钟前。焦急地等着。现在请注意! 大钟敲响

了。上面的小门打开，里面走出耶稣的门徒，他们每人向观众鞠一个躬，然后缓缓离去。

4) 表示某种可能性，不大有把握的想法，如：

...to není muzikant, to bude nějaký pán.

……那人不是乐师，那人大概是一位绅士。

Bodejť, budu tak hloupý.

我哪会这么蠢呢？

To bude omyl.

这大概是弄错了。

6. 6. 5 相对时态 (čas relativní)

上述现在时、过去时、将来时三个基本时态，都是表达以陈述时间为基准，客观上属于现在、过去、将来时间中的行为、状态。除此之外，还存在另一种时间关系，即两个动词表现的行为相比，是同时发生的（同时性的）、先发生的（先时性的）或后发生的（后时性的）。这种时间关系称为相对时态。相对时态一般用于复合句的宾语从句中（副动词也用相对时态，见 6. 8. 2）。

6. 6. 5. 1 同时性 (současnost) 的行为，用动词现在时表示。如：

Slyším, že někdo jde.

我听见有人走来。

Slyšel/uslyšel/ jsem, že někdo jde.

当时我听见有人走来。

Až uslyším, že někdo jde, otevřu.

等我听见有人来，我就去开门。

Tváří se, že spí.

他假装在睡觉。

Tvářil se, že spí.

他（当时）假装睡觉。

Bude se tvářit, že spí.

他将假装睡觉。

6. 6. 5. 2 先时性 (předčasnost) 的行为用动词过去时表示, 如:

Vím, že se vrátil z Brna.

我知道他已从布尔诺回来。

Věděl jsem, že se vrátil z Brna.

我（当时）知道, 他已从布尔诺回来。

Dozvím se zítra, zda se vrátil z Brna.

明天我就会知道, 他是否已从布尔诺回来。

Vím, že studoval medicínu.

我知道他学过医。

6. 6. 5. 3 后时性 (následnost) 的行为用动词将来时表示, 如:

Vím, že se vrátí za týden.

我知道他过一个星期回来。

věděl jsem, že se vrátí za týden.

（当时）我知道, 他过一个星期回来。

Dozvím se zítra, kdy se vrátí.

明天我会知道, 他什么时候回来。

Řekl mi, že bude cestovat po Číně.

他告诉我, 他将在中国各地旅行。

6. 6. 5. 4 注意：并列复合句中的分句、主从复合句中的定语从句、状语从句、条件从句等，不用相对时态。如：

Potkal jsem studenta, který studuje medicínu.

我遇到了那个学医的学生。

Až se vrátí, navštíví mě.

他回来后会来访问我。

Jestliže zítra bude pršet, nikam nepojedeme.

如果明天下雨，我们哪儿也不去。

6. 7 动词的式 (způsob slovesa)

动词的式是表示不同语气的动词形态，它表明说话人对所述行为或事情采取何种态度。

动词的式有三种：

陈述式 způsob oznamovací/indikativ

命令式 způsob rozkazovací/imperativ

假定式 způsob podmiňovací/kondicionál

6. 7. 1 陈述式

表示陈述者认为所述的行为是实际情况。陈述式可有现在时、过去时和将来时的变化。例如：

Žijeme jen z platu rodičů.

我们只靠父母的工资生活

Včera mě přišel navštívit.

他昨天看我来了。

Za týden se vrátím.

我一星期之后回来。

6. 7. 2 命令式

命令式表示说话人对对方的请求、希望、劝告或命令。

6. 7. 2. 1 命令式的构成

命令式通常用第二人称和第一人称复数。构成的方法是：去掉动词现在时形式复数第三人称的词尾，加上命令式的后缀。命令式后缀如下：

类型 人称，数	I	II	III
单数第二人称		-i	-ej
复数第二人称	-te	-ěte/ete/	-ejte
复数第一人称	-me	-ěme/eme/	-ejme

1) 动词现在时复数第三人称词尾为 **-í** 或 **-ou** 者属第 I 类型，去掉词尾即为单数第二人称命令式，去掉词尾加后缀 **-te** 为复数第二人称命令式，去掉词尾加后缀 **-me** 为复数第一人称命令式。例如：

动词不定式	现在时复数 第三人称	命 令 式		
		单 数 第二人称	复数第 二人称	复数第 一人称
mluvit	mluv/í	mluv	-te	-me
rozumět	rozuměj/í	rozuměj	-te	-me
pracovat	pracuj/í	pracuj	-te	-me
nést	nes/ou	nes	-te	-me
brát	ber/ou	ber	-te	-me
psát	píš/ou	piš	-te	-me
mazat	maz/ou	maz	-te	-me

2) 动词现在时复数第三人称词尾为 -ou, -nou 者属第Ⅱ类型, 去掉词尾的 -ou 分别加后缀 -i, -ěme/eme/, -ěte/ete/ 即构成命令式。如:

动词不定式	现在时复数 第三人称	命 令 式		
		单数第 二人称	复数第 二人称	复数第 一人称
číst	čt/ou	-i	-ěte	-ěme
otevřít	otevř/ou	-i	-ete	-eme
přijmout	přijs/ou	-i	-ěte	-ěme
tisknout	tiskn/ou	-i	-ěte	-ěme
sednout si	sedn/ou si	-i si	-ěte si	-ěme si
říci	řekn/ou	-i	-ěte	-ěme

3) 动词现在时复数第三人称词尾为 **-nou**，但 **-nou** 前一个字母为元音者，命令式的构成方法是：去掉词尾中的 **-ou**，把 **-n** 改为 **-ň**，即为单数第二人称命令式，复数第二人称和复数第一人称命令式则分别加 **-te** 和 **-me**（同第 I 类型）。例如：

动词不定式	现在时复数 第三人称	命令式		
		单数第 二人称	复数第 二人称	复数第 一人称
zapomenout	zapomenou	zapomeň/	-te	-me
prominout	prominou	promiň/	-te	-me
přestat	přestanou	přestaň/	-te	-me

4) 动词现在时复数第三人称词尾为 **-ají** 者，属第 III 类型，去掉词尾 **-ají**，分别加 **-ej**，**-ejte**，**-ejme** 即构成命令式。如：

动词 不定式	现在时复数 第三人称	命令式		
		单数第 二人称	复数第 二人称	复数第 一人称
dělat	dělají	dělej	dělejte	dělejme
dát	dají	dej	dejte	dejme

5) 有些动词的命令式构成是不规则的:

动词不定式	复数第 三人称	命 令 式		
		单数第 二人称	复数第 二人称	复数第 一人称
být	budou	buď/te/me		
jíst	jedí	jez/te/me		
vědět	vědí	věz/te/me		
vidět	vidí	viz/te/me		
koupit	koupí	kup/te/me		
soudit	soudí	suď/te/me		
pomoci	pomohou	pomoz/te/me		
utéci	utečou	uteč/te/me		
chtít	chtějí	chtěj/te/me		

6) 加前缀 po- 构成将来时的未完成体动词的命令式通常有两种形式。其含义也略有区别。如:

jít -- pojď, poďte, pojďme;

jdi, jděte jděme

jet -- pojed, pojedte, pojedme

jeď, jeďte, jeďme

其它如:

běž -- poběž, leť -- poleť, lez -- polez

6. 7. 2. 2 命令式的用法

1) 命令式所希望、祈求发生的行为只能在说话以后进行, 因此没有时态变化。但是动词的体在句中的使用却有差别。肯定命令式一般用完成体, 否定命令式用未完成体。

Otevři okno!	把窗子打开!
Neotvírej okno!	别开窗子!
Umyj se honem!	快洗个澡!
Nemyj se teď!	别现在洗澡!
Jděte tam!	您去那儿吧!
Nechoďte tam!	您别去那儿!
Řekněte mi to!	您告诉我吧!
Neříkejte to nikomu!	您别对任何人讲!

2) 肯定命令式有时也用未完成体, 表示说话人强调的是行为的本身, 而不是结果, 或者说话人希望对方经常、不断地做某件事。

Pište zřetelně!	你们把字写清楚!
Mluvte nahlas!	你们说话大点声!
Myj se každý den!	你要天天洗澡!
Dívej se do zrcadla!	你照照镜子!
Drž to pořádně!	好好拿住!
Jestli máte otázky, jen se ptejte!	

你们如果有问题, 只管问好啦!

3) 表示强烈的警告、呼吁时, 否定命令式也可用完成体。

Nešlápni na trávník!	勿踩草地!
Neplivni na zem!	不许随地吐痰!
Nepřiď ani o minutu později!	

一分钟也不能迟到!

4) 表示严厉的命令时可用动词不定式:

Nekouřit!	不准吸烟!
-----------	-------

Neklepat! 不准敲门!

Nevstupovat! 不许入内!

Tak začít! 开始!

6. 7. 2. 3 第三人称命令式——在动词的陈述式第三人称现在时或完成体将来时之前加小品词 *ať, nechť, kéž* 即构成第三人称命令式。如:

Ať přijde! 让他来好啦!

Ať žije mír! 和平万岁!

Ať mi nechodí na oči!

我再也不愿见到他!

Nechť vstoupí! 让他进来!

Kéž je sníh! 快下场雪吧!

6. 7. 3 假定式

假定式表示的是一种设想、可能、愿望,或在某种条件下才能实现的行为,而不是事实

6. 7. 3. 1 假定式的构成

1) 现在时假定式由动词的过去分词(见 6. 8. 3)加 *být* 的特别形态构成。*být* 的特别形态变位如下:

	<i>ž.</i>	<i>mn.</i>
1.os.	<i>bych</i>	<i>bychom</i>
2.os.	<i>bys</i>	<i>byste</i>
3.os.	<i>by</i>	<i>by</i>

如: *řící* 的过去分词为 *řekl*。其现在时假定式为:

řekl/-a/ bych řekli/-y/ bychom

řekl/-a/ bys řekli/-y/ byste, řekl byste
řekl/-a, -q/ by řekli/-y, -a/ by

2) 过去时假定式

假定式现在时形式加být的过去分词即构成过去时假定式，

如：

byl bych řekl
byla bys řekla
byli bychom chtěli

3) 反身形态的动词构成假定式时，se, si 与 bys 结合变成 by ses/sis 。如：

smál by ses, stěžovala by sis

4) 连词 aby, kdyby 与 bych, bys, by... 有相似的人称变化，如 abychom, kdybys 等。与它们连用的动词也用过去分词形式，与连词构成假定式。如：

kdybych nešel, abyste šli...

6. 7. 3. 2 假定式的用法

现在时假定式表示现在或将来可能实现的行为；过去时假定式表示过去可能实现，但没有实现的行为，或根本不可能实现的行为。

假定式可以用于简单句中，也可用于条件复合句、目的从句等。过去时假定式在现代口语中已很少使用，通常都用现在时假定式代替。

假定式的用法大体可归纳如下：

1) 表示有礼貌的、语气温和的愿望、请求、建议、意见等。
如：

Rád bych už jedl. 我真想现在就吃点什么。

Chtěl bych vás pozvat na koncert.

我想请您出席音乐会。

Chtěli bychom dvoulůžkový pokoj.

我们想要一个双人房间。

Šla byste se mnou do kina?

您愿意和我一起去看电影吗?

Mohl byste mi říci, kde je nejbližší
pošta? 您能告诉我, 附近哪儿有邮局吗?

2) 表示某种可能性:

Řekl bych vám to, ale nesměl byste se
o tom nikomu zmínit.

这我可以告诉您, 不过您不能对任何人提起此事。

Šlo by to? 这样行吗?

To bych se propadla hanbou.

我会羞愧得无地自容。

3) 表示惊讶、疑问:

Kdo by to řekl!

这事谁会想到呢!

To bych si myslil!

我想也是!

Proč bych tomu měl věřit?

我为何要相信这种事呢?

Upozornil bych vás na to, ale stejně byste
si toho nestačil všimnout.

我可以向您提示，不过您恐怕也来不及注意这一点。

4) 与连词 *kéž* 连用，表示强烈而又难以实现的愿望：

Kéž by přišla včas!

但愿她准时来！

Kéž bych byl bohat!

但愿我会富起来！

Kéž bych nepropadl při zkoušce!

但愿我考试别砸锅！

5) 与 *kdyby* 连用组成条件句。

用 *kdyby* 引出的现在时条件从句中的条件是有可能的，但并不是现实的（而用 *jestliže*, *-li* 引出的条件从句中的条件是现实的）。如：

Kdyby zítra bylo pěkné počasí, jeli bychom na výlet.

假如明天天气好，我们就去郊游。

Kdyby se ti tam nelíbilo, můžeš přijít o týden dřív.

假如你不喜欢那个地方，可以提早一个星期来。

试比较下列几个句子：

a/ *Jestliže budete rychleji veslovat, dospějete první k cíli.*

（陈述式，表示现实的条件，完全有可能实现的结果）

b/ *Kdybyste rychleji veslovali, dospěli byste první k cíli.*

（现在时假定式表示可能实现的条件和结果）

c/ Kdybyste byli rychleji veslovali,
byli byste dospěli první k cíli.

(过去时假定式. 表示条件未能实现, 结果也没有能达到: 由于划得慢, 没有第一个到达终点)

b) 过去时假定式的用法例解:

Kdybych ho byl tam potkal, byl bych mu
všechno vyřídil.

要是我在那儿遇到他, 我早就把一切都转告他了。

Kdyby nebyl včera umřel, byl by se za
týden dočkal 90 let.

假如他昨天不死, 再过一星期就活到九十岁了。

Kéž by se to nebylo stalo!

假如这件事没有发生该多好! (实际上发生了)

7) 过去时假定式在现代捷语、尤其口语中已很少用, 一般用现在时假定式代替, 因而, 使用现在时假定式的句子, 就有两种可能: a) 表示现在或将来可能实现的行为; b) 表示过去了的, 不可能或未能实现的行为。如:

Kdybych měl čas, šel bych s vámi.

a) 我有时间的话就跟你们去。(还有可能)

b) 假定有时间我就跟你们去啦。(实际没有时间)

Kdyby se mu tam nelíbilo, nezůstal by tam
ani den.

a) 如果他不喜欢那个地方, 连一天也呆不住的。(他可能很快回来)

b) 假如他不喜欢那个地方，他连一天也不会呆的。（实际上已在那儿呆了好多天了）

Kéž by se to nestalo!

a) 但愿不发生这样的事！（有可能不发生）

b) 这件事不发生该有多好！（已经发生了）

究竟表示的什么含义，只有从上下文来加以判别。

8) 动词与连词 *aby* 构成的假定式，可用于目的从句、宾语从句等（参见句法第二章）。如：

Pospíchal, aby stihl vlak.

为赶火车，他匆匆忙忙地走。

Přál si, aby už byl konec.

他希望这事就这样了结了。

6. 8 动词的不定形式

6. 8. 1 动词不定式

6. 8. 1. 1 动词不定式又称原形动词，它不表示人称，时态和方式（语气），只能表示体和态（*volat/vyvolat-být volán*）。动词不定式能有固定的搭配（*volat/vyvolat někoho*）。

6. 8. 1. 2 动词不定式的用法

动词不定式除与助动词连用构成谓语，与 *být* 连用构成复合将来时之外，在句中还可以起多种作用：

1) 在句中作主语，如：

Vychovávat lidi je umění.

教育人是一种艺术。

Jedním z cílů naší cesty je navázat

kontakty s československými kolegy.

与捷克斯洛伐克的同行们建立联系是我们此行的目的之一。

Bojovat za mír je povinnost nás všech.

为和平而斗争是我们大家的责任。

Je příjemné cestovat po moři.

在海上旅行是很愉快的。

2) 在句中作宾语，如：

Učíme se číst a psát.

我们学习认字和写字。

S kým si přejete mluvit?

您想和谁谈话？

Učila mě zpívat.

她教过我唱歌。

3) 在句中作定语，如：

Socialismus dává každému možnost ukázat, co dovede.

社会主义能使每个人发挥自己的所长。

Už je čas jít spát.

该是睡的时候了。

Věřím, že se mi naskytne příležitost podívat se do vaší země.

我相信，将来有机会到贵国去看一看。

4) 在句中作状语（最常见的是目的状语），如：

Přišel jsem ti říci, že...

我特来告诉你……

Jdu se koupat.

我去洗澡。

Poslali ho nakoupit.

他们派他去采购。

5) 在句中作补足语, (也有人认为是第二宾语), 如:

Slyšel jsem ji zpívat. 我曾听见她唱歌。

Viděl jsem ho vycházet z domu.

我看见他走出房子。

6) 在不用系词的单成份句中表示(语气强硬的)命令、愿望、思考、怀疑等。如:

Neklepat!

不许敲门!

Platit!

(在饭馆里)付款!

Vstát!

起立!

Co dělat?

(应该)怎么办?

7) 在带系词的单成份句中表示可能性:

Je slyšet hudbu 听得见音乐。

Odtud není vidět Západní hory.

从这儿看不到西山。

Z toho je vidět, že... 由此可见, ...

8) 动词不定式构成的词组代替条件从句, 如:

Mít čas, přišel bych za vámi.

假如有时间, 我会去找你们的。

Já být tebou, šel bych na vojnu.

我要是你, 就去服兵役。

6. 8. 2 副动词 (přechodníky)

另一种动词的不定形式是副动词，从含义和语法上看，兼有动词和副词的特性。

副动词有两种形式：现在副动词 (přechodník přítomný) 和过去副动词 (přechodník minulý)。

现在副动词通常由未完成体动词构成；过去副动词通常由完成体动词构成。

6. 8. 2. 1 副动词的构成

- 6. 8. 2. 1. 1 现在副动词——以动词的现在时（完成体将来时）复数第三人称为根据构成。

1) 现在时复数第三人称词尾为 -ou 者；构成副动词阳性单数时除去词尾 -ou，另加词尾 -a；构成副动词阴性和中性单数时，保留词尾 -ou 再加 -c；

构成副动词阳、阴、中三性复数时，保留词尾 -ou 再加 -ce 如：

动词不定式	现在时复数 第三人称	副 动 词		
		阳性 单数	阴、中性 单数	复数
nést	nes/ou	-a	-ouc	-ouce
brát	ber/ou	-a	-ouc	-ouce
tisknout	tiskn/ou	-a	-ouc	-ouce
být	js/ou	-a	-ouc	-ouce

2) 现在时复数第三人称词尾为 **-í, -ejí, -ají** 者:
 构成副动词阳性单数时除去词尾 **-í** 加词尾 **-e/ě/** ;
 构成副动词阴性和中性单数时, 保留词尾 **-í** , 加 **-c** ;
 构成副动词阳、阴、中三性复数时, 保留词尾 **-í** , 加 **-ce** 。
 如:

动词 不定式	现在时 复数 第三人称	副 动 词		
		阳性 单数	阴、中性 单数	复 数
prosit	prosí	prose	prosíc	prosíce
krýt	kryjí	kryje	kryjíc	kryjíce
dělat	dělají	dělaje	dělajíc	dělajíce

但是也有一些动词例外, 如:

vidí - vida, vidouc , vidouce

vědí - věda, vědouc , vědouce

jedí - jeda, jedouc , jedouce

6. 8. 2. 1. 2 过去副动词——以完成体动词的过去分词为根据构成。

1) 动词过去分词词尾 **-l** 前为辅音者, 除去词尾 **-l** 即为过去时副动词阳性单数, 另加词尾 **-ši** 即构成过去时副动词阴

性和中性单数；加词尾 **-še** 即构成过去时副动词阳、阴、中三性复数。如：

	<u>阳性单数</u>	<u>阴、中性单数</u>	<u>复数</u>
vynešl	vyneš	vynešši	vynešše
přečetl	přečet	přečetši	přečetše
snědl	sněd	snědši	snědše

2) 动词过去时词尾 **-l** 前为元音者，除去 **-l** 另加词尾 **-v** 即构成过去时副动词阳性单数；加词尾 **-vši** 即构成过去时副动词阴、中性单数；另加词尾 **-vše** 即构成过去时副动词阳、阴、中性复数。如：

	<u>阳性单数</u>	<u>阴、中性单数</u>	<u>复数</u>
vybral	vybrav	vybravši	vybravše
minul	minuv	minuvši	minuvše
pokryl	pokryv	pokryvši	pokryvše
utrpěl	utrpěv	utrpěvši	utrpěvše
vyprosil	vyprosiv	vyprosivši	vyprosivše
vysázel	vysázev	vysázevši	vysázevše

但 **jít** 是不规则的：

šel -- šel -- šel -- šel
šel -- šel -- šel -- šel

6. 8. 2. 1. 3 被动式副动词由动词的被动分词（见 6. 3

. 4）加 **být** 的副动词形式构成。**být** 的副动词形式为：

（现在时） **jsa**   **jsouc**   **jsouce**

（过去时） **byv**   **byvši**   **byvše**

例如：

jsa volán...

byv vyvolán...

Žák jsa tázán odpovídá hlasitě.

被提问的学生大声回答。

6. 8. 2. 2 副动词的用法

副动词表示句中主语的补充行为，用以补充谓语所表示的主要行为。副动词必须与主语的性、数相一致；它与谓语中的定态动词有相对时态的关系。

副动词只用于书面语或古旧语，口语中一般不用。

6. 8. 2. 2. 1 现在副动词表示与谓语中动词所表示的行为同时进行的行为，因此又称为同时性副动词。如：

Matka, sedíc u okna, šije. = / matka sedí u okna a šije. /

母亲坐在窗前做针线。

Otec, čta noviny, kouří.

父亲一边看报一边抽烟。

Šel po ulici, mlče.

他沿街走着，一声不吭。

Šla do divadla, majíc na sobě nové šaty.

她穿着一身新衣服去剧院。

Dívka sklonila hlavu, plačíc.

姑娘垂下头，泪水汪汪。

Mluvil, vypadaje nešťastně.

他说着，神情显得沮丧。

6. 8. 2. 2. 2 过去副动词表示比谓语中动词所表示的行为

发生(完成)得早的行为,因此又称为先时性副动词。如:
Dědeček a babička, přišedše domů, hledali
Budulinku. 爷爷和奶奶到了家就找布杜琳卡。

Přistoupiv k choďcům, zeptal se na cestu.
他走近几个过路人,问了问路。

Vzavši láhev vína, postavila ji na stůl.
她拿了一瓶酒,放在桌上。

注:以前的语法规定,使用过去副动词时,谓语表示的行为必须是过去发生的。表示比将来的行为发生(完成)得早的行为,须用“将来副动词”,即完成体动词按现在副动词形式构成的副动词,如: přinese, vyslechne。但这种“将来副动词”已完全不用,上述过去副动词的使用限制也就失去意义了。

6. 8. 3 动词过去分词 (přičestí minulé)

6. 8. 3. 1 过去分词是动词的基本形态之一,它的阳性单数一律以 -l 结尾。它须与句中主语的数、性(以及阳性的有、无生命)保持一致。其词尾变化如下:

数	阳 性	阴性	中性
单数	-l	-la	-lo
复数	-li/živ./ -ly/neživ./	-ly	-la

6. 8. 3. 2 过去分词的构成与动词现在时变位三种类型的关系及与动词不定式的关系见下表:

现在时 词尾	动词不定式	过去分词	过去分词 词尾
第一人称 单 数	kupovat	kupoval	-oval
	plynout	plynul	-nul
	sednout si	sedl si	
	pít	pil	
	mýt	myl	
	plout	plul	
	nést	nesl	
	vézt	vezl	
	vést	vedl	-l
	číst	četl	
	říci	řekl	
	hrát	hrál	
	smát se	smál se	
	přát	přál	
	brát	bral	
	zvat	zval	
	psát	psal	-al
	dělat	dělal	

-ám	začínat dívat se	začínal díval se	
	prosit mluvit	prosil mluvil	-il
-ím	přijíždět rozumět odcházet slyšet vidět držet bolet	přijížděl rozuměl odcházel slyšel viděl držel bolel	-el/-ěl
	stát bát se spát	stál bál se spal	

作为一种实用的规则，可以说：多数动词的不定式，去掉词尾的 **-t** 加上 **-l** 即构成过去分词。但有不少音变和例外。

6. 8. 3. 3 动词的过去分词用于构成过去时 (6. 6. 2) 和假定式 (6. 7. 3. 1)。

6. 8. 4 动词的被动分词 (*příčestí trpné*)

6. 8. 4. 1 被动分词的词尾 (阳性单数) 是 **-en/-ěn/**, **-n** 或 **-t** 它须与它所说明 (限定) 的名词的数、性 (以及阳性的有、无生命) 相一致。其词尾变化如下：

数	阳 性	阴 性	中 性
单数	-en/ěň, -t	-ena/ěna, -ta	-eno/ěno, -to
复数	-eni/ěni, -ti /živ./ -eny/ěny, -ty /než./	-eny, ěny, -ty	-ena/ěna, -ta

6. 8. 4. 2 被动分词的构成方法是：去掉过去分词词尾的 -l，加上被动分词词尾。具体规则如下：

1) 过去分词以 -al 结尾者，被动分词以 -án 结尾。如：

psát -- psal -- psán

udělat -- udělán

kupovat -- kupován

2) 过去分词以 -el, -ěl, -il 结尾者，被动分词词尾为 -en, -ěn。如：

slyšet -- slyšel -- slyšen

mluvit -- mluvil -- mluven

vidět -- viděl -- viděn

3) 以 -il 结尾的过去分词，如 -il 前是下列辅音，则变被动分词时发生音变：

soudil - souzen   d -- z

platil - placen   t -- c

prosil - prošen   s -- š

myslil - myšlen   sl -- šl

pustil - puštěn   st -- št

vozil - vožen   z -- ž

4) 过去分词以 -il, -yl, -nul 结尾的部分动词,
其被动分词以 -t 结尾。如:

pít - pil - pít

mýt - myl - myt

minout - minul - minut

5) 过去分词词尾 -l 前为辅音者, 被动分词词尾为 -en。
如:

nést -- nesl -- nesen

vést -- vedl -- veden

jíst -- jedl -- jeden

但有些辅音发生音变:

řici -- řekl -- řečen

péci -- pekl -- pečen   /k -- č/

téci -- tekl -- tečen

pomoci -- pomohl -- pomožen   /h -- ž/

dosáhnout -- dosáhl -- dosažen

6) 不定式以 -nout 结尾的动词, 其被动分词的词尾可以是 -nut 或 -en/-ěn, 有的动词可以有两种形式的被动分词。
如:

tisknout -- tiskl -- tisknut, tištěn

táhnout -- táhl -- tažen

bodnout -- bodl -- bodnut

trhnout -- trhl -- tržen

7) 有些动词的被动分词构成是不规则的, 如:

vzít -- vzal -- vzat

číst -- četl -- čten

přijmout -- přijal -- přijat

6. 8. 4. 3 被动分词通常只能由带宾语的动词构成，无宾语动词和固定的反身动词不能构成，但有少数例外，如：

tázat se -- tázán, vysmívat se -- vysmíván

被动分词在句中用以构成被动态（6. 2. 1. 1）和被动副动词（6. 8. 2. 1. 3）等，也可起其他作用。

6. 9 形动词（přídavná jména slovesná）

6. 9. 0 形动词由动词演化而来，在句中起形容词的作用，又保留原动词的某些特性。形动词如形容词一样变格。如：

Centrotex je podnik vyvážející a dovážející textil. Centrotex 是进出口纺织品的企业。

Vítáme vládní delegaci, vedenou místopředsedou vlády Kuby.

我们欢迎古巴政府副总理率领的政府代表团。

现在捷语常用的有两种形动词：主动形动词和被动形动词。

6. 9. 1 主动形动词

6. 9. 1. 1 主动形动词由未完成体动词的现在副动词复数，去掉词尾的 -e，加上词尾 -í 构成。如：

	现在副动词复数	主动形动词
nést	-- - nesouce	--- nesoucí
tisknout	--- tisknouce	--- tisknoucí
kryt	--- kryjíce	--- kryjící
trpět	--- trpíce	--- trpící

dělat --- dělajíce --- dělající

sázet --- sázejíce --- sázející

6. 9. 1. 2 主动形动词保留了原动词的搭配关系。如：
studovat něco--chlapec, studující medicínu v Praze 在布拉格学医的男孩子

čekat na něco--ženy, čekající na dítě
怀孕的妇女

jednat o čem--porada, jednající o plánu
讨论计划的会议

6. 9. 1. 3 有些主动形动词变成了真正的形容词。如：
student, pracující v laboratoři

(形动词) 在实验室工作的学生
pracující intelligence

(形容词) 劳动知识分子
vedoucí pracovníci, nehynoucí sláva
中的vedoucí/nehynoucí 也是形容词。

6. 9. 2 被动形动词

6. 9. 2. 1 被动形动词由被动分词(阳性单数)加上词尾
构成。如：

malovat -- malován -- malovaný

plnit -- plněn -- plněný

připravit -- připraven -- připravený

vést -- veden -- vedený

přijmout -- přijat -- přijatý

6. 9. 2. 2 被动形动词说明事物正在或已经承受某种行为，

它保留了原动词体的含义。如：

Profesor vysvětlil novou látku.

--- Vysvětlovaná látka nebyla těžká.

(正在讲的材料)

Profesor vysvětlil novou látku.

--- Studenti rozuměli vysvětlené látce.

(讲过的材料)

Diskutujeme o připravovaném plánu.

(正在制订的计划)

Přečetl jsem připravený plán.

(已制订出的计划)

6. 9. 2. 3 有些被动形动词变成了真正的形容词，它们只表示由于原动词的行为造成的特性（结果），而失去了体的含义。

如：

malovaný pokoj -- “粉刷过的 (=namalovaný) 房间”，不是“正在粉刷的房间”

pečená kachna -- “烤鸭，烤熟的 (=upečená) 鸭”，而不是“正在被烤的鸭”

6. 9. 3 由过去副动词复数去掉词尾的 -e，加上词尾 -í，构成“过去主动形动词。”如：

dosáhnout -- dosáhnuvše -- dosáhnuvší

vytvořit -- vytvořivše -- vytvořivší

vykonat -- vykonavše -- vykonavší

过去时主动形动词只见于书面语言，且已极少使用。

6. 10 动名词 (podstatná jména slovesná)

6. 10. 1 动名词是由动词演化而来的名词，在句中起名词的作用，又保留了动词的某些特性。

6. 10. 2 动名词由被动分词（阳性单数）加词尾 *-í* 构成，按中性名词 *stavení* 型变格（参见 2. 4. 3）。如：

	被动分词	动名词
<i>nést</i>	-- <i>nesen</i>	-- <i>nesení</i>
<i>mazat</i>	-- <i>mazan</i>	-- <i>mazání</i>
<i>kryt</i>	-- <i>kryt</i>	-- <i>krytí</i>
<i>budovat</i>	-- <i>budován</i>	-- <i>budování</i>
<i>povolit</i>	-- <i>povolen</i>	-- <i>povolení</i>
<i>číst</i>	-- <i>čten</i>	-- <i>čtení</i>
<i>zaujmout</i>	-- <i>zaujat</i>	-- <i>zaujetí</i>

（注意：*-at* 结尾的被动分词构成动名词时 *-at* 变 *-etí*）

6. 10. 3 不能构成被动语态的无宾语动词也可按上述规则构成动名词，如：

<i>bolet</i>	-- <i>bolení</i> ,	<i>mizet</i>	-- <i>mizení</i>
<i>stát</i>	-- <i>stání</i> ,	<i>usmát se</i>	-- <i>usmání</i>
<i>sednou</i>	-- <i>sednutí</i> ,	<i>lehnout</i>	-- <i>lehnutí</i>
<i>vyschnout</i>	-- <i>vyschnutí</i> ,		

6. 10. 4 带反身代词 *se* 或 *si* 的动词变化为动名词，*se* 或 *si* 一般不再出现。如：

<i>loučit se</i>	-- <i>loučení</i>	告别，分手
<i>rozmyšlet se</i>	-- <i>rozmyšlení</i>	思索
<i>povšimnout si</i>	-- <i>povšimnutí</i>	注意

若省略 *se*, *si* 会产生误解或含义不清，则保留 *se*, *si* 如：

učit se -- učení se/cizímu jazyku/

学习(外语)

učit -- učení /cizího jazyka/

教(外语)

6. 10. 5 动名词保留了原动词体的含义, 如:

snížení cen   减价, (一次性) 降价

snižování cen   价格的下跌(多次, 过程)

Sledujeme plnění plánu.

我们观察计划执行情况。

splnění plánu před termínem   提前完成计划

6. 10. 5 动名词也保留了原动词的搭配关系; 但原动词要求第四格宾语者, 在动名词后变为第二格。如:

dosáhnout cíle--dosažení cíle /2.p./

odporovat zlu--odporování zlu/3.p./

zápolit s překážkami--zápolení

s překážkami/7.p./

uzavřít smlouvu/4.p./--uzavření smlouvy/2.p./

psát dopisy/4.p./--psaní dopisů/2.p./

6. 10. 6 如已有表示行动的普通名词, 则一般不用相同意义的动名词。如:

vzájemná podpora a přátelské styky mezi
oběma zeměmi   两国间的互相支持和友好往来

(不宜用 podporování, stykání)

obrana světového míru   保卫世界和平

(不能用 bránění)

1.1 动词的变位 (časování)

动词的变位，狭义是指动词表示人称和数的形态变化，广义讲则指动词的一切形态变化，包括其不定形式在内。

捷克语的规则动词，根据其现在时第三人称单数词尾分为五类 (třída)，类之下又分为若干型 (vzor)。此外还有若干不规则动词。

规则动词变位类型一览表如下：

I. třída, 3. os. jedn. č. na -e

a/ vzory tvrdé:	过去分词	动词不定式
1. nese	nesl	nést
2. bere	bral	brát
b/ vzor měkký:		
3. maže/mažu i maži/	mazal	mazat
c/ vzory smíchané:		
4. peče	pekl	péci, péct
5. umře	umřel	umřít

II. třída, 3. os. jedn. č. na -ne

a/ vzory pravidelné:		
1. tiskne	tiskl	tisknout
b/ vzor nepravidelný:		
3. začne zajme	začal	začít
	zajal	zajmout

III. třída, 3. os. jedn. č. na -je

vzory: 1. kryje	kryl	krýt
-----------------	------	------

6. 1. 1. 1 第一类变位 nese, bere; může; peče, umře

型: 词尾 -e 前为硬辅音者, 属硬型 (硬变化型), 为软辅音者属软型; 有时为软 (化) 辅音, 有时为硬辅音者为型合型。

6. 1. 1. 1. 1 硬变化型:

1. nese /nes-l, nést/

2. bere /bra-l, brát/

oznamovací způsob přítomný: (陈述式现在时)

1. os. nesu беру nesem/e/ berem/e/

2. os. neseš bereš nesete berete

3. os. nese bere nesou berou

rozkazovací způsob: (命令式)

1. os. nesme/čtěme/ berme
/rveme i rvěme/

2. os. nes/čti/ neste/čtěte/ berte
ber/rvi/ /rvete i rvěte/

přechodník přítomný: nesa, nesouc, nesouce
(现在副动词) bera, berouc, berouce

příčestí minulé: (过去分词) nesl, bral

příčestí trpné: (被动分词) nesen, brán

přechodník minulý: doneš, donešši, donešše

(过去副动词) sebrav, sebravši, sebravše

infinitiv: (动词不定式) nést, brát

说明: 1) 命令式用词尾 -i, -eme, -ete/-ěme, -ěte/ 的

是词干末为辅音组的动词，如 *čti, čtěte...*, *jdí, jděte*；如词干末尾为唇辅音（*v, p*），则常有两种词尾 *-eme/ěme, -ete/-ěte*，但 *-ěme, -ěte* 现代捷语已不常用。词干末尾为齿辅音（*d, t, n*）的动词，命令式中齿辅音软化为 *ď, ť, ň* 如：*veď/vést/, jeď/jet/, žeň/hnát/, žeňme, žeňte...*

2) *jít, jet* 按现在时词尾属于 *nese* 型，但其过去时词根是不规则的：*jít* -- *šel* (过去分词)，*přišel* (过去副动词)；*jet* -- *jel* (过去分词)，*dojev* (过去副动词)，*zajet* (被动分词)。

(注：过去副动词通常由完成体动词构成，故上表 *nést, brát*

此项前加了前缀成为 *donés, sebrav*。以下各表同。)

6. 1 1. 1. 2 软变化型

Oznamovací způsob přítomný:

	jed. č.	mn. č.
1. os. mažu nebo maži	mažem/e/	
2. os. mažeš	mažete	
3. os. maže	mažou nebo maží	

rozkazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1. os. ---	mažme/pošleme/	
2. os. maž/pošli/	mažte/pošlete/	
přechodník přítomný:	maže, mažíc, mažíce	
příčestí minulé:	mazal	
příčestí trpné:	mazán	

přechodník minulý: pomazav, pomazavši,
pomazavše

infinitiv: mazat

说明:

1) 软变化型动词不定式词干中的辅音在现在时变位时软化

s-š, z-ž, ch-š, k-č, h-ž, r-ř, n-ň 如: psát-píše, mazat-maže, plakat-pláče, lhát-lže 等。

2) 此变化型中某些现在时词干末尾为 -š, -ž, -č 的动词, 第一人称单数、第三人称复数有两种词尾, 如: píšu/píši, dokážu/dokáží, pláčou/pláčí; 以 -i, -í 结尾者为书面语。

3) 此变化型中的多数动词同时也可(全部或部分)照第五类 dělá 型变位。如:

česat-češu/česám, češ!/česej!, češe/česa je;
plakat-pláču, plač!/plakej, pláče/plaka je.

4. peče/pek-l, péci, péct/
5. umře/umře-l, umřít/

Oznamovací způsob přítomný:

jedn. č. mn. č.

1.os. peč <u>u</u>	umř <u>u</u>	pečem/e/	umřem/e/
2.os. peč <u>eš</u>	umř <u>eš</u>	pečete	umřete
3.os. peč <u>e</u>	umř <u>e</u>	pečou	umřou

rozkazovací způsob:

jedn. č. mn. č.

1.os. ---	pečme, /kniž./
	pecme umřeme
2.os. peč, /kniž./pec	pečte, /kniž./
umři	pecte umřete
přechodník přítomný:	peka, pekouc, pekouce
	umra, umrouc, umrouce
příčestí minulé:	pekl, umřel
příčestí trpné:	pečen, třen
přechodník minulý:	upek, upekši, upekše
	umřev, umřevši, umřevše
infinitiv:	peči / péct / , umřít

说明:

1) 不定式以 -ci, -ct 结尾的动词属 peče 型, 其现在词干和过去词干分别以 č/k, ž/h 结尾。如: teče-tekł, tluče-tloukl, může-mohl.

2) moci, říci 变化不规则。moci 现在时第一人称单数和第三人称复数分别为 mohu, mohou; můžu, můžou 是口语。pomoci 命令式为 pomoz! říci 只有过去分词 (řekl), 被动分词 (řečen), 现在副动词 (řka, řkouc ...) 按此型变位, 其余均按第二类 tiskne 副变位。

3) 不定式以 -řít 结尾的动词属 umře 型。

4) peče 和 umře 别现在时第一人称单数和第三人称复数尚有 peku, pekou; umru, umrou 的形式, 这是古旧语, 现已不用。

6. 11. 2 按第二类变位的是现在时第三人称单数以 -ne 结

尾的动词。其中 *tiskne, mine* 是规则变化型，不定式以 *-nout* 结尾的动词多属此类型。 *tiskne* 型过去分词中无后缀 *-nu-*/*tiskl*/ 而 *mine* 型过去词干有后缀 *-nu-*/*minul*/

6. 11. 2. 1 规则型 1. *tiskne/tisk-l, tisknout/*
2. *mine /minu-l, minout/*

Oznamovací způsob přítomný:

jedn. č.

mn. č.

1.os. *tisknu minu tisknem/e/ minem/e/*

2.os. *tiskneš mineš tisknete minete*

3.os. *tiskne mine tiáknou minou*

rozkazovací způsob:

jedn. č.

mn. č.

1.os. --- *tiskněme miňme/hněme/*

2.os. *tiskni miň/hni/ tiskněte miňte/hněte/*

přechodník přítomný: *tiskna, tisknouc,*

tisknouce

mína, minouc, minouce

příčestí minulé: *tiskl, minul*

příčestí trpné: *tištěn/tisknut/, minut*

přechodník minulý: *přítisknuv, přítisknuvši,*
přítisknuvše/zdvih, zdvih-
hši, zdvihše/

minuv, minuvši, minuvše

infinitiv:

tisknout, minout

说明:

1) tiskne 型动词的被动分词通常以 -nut 结尾, 如:
zamítnout-zamítnut, shlédnout-shlédnut。
但也有以 -en/-èn 结尾者, 多为不定式词根以 -h 结尾以及
以 -k, -sk, -ch 结尾的动词。用 -en/-èn 时, 词干末尾的
辅音发生音变:

h-ž táhnout - tažen
dostihnout - dostižen
dosáhnout - dosažen
k-č dotknout - dotčen
sk-šť tisknout - tištěn
ch-š nadchnout - nadšen

有些这类型动词可以有两种形式的被动分词, 偶面也有两种
形式含义有区别的。如:

zamknout - zamčen/zamknut
vyvrhnout - vyvržen/vyvrhnut
tisknout-tištěn (印刷)/tisknut (按, 压)

2) 有一些属于 mine 型的动词, 其不定式不以 -nout
结尾, 如: nalézt, ukrást, říci, stát se, dostat
.. 等也属此型, 但过去分词和过去副动词中无 -nu-, 如:
stalo se, dostal, dostav.

3) zapomenout, vzpomenout, připomenout
的过去分词有两种形式:

zapomenul/zapomněl, vzpomenul/vzpomněl,
připomenul/připomněl.

6. 1 1. 2. 2 不规则型 3. začne, zajme/zača-l,
začít; zaja-l, zajmout/

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	začnu zajm	začnem/e/ zajmem/e/
2.os.	začneš zajmeš	začnete zajmete
3.os.	začne zajme	začnou zajmou

rozdazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	---	začneme zajmeme
2.os.	začni zajm	začnete zajmte
přechodník přítomný:		začna, začnouc, začnouce zajma, zajmouc, zajmouce
příčestí minulé:		začal, zajal
příčestí trpné:		začet, zajat
přechodník minulý:		začav, začavši, začavše zajav, zajavši, zajavše
infinitiv:		začít, zajmout

说明:

1) 属于此型的动词有, jmout, pnout, dmout 及其
派生词; začít, tít, žít, vzít 等以 -í 结尾的动词以及
tnout, znout 及其派生词。

2) 此型动词除 začít, vzít 外, 过去分词和被动分词常有两种形式, 如:

napnout-napjal/napnul, napjat/napnut;

sejmout-sňal/sejmul, sňat/sejmut.

3) vzít 的命令式是 vezmi, vezměte, vezměme .

6. 1 1. 3 按第三类变位的是现在时第三人称单数以 -je 结尾的动词。kryje 型是以 -je 结尾, 过去词干无后缀; kupuje 型以 -uje 结尾, 过去词干有后缀 -ova- (即以不定式 -ovat 结尾的) 动词。

第三类变位 1. kryje/kry-l, krýt/

2. kupuje/kupova-l, kupovat/

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.		mn. č.
1.os.	kryjí, kupují, kryju kupuju /hovor./ /hovor./	kryjem/e/	kupujem/e/
2.os.	kryješ kupuješ	kryjete	kupujete
3.os.	kryje kupuje	kryjí, kryjou /hovor./	kupují, kupujou /hovor./

rozkazovací způsob:

	jedn. č.		mn. č.
1.os.	---	kryjme	kupujme
2.os.	kryj kupuj	kryjte	kupujte
přechodník přítomný: kryje, kryjíc, kryjíce			

kupuje, kupujíc, kupující
 přičestí minulé: kryl, kupoval
 přičestí trpné: kryt, kupován
 přechodník minulý: zakryv, zakryvši,
 zakryvše,
 nakupovav, nakupovavši,
 nakupovavše
 infinitiv: krýt, kupovat

说明:

1) 属于 kryje 型的某些动词词干中的 -í- 在某些形态中变为 -e- , 如:

plít - pleji, pleju; plel

lít - liji/leji, leji/leju; lil; lij/lej!

sít - seji, seju; sil/sel; sej!

2) 属于 kryje 型的某些动词不定式词干中的 -á- 在现在词干中变为 -e-/-ě-/, 如:

přát - přeji, přeju...; přál

smát se - směju se, směji se...; smál se

vát - věji; vál

6. 1. 1. 4 属于第四类的是现在时第三人称单数以 -í 结尾的动词。prosí 型与 trpí 型的区别是在过去分词 (-il, -el); sazí 型与前二种型的区别则在于现在时第三人称复数, 命令式和现在副动词 (sázejí, sázej, sázeje -- prosí, pros, prose)。

第四类变位: 1. prosí /prosi-l, prosit/

2. trpí /trpě-l, trpět/

3. sází /sáze-l, sázet/

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	prosím trpím sázím	prosíme trpíme sázíme
2.os.	prosíš trpíš sázíš	prosíte trpíte sázíte
3.os.	prosí trpí sází	prosí trpí sází

rozkazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	-- -- --	prosme trpme sázejme /mysleme/ /bděme/
2.os.	pros trp sázej	proste trpte sázejte /mysli/ /bdi/ /myslete/ /bděte/

přechodník přítomný: prose, prosíc, prosíce
trpě, trpíc, trpíce
sázeje, sázejíc, sázejíce

příčestí minulé: prosil, trpěl/bděl/,
sázel/tmělo se/

příčestí trpné: prošen, trpěn, sázen

přechodník minulý: poprosiv, poprosivši,
 poprosivše
 trpěv, strpěvši,
 strpěvše
 zasázev, zasázevši,
 zasázevše

infinitiv: prosit, trpět, bdít, sázet, tmít se
 说明:

1) prosí 型和 trpí 型动词命令式可有两种词尾,
 一种是 pros, trp; 也常见 -i, -eme/-ěme/, -ete
 /-ěte/, 如: myslí, mysleme, myslete... 。有些动
 词两种词尾都有, 如:

očistit -- očisti!/očistě!

ušetřit -- ušetři!/ušetřě!

2) prosí 型动词的命令式无 -i, -eme... 时, 词干
 中的长元音变短元音, 末尾有的辅音软化, 如:

chválit-chval!   vrátit-vrať!

vyřídít-vyříd!   prodloužit-prodluž!

pověsit-pověs!

3) prosí 型动词的被动分词中, 词干末的辅音发生音
 变:

t - c   ztratit   -ztracen

d - z   nahradit   -nahrazen

sť - ť   zprostit   -zproštěn

žd - ž   opozdit   -opozděn

s	- š	brousit	- broušen
z	- ž	zkazit	- zkažen
sl	- šl	zamyslit	- zamyšlen

但也有不发生音变的如: přemístit-přemístěn, pokosit-pokosen 等。也有是两可的, 如:

zařadit - zařaděn/zařazen
očistit - očistěn/očištěn

4) trpí 型中 vidět 的命令式 (viz, vizme vizte) 和其现在副动词 (vida, vidouc, vidouce)

与不规则动词 vědět (6. 11. 6. 2) 相似。

stát, bát se, spát 只有现在时按 trpí 型变位命令式为 stůj, neboj se, spí, 现在副动词为 stoje, boje se, spě, spíc... 而过去词干则按 dělá 型 (6. 11. 5) 变化 (stál, bál se, spal)。

5) 有些动词在 prosí 型和 sází 型之间动摇。musit/muset, hanit/hanět, šílit/šílet... 等动词两种型的形态都可以。还有许多动词现在时第三人称复数 -í, -ejí/ějí/两种词尾都可以, 如:
bolet -- bolí/bolejí; hovět -- hová/hovějí;
náležet - náleží/náležejí; znít-zní/znějí...

有这种副可情况的动词主要有:

bolet, bujet, čnít, dlít, hovět, mizet, náležet, omdlít, rdít se, slušet, slzet, souviset, šumět, tkvít, tlít, úpět, večerět, vonět, záležet, záviset, znít, želet.

6. 1. 1. 5 属第五类变位的是现在时第三人称单数以 -á 结尾的动词。

第五类变位. dělá /děla-i, dělat/

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	dělám	děláme
2.os.	děláš	děláte
3.os.	dělá	dělají

rozkazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	---	dělejme
2.os.	dělej	dělejte

přechodník přítomný: děláje, dělají, dělajíce

příčestí minulé: dělal

příčestí trpné: dělán

přechodník minulý: udělav, udělavši, udělavše

infinitiv: dělat

说明:

1) 有些动词现在时变位既可按 dělá 型, 也可按 ma-že 型 (6. 1. 1. 2), 如 skákat-skáká/skáče, orat-orá/oře, česat-česá/češe 其中一部分动词命令式和现在副动词只能照 dělá 型 (如 skákej; skáka je)

(在-á 前为唇辅音 b, p, m, v 的动词, 如 hýbat, klepat, kopat, koupat, dřítat 等, 绝大多数属这一类)。另一部分则连这些形态也可有两种, 如:

česat-češu/česám, češ/česej! češe/česa je.

2) 动词 mít 仅现在时按 dělám 型变位: mám...mají měj; ma je, 过去形式按 trpí 型变位: měl....

以上是捷语规则动词五类十四型变位的情况。从表后所附的简略说明中可见, 规则动词的变位也有不少例外、两可情况、音变等等; 语言还有发展变化。因此, 要准确掌握动词变位, 必须勤于查考词书, 对常用动词的变位还需熟记。

6. 1. 1. 6 除规则动词外, 还有四个不规则动词:

být, jíst, vědět, chtít.

6. 1. 1. 6. 1 不规则动词 být

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.	mn. č.
1. os.	jsem	jsme
2. os.	jsi	jsste
3. os.	je, /kniž./ jest, /není/	jsou

přechodník přítomný: jsa, jsouc, jsouce

rozkazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1. os.	—	buďme
2. os.	buď	buďte

budoucí čas:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	buďu	budem/e/
2.os.	budeš	budete
3.os.	buďe	budou

podmiňovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	byl /byla, bylo/ bych	byli /byly, /byla/ bychom
2.os.	... bys	... byste
3.os.	... by	... by

příčestí minulé: byl

příčestí trpné: /poz/byt

přechodník minulý: byv, byvši, byvše

说明: být 的现在时第三人称单数的否定形式是 není 。其肯定形式 jest 很少用, 主要用于 to jest, tak jest 等。

5. 1. 1. 6. 2 不规则动词 jíst, vědět

Oznamovací způsob přítomný:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	jím vím	jíme víme
2.os.	jíš víš	jíte víte
3.os.	jí ví	jeďí věďí

rozkazovací způsob:

	jedn. č.	mn. č.
1.os.	- -	jezme vězme

přechodník přítomný: jedá, jedouc, jedouce
/zřídka/

věda, vědouc, vědouce

příčestí minulé: -jedl, věděl

příčestí trpné: vyjeden, pověděn

přechodník minulý: vyjed, vyjedši, vyjedše
vyzvěděl, vyzvědělši,
vyzvědělše

infinitiv: jíst ,vědět

6. 11. 6. 3 不规则动词 chtít

Oznamovací způsob přítomný:

jedn. č.   mn. č.

1.o's.   chci   chcem/e/

2.os. chceš chcete

3.os. chce chťejí i chťí

rozkazovací způsob:

jedn. č.   mn. č.

1. OS.   --   chtějme

2.os.   chtěj   chtějte

. přechodník přítomný:chtěje, chtějíc, chtějíce
n. chtě, chtěíc, chtěíce

příčestí minulé: chtěl

příčestí trpné: chtěn

přechodník minulý: chtěv,chtěvši,chtěvše
infinitiv: chtít

第 7 章 副词

Příslovce/Adverbia

7.0 副词概述

捷克语的副词是一种没有词尾变化的实词，表示行为或对象的较详细的特性，如地点、时间、方式、途径、理由、原因和程度等。捷语副词的作用较汉语副词广，它可以：

1) 修饰动词，形容词或其他副词，在句中作为状语。如：

Žijeme radostně.

我们生活愉快。(修饰动词)

Je velmi hodný.

他挺好的。(修饰形容词)

Kráčíme směle vpřed.

我们奋勇前进。(修饰副词)

2) 和名词连用，在句中作非一致定语。如：

Cesta pěšky trvá asi půl hodiny.

步行(路程)大约需要半小时。

Po návratu domů jsem se pustil do práce v zahradě.

我回家以后就在花园里干起活来。

3) 常与系动词(být等)构成单成份句。如：

Je tma.

一片黑暗。

Bylo mi smutno.

我感到悲哀(凄戚)

Bude mu líto.

他会感到遗憾。

也可不用系动词构成单成份句，如：

Lze říci jen tolik. 只可说这么多。

7. 1 副词的分类

7. 1. 1 按其词义，副词可分为：

1) 处所副词 (příslovce místa) 如：
Není ti tady zima?

在这儿你感到冷吗？

Tudy nechoďte, je tu mokro.

这儿地上湿，别从这里走。

Stůj tam a nehýbej se !

站在那儿别动！

Všude bylo plno lidí.

到处都挤满了人。

Hleďte vpřed!

你们向前看！

Zůstal vzadu.

他落在后面了。

Odbočil jsem napravo. 我拐弯向右边走。

Jak je to odtud daleko? 离这儿多远？

Stoupal po schodech nahoru.

他拾级而上。

Bydlíme nahoře v 9. patře.

我们住在十层楼上。

2) 时间副词 (příslovce času)

Co děláme teď?

现在我们干什么？

Dnes je přece neděle.

今天是星期天嘛。

Vrátím se brzy.

我很快就回来。

Už dlouho jsme se neviděli.

我们已经好久不见了。

Vracel se z práce pozdě večer.

晚上很晚他才下班回来。

3) 方式副词 (příslovce způsobu) 又分:

a) 方式方法副词, 如:

Mluvte nahlas. 您大声说。

Umíš plavat výborně. 你游泳很棒。

Dělám to správně? 我做得对吗?

Jde rychle. 他走得挺快。

Vysvětlil to podrobně.

这事他解释得很详细。

Žáci pečlivě psali úkoly.

学生们认真写作业。

Vypadáš skvěle.

你气色很好。

b) 程度副词, 如:

Jeho informace je naprosto spolehlivá.

他提供的情况绝对可靠。

Je to velice důležitá věc.

这事非常重要。

Jsem velmi rád, že vás poznávám.

我认识您很高兴。

Situace byla krajně vážná.

形势极其严重。

Tento důkaz je značně přesvědčivý.

这个证据相当令人信服。

Problém je trochu složitý.

这个问题有点复杂。

Na tom málo záleží.   与这关系不大。

Nejsem zcela jistý.   我没有十分把握。

4) 限定副词 (příslovce zřetele), 如:

početně silná, ale špatně vyzbrojená armáda

人数很多, 但装备不良的军队

Oba bratři se povahově liší.

兄弟俩性格上有区别。

politicky uvědomělý občan

政治上有觉悟的公民

5) 因果副词 (příslovce příčiny)

说明原因、结果或目的的副词, 如:

jišla schválně pozdě.   她故意来晚了。

Potkal jsem ho náhodou.   我偶然碰到了他。

Můžeme být právem hrdi na svou práci.

我们完全有理由为自己的工作感到自豪。

Nechtě ji urazil.

他无意中触犯了地。

Udělal to rodičům navzdory.

他违抗父母的意愿干了这件事。

7. 1. 2 按照副词在句中的语法作用，可分为：

1) 疑问副词，用于就地点、时间、原因……等提问，如：

<u>Jak</u> se vám daří?	您的景况如何？
<u>Kdy</u> odjíždí vlak?	火车什么时候开出？
Kde je váš domov?	您的家乡在哪儿？
Kam šli studenti?	学生们去哪儿了？
Proč to neřekl dřív?	他干吗不早说？
Kudy máme jít?	我们该走哪条路？

2) 关系副词与关系代词类似，用于引出从句，如：

Jak řekli, tak udělali.

他们怎么说的，也就怎么做了。

Nevíš, kam šli?

你不知道他们哪里去了？

Školíme techniky a inženýry z podniků,
kde pracují čeští specialisté.

我们培训有捷克专家工作的企业的工程技术人员。

3) 不定副词

这类副词由疑问副词加前缀 ně- 或词尾 -si 构成，表示不确定的时间、地点和方式等。如：

Přijdu až někdy jindy.

我改日再来。

Chceme jet někam do hor.

我们想到山里去。

Někde to musíme najít.

我们一定会在某个地方找到它。

každý se nějak jmenuje. . .

每个人总有一个名字。

4) 否定副词

否定副词由否定小品词 *ni-* 加疑问副词构成，表示被否定的时间、地点、方式等。如：

Já nikam nepůjdu.

我哪儿也不去。

To se ještě nikdy nestalo.

这种事还从来没有发生过呢。

Nemohl nikudy utéci.

他无论走哪儿也逃不出去。

Nikde nenašel nic k jídlu.

他在哪儿也没有找到一点吃的东西。

Nedokázal to nižak zařídit.

这事他无论如何也办不了。

7. 2 副词的构成

7. 2. 1 大多数副词都是将形容词的词尾改成 *-e/ (-ě)*，也有改成 *-o* 或 *-y* 构成的。

1) 形容词以 *-sý, -zý, -lý* 结尾者，去掉 *-ý* 改成 *-e*，如：

veselý - vesele, plynulý - plynule

lysý - lyse, drzý - drze

2) 形容词词尾前为辅音 *d, t, n* 者，加 *-e* 时软化为 *ď*, *ť, ň*; *k, h, ch, r* 发生音变为 *c, z, š, ř*。如：
hrdý - hrdě; napjatý - napjatě;

srdečný-srdečně; krátký-krátce;

drahý-draze; moderní-moderně;

tichý-tiše; dobrý-dobře

3) 形容词词尾前为唇辅音 b, p, m, v 者, 加词尾 ^如
slabý - slabě; skoupý - skoupě,
zdravý - zdravě; strmý - strmě

4) 形容词以 -ský, -cký 结尾者, 将 -ý 改成 -y
如:

česhý - česky

(Mluví česky. 他说捷语。)

socialistichý - socialisticky

(socialisticky žít 按照社会主义方式生活)

5) 形容词以 -ký 结尾者, 可以有 -ko/-ce 两种形式构成副词。如:

hluboký - hluboko/hluboce

těžký - těžko/těžce

(两种形式副词的区别见 7. 3. 3.)

7. 2. 2 相当多的副词是由名词特定的格构成的。如:

zima /1.p./ hrůza /1.p./

tma /1.p./ kolem /7.p./

právem /7.p./ úhrnem /7.p./

Bylo mi zima. 我感到冷。

Je nepořádný až hrůza.

这个人杂乱无章得简直可怕

dívat se kolem 向四面看

7. 2. 3 也有一些副词是介词短语转变而成的，如：

pohromadě	/po hromadě/	一起
zatím	/za tím/	暂且
zajedno	/za jedno/	一致
přítom	/při tom/	同时
najednou	/na jednou/	忽然，一下子
zticha	/z ticha/	静静地
vlevo	/v levo/	往左
napravo	/na pravo/	往右
vcelku	/v celku/	一共
dokonce	/do konce/	甚至
nakonec	/na konec/	未了，最终
předloni	/před loni/	前年
provždy	/pro vždy/	永远
nahore	/na hoře/	在上而

7. 2. 4 有些副词由动词词干加词尾 -mo 和 -ky 构成，如：

letět	-letmo	飞快地，短暂地
ležet	-ležmo	平卧着
mlčet	-mlčky	默默地
plakat	-plačky	泪汪汪地，哭泣地

有时在动词词干前加前缀 po- 再加词尾 -mu 构成副词，如：

krást	-pokradmu	偷偷地
šeptat	-pošeptmu	悄声地
tajit	-potajmu	秘密地

7. 3. 5 有些副词由动词的某些形态，尤其是副动词构成，如：

ležet - leže 躺着

stát - .stoje 站着

klečat - kleče 跪着

říci - takřka 几乎

在口语中常用 vstoje, vleže... 等

jak se patří 该怎么就怎么

chtě nechtě 不管愿不愿意都…

stůj co stůj 无论如何；不顾一切地

křížem krážem 来来回回，横来竖往

cesta necesta 不管有路没路（都走），落荒（而逃）

hlava nehlava 劈头盖脑地

volky nevolky 不管愿不愿意都…，有意无意地

7. 3 副词用法中应注意：

7. 3. 1 处所副词往往有表示动态和静态的两种，应注意区分。
如：

Kde jste byli včera?

Kam jste šli včera?

这两句汉语都可译为“昨天你们去哪儿了？”但 být 是静态，
须用 kde，jít 是动态，须用 kam，这样对应的副词有不少。
如：

Učitel není doma.

老师不在家。

Učitel šel domů.

老师回家了。

Kufr je nahore na skříni.

箱子在柜子上面。

Ceny jdou nahoru.

价格在上涨。

Někdo na vás čeká dole.

有人在楼下等您。

Musím jít dolů pro noviny.

我得到楼下去取报纸。

7. 3. 2 有些表示程度的副词与名词第二格连用，其中有一些起不定数词作用。如：

Na náměstí je plno lidí.   广场上挤满了人。

Je dost peněz.   有足够 的钱。

Mám málo času.   我时间不够。

V zahradě leželo vysoko sněhu.

花园里铺着厚厚的一层雪。

7. 3. 3 有些形容词演变成的副词，可有 -o 和 -e/-ě/ 两种词尾形式，如：

draho/draze, těžko/těžce; snadno/snadně

两种形式常有细微的区别，

1) 以 -o 结尾的形式常表示具体义；以 -e/-ě/ 结尾的形式常表示转义或抽象义。如：

Hluboko se uklonil.   他深深地鞠了一躬。

Byl jsem hluboce dojat.   我深受感动。

To půjde těžko.   这事难办。

Je těžce nemocen.   他病得很重。

Vysoko překročili plán.

他们大大超额完成了计划。

Vysoce ceníme jeho práci.

我们高度评价他的工作。

2) 以 -o 结尾的形式常用于构成单成份句；以 -e/-ě/

结尾的形式常用以修饰形容词或动词。如：

Je mi horko.	我觉得热。
Horce sálá.	它散发着热气。
Bylo tam hlučno.	那儿很吵闹。
Hlučně se bavili.	他们大声谈笑。
Je mi smutno.	我感到凄戚。
smutně proslulý	臭名昭著的

7. 3. 4 捷语的限定副词和目的副词用得远较汉语为广，有时在理解和翻译时引起困难。如：

sportovat závodně

为参加比赛而从事体育运动，当运动员

sportovat rekreačně

为锻炼身体而从事体育运动

literárně činný

正在进行文学创作的，积极从事文学创作活动的

zahraničně kulturní zpravodaj

报导国外文化的通讯员

说明：上述副词都是指“从…方面（角度）看，为…目的副…”的意思。

另外，有些“形容词+名词”的词组，整个变成形容词时，原来的形容词那变成副词，但实际并不具备副词功能（也可理解为限度副词）。如：

národní osvobození-národně osvobozené hnutí

民族解放运动

lidová demokracie - lidově demokratická

diktatura

人民民主专政

Korejská lidově demokratická republika

朝鲜民主主义人民共和国

7. 4 副词的变级

由性质形容词构成的方式性状副词有级的区别。

副词的级和形容词级一样分为三级：

原级 (pozitiv)，如： zdravě

比较级 (komparativ) 如： zdravěji

最高级 (superlativ) 如： nejzdravěji

7. 4. 1 副词比较级的构成

1) 以 -e/-ě/ 结尾的副词比较级通常的词尾是 -eji /-ěji/，如：

vesele	- veseleji	更愉快
teple	- tepleji	更暖和
rychle	- rychleji	更快
tiše	- tišeji	声音更轻地
hlasitě	- hlasitěji	声音更高地
pozdě	- později	更晚
zdravě	- zdravěji	更健康
slabě	- slaběji	更弱

但副词词尾为 -ce 者，变为比较级时 -ce 须变成 -če，然后再加 -ji。如：

lehce	- lehčeji	更容易
tence	- tenčeji	更细 (薄)
měkce	- měkčeji	更软

2) 以 -o 结尾的副词比较级词尾通常为 -e 而且 -e 前的字母须删减或发生音变。如:

vysoko	- výše	更高
nízko	- níže	更低
široko	- šíře/šířeji	更广
úzko	- úže/úžeji	更窄
daleko	- dále	更远
blízko	- blíže	更近
draho	- draže	更贵
těžko	- tíže	更重
snadno	- snáze/snadněji	更容易

3) 有少数副词变级是不规则的。如:

dobře	- lépe	更好
špatně/zle	- hůře	更坏
málo	- méně	更少
brzo	- dříve	更早
dlouho	- déle	更久
mnoho	- více	更多

说明: 以 -e 结尾的副词比较级, 有时 -e 可以略去 (多用于口语)。如:

dále/dál, draže/draž, snáze/snáz, výše/výš,
níže/níž, více/víc, lépe/líp, hůře/hůř...

7. 4. 2 副词最高级的构成

副词的比较级形式加前缀 nej- 即构成最高级, 如:

měkce-měkčeji-nejměkčeji

vysoko-výše-nejvýše

vesele-veseleji-nejveseleji

pozdě-později-nejpozději

7. 4. 3 副词比较级与最高级的用法例解

7. 4. 3. 1 比较级

1) 句中无比较对象, 如:

Já tam půjdu asi později.

我大概晚些时候去那里。

Aby udělal přijímací zkoušku, musí se učit ještě pilněji.

为了通过升学考试, 他学习还得更用功些。

Mluvte, prosím, hlasitěji a pomaleji.

请您说话速度慢一点, 声音大一点。

2) 句中有比较对象(副词比较级须和比较连词 než 连用),

如:

Vlak jede rychleji než parník.

火车比轮船快。

On umí líp než ty.

他比你在行。

Dnes se vrátím domů později než obvykle.

今天我将比平时晚一点回家。

7. 4. 3. 2 最高级

Tu knihu mi musíš vrátit nejpozději v sobotu.

这本书你最迟得在星期六还给我。

Petr se učí nejpilněji z nás všech.

彼得是我们中学习最努力的。

Nejraději ze všeho mám klasickou hudbu.

我最喜欢古典音乐。

第 8 章 介 词

Předložky /Prepozice

8. 0 介词 概述

介词也称前置词，是一种没有形态变化的虚词。

介词不能单独使用，它们与静词（主要指名词）组合构成介词短语，或构成动词与间接宾语或补充语之间的中介项。

接在介词后面的静词词语均需变格。

8. 1 介词的分类

从词源角度介词可分为原型 (původní/primární) 和非原型 (nepůvodní/sekundární) 两大类。

8. 1. 1 原型介词

原型介词中，一部分只要求接一个格，另一部分则要求接两种以上的格；大多数原型介词可以用作构成派生词的前缀。

常用原型介词一览表

原型介词	要求格	用作派生词前缀的例证
bez, beze	2.	bezvadný, bezeistný
do	1.	donést, domluvit
k/ke/ku	3.	
na	4., 6.	napsat, najíst se
nad/nade	4., 7.	nadsadit, nadstavba
o	4., 6.	opsat, omluvit
ob	4.	obveselit, obcházet

原型介词	要求格	用作派生词前缀的例证
od/ode	2.	oddělit, odpustit
po	4., 6.	poprosit, pootevřít
pod/pode	4., 7.	podepsat, podcenit
pro	4.	prochodit, provětrat
před/přede	4., 7.	přednést, předčasně
přes/přese	4.	přesčas, přesehnout
při	6.	připsat, přizpůsobit
s/se	2., 4., 7.	slézt, sejít se
u	2.	upéct, uspat
v/ve	4., 6.	vmontovat, vnutit
z/ze	2.	zdědit, zničit
za	2., 4., 7.	zahrabat, zazpívat

说明: přese [přeze] 用于短语结构 přese všechno;
přes 用作动词前缀时, -s 脱落, 如: přeseďat, přestoupit.

8. 1. 2 非原型介词

非原型介词, 也称派生介词, 可分为单词形式和词组形式的

两类。

单词形式的非原型介词又可分为两类：一类在任何语境中都是介词，另一类则只有在一定的语境中才是介词。

词组形式的非原型介词也称复合介词 (Složený předložkový výraz)。它也可分为两类：一类由一个副词和一个介词组合而成；另一类由一个(或一个以上)介词和一个名词组成。

Р. 1. 2. 1. 1 只具介词功能的单词型非原型介词一览表

非原型介词	要求格	例
díky	3.	Díky zdravotnické péči nemocnost klesá.
jménem	2.	promluvit jménem katedry
kvůli	3.	Udělal to kvůli penězům.
mezi	4., 7.	Zůstane to mezi námi.
namísto	2.	Namísto dvou přešli tři.
Následkem	2.	Následkem mrazu obilí vyhyne.
podél	2.	tepály vysazena podél cesty
podle	2.	kapát podle poslední módy
pomocí	2.	odstranit vodu pomocí čerpadla
proti	3.	Proti větrnému dešti tepleji.

非原型介词	要求格	例	证
oproti	3.	Oproti loňsku se výroba zvýšila.	
zpod	2.	vylézt zpod stolu	

8. 1. 2. 1. 2 一定语境中的单词型非原型介词一览表

1) blízko (2.p., 3.p.)

Bydlí blízko nádraží. (2.p.) 他住在火车站附近。

Bydlí blízko. 他住在附近。

Je blízko zoufalství. (3.p.) 他处于绝望的边缘。

2) doprostřed (2.p.)

Postupte doprostřed sálu. 请站到大厅中心处！

Umístil stůl doprostřed. 他把桌子放到了中间。

3) dovnitř (2.p.)

vejít dovnitř budovy 进入建筑物内部

Dveře se otevírají dovnitř. 门是朝里开的。

4) kolem (2.p.)

vzít někoho kolem krku 搂住…的脖子

mluvit kolem 说话不得要领

5) místo (2.p.)

Šel tam místo ní. 他代替她去那儿了。

Místo ráno se dostavil až večer.

本应早晨到的，他直到晚上才到达。

6) napříč (7.p.)

cesta napříč Evropou 横贯欧洲的旅行

odstavec napříč přeškrtnutý 被拦腰删去的段落

7) nedaleko (2.p.)

Bydlí nedaleko školy. 他住得离学校不远。

Bydlí nedaleko. 他住得不远。

8) poblíž (2.p.)

sídlíště poblíž lesa 森林附近的住宅区

usednout poblíž 就近入座

8. 1. 2. 2 复合介词

复合介词只要求接一个格，要求接第 7 格的有：

soubežně s, spolu s, úměrně s, zároveň s;

ve shodě s, v souhlase s, v souladě s,

ve srovnání s...

要求接第 2 格的有：

z hlediska, v ohledu, ve prospěch,

v průběhu, na rozdíl od, v rozmezí,

za účelem, na základě

要求接第 4 格的有：až na, vzhledem na

要求接第 3 格的有：vzhledem k

复合介词源于由副词与原型介词或名词与原型介词所组成的音义段，常用于政论体的话语。复合介词中的介词或名词不构成句子的成分，也不可以被安排到句子的其它位置上，这是复合介

词同一般的音义段的区别 例句中用实线作标志的部分是复合介词，用虚线作标志的是一般的音义段。

souběžně se zvýšenou kvalifikací stanovit progresivní platovou stupnici
在提高技术熟练程度的同时制定出先进的工资等级。

Vývoj smyslových orgánů probíhá sou-
běžně s vývojem nervové soustavy.
感觉器官的进化过程和神经系统的进化过程是同时并存的。

Výrobní podnik spolu s obchodní sítí
připravuje překvapení.

生产厂和商业网点正准备一次令人吃惊的行动。

Šli spolu s matkou do divadla.

他们和母亲一起到剧院去了。

Úměrně se stoupejícím napětím bylo
třeba posílit obranu země.

随着紧张局势的加剧有必要相应地加强国防。

Úměrně s počtem vypitých skleniček se
zvyšovaly sázky.

随着喝下的酒的杯数的增加，赌注也相应地越加越大。

Chlapci zároveň s děvčaty odjedou na
soustředění.

男孩子们同女孩子们一道集训去了。

Zároveň se vzrůstem obyvatel vzrůstají
nároky na bytovou výstavbu.

随着人口的增长，对住房建设的要求也在不断提高。

Vyšly na procházku skoro zároveň s ní.

她们几乎和她同时出去散步了。

8. 2 介词短语作状语

介词短语常用来作为句子的处所状语，也可用作时间状语、方式状语、限定状语和因果状语。

8. 2. 1 用于构成处所状语的常用介词例解

1) na (kde, 6.p.) 在…上面，在…地方（里）

na (kam, 4.p.) 向…上面

s (odkud, 2.P.) 从…上面

Odpočíval na vrcholu hory. 他在山顶上休息。

Vystoupil na vrchol hory. 他登上了山顶。

Spadla se schodů. 她从楼梯上摔了下来。

Utíral pot s čela. 他擦着额上的汗水。

na národním výboru 在人民委员会里

na ministerstvu 在部里

na úřadě 在机关里

na zahradě 在花园（果、菜园）里

na hradě 在城堡里

na Hradčanech 在赫拉特昌尼

na Moravě/Slovensku 在摩拉维亚/斯洛伐克

na venkově/vesnici 在乡下/农村

na ostrově 在岛上

na nádraží 在火车站上（里）

2) v/ve (kde, 6.p.) 在…里面（地方，方面）

do (kam, 2.p.) 到…里面

z/ze (odkud, 2.p.)	从…内
Pracuje v továrně.	他在工厂里工作。
Setkali se ve vlaku.	他们在火车上相遇了。
Šel do města.	他进城去了。
Strčil peníze do kapsy.	他把钱塞进了衣袋。
Zabalil knihy do papíru.	他用纸把书包了起来。
Dnes ho o půl páté volala do kanceláře.	今天她在四点半打电话到办公室找过他。
Vyšel z kanceláře.	他走出了办公室。
Jdou z porady.	他们正从开会会场往外走。
v Čechách	在捷克 (波希米亚)
v Číně	在中国
v pokoji	在房间里
3) u (kde, 2.p.)	在…附近 (旁边)
k/ke/ku (kam, 3.p.)	往…附近 (方向)
od/ode/odkud, 2.p.)	从…附近
U stromu stál žebřík.	靠着树放着一把梯子。
Bydlíme u divadla.	我们住在剧院旁边。
Bydlíme u rodičů.	我们住在父母身边。
Šel k rodičům.	他去看父母去了。
Loď se blížila z břehu.	船向岸边靠近。
Doprovodil jsem ji od vsi až k lesu.	我伴送她从村头直到树林边。
4) uvnitř (kde, 2.p.)	在…内部 (里面)
dovnitř (kam, 2.p.)	往…内部 (里面)

Uvnitř organizace vznikalo nové hnutí.
在这个组织内部产生了一种新的运动。

Uvnitř obálky byl dopis od přítele.
在信封里面是朋友的来信。

Hodil granát dovnitř bunkru.
他把手榴弹扔进碉堡里面。

5) nad/nade (kde, 7.p.) 在…上方

nad/nade (kam, 4.p.) 向…上方

Obraz visí nad stolem. 画挂在桌子上方。

Obraz pověsil nad stůl. 他把画挂到桌子上方。

6) pod/pode (kde, 7.p.) 在…下面

pod/pode (kam, 4.p.) 向…下面

zpod/zpode (odkud, 2.p.) 从…下面

Seděli jsme pod stromem. 我们坐在树下。

Pes ležel pod stolem. 狗在桌子下面躺着。

Jablko spadlo pod stůl. 苹果掉到了桌子底下。

Podívejte se pod stůl. 您朝桌子底下看一看！

Zpod pokličky vyrazila pára.

从盖子底下冒出了蒸汽。

Vlasy jí padaly zpod klobouku.

她的头发从帽子底下露了出来。

7) před/přede (kde, 7.p.) 在…前面(前方)

před/přede (kam, 4.p.) 向…前面(前方)

Děvče stojí před domem.

姑娘站在房子前面。

Přede dveřmi jsem viděl nějakého chlapce.

在门前我看见了一个男孩子。

Na stole před učitelem ležely sešity žáků.

在教师面前的桌子上放着学生的练习本。

Postavil kufr přede dveře. 他把箱子放在门前。

Běžel celou dobu přede mnou.

自始至终他跑在我的前面。

8) za (kde, 7.p.) 在…后面

za (kam, 4.p.) 朝…后面

zpoza (odkud, 2.p.) 从…后面

Pracují za vsí. 他们在村外劳动。

Šli jsme za město. 我们出了城。

Auto zahýbá za roh. 汽车正在拐弯。

Postav vůz za dům! 把车停在房子后面!

Běžel celou dobu za mnou. 他一直跟在我后面跑。

Zpoza hor vyšlo slunce. 从山后升起了太阳。

Zpoza sloupu vystoupil muž.

从柱子后面跑出了一个男人。

9) mezi (kde, 7.p.) 在…中间

mezi (kam, 4.p.) 向…中间

Obývací pokoj je mezi ložnicí a pracovnou.

会客室在卧室和工作室之间。

Povídá se to mezi lidmi. 人们都在谈论这件事。

Tento dopis jsem dal někam mezi své věci.

这封信我放到我的东西堆堆里去了。

1 0) uprostřed (kde, 2.p.) 在…中央

doprostřed (kam, 2.p.) 到…中央 (中间位置)

Uprostřed náměstí stojí pomník.

在广场中央矗立着一座纪念碑。

Stál uprostřed zástupu lidí. 他站在人群中间。

Postavil doprostřed místnosti.

他把桌子放到了房间的中央。

Postavil se doprostřed nich.

他站到了他们的中间。

1 1) po (kde, 6.p.) 在…上到处; 沿着, 顺着

po (kam, 4.p.) 直到

po podlaze byly rozházeny knihy.

在地板上到处是散放着的书籍。

O prázdninách budu cestovat po Slovensku.

在假期我将去斯洛伐克各地旅游。

Šel po ulici.

他顺着街道走了。

Loď plula po proudu.

船顺流而下。

Voda sahá po pas.

水深齐腰

Má nohy mokré až po kolena.

他的脚 (裤管) 直到膝盖都是湿的。

1 2) naproti/proti (kde, 3.p.) 在面对着…位置

naproti/proti (kam, 3.p.) 面向

Seděl naproti otci.

他坐在父亲对面。

Seděl proti dveřím.

他面对着门坐着。

Naproti domu je zahrada.

房子对面是花园。

Posadili se naproti sobě. 他们面对面坐下。

1 3) vedle (kde, 2.p.) 在…旁边

vedle (kam, 2.p.) 向…旁边

Rektorát Karlovy univerzity stojí
vedle Tylova divadla.

查理大学院务办公楼座落在蒂尔剧院旁边。

Sedli si vedle mne. 他们在我身旁坐了下来。

1 4) při (kde, 6.p.) 紧挨在…旁边; 在…内部
Skříň stála při zdi. 橱紧贴墙放着。

Při hotelu byla restaurace. 旅馆设有餐厅。

Při továrně je závodní kuchyně a jesle.
厂里设有职工食堂和幼儿园。

1 5) blízko (kde, 2.p.) 在…附近

blízko (kam, 2.p.) 朝…附近

Bydlíme blízko kotelny. 我们住在锅炉房附近。

Postav to blízko kamen! 请把它放到火炉旁边!

1 6) podél (kde, 2.p.) 沿着…

podél (kam, 2.p.) 沿…方向

Podél stěny stály police s knihami.
沿着墙壁放着一排书架。

Podél plotu naseli květiny.
他们沿着篱笆(围栅)种上了花。

1 7) kolem/okolo (kde, 2.p.) 在…周围

kolem/okolo (kam, 2.p.) 从…附近

Seděli kolem stolu. 他们围着桌子坐着。
 Stáli kolem učitele. 他们站在老师的周围。

Autá parkují kolem stadiónu.
 汽车停放在体育场四周。

Sněhová koule mi letěla kolem hlavy.
 一个雪球从我头边飞过。

Okolo domku byla zahrada. 房子周围是花园。
 Děti běhaly okolo matky.

孩子们围着母亲跑来跑去。

Šli jsme kolem jejich domu.
 我们从他们的房子旁边绕过。

18) mimo (kde, 4.p.) 在…外

mimo (kam, 4.p.) 从…旁边

Bydlí mimo město. 他住在城外。

Přešel mimo nás bez pozdravu.
 他没有打一声招呼就从我们旁边走了过去。

19) napříč (kde, kam, 4.p.) 横在…; 横穿…

přes/přese (kam, kde, 4.p.) 穿过…; 平放在…

skrz/skrze (kam, 4.p.) (在缝隙中) 穿过

Ležel napříč cesty. 他横躺在路中间。

Cestoval napříč Evropu.

他作过穿越欧洲的旅行。

Poletíme do Prahy přes Sovětský Svaz.

我们将经过苏联飞往布拉格。

Dal si kabát přes ramena.

他把大衣往肩上一披。

Voda pronikla skrze strop. 水透过天花板。

8. 2. 2 用于构成时间状语的常用介词例解

1) v/ve/4., 6.p./, na/4., 6.p./, o/6.p./

介词 v/ve, na 与具有时间意义的名词第四格或第六格连用，介词 o 与具有时间意义的名词第六格连用，均可表示事物发生或存在的时间。每个介词究竟可以与哪些名词连用，什么情况下可以互换，是较为复杂的问题，主要要根据语言习惯而定。

v (要求格)	na (要求格)	o
v zimě 6. 在冬天	na jaře 6. 在春天	o žních 秋收期间
v létě 6. 在夏天	na podzim 6. 在秋天	o prázdninách 在假期里
v pátek 4. 在星期五	na Nový rok 在元旦	o velikonocích 在复活节期间
ve dne 6. 在白天	na začátku 在开始时	
v půlnoci 6. 在午夜	na konci 6. 在结束时	o půlnoci 在午夜
v provincii 在12月 {6. v míru 6. 在和平时期	na vánoce 4. 在圣诞节期间	o vánocích 在圣诞节期间 o dovolené 在休假期间

v (要求格)	na (要求格)	o
v půl druhé 在一点半钟 [6. v roce 476 在 4 7 6 年 [6.		o půl druhé 在一点半钟

2) za/2.p./, při/6.p./, během/2.p./,
po/6.p./, přes/přese/4.p./

za 可与具有时间意义的名词、其它的普通名词或专名的第二格连用。义为“在…期间”、“在…时代”；při 可与动名词或普通名词第六格连用，义为“在…时候”；během 能与动名词或表示行为的普通名词第二格连用，义为“在…过程中”

(侧重于对时间过程的限定以及行为的共时性)；po 和 přes / přese 与具有时间意义的名词第四格连用，表示“在…一段时间内”，但含 po 的介词短语强调时间持续的长度，含 přes / přese 的介词短语强调时间的全部进程。

za (bílého) dne	在(大)白天
za májového podvečera	在五月的黄昏
za poslední války	在最后一次战争中
za Karla IV.	在查理四世当政时期
při vyučování nedává pozor.	

他上课时不集中注意力。

Při hudbě se tančilo.

在奏乐的时候（人们）跳舞了。

Vypráví nám o tom při obědě.

这件事他是在吃午饭时讲给我们听的。

Během práce vznikaly další problémy.

工作中出现了新的问题。

Během jednání došlo ke změnám.

在讨论过程中有了变化。

pracoval jsem po celou noc.

我工作了整整一夜。

Přes den bývám doma.

白天我通常在家。

Doufám, že přes prázdniny tu studii dopíšu.

我希望在假期里把这篇论文写完。

3) před/přede/7.p./, do/2.p./,

k/ke/ku /3.p./

před 主要与具有时间意义的名词第七格连用，也可以与表示事件过程、行为和状态的名词第七格连用，表示“…时间以前”，“临…之前”；do 通常与作时间单位使用的名词第二格连用，表示行为、状态、性质存在的时间界限。它可以是很长一段时间，也可以是较短的一段时间，伸缩性较大，义为“在…之前（内）”，“到…时候为止”。k 与具有时间意义的名词第三格连用时，表示“快到（接近）…的时候”。

Přišel před druhou. 他是在两点钟以前到的。

Vrátil se před chvílí. 他回来才一会儿。

Uvidím ho před schůzí. 我在开会前会见到他。

Před hodinou jsem tu práci dokončil.

我在一小时前把这项工作做完了。

Přečteš tu detektivku do tří dnů?

这本侦探小说你能在三天内把它看完吗?

Zůstal v Číně až do roku 1987.

他在中国一直呆到1987年。

Počkám do soboty. 我等到星期六(为止)。

Udělám to do týdne. 一周内我把它做完。

A ránu se vyjasnilo. 快到早晨时天气转晴了。

4) kolem /2.p./, okolo/2.p./

kolem, okolo 与具有时间意义的名词第二格连用时,

表示“在…前后”, “在…左右”, “大约在…”。

Přijdu kolem/okolo/ poledne.

我中午前后回来

Včera večer se vrátil domů kolem desáté.

昨天晚上他是在十点左右回家的。

Stalo se to okolo roku 1911.

这件事大约发生在1911年(前后)。

5) mezi/7.p./, uprostřed/2.p./

mezi 与具有时间意义的名词第七格连用时, 表示“在…与

…之间”, uprostřed 与具有时间意义的名词第二格连用时,

表示“在…中期”

Přijedu do Prahy mezi středou a sobotou.

我将在星期三与星期六之间到布拉格。

Přijde někdy uprostřed ledna.

他（将）在一月中旬的某个时候来。

6) po/6.p./ , za/4.p./

po 与表示事件过程、行为或状态的名词第六格连用以及 za 与表示时间单位的名词第四格连用时，都表示“在…之后”，“过了…”。含有 za 的介词短语与表示次数的副词连用时其义为“每…”。

Po přednášce ještě dlouho diskutovalo.

课后他们还讨论了很久。

Po večeři půjdu do divadla.

晚饭后我去剧院。

Stalo se to po prázdninách.

这件事发生在假期之后。

Budu hotov za minutu.

一分钟之后我就能做完。

Přečtu tu knihu za neděli.

一个星期天我就能读完这本书。

Dvakrát za týden chodí do kursu čínštiny.

他每周两次去上汉语课。

7) od /ode (2. P.)

od/ode 与具有时间意义的名词第二格连用时，表示“从…起”，“从…开始”。

Čekám na vás od rána.

我从早晨起就等着你们。

Od příštího týdne mám dovolenou.

从下周开始我将休假。

Je už od podzimu nemocný.

他从秋天开始就已经病了。

Vrátí se od zítřka za týden.

从明天算起一周后他回来。

8) na (4. P.)

na 与具有时间意义的名词第四格连用时，有时也表示时间的界限或时间单位的量。如：

Odjel na týden do chaty.

他去郊外别墅呆一个星期。

9) ob (4. P.)

ob 与作时间单位用的名第四格连用时，表示“每隔…（时间）”。如：

Chodil jsem do nemocnice ob den.

每隔一天我去一次医院。

2. 3 用作方式状语的常用介词短语例解

1) 方式方法状语

přesvědčit se na vlastní oči

亲自核实

zamilovat se do někoho na první pohled

对某人一见钟情

prodat na váhu

论份量出卖

šít na míru

按尺寸缝制

obléci se po městsku

按城里人装束

skákat po jedné noze	单脚跳
jít po špičkách	踮着脚尖走
jednat po příkladu někoho	照着某人的榜样去做
odejít s prázdnou	空手而去
vytrhnout něco i s kořeny	连根拔出…
čekat se strachem	担心地等待
skočit bez dlouhého rozmýšlení	不假思索地往下跳
tancovat podle noty	按着节拍跳舞
jet na motorce/na kole	骑摩托车/自行车
dopravovat zboží po železnicích/po lodích/	从铁路(水路)运货
překládat pomocí slovníku	借助于字典进行翻译

2) 程度状语

Byl zmučený k nepoznání. 他被折磨得不成样子。
 Věřím vám na slovo. 我相信您的每一句话。
 Představení bylo vyprodáno až do posledního místečka.
 演出的票卖得精光。

3) 结果状语

Sluníčko je opálilo do hněda.

阳光把他们晒得黑黝黝的。

Brankář zhostil se svého úkolu k plné

spokojenosti.

守门员令人十分满意地完了自己的任务。

Kůžena dospěla v půvabnou dívku.

库仁娜长成了一个婷婷玉立的姑娘。

Odřel si dlaně do krvova

他的手掌磨出了血。

Bylo to smutné až k pláči.

那种悲伤的气氛简直催人泪下。

4) 来源状语

Ušila si halenku z čistého hedvábí.

她为自己缝好了一件真丝绸的衬衫。

Z hroznů se lisuje víno.

用葡萄榨做酒的葡萄汁。

Vyřídí ode mne pozdrav!

请你转达我的问候!

Po mám od maminky.

这是我从妈妈那儿得来的。

Po babičce zdědila zahradu.

她继承了外婆遗留下来的花园。

Kabát je prožrán od molů.

大衣被蛀虫咬了许多洞。

Onemocněl z nachlazení.

他因为受凉生了病。

5) 状况状语

Přišel do školy bez aktovky a bez učebnic.

他没带书包也没带书就到学校来了。

Pracoval pod kontrolou mistra.

他在师傅的监督下工作。

8. 2. 4 用作限定 状语的常用介词短语例解:

Na turistiku se ty boty nehodí.

这双鞋不适合于旅游时穿。

Na omak je samet příjemný.

丝绒料子手感很舒服。

Jeho povinnosti byly stanoveny se zřetelem k jeho schopnostem.

他的任务是考虑到他的能力而确定的。

Proti tobě je Tomáš ve velké výhodě.

与你相比, 托马施有很大的优势。

Tato místnost je pro schůzi výboru nevhodná.

这间屋子不适于供委员会开会用。

8. 2. 5 用作因果状语的常用介词短语例解:

1) 原因状语

Nešel tam pro špatné počasí.

因为天气不好他没有到那里去。

Byl zatčen pro krádež.

他因偷窃而被捕。

Zemřel na rakovinu.

他因患癌症去世。

Na jeho žádost jsem mu oprevil starý televizor.

我应他的请求替他修好了旧电视机。

Zaradovala se pro tu zprávu.

她为这个消息而高兴。

V důsledku nové reorganizace byli někteří pracovníci převedeni na jiné pracoviště.

由于新的改组，某些工作人员被调往别的工作岗位。

Vzhledem k svému postavení si to přece nemůžeš dovolit.

考虑到你的身份你可不能这样做。

2) 目的状语

Tato opatření jsou potřebná k uspokojování životních potřeb pracujících.

这些措施是为了满足劳动者的生活需要所必需的。

Nabízel nám rozličné předměty ke koupi.

他把各式各样的东西推荐给我们来买。

Přišel k nám na návštěvu.

他到我们家里来作客。

Udělal jsem jí to pro radost.

我做这件事是为了使她高兴。

Bojovali proti předsudkům.

他们与偏见作斗争。

Za tebe bych život položil.

为了你我情愿献出生命。

V zájmu ochrany životního prostředí vzniklo

mládežnické hnutí Brontosaurus.

为了保护生存环境，产生了“恐龙”青年运动。

Šel na nákup. 他买东西去了。

Hnal se za slávou. 他沽名吊誉。

Odskočil si pro zmrzlinu.

他（跑）出去买冰激淋了。

3) 条件状语

Při dobré vůli to půjde snadno.

只要有心这事就好办。

Za uvedených okolností bych ten úkol nemohl splnit.

在上述客观条件下，这项任务我是不可能完成的。

Bez podpisu bychom ti to nevydala.

没有签字我不打算把这个给你。

Bez tvé pomoci to nedokáží.

没有你的帮助我是没本事做这个的。

V případě napadení se budeme bránit.

若有人进攻我们就要抵抗。

Pojedu tam s tebou jen za podmínky souhlasu tvých rodičů.

只有在你父母同意的条件下我才带你（乘车）到那里去。

4) 让步状语

Při vší opatrnosti si zlomil nohu.

虽然他十分小心还是把腿摔断了。

Naše družstvo proti všemu očekávání vyhrálo.

我们的球队完全出人意料地获胜了。

Vzdor zákazu krmili někteří návštěvníci opice oříšky.

某些参观者违反规定用核桃喂猴子。

8. 3 介词短语作定语

1) do (2. P.)

plášť do deště	雨衣
šaty do práce	劳动服
lístek do divadla	戏票

2) k / ke / ku (3. P.)

úcta k rodičům	对父母的尊敬
návod k použití	使用说明
nadání k hudbě	音乐天赋
láska k vlasti	对祖国的爱
voda k pití	饮用水
klíč k autu	汽车钥匙
pojistka k rádiu	收音机的保险丝
límec ke kabátu	大衣领

3) mezi (7. P.)

Ať žije přátelství mezi Čínou a Československem!

中捷（之间的）友谊万岁！

4) na (4.p., 6.p.)

urážka na cti	对人格的侮辱
---------------	--------

5) nad (7.p.)

Týn nad Vltavou   伏尔塔瓦河畔的梯恩
1310 m nad mořem   海拔1310米
10 stupňů nad nulou   零上10度

6) o (6.p.)

hra o třech jednáních   三幕剧

byt o dvou pokojích s kuchyní

二居室加厨房的住房

7) od (2.p.)

Rusálka od Dvořáka   德沃夏克的《水仙女》

skvrna od inkoustu   墨水迹

klíče od domu   门钥匙

límeček od košile   衬衣领子

krabička od sirek   火柴盒

8) po (6.p.)

stesk po domově   对故乡的思念

touha po vzdělání   对获得教育的渴望

toulky po Moravě   在摩拉维亚的漫游

9) pro (4.p.)

dar pro přítele   给朋友的礼物

dopis pro bratra   给兄弟的信

10) proti (3.p.)

lék proti angíně   治咽喉炎的药

protest proti rasové diskriminaci
对种族歧视的抗议

1 1) s (7.p.)

konzerva s masem	肉罐头
koláč s tvarohem	奶酪甜饼
Pěvče s bílými vlasy	《白毛女》
dům s ústředním topením	有暖气设备的房子

1 2) u (2.p.)

knoflík u košile	衬衣的扣子
klika u dveří	门把
noha u stolu	桌子的腿

1 3) v (6.p.)

Vidíš toho muže v modrém kabátě?

你看见那个穿蓝大衣的男人吗?

Potkal jsem ženu v letních šatech.

我遇到了一位穿夏装的妇女。

záliba v hudbě 对音乐的爱好

1 4) za (4.p.)

odměna za práci 劳动报酬

vyznamenání za vynikající práci

劳动优秀奖章

pokuta za přestupek 违章行为的罚款

boj za mír 为和平(事业进行的)斗争

záruka za opravu 保修

8. 4 介词短语作表语

介词短语与系词构成静词性合成谓语，并在其中充任表语。用作表语的介词短语大多是习用语，通常表示主语的特征。如：

Je /celý/ bez sebe.

他（都气得）糊涂了。

Ona není do práce.

她可不是会干活的主。

Ten člověk je k smíchu.. k vzteku, k nevy-

那个人真可笑（令人生气，没法忍耐） [oržení/

Je mimo nebezpečí.

他已脱离危险。

Ty jsi na omylu.

你（弄，搞）错了。

Dům je na spadnutí.

房子随时都会倒塌。

Hlavně že je pod penzí.

反正他现在已经退休。

To auto je jen pro zlost.

这辆汽车真使人来火。

Byl vždy při chuti.

他总是胃口很好的。

Už jsem v pořádku.

我已经（病）好了。

Dívka byla v rozpacích.

这姑娘有些不知所措。

Ten muž není na útěku.

那个男人没有逃跑。

Praha je pod sněhem.

布拉格已被人雪覆盖。

Nádoby je z hliníku.

餐具是铝制品。

Ta láhev je na olej.

这只瓶是打油的。

§. 5 介词构成动词与间接宾语或补充语之间的中介项

1) do 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项:
dát se do čeho; pustit se/pouštět se
do něčeho; vrážet/vrážet do něčeho,
do někoho; zamilovat se do někoho

Dala se do pláče.

她哭了起来。

Pustil jsem se do nového problému.

我开始着手解决新的问题。

Auto vrazilo do tramvaje.

汽车撞到电车上了。

2) k/ke/ku 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项:
hodit se k něčemu; patřit k něčemu;
přičíst/přičítat něco k něčemu;
přidat/přidávat k něčemu;
přihlédnout/přihlížet k něčemu;
přikročit/přikračovat k něčemu;
přiložit/přikládat něco k něčemu;
připojit/připojovat něco k něčemu;

připoutat/připoutávat něco k něčemu;
přirovnat/přirovnávat něco k něčemu;
přivázat/přivazovat něco k něčemu;
vztahovat se k něčemu

Ty barvy se k sobě nehodí.

这些颜色互不相配。

Tento kov patří k látkám magnetickým.

这种金属属于磁性材质。

Všichni se přidali k jeho názoru.

所有的人都附和了他的观点。

Musíme přihlédnout ke všem okolnostem.

我们必须注意一切有关情况。

Připojil jsem se ke skupině turistů.

我加入了旅游组。

K žádosti musíte přiložit životopis.

您在申请报告里还应附一份自传。

Nevím, k čemu to přirovnat.

我不知道该把它比作什么才好。

Přiznal se k svému činu.

他承认了自己的所作所为。

Nechtěl svolit k přestavbě domu.

他不肯同意改建房子。

Tento článek se vztahuje k vašemu problému.

这篇文章与您的问题有关。

3) na 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项:

čekat, počkat na někoho, na něco; číhat na něco;

dívat se/podívat se na něco;

hledět/pohlédnout na něco; myslet na někoho,

na něco; obrocet se/obrátit se na někoho

s něčím; odkazovat/odkázat na něco/v knize/;

odpovídat/odpovědět někomu na něco;

ohlížet se/ohlédnout se na někoho;

pamatovat se na něco; pomýšlet na

něco; ptát se/zeptat se někoho na

něco; reagovat na něco; spoléhat se/

spolehnout se na něco, na někoho;

stěžovat si/postěžovat si na něco,

na někoho; usnašet se/usnést se

na něčem; záležet na něčem;

záviset na něčem, na někom

Musíme být připraveni na nejhorší.

我们要做最坏的打算(准备应付最坏的情况)。

Všechno závisí na vašem rozhodnutí.

一切都靠您决定了。

Obrátil jsem se s žádostí na svého ředitele.

我向我的经理提出了申请。

Jak reagoval na vaše poznámky?

他对您的意见有什么反应?

Kočka číhá na myš.

猫在等着逮老鼠。

Usnesli se na opravě budovy.

他们作出了修缮大楼的决定。

4) nad/nade 常作下列动词与间接宾语的中介项:

naříkat nad něčím; plakat nad něčím;

uvažovat nad něčím; vítězit/zvítězit

nad někým, nad něčím; vyniket/vyniknout

nad někoho/někým, na něco/něčím;

uvažovat nad něčím; zamyslet se/

zamýšlet se nad něčím

Silná vůle vítězila nad strachem.

坚强的意志战胜了恐惧。

Přál by si nad všechny vyniknout.

他倒是很想自己能超过所有的人。

V matematice vynikal nad všemi spolužáky.

他在数学上超过了所有同学。

Zamysleme se nad tímto problémem.

让我们思考一下这个问题吧。

5) o 常为下列动词与间接宾语之间的中介项;
 bát se o něco;běží o něco;jde o něco;
 bojovat o něco;dělit se/rozdělit se
 s kým o něco;hádat se o něco;
 hlásit/přihlásit se u někoho o něco;
 hrát o něco;opírat/opřít něco o něco;
 opírat se/opřít se o něco;otřít se/
 otírat se o něco;pečovat o něco,o
 někoho;pokoušet se/pokusit se o něco;
 připravit/připravovat někoho o něco;
 snažit se o něco;soudit o něčem;
 starat se o něco;stát o něco,
 o někoho;upomínat/upomenout někoho
 o něco;usilovat o něco;volat/zavolat
 o pomoc ;číst,dočíst se o něčem;
 diskutovat se o něčem;dohodovat se/
 dohodnout se o něčem;dovídat se/
 dovědět se o něčem;informovat
 někoho o něčem;informovat se o ně-
 ěm;mlčet/pomlčet o něčem;
 myslet si něco o něčem;
 oznamovat/oznámit někomu něco o
 něčem;pojednávat o něčem;
 pochybovat o něčem;povídat/povědět
 o něčem/těž:něco;něco o něčem/;

přemýšlet o něčem; přesvědčovat se /přes
svědčit se o něčem; radit se/poradit se
o něčem; rozhodovat se/rozhodnout se o
něčem;slyšet o něčem;soudit o něčem;
svědčit o něčem;uvažovat o něčem;
uvědět/něco/ o něčem;vykládat o něčem;
zdát se o něčem;zmiňovat se/zmínit se
o něčem

Neboj se o dítě,staráme se o ně.

你别为孩子担心，我们在照顾他。

Dělí se o starosti s ženou.

他和妻子分忧。

Hlásí se někdo o slovo?

有谁要求发言吗?

Hrají o peníze.

他们在赌钱。

Opřel žebřík o zeď.

他把梯子靠在了墙上。

Pokusíme se o vyřešení tohoto problému.

我们准备试着解决这一问题。

To mě připraví o rozum.

这会使我失去理智的。

Stojí o nový byt.

他渴望有一套新房子。

Přišel o nohu při pouliční nehodě.

他在交通事故中失去了一条腿。

Nepochybuji o jeho schopnostech.

我不怀疑他的能力。

Přesvědčuje mě o škodlivosti kouření.

他使我相信吸烟的害处。

Co soudíte o včerejší premiéře?

你对昨天的首次演出有何评论?

O výsledku zápasu se rozhodlo v posledních minutách hry.

关于比赛的结果是在球赛的最后几分钟决定的。

6) od/ode 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项:
lišit se od něčeho; oddělovat/oddělit od něčeho;
odlučovat/se//odloučit/se/ od něčeho;
odvracet/se//odvrátit/se/ od někoho.
něčeho; upustit od něčeho; osvobodovat/osvobodit od něčeho/těž: z něčeho;
vzdalovat se/vzdálit se od něčeho

Můj názor se velmi liší od vašeho.

我的观点和您的观点有很大的不同。

Vysoké Tatry oddělují Slovensko od Polska.

高塔特拉山把斯洛伐克和波兰分开。

Pokusím se to nebezpečí od vás odvrátit.

我(将)争取为你排除这个危险。

Řečník se odchýlil od tématu.

演说者偏离了主题。

Odloučil se od rodiny.

他脱离了家庭。

Loď se vzdálila od přístavu.

船已远离了港口。

7) po 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项:

bažit po něčem; dychtit po něčem;

pátrat po někom; stýskat se po někom,

po něčem; toužit po něčem, po někom

Baží po úspěchu.

他渴望获得成就。

Jan dychtí po vzdělání.

约翰对于获得知识的要求很迫切。

Geologové putrají po nových ložiskách rud.

地质工作者们正在努力寻找新矿床。

Policie pátrá po pachatelí.

警察追捕犯罪分子。

Stýská se mu po vlasti.

他思念祖国。

8) proti 常作为下列动词和间接宾语之间的中介项:

bouřit se/vzbouřit se proti něčemu;

hájit se proti něčemu, / též: před něčím/

mířit/zamířit proti něčemu; postavit se

proti něčemu;proviňovat se/
provinit se proti něčemu;
protestovat proti něčemu;
zakročovat/zakročit proti
něčemu,někom

Hráč se provinil proti pravidlům.

球员犯了规。

Hájil se proti obvinění.

对于别人的非难他进行了辩护。

Proti vašemu tvrzení musím protestovat.

对于你们所下的结论我不得不提出抗议。

Proti stávkujícím zakročila policie.

警察采取行动干预了罢工者。

9) před/přede 常作为下列动词和间接宾语之间的中介项:

bránit někoho před něčím/též:proti někomu/;

prchat/uprchnout před něčím;

schovávat se/schovat se před něčím;

skrývat se/skrýt se před někým;

ustupovat/ustoupit před někým;

Brání se před nákazou.

他防备着以免受到传染。

Museli jsme se schovat před deštěm.

我们非躲雨不可了。

Skřívá se před svými známými.

他躲避着自己的熟人。

Varovali nás včas před nebezpečím.

他们及时提醒我们有可能遇到危险。

Lékař mě zachránil před smrtí.

医生挽救了我的生命。

10) s/se 常作为下列动词与间接宾语之间的中介词：

bavit se/pobavit se s někým;

dělit se/rozdělit se s někým/o něco/;

dohodovat se/dohodnout se s někým/na něčem/;

dorozumívat se/dorozumět se s někým;

hádat se/pohádat se s někým;

křížovat s někým, s něčím;

loučit se/rozloučit se s někým;

míjet se/minout se s někým;

misit se/smisit se s něčím;

obchodovat s někým, s něčím;

počítat s něčím, s někým;

porozumět si s někým;

potkávat se/potkat se s někým;

pracovat s něčím, s někým;

prát se/poprat se s někým, s něčím;

radit se/poradit se s někým/o něčem/;

sjednocovat/se/ s někým, s něčím;
smiřovat se/smířit se s někým, s něčím;
souhlasit s někým, s něčím;
soutěžit s někým; souviset s něčím;
spěchat s něčím; splývat/splynout s něčím;
spojovat/spojit něco s něčím, někoho/se/
s někým; spřátelit se s někým;
střídat se s někým; tajit se s něčím;
válčit s někým, s něčím;
začínat/začít s něčím;
zápasit s někým, s něčím;

Bavil jsem se s přítelem o filmu.

我和朋友闲聊电影的事。

Dítě si hraje s míčem.

小孩在玩球。

Minul se se svým povoláním.

他选错了职业。

Lín se mísí s vodou.

酒精和水混合。

Obchodujeme s obilím.

我们在做粮食生意。

Počítám s vaší pomocí.

我估计你会给予帮助的。

Nemůže se smířit s porážkou.

他不甘心失败。

Fyzika souvisí s chemií.

物理和化学有关系。

Autobusy spojují předměstí se středem města.

公共汽车把郊区和市中心连接起来。

Se svými názory se nijak netají.

他从不隐瞒自己的观点。

11) V 常作为下列动词与间接宾语之间的中介项：
doufat v něco ; věřit/uvěřit v něco;
libovat si v něčem; záležet v něčem;
zklamat se v něčem, v někom

Doufám v pomoc svého přítele.

我相信我的朋友会帮助的。

Doufám v kladné vyřízení žádosti.

我相信我的要求会得到批准

Libuje si v dlouhých procházkách.

他喜欢长距离的散步。

věřím ve vaši poctivost.

我相信您的诚实。

Moje babička věří v boha.

我的奶奶信奉上帝。

Princip tohoto stroje záleží v tom, že...

这部机器的原理在于...

léčba záleží v koupelích.

治疗靠的是浴疗。

Nikdy jsem se v něm nezklamal.

他从未使我失望过。

1 2) z/ze 常作为下列动词与间接宾语的之间的中介项:

obviňovat/obvinít někoho z něčeho;

podezírat/podezřívát někoho z něčeho;

těšit se z něčeho;

vzpamatovávat se/vzpamatovat se z něčeho;

zotavovat se/zotavit se z něčeho

obvinil vás z nedbalosti.

他指责您玩忽职守。

podezíráš ji z neupřímnosti?

你怀疑她不真诚吗?

vytěžil z té příležitosti co nejvíce.

他借这次机会捞得最多。

Ne mohl se z toho překvapení vzpamatovat.

他没有能在惊讶之后恢复镇定。

Chtěl bych se co nejdříve zotavit
ze své nemoci.

我愿意自己的身体尽早复原。

1 3) za 常作为下列动词与间接宾语或补充语之间的中介
项:

mít někoho za někoho;

moci za něco;

pokládat něco za něco , někoho za někoho;

považovat něco za něco;

ručit za něco; stát za něco;

vyměňovat/vyměnit něco za něco.

Pokládám/považuji, mám/ ho za
schopného pracovníka.

我认为他是个称职的工作人员。

Výrobce ručí za jakost výrobku.

生产者对产品质量担保。

第 9 章 连 词

Spojky /Konjunkce/

9. 0 连词概述

连词是没有词形变化的虚词，用来连接句子成分或复合句中的各个单句，并表示它们之间在意义上和语法上的各种联系。

连词没有独立的词汇意义，不能作句子成分。

9. 1 连词的分类

连词按结构的不同可分为单纯连词 (jednoduché spojky)、组合连词 (spojkové kombinace) 和对偶连词 (rozdělené spojky)。

单纯连词有 a, nebo, až, jakmile 等等；

组合连词有两种，一种由连词和副词或介词短语组成，如：a proto; ale proto; hned jak; vzhledem k tomu, že; v důsledku toho

另一种由连词和连词组成，如：

i kdyby; i když; třeba s i; jako kdyby; jako když; než aby

对偶连词通常只用于复合句，它们总是一前一后分别出现在两个子句中，如：

ať-ať; ať-nebo; ať-či; buď-anebo; i-i; ani-ani; jak-tak; jednak-jednak; nejen-ale /nýbrž/

根据连词本身的基本语法意义和主要用途，又可将连词分为并列连词 (souřadicí/parataktické) 和主从连词 (podřadicí/hypotaktické) 两大类。并列连词可以用

于连接句子成分或句子；主从连词主要用于连接句子。有些连词既可作并列连词，也可作主从连词。

并列连词按其功能的不同又可分为联合连词（slučovací / kopulativní）、对别连词（odporovací/adverzativní）、递进连词（stupňovací/gradáční）、区分连词（vylučovací/disjunktivní/alternativní）、说明连词（vysvětlovací）和结果连词（důsledkové/konkluzivní）6种。

主从连词共有10种，即：内容连词（obsahové），时间连词（časové/temporální），原因连词（příčinné/kauzální），目的连词（účelové/finální），条件连词（podmínkové），让步连词（přípustkové/koncesivní），方式连词（způsobové），比拟连词（srovnávací/komparační），效果连词（účinnkové/konsekutivní）和限定连词（výjimkové / exceptivní）。

9. 2 常用连词例解

9. 2. 1 联合连词

常用联合连词有：

a;ani;anebo;a pak;a zároveň;i;pak;potom;
přítom;rovněž;také;ani-ani;ať-ať;aťsi-
aťsi;brzo-brzo;dílem-dílem;hned-hned;
jednak-jednak;zčásti-zčásti;napůl-napůl;

tady - tady; tu - tu; ať - či; ať již
nebo; ať - ať - nebo - či; hned - /a/
zase; i - i; jak - tak /i/, jako - tak i

Tatínek a maminka odjeli k babičce.

爸爸和妈妈到奶奶（姥姥）家去了。

Začal foukat vítr a obloha se zatáhla
mraky. 刮起了风，天空布满了乌云。

Není mu rady, ani pomoci.

他是劝也劝不住，帮也帮不上。

Nemám ani čas, ani chuť.

我既没有时间，也没有兴趣。

Vzal si kabát i klobouk.

他穿上大衣也戴了帽子。

Smál se i plakal.

他笑了又哭了。

Jede Jan, pak Karel a Eva.

乘车的有杨，还有卡雷尔和艾娃。

Ať mladí, ať staří, všichni mu blahopřáli.

不论是年轻的还是年老的，大家都向他表示了祝贺。

Brzo pršelo, brzo svítilo slunce.

一会儿下雨，一会儿出太阳。

Hned prší, hned svítí slunce.

一会儿下雨，一会儿又出太阳。

Dovedl se i učit i bavit.
他既会学习又会娱乐。

Vynikal jak nadáním, tak houževnatostí.
他既以天赋出众, 又以顽强著称。

Příčiny jakož i následky jsou známé./kniž./
原因以及后果都是大家熟悉的。

Nepojedu, nemám jednak čas, jednak peníze.
我不去了, 一是我没有时间, 二是我没有钱。

jak kluci, tak děvčata
男孩子们如此, 女孩子们也如此。

9. 2. 2 对别连词

常用对别连词有:

a; ale; avšak; jenomže; ledaže; -li; leč; než;
nýbrž; naopak; však; a naopak; a přece; ale i;
ale přesto; zato ale/však/; jestliže ne-
pak; jestliže ne-zato; ne-ale také ne;
ne-nýbrž; nikoli-ale; nikoli-nýbrž;
ovšem-ale; sice-ale; sice-ale proto; přece;
sice-avšak; jistě-ale přece jen; pravda-
avšak přesto

Nepřišel, ale referát poslal.

他没有来, 但报告寄出了。

Prší, ale vítr nefouká.

下着雨, 可是不刮风。

šel, avšak nedošel.

他去了, 但没有到达。

Byl/sice/ vážně nemocen, avšak přece pracoval.

他(虽)病得很重, 但还是坚持工作。

Háda plavala, kdežto on se vody bál.

她喜欢游泳, 而他却怕水。

Ty čteš, když se máš učit?

你本该学习的, 倒看起(闲)书来啦?

Není to nedostatek, nýbrž přednost.

这不是缺点, 而是优点。

Nemluvil, nýbrž jednal.

他不是说, 而是做。

Chtěl nás navštívit, nepřišel však.

他想访问我们, 可是没有来。(注意 však 在句子中的词序)

Směna se střídala, práce se však nezastavila.

工人换班劳动, 工作却没有停止过。

Dvě sazeničky uschly, zatímco třetí se ujala.

两株苗枯死了, 而第三株活了。

Jestli loni plán nesplnili, pak letos ano.

如果说他们去年未完成计划的活, 那么今年会完成的。

Byl-li dřív rozpustilý, teď je drzý./kniž.//

假如说他过去很任性的话, 那么现已变得粗暴无礼。

V prostém procesu existuje jen jedna dvojice protikladů, kdežto v složitých procesech jich bývá více.

单纯的过程只有一对矛盾，而复杂的过程则有一对以上的矛盾。

Je to hezké, jen/om/že pro nás nedostupné。
这（当然）很好，只不过这对我们来说是可望而不可即的。

9. 2. 3 递进连词

常用递进连词有：

a ještě k tomu; ale /i/; nejen/om/; a jak
teprve; a tím méně; ba právě naopak; a
zvláště pak; anebo aspoň; nejen/že/ - nýbrž
/i/; nejen - ale; nejen - nýbrž naopak, ani
ne tak - jako /spíše/

Na nádraží nešel, ale běžel.

他到火车站不是走着去的，而是跑着去的。

Nen jen radil, ale i pomáhal.

他不但（经常）出主意，而且还帮了（不少）忙。

Nen mu nepoděkovali, ale ještě ho potrestali.
他们非但没有谢他，反而还罚了他。

Čekal ne týden, nýbrž měsíc.

他等了不是一个星期，而是一个月。

Jezdil nejen s autem, nýbrž i s traktorem.

他不但开过汽车，而且还开过拖拉机。

9. 2. 4 选择连词

常用选择连词有：

/a/nebo; /a/nebo lépe; /a/nebo přesněji;
/a/nebo raději; či; čili; či přímo; či
spíše; jinak; nebo dokonce; ať - ať;

ať - /a/nebo; ať - či; buď - buď;

buď - /a/nebo;

buď - /a/nebo.../a/nebo;

Půjdeme, anebo ještě posedíme?

我们现在就走呢，还是再坐一会儿？

Tu knihu ti dnes přinesu, anebo ti ji pošlu.

那本书我今天给你送去或者给你寄去。

Buď splníš svůj úkol, anebo ztratíš důvěru všech.

你要么完成自己的任务，不然就会失去大家的信任。

Buď mu zavolej nebo napiš.

你或者给他打个电话，或者写封信。

Odpověz písemně nebo telefonem.

请你用书面或用电话回答。

Řekni to /buď/ tatínkovi nebo mamince nebo babičce.

你把这事告诉爸爸妈妈或者奶奶（姥姥）吧！

Ať ve dne, ať /či/ v noci, práce se nezastaví.

不论白天还是黑夜，工作是不会停顿的。

4. 2. 5 说明连词

常用说明连词有：

a to; neboť; totiž; však také; vždyť

Nevycházel, neboť se necítil zdráv.

他没有外出，因为他感觉身体不舒服。

Nemohl přijít, neboť neměl čas.
他没能来，因为他没有时间。

Řeknu ti to určitě zítra, já se na to
totiž musím napřed sám podívat.

我明天一定把这个告诉你，因为我自己得先看一下。

Promiň, že jdu tak pozdě, byl jsem totiž
ještě v knihovně.

请原谅，我来晚了，（因为）我还去了一下图书馆。

Mluv pomalu, vždyť ti nerozumí.

请你慢一点说，他（们）听不懂你的话。

Vždyť jsem vám nic neudělal, tak proč na
mě křičíte?

我可没有做什么对不起你的事啊，那你又为什么对我嚷嚷呢？

9. 2. 6 结果连词

常用结果连词有：

a; a proto; a tak; a tedy; a tudíž; a v důs-
ledku toho; jinak; tak jako tak; tedy;
tudíž

Zlomil si nohu, a nemůže teď chodit.

他把腿摔断了。（所以）现在不能走路。

Odpoledne ho bolela hlava a proto asi si
šel lehnout.

他下午头痛来着，所以他大概去休息了。

Nepozval mě a proto je mi trapné tam jít.
他没有邀请我，因此我觉得去也不是滋味儿。

Už jsou všichni tady, můžeme se tedy
vydat na cestu.

大家都已经到齐了，现在我们可以动身了。

Tak tam tedy jdi sám!

那么你就自己到那儿去吧!

První z nich to neudělal, tak musel to
udělat ten druhý.

他们中的第一个人没有做成这件事，只好让第二个人来做。

Asi nezná cestu a tak měl by na něho
někdo počkat.

他大概不认得路，所以应该有人等他一下。

V našem výpočtu je prý chyba, budeme
tudíž to muset přepočítat.

据说我们的计算有误差，因此我们还得再把这个重算一遍。

Byl už starý, tudíž dobře neviděl.

他已经老了，因而眼睛不好了。

Pešelo, tak jsme nemohli ven.

天下着雨，因此我们未能外出。

Bál se, /a/ tak si pískal.

他心里害怕，于是吹起了口哨。

Nesplnil plán, /a/ proto nedostal prémie.

他没有完成计划，因此没有得到奖金。

Směje se, až se ohýbá.

他笑得前俯后仰。

Mlčí, tedy souhlasí.

他沉默不语，也就是同意。

9. 2. 7 内容连词

常用的内容连词有：

aby; ať; kdyby; když; jak; jestli;
-li; zda/-li/; že

Řekni mu, ať mě zavolá.

你告诉他，让他给我打电话。

Vyprávěl, jak zmeškal vlak.

他讲述了他是如何误了火车的。

Ptala se, je-li to pravda.

她问起这件事是不是真的。

Ani ho nenapadne, aby přišel.

他根本想都不会想到要来。

Přál si, aby už byl konec. 他希望赶快结束。

Viděl, že vlak odjíždí. 他看见火车正在开走。

Zdá se, že měl jiné starosti.

看来他似乎有过别的操心事。

Může dosvědčit, že to tak nebylo.

他能够是终证明这事并非如此。

Jsem si jist, že vlak chytil.

我有把握，他赶上了火车。

Je to jeho vina, že se zpozdili.

他们迟到了，这是他的过错。

9. 2. 8 时间连词

常用时间连词有:

až; až konečně; až najednou; až tu; co;
jen co; jak; hned jak; jak jen/om/; už tak;
jakmile; kdy; kdykoli; teď, kdy; tehdy, když;
když hned když; když jednou; ještě když;
když tu; pokaždé, když; právě když; teď
když; mezitímco; než/li/; dříve nežli;
ještě než; pokud, sotva/že/; zatímco

Až půjdeš ven, kup mi známku.

等你出去的时候请你给我买张邮票吧!

Povíš nám to, až se vrátíš.

等你回来以后把这事告诉我们。

Půjde, jen co se najím.

我一吃好饭就去。

Jak jen/jakmile, sotvaže, sotva, hned
když/ mě uviděl, hned se ke mně hnál.

(当)他一看见我(的时候),就朝我跑来。

Dokud je hezké počasí, chodíme na výlety.
只要天气好,我们总出去旅行。

Nepůjdu domů, dokud tu práci nedokončím.
只要这件工作没有做完,我就不回家。

Přijdu, jak/=až/budu hotov.

我做完了就来。

Hned jak přišel, umyl se.

他一回来就洗了脸。

Jakmile zavoláš, přijdu.

你一叫我，我就来。

Pozdravil ji, jakmile ji spatřil.

他一看见她就向她打了招呼。

Kdykoli přijel do Prahy,/vždycky/

šel do Národního divadla.

无论何时他来到布拉格，总要到民族剧院去看戏。

Když se vrátil, všichni už byli pryč.

当他回来的时候，所有的人都走开了。

Mezitímco psal dopis, uvařila jsem kávu.

在他写信的当儿，我已把咖啡煮好了。

Než přijela sanitka, byl mrtev.

在救护车开到以前，他就死了。

Mlékem se míchá /tak dlouho/, než se
načne vařit.

牛奶要不断搅和，直到煮开时为止。

Pokud měl peníze, utrácel.

他只要还有钱，就乱花一气。

Sotva jsme odešli, přišla návštěva.

我们刚刚离开，就来了客人。

Zatímco jsme jedli, někdo zaklepal.

在我们正吃饭的时候，有人敲门。

Seděla u okna a šila, dokud se nesetmělo.

只要天没有黑，她总是坐在窗口做针线。

Čtu, jen když jedu tramvají.

我只是在乘（有轨）电车的时候才看看书。

9. 2. 9 原因连词

常用原因连词有：

jelikož; ježto/kniž./; když; zvláště když;
poněvadž; protože; proto, že; však také, že;
díky tomu, že; z toho důvodu, že; z té příčiny,
že

Jelikož ochuravěl, nemohl se dostavit.

他因患病而未能前往。

Nedostavil se, ježto ochuravěl.

他因病未能前往。

Když jsi ten talíř rozbil, koupíš nový.

既然你把这盘子打碎了，你就得买新的。

Asi bude pršet, když se tak zatáhlo.

天上布满了云，大概要下雨。

Vrátil se, poněvadž se schůze nekonal.

他回来了，因为会议没有举行。

Nepůjdu nikam, poněvadž se mi nechce.

我哪儿也不去，因为我不想去。

Kašle, protože se nachladil.

他咳嗽，因为受了凉。

Protože má žízeň, chce pít.

他口渴，所以想喝水。

注意：在同一复合句中，主句与副句所用动词的时可以一致，也可以不一致。决定采用何种时式的组合，要根据意义而定。

9. 2. 10 目的连词

常用目的连词有：

aby; jen aby; ať

Dostal rozkaz, aby tam šel.

他接到命令要他到那里去。

Běž domů, aby tě nehledali.

快（跑）回去，免得他们找你。

Pospíchal, aby stihl vlak.

为了赶得上火车，他快地赶路。

Máš dost peněz, aby sis to koupil?

你想要买这个，钱够吗？

Pospěš si, ať nezmeškáš.

你动作快一点吧，免得误了时间。

9. 2. 11 条件连词

常用条件连词有：

jak; jestliže; jestli; ač jestli/že/;

kdyby; kdyby a/le/spoň; kdyby tak; když;

když/by/; pokud

Jak budeš zlobit, nepůjdeš nikam.

要是你淘气，你就哪里也甭去了。

Jestli to víš, tak to řekni.

如果你知道这事，你就说吧！

Jestli má špatnou náladu, bývá hodně

要是他情绪不好，他就往往很叫人讨厌。protivný.

Kdyby chtěl odejít, zadrž ho.

假若他想走，你就拖住他好了。

Když to musí být, udělám to.

既然这非有不可，我就把它做出来。

Zavolal bys, kdybys nemohl přijít?

要是你不能来的话，你能给我打个电话吗？

Přišel bych, kdyby už nebylo pozdě.

假如时间不太晚的话，我就会来了。

Pokud vím, nic nežádal.

据我所知，他没有任何要求。

Přišli všichni, pokud měli čas.

凡是有空的人都来了。

Na ples nepůjdu, leč bych musel.

我不去参加舞会，除非非去不可。

Určitě přijde, leda/že/ by se mu něco

他一定会来的，除非他出了什么事。stalo.

Jsou-li ještě lístky, jdeme do kina.

如果还有票的话，我们就去看电影。

9. 2. 1 2 让步连词

常用让步连词有：

ač;ačkoli/v/;aniž;ať;aťsi;ačkoliv;
když;třeba/s/;třeba i;třebaže;sice-ale;
sice-přesto

Šel ven, ačkoliv pršelo.

虽然下着雨，他还是出去了。

Ačkoliv byl těžce zraněn, neztrácel naději.

虽然他受了重伤，但他并不绝望。

Nešlo to, ať se namáhal, jak chtěl.

不管他费了多大的力气，还是不行。

Musíš to udělat, i když se ti nechce.

你必须把它做完，即使你不想做这件事。

Třebaže je nepřítel vychytralý, nakonec
přece jen neunikne rukám lidu.

敌人尽管狡猾，最终还是逃不出人民的巨掌。

Šel pěšky, třebaže ho bolely nohy.

他（还是）步行，虽然他腿疼。

Obraz je cenný, třebaže už poškozený.

这幅画即使已经破损，还是值钱的。

Bylo zima, přestože svítilo slunce.

虽然出了太阳，还是很冷。

Přestože byl nachlazen, šel do práce.

他虽然着了凉，还是去上班了。

Sice už je podzim, ale je pořád ještě
teplo.

虽然已经是秋天，可是天气还一直很暖和。

Sice už se uzdravil, ale pořád je ještě slab.

他的病虽然已经好了，可是还不大有力气。

Slunce /sice/ svítí, přesto však je zima.
(虽说)是晴天，不过天气很冷。

9. 2. 1 3 方式连词

常用方式连词有：

co; tak, aby; tak, že; tím, že

Utíkal, co mohl.

他拼命地逃着。

Vyřešil situaci tím, že odešel.

他用一走了事的办法解决了僵局。

9. 2. 1 4 比拟连词

常用比拟连词有：

tak; jako; podobně jako; právě tak jako;
stejně jako; zrovna jako; jako by; jakoby;
jako kdyby; jako když; jakože; jinak
než/li/; jinak než že; nejinak než/li/;
než; než aby; než jak; než kdy; jak-tak;
stejně jako-tak; tak-jako; kolik-tolik;
kolikrát-tolikrát; více-než; čím-tím;
čím více-tím

rychlý jako vítr   象风一样迅速

Byla větší jak on.   她比他高。

Je tak vysoký jako já.

他就象我这么高。

čím dále tím hůř   越来越坏

čím více tím lépe   越多越好

Šel bezpečně, jako by tu byl doma.

他安安稳稳地走着，就好象是在自己家里一样。

Tvářil se, jako by neuměl do pěti počítat.
他装得好象天真无邪的样子。

Lže, jako když tiskne.

他撒起谎来脸都不红。

Odříkal básničku, jako když bičem mrská.
他一口气背出了一首短诗。（他就象是甩了一下鞭子似地背出了一首短诗）。

Chodí, jako by spokl lineál.

他走起路来身体笔直笔直的，好象是吞了一把尺子似的。

On je jako na trní.

他就象热锅上蚂蚁（如坐针毡）。

Je méně nadaný než sestra.

他比他姐姐（妹妹）的天赋要差一些。

Vltava je delší než Váh.

伏尔塔瓦河比瓦赫河长。

Raději odejdu, než /a/bych to poslouchal.
我与其听这个，还不如走开。

Je příliš pozdě, než abychom mohli ještě čekat.

已经太晚了，我们不能再等下去了。

To nemají nikde jinde než v Brně.
除了在布尔诺以外，任何别的地方都没有卖这东西的。

Byl odměněn, jako vzorný pracovník.
作为先进工作者他获得了奖赏。

Vzácné rudy, jako například uran, mangan aj,
se u nás dobývají na mnoha místech.

稀有矿物，如铀、锰等等，在我国许多地方均有开采。

Cloual se jakoby lhostejně.
他好象无动于衷似的。

Dělala jakoby nic.
她装出了一付若无其事的样子。

Pracujete, jako byste necítili únavu.
你们干起活来象是不觉得累似的。

9. 2. 15 效果连词

常用效果连词有：

až; div že; než aby; tak až;
takže; tak, že; tak tak že; tolikrát, že

Křičel, až ochraptěl.

他大声喊叫，以致喉咙都沙哑了。

Div se neutopil.

他差点儿淹死了。

Byl tak rozradostněn, že zapomněl dokonce i na jídlo.

他兴奋得连饭都忘了吃。

Hřiště je mokré, takže se dnešní zápas v házené nekoná.

运动场很湿，所以今天的手球赛不举行了。

Hory jsou bez lesů, takže dešť smetl všechnu hlínu do řeky.

山上没有林木，以致雨水把泥土全冲刷到河里。

Tolik prosila, že jí nakonec vyhověli.

她一再地请求，以致使他们终于满足了她的愿望。

9. 2. 16 限定连词

常作限定连词有：

jen když; jen jestli; jenomže; leč aby;
leč by; leda aby; ledaby; ledakdyby;
leda když; leda/že/

Můžete překonat všechny obtíže, jen když se budete snažit.

只要你们努力，什么困难都能克服。

Půjde tam, **jen** když tam nebude on.

只要他不在那儿，我就到那儿去。

Neuvěři, leda že s ním promluvíš sám.
除非你亲自跟他谈，（否则）他是不会相信的。

Účastní se všech schůzí, leda že jsem
nemocen.

每次会议我都参加，除非我病了。

Určitě přijde, leda by se mu něco stalo.
他一定会来的，除非出了什么问题。

第 10 章 小品词

Částice/l'artikule

10.0 小品词概述

小品词也称语助词，是没有形态变化的虚词，用来为句子成分或整个句子增添某些细微的附加意义，并与话语中的语调（在文字中用标点符号表示）结合在一起，以表达说话人种种意向和语气。

小品词中有不少源出于副词，但小品词都不作句子成分，也不与别的词发生组合关系。

小品词通常置于与其关系最密切的句子成分（经常是名词）前后，有时也独立成句。

10.1 小品词的分类

小品词按功能的不同可分作六类：

1) 意向小品词 (apelové částice)，用于表达说话人的种种意向，如疑问、要求、希冀等等，常用于疑问句、祈使句和感叹句中。

2) 语气小品词 (modální částice)，用于表示怀疑、肯定、两可等不同的语气。

3) 判断小品词 (hodnotící částice)，用于表示说话人对某一事实、行为的表态（肯定或否定）或表示对事物所处状态的程度、事物的数量和质量的判断。

4) 承接小品词 (navazovací částice)，用于承接上下文或前后语境。

5) 强调小品词 (zdůrazňovací částice)，用于强调或突出某一句子成分。

6) 感情小品词 (citové částice), 用于添加语句的感情色彩或突出说话人所处的精神状态, 常用于感叹句中。

1 0 . 2 常用小品词例解

1 0 . 2 . 1 意向小品词

常用意向小品词有:

což, co/ž/pak, jestli/pak/, aby, ať,
kdyby, nechť, však

Což ho nemá ani dost málo ráda?

难道她不稍微有一点喜欢他吗?

Copak se to nesmí? 难道说这不许吗?

Jestlipak sis to už přečetl?

你究竟读完了这个没有?

Už aby ta zima skončila!

但愿这冷天快点儿过去吧!

Ať žije mír! 和平万岁!

Ať mi přinese svačinu! 让他把点心给我拿来吧!

Kdyby už konečně pršelo!

总该下场雨了吧!

Však se uvidí, kdo z nás je lepší!

谁好谁赖, 反正总会看出来的!

1 0 . 2 . 2 语气小品词

常用语气小品词有:

a/le/spoň, ani, ano, asi, celkem, co, což,
jistě, konečně, náhodou, najednou, nakonec,

ne, ovšem, pochopitelně, stejně, snad,
tak, třeba/s/, vlastně

A/le/spoň do kina chtěl jít.

他至少电影院还愿意去。

Když nepomůžeš, tak a/le/spoň poraď!

你既然帮不了忙, 那么起码也给出个主意吧!

Půjdeš s námi? -- Ani nevím.

你跟我们一块儿走吗? -- 我也不知道。

Takový, ano takový to byl herec.

是的, 他就是这种样子的演员。

Asi někde pršelo.   大概哪儿下过雨了。

Tak to asi nepůjde.   这样恐怕是不行的。

Ať to stojí 20 Kčs. víc jistě ne.

就算它值20克朗罢, 肯定不会更多了。

Je mi to celkem jedno.

这事对我(来说)完全无所谓。

Nestálo to za nic, co?

这不值钱吧, 怎么样?

Což jste nás pozvali?

你们难道邀请我们了吗?

To je jistě on.   这肯定是他。

Mysli si konečně, co chceš!

你还不快想一想, 你要什么呀!

To je najednou starostí!

一下子出了这么多麻烦!

On ji nakonec nepustil!

他到底还是没放她走吧!

Ovšemže jí nevěřil.   他当然没有相信她。

Očividně chřídne.   他很明显地在消瘦下去。

Jdeš do kina? -- Pochopitelně.

你去看电影吗?   当然。

Dopadlo to pochopitelně špatně.

结果当然很糟。

On je pravda ctižádostivý, ale je i nadaný.

他确实很好胜, 不过也是有才气的。

To sem přirozeně nepatří.

这自然不属于这一部分。

Zítra snad bude hezky.

明天或许会天晴。

Přijdeš večer? -- Snad.

你晚上来吗?   可能吧。

Stejně to není pravda.

这话照样还是不对。

Je to stejně zbytečné.

这反正是多余的。

Může mu být tak pět let.

他大概有五岁的样子。

Budeme třeba zpívat.

我们比方说，就唱唱歌吧。

Vezmeš si čaj? -- Třeba.

你来一杯茶吗？——也行啊。

Zítřka určitě přijdu. 明天我一定来。

Určitě na to zapomenu, připomeň mi to!

我准会把这事忘了的，你提醒我一下吧！

Šel, vlastně běžel. 他走着，其实是跑着。

Co se vlastně stalo? 到底发生什么事了？

Budete zajisté spokojeni.

你们定会满意的。

Přijdete večer? -- Zajisté.

您晚上来吗？肯定的。

Vy jste zajisté přátelé.

你们大概是朋友吧。

10. 2. 3 判断小品词

常用判断小品词有：

ano, ba, baže, kdepak, ne, nikoli, ovšem,
víceméně, spíše, až

Půjdeš se mnou do kina? -- Ano.

你跟我一起去看电影吗？——是的。

Úlohu z počtů nenapsal, z češtiny ano.

算术的作业他没有做（完），捷语的作业做了。

Ba ba, je to tak. 对, 对, 就是这么回事。

Ba věru. 对呀, 的确如此。

Baže nepřišel. 真的他没有来。

Myslíš, že to řekne? - Jistěže ne.

你认为他会说这事吗? 肯定不会的。

Přinesla to? - Kdepak.

她把那个东西拿来了吗? - 哪儿啊(根本没有拿来)。

Kdepak by šetřil! Ani ho to nenapadne.

他哪会节省啊, 这他连想都不会去想。

Nemáš hlad? - Ne.

你不饿吗? - 不。

Zavolej, ale ne zítra.

你打个电话吧, 但不要明天打!

Detektivky čte, verše ne.

侦探小说他是读的, 诗是不读的。

Porozuměl jsi tomu? Nikoli.

你懂这意思了吗? 我全然不懂。

Žádá pomoc, nikoli sliby.

他要求的是帮助, 绝非许诺。

Přišel nikoli náhodou.

他的到来绝非偶然。

1 0 . 2 . 4 承接小品词

常用承接小品词有:

a, i, tak, že

A co teď ?   那么现在怎么办？

I pěkně vítám.   那我表示衷心的欢迎。

Tak pojď.   那你就来吧！

Tak na shledanou!   好吧，再见啦！

Že by byl hloupý, to není.

说他笨吧，他也不笨。

Že by byla pilná, to se nedá říct.

要说是她用功吧，那还说不上。

Máš jít do haly, tam že na tebe čekají.

你该上大厅里去了，据说他们正在那儿等着你呢。

10. 2. 5 强调小品词

常用强调小品词有：

ani, ano, až, ba, dokonce, hlavně, hned/a hned/,

jedině, jednou, jen/om/, ještě, již/už,

jmenovitě, kdyby, kdepak, když, leda, naopak,

opět, ostatně, pak, pouze, právě, prostě,

především, přímo, rovněž, rovnou, skoro, tak,

také/taky, takhle, teprve, též, vůbec,

výhradně, výlučně, zase, zato, zejména,

zrovna, zvláště

Nevěřím mu ani slovo.

他说的话我连一个字都不信。

Neodešla, ani když ji vyhaněli.

甚至于当他们赶她出去时，她也没走。

Tvářil se smutně, ano úzkostlivě.

他的样子很忧伤，简直是忧心忡忡。

Byl bledý, až sinalý.

他脸色白得发青。

Bavil se vesele, až nevázaně.

他玩得很自在，简直有点放纵。

Slunili jsme se, by i koupali.

我们晒了太阳，甚至还游泳了。

Napsal dokonce omluvný dopis.

他甚至还写了一封道歉的信。

sbírat hlavně grafiku.

主要的是搜集版画

Přišli hned dva.

一下子就来了两个人。

Pije kávu rád, a hned třikrát denně.

他喜欢喝咖啡，甚至一天三次。

Takové štěstí hned tak někdo nemá.

这样的福气并不是谁想有就有的。

To se tak hned/hned tak/ neuvidí.

这可不是那么容易就看出结果来的。

Odřel si obě kolena, i nohu si vymkl.

他把两个膝盖碰破了，连一只脚也脱臼了。

Jel tam i s rodinou.

他甚至把一家人都带到那儿去了。

Dej už jednou pokoj!

你快别再烦人了好不好！

Jednou s tím nesouhlasím a dost!

我已经说了不同意，就够了。

Jednou se to stalo a nedá se nic dělat.

这事情终于发生了，那也没什么法子了。

Jednou je to hotovo a žádné řeči.

这总算弄好了也就别再多话了。

Jen jestli přijde. 只是不知道他究竟来不来。

Z koní se jen kouřilo.

马身上一个劲地冒着热气。

Ještě dnes ti zavolám.

我今天就给你打电话。

Kniha vyšla ještě téhož roku.

这本书在当年就出版了。

Upoutával již hlasem.

他靠声音就已经把人吸引住了。

Znájí se již dávno. 他们早已相识了。

Jemu do toho ostatně nic není.

其实这事与他毫无关系。

Nedá se ostatně nic dělat.

怎么说也没有什么办法了。

Je-li pak to jen pravda.

这究竟是不是真的。

Právě to jsem chtěl.

这正是我所愿意的。

Už by mohl s tím přestat. - Ba/No/ právě.

这事他总该就此结束了吧。—说的正是（可不是嘛）。

Myslí především na sebe.

他想到的首先是自己。

To je přímo neuvěřitelné.

这简直令人难以置信。

Nepodezřívám ji a jeho rovněž ne.

我不怀疑她，对他也同样不怀疑。

Skoro bych vám to neradil.

我看你还是不做这件事为好。

Kéž bych se takhle mohla vrátit domů!

但愿我这样就能回家！

Co má také dělat?

他又该怎么办呢？

Také on se toho zúčastnil.

连他也参与这事了。

To je také nápad!

这倒也是个主意！

Bylo to takhle brzo na jaře.

那是在初春。

Teprve před týdnem se vrátil.

他在一周前才刚刚回来。

Je teprve únor.

现在才二月。

I zdravému se šlo špatně, jak/co, což,
cožpak/ teprve jemu.

连身体健康的人都不大行，更何况他呢？

To platí též pro vás.

这对您也同样有效。

Nechce vůbec jíst.

他一点儿东西都不想吃。

To není vůbec pravda.

这根本不是真的（这话一点儿也不对）。

O tom vůbec nic nevím.

关于这个我丝毫都不知道。

To je vůbec nejlepší víno, které jsem pil. 1.

这是我喝过的所有的葡萄酒中最好的一种了。

Je pilná, svědomitá a vůbec.

她努力，认真负责，总之样样都好。

A vůbec, co o tom budeme dál mluvit!

那么好啦，这事难道我们还要谈下去吗！

Jak si to vůbec představuje?

这他倒底是怎么想的？

Sam vůbec jdeme?

我们究竟是在往哪儿走呀？

Tady je řeka, tam zase rybník.

这儿是河，那儿又是鱼塘。

Miluje hudbu, zejména klasickou.

他喜欢音乐，尤其是古典的。

Důležitá je zejména kvalita.

尤为重要的是质量。

Proč to dal zrovna jí?

为什么他恰恰是给了她呢?

Nevypadá zrovna dobře.

他的气色并不怎么好。

Není zrovna hrdina.

他恰恰(正好)不是什么英雄。

To je zrovna skandál.

这简直是丑闻。

Je tu krásně zvláště na jaře.

尤其是在春天这儿很美。

Mám rád květiny, zvláště růže.

我喜欢花, 特别是玫瑰。

10. 2. 6 感情小品词

感情小品词往往也包含意向、语气或判断成份。常用感情小品词有:

a, é, ale, ale co, ať, aťsi, bohuďák/y/, bohužel, bůhsámví, co, copak, což/pak/, chválabohu, jen, jen jestli, ještě, kdepak, kdyby, když, naneštěstí, naštěstí, přece, snad, vždyť, zaplať pánbůh, že, že!, želbohu

Půjdeš tam? - A, asi ne.

你到那儿去吗? - 噢, 可能不去了。

A, to není nic vážného.

哦, 这没什么要紧的。

To je ale počasí!

这天气真够呛！（很不好）

To je ale nešika!

这人真够笨手笨脚的！

Má ale štěstí!

他真走运！

Ale co ,nějak to dopadne.

那有什么关系，总会有个结果的。

Pozor, upadneš? - Ať.

当心，你会摔倒的！——摔就摔罢！

Bude tě to bolet! - Aťsi!

你会觉得痛的！——随它痛去罢！

Je už bohudík/y/ zdráv.

谢天谢地，他身体已经好了。

Bohužel se to pak musí točit ještě jednou.

可惜以后还得把这再转动一次。

Proč to udělal? - Bůhsámví.

他为什么做了这事？——只有上帝（天）知道。

Měl bůh suď jaké plány.

上帝才知道他有什么打算呢。

Copak Jan, ten dovede všechno!

杨还用说吗，他什么都会！

Co teď, ale v zimě!

现在倒没有什么，到冬天才够意思呢。

Což ten, ten to zná!

他还用说，他懂这个！

Jen se neboj!

你尽管别害怕！

Jen tam jdi! 你尽管上那儿去吧!

Jen se opovaž! 你敢!

Jen to nedones a uvidíš!

你要敢不拿来，就等着敢吧!

Jestli bude pršet! 要是下雨呢!

Jestli neposlechněš! 要是你不肯听话呢!

Jen jestli to stihne!

只是不知他来不来得及（赶不赶得上）。

Ještě se nachlad! 你就再着凉吧!

Ještě se ptej! 你就再问个没完吧!

Ještě že neprší! 好在还没有下雨!

Ještěže je hezky! 天气还挺好!

"Kdepak náš tatínek", na to Lídka.

“这哪会是我们的爸爸呢”丽德卡接过话题说。

Kdyby tam spadl!

假如他掉下去了怎么办!

Když on už je pozdě!

既然他已经晚了（也就没什么法子了）!

Když on je tak divný!

可他这个人是怎么古怪!

Naneštěstí mě neposlechl.

不幸的是他没有听我的话。

Naštěstí je manžel praktičtěji
založen než já.

幸亏我丈夫这人还比我会办事。

Naštěstí k nám už nechodí.

幸亏他现在已经不往我家来了。

Na tom přece nezáleží.

可是这无关紧要。

Tak se to přece nedá dělat.

照这样子可真是没办法了。

Snad už přijedou.

但愿他们就要到了。

Že zas nepřišel? - Vždyť jsem to věděl!

瞧他又没来了吧? - 这我可是早就料到了!

Vždyť je to pravda, tak proč to neříct?

这是事实嘛, 为什么不能说?

Copak se na to už vůbec nepamatuješ,

vždyť jsme o tom tolikrát mluvili!

你难道对这事一点都不记得了吗, 关于这事我们不是已经谈过这么多次了!

Zaplať panbůh, že je konec.

上帝保佑, 总算结束了。

Žes nebyl opatrnější!

你要是再小心一点就好了!

Že to našel?

他居然找到它了?

Že ti to /ale/ jde!

你干得还(真)挺行嘛!

Že by se o tom už psalo?

这事真的已经有人写过文章了？

Že by o tom nevěděl?

他会不知道此事吗？

Já že bych to neuměl?

这个我还能（象你们所说的那样）不会吗？

Nemohu vám žalbohu vyhovět.

很遗憾，我不能满足您的要求。

第 1 1 章 叹词

Citoslovce/Interjekce

1 1 . 0 叹词概述

叹词是一种既没有称谓功能，又没有语法功能，专门用来抒发情感，表达意愿、描摹声音的无变化词。

叹词有一定的附加意义，但就其整体来说，不能直接作为某些感情或意愿的名称。叹词没有形态变化，不能象介词、连词那样用来表示词与词之间或句与句之间的语法关系，也不能象小品词那样为某一句子成分或整个句子增加语气。

叹词虽不是句子成分，也不能与别的词发生组合关系，但它却可以独立成句。

各民族语言中的叹词尽管都具有描摹声音的特点，但在翻译叹词时，我们要用心辨别不同语言的叹词的民族特色，不能一律用音译的方法来处理。例如：

同样为公鸡打鸣的“喔，喔，喔！”，

在捷克语中是 kykyryký/kikirikí (重音在第一音节上)

在波兰语中是：kokoryku (重音在倒数第二音节上)

在俄语中是：kukurjeku/kuarjeku

在英语中是：cock-a-doodle-doo [kok'dúdlú]

又如，捷克人在表示鄙视和厌恶时常用叹词“Fuť!” (音译为“夫噢”)，汉语的等值词则是“呸！”，“喔唷！”或“啧啧啧！”。

1 1 . 1 叹词的分类

叹词按功能可分为三类：

1) 情感叹词 (citoslovce náladové)，主要

用于抒发情感；

2) 意愿叹词 (citoslovce volné/apelové), 主要用于表达意愿；

3) 拟声叹词 (citosovce zvukomalebné/onomatopoické), 主要用于摹拟声音。

1.1. 2. 常用叹词例解

1.1. 2. 1. 情感叹词

常用的情感叹词有：

ach, au, běda, br, fuj, hele, já, no, o/ó/,
hm, vida; k čertu, přísámbonu

Ach, to je krása!

啊，真美！

Au/o/, to bolí!

哎哟，真疼！

Běda! Co si mám počít!

天呐，我该怎么办呢！

Br, to je zima!

哎哟，好冷啊！

Fuj to jsem se lekla!

喔唷，我可真吓坏了！

Jé, ty máš nové šaty!

嗬（呵），你穿新衣服啦！

No to se rozumí.

这是当然的啰！

No tak, už je to dobré.

喏，这样已经好了。

O ne, nechci.

哦，不，我不愿意！

Ó, to je překvapení!

啊，真没想到！

Tak vida, přece jen jsi přišel.

这不，你到底还是来了。

Vida, kdo přichází!

嗬（瞧），是谁来啦！

1.1. 2. 2. 拟声叹词

（此处内容模糊，疑似“拟声叹词”）

常用的意愿叹词有：

čehy, ejhle, haló, hej, hle, hot, hybaj,

na, nó, núže, pst, puť; hledě, jen, marš

Pst, ani muk! 嘘，别出声。

Haló, pojďte sem! 喂，您到这边来吧！

Hle, už přicházejí. 嘿，他们来啦！

Marš ven! 去，去，给我出去！

Na, vezmi si tu šálu.

呐，戴上（拿好你的）这条围巾吧！

Nuže, povězte mi, co se stalo!

好吧，请您告诉我，发生什么事了！

1 1. 2. 3 拟声叹词

常用拟声叹词有：

bác 哐啷，咣嚓，咣哒（形容撞击或跌落时的声音）

břink 哐啷（形容突如其来的尖锐、响亮的声音）

bum 咚咚咚，噹噹噹，砰砰砰，嘭嘭嘭（形容某些沉闷的声音如击鼓声，跌落声，射击声，敲门声等）

cin/k/ 叮零、叮零当啷（铃声，钱币或杯盘的撞击声）

dup 得得得（人脚或马蹄等蹬地的声音）

frnk 扑棱（形容迅速动作的声音，如翅膀扑打声等）

haha/ha/ 哈哈（笑声）

haf, haf 汪汪（狗叫声）

hop/la/ 来吧（鼓动和催促人或动物跳起时用的叹词）；
扑通，咯噔（跳时的响声）

cha/cha/ 呵呵呵（感到某事不合情理时发出的讥讽性的

	笑声)
chi/chi/	嘻嘻(轻而尖细的笑声,尤指女子的笑声)
chňap	啪(尤指狗爪猛地抓住东西的动作)
kejha	嘎嘎(鹅叫声)
kokodák	咯咯咯咯(母鸡叫声)
kykyryký	喔喔喔,咕咕咕(公鸡叫声)
mňeu	喵(猫叫声)
prásk	啪啦, 哐啷(破裂声)
šup	嗖, 嗤溜, 快!(迅速的动作声或叫人迅速做某事时的催促用语)
šust	窸窣, 嗖(如干树叶、纸张等发出的响声)
ťud	喀喀喀(敲窗声)
vrkú	咕咕咕(鸽子叫声)
vrr	呜呜, 吱吱咯咯(纺车, 钻机等转动时发出的声音)

Vrabc e frnk a odletěl.

麻雀扑棱一声, 飞走了。

Prásk e okno je rozbité.

哐啷一声, 玻璃窗给打破了。

Šup e už zmizel.

嗤溜一下, 人已不见了。

A před chalupou s koně hop!

他在茅屋前咯噔一声跳下了马。

A myš šust do své díry.

耗子嗖的一下钻进了洞。

说明：最后两个例句中拟声叹词的功能相当于一次完成体动词

第四部分 句法

SKLADBA/SYNTAX

第 1 章 语句、句子和句子的 基本成份

Výpovědi, věty a základní větné členy

1. 0 语句、句子和句子基本成份的概述

语句 (výpověď)：无论是在布拉格学派的早期论著中，还是在捷克斯洛伐克当代的语言学著述中，“语句”这一术语是经常使用的，它指的是具体的句子，是人们交际时，在一定语境中所使用的最小言语单位。

句子 (věta)：“句子”这一术语在过去既指抽象的句子模式，也指语句。捷克斯洛伐克当代语言学著述中所用的“句子”一词通常只指抽象的句子模式，即我们所说的“句型”。

为了与我国现行捷克语课本配合，本书在多数场合仍以“句子”一词统称“句型”和“语句”，即把抽象的句子模式和具体的语句统称为“句子”；也就是说，本书的“句子”一词在多数场合既指语言单位，也指言语单位。

句子表达说话人对客观事物的反应和参与。

捷克语的句子有下列几个特征：有一定的意义和语法结构；在语流中有一定的音调；在书写时，开头第一个字母必须大写；句子末尾必须用句号“.”或问号“?”或惊叹号“!”表示结束。

语句中具有独立功能的组成部分叫做句子成份 (větné členy)。构成句子核心的成份叫做句子基本成份 (zá-

kladní větné členy), 也称句子主要成份。基本成份有两个: 主语和谓语。

1. 1 主语 (podmět/subjekt) 的表示法

主语是一个句子叙述的主体, 通常是动作的施动者 (主体) 或状态的体现者。主语回答第一格的问题: kdo? co?

表示主语的常用语词手段有:

1) 名词或代词第一格; 2) 能起名词作用的其它词类;
3) 无形态变化的语词、短语和句子; 4) 名词第二格; 5) 动词不定式; 6) 主语从句。

1. 1. 1 用名词或代词第一格表示主语。如:

Jeřábci táhnou. 鸿雁飞去 (雁南飞)。

Zedníci stavějí dům. 泥瓦匠盖房子。

Já tě nenávidím. 我恨你。

Ten se už nevrátí. 此人已不会再回来了。

注意: 在捷语中, 用人称代词作主语都是有理据的, 至少体现一定的口语色彩。

1. 1. 2 用起名词作用的其它词类的词 (形容词、数词等) 的第一格表示主语。例如:

Nemocný se uzdravil. 病人康复了。

Nepotřebné je vždycky drahé.
非必需品价格总是昂贵的。

Oba dva jsou líní. 这一对儿都懒。

1. 1. 3 用无形态变化的语词、短语、句子表示主语。如:

Ozvalo se hlasitě hurá.

响起了欢呼声。

Každě proč má své proto.

每个为什么都有自己的因为。

České a má jiný význam než ruské a.

捷语中a 的意义和俄语中的a 不同。

"Proletáři všech zemí, spojte se" se stalo
heslem mezinárodního dělnického hnutí.

“全世界无产者联合起来”已成为国际工人运动的口号。

Stadiónem buřácelo hlasité "do toho, do toho".

整个体育场上轰鸣着“加油！加油！”的喊声。

注意：上述句子中的主语单位在语法意义上都是单数、中性。

1. 1. 4 名词第二格有时也用作主语，或构成主语词组的一部分，例如：

V přehradě ubylo vody. 水库中的水减少了。

Přibýlo jí vrásek. 她脸上的皱纹多了。

Práce není, naděje není, ani toho jídla
dosyta není, co teď?

没有工作，没有希望，就连吃的也填不饱肚子，现在怎么办？

Napadlo mnoho sněhu.

下了很多雪。

Dnes chybělo šest žáků.

今天有六个学生缺席。

说明：上述例句中的名词所以用第二格，在头两例中与动词“u-
být”、“přibýt”有关；在第三例中是为了强调“不
存在”，即所谓“否定第二格”（这种用法在现代捷语中逐渐少
用，带书面语色彩）；最后两例则是数词的要求。

1. 1. 5 用动词不定式表示主语。如：

Lebší je mně umřít na místě.

对我来说还是当场死了的好。

Odejít by znamenalo zradit.

离开就意味着背叛。

Vězni se podařilo uprchnout.

囚徒逃跑成功。

Nudilo ho nečinně sedět.

坐在那儿无所事事使他感到无聊。

1. 1. 6 用从句表示主语。如：

Líbilo se mi, že se choval tak skromně.

他的言谈举止如此谦虚使我很欣赏。

(= 我很欣赏他谦虚的言谈举止。)

Kdo lže, krade. 会撒谎的人也会偷。

Povídá se to, že letos bude krutá zima.

大家都在说，今年冬天会冷得不得了。

Bvlo by nepříjemné/to/, kdyby nás nechal na holičkách.

要是他对我们不闻不问的话，那就会是很不愉快的。

Udivuje nás/to/, co všechno má.

使我们惊奇的是他怎么样样都有。

Prekvapilo mě/to/, jak rychle na to zapomněl.

使我吃惊的是他这么快就把这事忘记了。

Bvlo by žádoucí/to/, abys tu knihu už konečně vrátil.

你也该把那本书还回去了，这看来已十分必要。

Mělo by se vyšetřit /to/, zda jsou jeho tvrzení pravdivé.

应该审查清楚，他说的话是否符合事实。

Bylo mi divné /to/, proč se tak červená.
我觉得很奇怪，为什么他如此脸红。

1. 2 谓语 (přísudek/predikát) 的分类和表示法

谓语是用来表述主语的句子成份，亦即叙述主语在做什么，处于什么状态，是什么，是怎样的等等。

谓语回答问题：co podmět dělá? co se s ním děje? jaký je?

谓语分为动词性谓语 (přísudek slovesný) 和静词性谓语 (přísudek jmenný) 两大类。

1. 2. 1 动词性谓语

动词性谓语的核心成份是带宾语或不带宾语的动词，即谓语动词 (přísudkové sloveso)。在某些语法书上也把谓语动词称作述语。

表示动词性谓语的常用语词手段有：

- 1) 主动态动词的变位形式 (带或不带宾语)；
- 2) 助动词的变位形式 + 动词不定式 (带或不带宾语)；
- 3) 拟声叹词；
- 4) 被动态动词。

1. 2. 1. 1 用主动态动词的变位形式 (带或不带宾语) 作动词性谓语 (所构成的语句可以是陈述式、命令式或假定式)。如：

Nastává jaro.

春天到了。

Přiletěly už vlaštovky? 燕子已经飞来了吗?

Pojedeme na hory, jeďte s námi!

我们(将乘车)上山去,您跟我们一块儿(乘车)去吧!

Chlapec jakoby ztratil rozum.

小伙子就象是掉了魂似的。

1. 2. 1. 2 用助动词的变位形式加动词不定式(不带宾语或带宾语)表示动词性谓语。如:

Musel jsem odejít.

我不得不走了。

Chtěl by se už vrátit.

他想现在就回去了。

Začal plakat.

他哭了起来。

Přestaň už zlobit.

好了,不许再淘气啦!

Zůstali stát na chodbě. 他们还在走廊里站着。

Dal si ušít šaty.

他请人为他缝衣服。

上述例句中的谓语,因为是由两个动词组合而成的,故也称作动词性合成谓语(slovesný přísudek složený)。

1. 2. 1. 3 用拟声叹词作动词性谓语,如:

Žába žbluňk do vody.

青蛙扑通一声,跳进水里。

Chytil hračku a bum s ní o zem.

他抓起一个玩具,砰地一声摔到地上。

例句中的拟声叹词的功能相当于一次完成体动词的过去时。

1. 2. 1. 4 用动词被动态表示动词性谓语

Chata byla zasypána lavinou.

简易别墅因雪崩而被埋住了。

Byl zvolen poslancem.

他当选为议员。

1. 2. 2 静词性谓语

静词性谓语通常由系词加静词部分 (jmenná část) 组合而成, 所以也称静词性合成谓语。在某些语法书上有时也把静词部分称作表语。

常用的系词是动词 být, 下列动词也可用作系词:

bývat, stát se, zdát se, připadat, vypadat,
cítit se

系词通过时、式的形态变化, 体现谓语的语法意义。

表示表语的常用语词手段有: 名词 (名词词组), 形容词, 副词, 介词短语, 动词不定式, 从句。

1. 2. 2. 1 用系词 + 名词或名词词组 (第一格、第七格以及第二格) 构成静词性谓语。如:

To je lež, nesmysl. 这是谎话, 无稽之谈。

Je na prázdniny. 现在放假。

První podmínkou úspěchu je vytrvalost.

恒心是成功的首要条件。

Eva je harfenistkou v České filharmonii.

艾娃是捷克爱乐乐团的竖琴演奏家。

Je vedoucí, ačkoliv je hlupák.

他算是领导了, 尽管是个笨蛋。

Byl vysoké postavy. 他是个高个子。

Památku je původu staršího. 古迹的年代比较久远。

1. 2. 2. 2 用系词加各类形容词构成静词性谓语。如：

Byl hladov/hladový. 他挨过饿。

Rozhovor byl vzrušený. 谈话是令人兴奋的。

Okna jsou rozbitá. 窗子是破的。

Byli na zkoušku dobře připraveni.
他们为考试作了充分准备。

Je marné o tom mluvit.
说这件事没有用。

Jeho pohled se stal nejistým.
他的神情变得犹豫起来。

Byl odhodlán, že toho dne nevyjde z bytu.
他决计这一天不出门。

1. 2. 2. 3 用系词加副词（特别是表示心理状态的副词）构成静词性谓语。如：

Nebylo mu to vhod/=příjemné/.
这事对他并不合意（=并不愉快）。

Je tam čisto. 那儿挺干净。

Otcí bylo newolno. 父亲感到不舒服（不自在）。
注意：一些表示心理状态的副词要求主语变为第三格，动词过去时的词尾用单数第三人称中性。

1. 2. 2. 4 用系词加介词短语构成静词性谓语。如：

Starý už je na měkko/=dojat/.
老头儿心已经软了（=被感动了）。

Dívka byla v rozpacích.
姑娘发窘了（=很窘的样子）。

Pomeranče jsou k dostání. 桔子可以买得到。

Dům je na spadnutí. 房子摇摇欲坠。

Ta miska je ze skla. 这只小盘子是玻璃做的。

Tvůj nápad je mi k smíchu. 我觉得你的主意挺可笑。

Můj synovec je/orientován/ na peníze.

我的侄子只认钱。

Byl vždy při chuti. 他总是蛮有胃口的。

Je pod nulou. 气温在零度以下。

Je po maturitě. 他已中学毕业。

1. 2. 2. 5 用系词加动词不定式构成静词性谓语。如：

Loupiti není koupiti. 掠夺并非购买。

1. 2. 2. 6 用副句构成静词性谓语的表语部分。如：

Obloha byla, jako by ji vymetl.

天晴得象打扫过似的（晴空万里）。

1. 2. 2. 7 系词被省略，由静词单独构成静词性谓语，

Mladost radost. 青春就是快乐。

Sliby chyby. 许愿就是错误。

Malá ryba taky ryba. 小鱼也是鱼（寥胜于无）。

Více hlav více rozumu. 人多智广。

Mluvití stříbro, mlčení zlato.

说话是银，沉默是金。

Dobrá kniha-nejlepší přítel.

好书如挚友。

Znalost-síla. 知识就是力量。

V domě byl nepořádek: okna rozbitá, dveře dokořány, podlaha ušpiněná.

屋子里很乱：窗户是破的，门敞开着，地板弄得很脏。

注意：上列句子都有一定的附加意义，有的是谚语或惯用语，有的带有口语色彩。

1. 3 谓语和主语的一致

1. 3. 1 动词性谓语与主语的一致规则：

1) 动词的现在时或将来时要与主语在人称和数上保持一致。

如：

Otec hraje na housle, děti si zpívají.

父亲拉着小提琴，孩子们唱着歌。

Po maturitě Petr půjde na vojnu a ostatní chlapci budou studovat na univerzitě.
中学毕业后，彼得将去参军，其它的男孩子们将去大学学习。

2) 动词的过去时或动词假定式要与主语在人称、数和性上保持一致。如：

Byl bych vám napsal, ale neměl jsem adresu.

我本想给您写信，但没有地址。

Děvčata by vám napsala, ale neměla s sebou
/vaši/ adresu.

姑娘们想给您写信，但她们身边没有（您的）地址。

3) 动词命令式要与主语在数上保持一致。如：

Udělejš si pohodlí!   请随便！

Braňme mír!   我们要保卫和平！

Ať to zkusí!   让他试一试吧！

4) 主语为动词不定式，五以上的基数词，不定数词短语，
句子或属于无词形变化的词类的词，其谓语动词要用单数第三人
称、过去时、中性（参见 1. 2. 1. 3; 1. 2. 1. 4;
1. 2. 1. 5）。如：

Bylo nás pět.   我们五个人。

5) 主语是两个以上不同性与数的第三人称名词，谓语动词
的性与数的变化要遵循下述规则：

a) 谓语在句中的位置是在主语之后，主语中又有一个是阳
性名词（其它是中性名词或阴性名词或既有中性名词又有阴性名
词），则谓语动词用复数，（过去时）用阳性词尾；若主语是由
阴性名词和中性名词组成，用阴性词尾；若主语中既有有生命名
词，又有无生命名词，则谓语动词要用有生命词尾；若并列主语
都是中性名词，其中一个名词是单数，则谓语动词用阴性复数。
如：

Člověk i stroj se zasloužili o vítězství.
人和机器为取得胜利立下了功劳。

Lidé a stroje zvítězili nad přírodou.
人和机器战胜了大自然。

Matka a syn se vrátili z hor.
母亲和儿子从山上回来了。

Jeden turista a dvě turistky šli lesní
cestou.

一名男旅游者和两名女旅游者走了林间小道。
Ulice a náměstí se naplnily davy lidí.
街道和广场充满了人群。

Domy a zahrady byly udržovány ve vzorném pořádku.

房屋和花园（被）管理得井井有条。

Hříbě a kůzlata skákaly.

一匹马驹和几只羊羔又蹦又跳。

b) 谓语若在主语之前，则谓语动词也可与最靠近它的那个主语保持性和数上的一致。如：

Na ukončení prázdnin se sešly /sešli/ turistky a turisté.

在假期快结束时女旅游者和男旅游者汇合在一起了。

Ve dne v noci pracovaly /pracovali/ stroje a lidé. 机器和人都日夜工作。

Do okolí putovala/putovali/děvčata a chlapci. 姑娘们和小伙子们到郊外旅行去了。

Na dvoře se procházela/procházely/kuřata a slepice.

小鸡和母鸡在院子里到处跑。

Do chaty vešel/vešli/lyžař, lyžařka a jejich dítě.

男女滑雪运动员和他们的孩子走进了简易别墅。

6) 主语由单、复数不同人称的代词和名词组成时，谓语动词的人称变化除遵循第5)项的规定外，尚需遵循下列规则：

若主语是单、复数第三人称名词或代词加第二人称代词，那么谓语动词用复数第二人称；若主语是单、复数第二、三人称代词（或第三人称名词）加第一人称代词，那么，谓语动词用复数

第一人称。如：

Tvůj lid a ty jste pili se mnou.

你和你的人同我一起喝过酒。

Já a Václav půjdeme do města.

我和瓦茨拉夫要进城去。

1. 3. 2 静词性谓语与主语一致的规则

1) 静词性谓语中的系词要按动词性谓语与主语一致的规则(第5项b)除外)与主语在人称和性、数上保持一致；

2) 若主语是两个以上不同性与数的第三人称名词，那么系词要参照动词性谓语与主语一致的规则第5项a)进行形态变化，不论该系词在句中的位置是在主语之后，还是在主语之前；若表语部分用的是各类形容词，那么它们必须与系词在性和数上保持一致。如：

Koncertní sítě a divadla byly plné.

音乐厅和剧院都已客满。

第 2 章 句子的扩展成分

Rozvíjející větné členy

2. 0 句子的扩展成分概述

句子中除了主语和谓语之外，常常还有一些用于修饰和进一步说明的附加成分，这种附加成分称作句子的扩展成分，也称次要成分。这些扩展成分按功能的不同又可分为宾语、定语、状语和补充语。

2. 1 宾语 (předmět/objekt) 表示法

宾语表示动作或行为的受动者（受事、客体）或表示对事物的性质、特征等所作的补充说明。

表示宾语的常用语词手段有：不带介词或带介词的旁格名词、动词不定式和宾语从句。

2. 1. 1 用不带介词或带介词的旁格名词（名词词组、代词）表示宾语

1) 用第四格名词作宾语

第四格名词在句子中常常充任及物动词的直接宾语 (přímý předmět)，直接宾语多半是及物动词动作（行为）施加的直接对象，即受动者（受事、客体）或动作（行为）所产生的结果。在有直接宾语的动宾结构谓语中，作为主导成分的述语（谓语动词）和作为从属成分的宾语之间的支配关系是显而易见的（参见 3. 2. 2. 2）。如：

Naše továrny umějí vyrábět hodnotné výrobky. 我们工厂生产优质（有价值）的产品。

从捷克语发展趋势来看，要求第四格名词作宾语的动词的数量正在增多。原来一些要求第二格宾语和要求第三格宾语的动词，

现在也可采用第四格。如：

užívat něco	=	užívat něčeho	用
dobýt něco	=	dobýt něčeho	征服
učit se něčemu	=	učit se něco	学习

值得注意的是，在捷语中一些表示心理或生理状态的动词要求“人”做其第四格宾语，这与汉语的表达方法很不相同。如：

<u>Mamínku</u> bolí v zádech.	妈妈背痛。
<u>Tatínka</u> píchá u srdce.	爸爸心绞痛。
Zebou <u>ho</u> nohy.	他的脚冻僵了。
<u>bratra</u> svrbělo celé tělo.	兄弟浑身骚痒。

2) 用第三格名词作宾语

在捷语句子中第三格名词常用于表示行为指向的人或事，其主要功能之一是构成及物动词的间接宾语（nepřímý předmět），并与直接宾语（大量的第四格名词）一起使用。

既要求第四格名词作直接宾语，又要求第三格名词作间接宾语的动词叫做双宾语及物动词。从词义上看，这些动词都是行为动词，行为对于行为的对象所产生的结果大体不外乎以下几种情况：或使其有所得，或有所失，或有所知，或有所悟，或有所允，或有所禁。

双宾语动词的直接宾语通常是物（něco），间接宾语通常是人（někomu），但在特定语境中，直接宾语也可以是人（někoho），间接宾语也可以是物（něčemu），如：

Dal mu svou dceru za ženu.
他把自己的女儿嫁给他做妻子。

Dali Kubě stroje a jiné zboží.

他们给了古巴机器和其它物资。

Poslali ohrožené zemi dobrovolníky.

他们向受到威胁的国家派出了志愿军。

在特定语境中，双宾语动词所要求的某个宾语也可以省，如：

Obětovali své životy.

他们牺牲了自己的生命。

Platíte vrchnímu nebo u pokladny?

您是付（钱）给领班招待员呢，还是在收款处付？

在上面的第一句中省去了间接宾语（祖国），第二句中省去了直接宾语（钱）。

若将某些双宾语动词所要求的间接宾语换成反身代词 si，那么行为所及的对象不是他人，而是行为的主体本身。

Koupila dceři sukni. 她为女儿买了一条裙子。

Koupila si sukni. 她（为自己）买了一条裙子。

捷语中的双宾语动词很多，常用的有：

dát, dodat, odevzdat, podat, prodat, předat, přidat, rozdat, vydat, zadat, poslat, odeslat, zaslat, darovat, obětovat, věnovat, nechat, odkázat, poskytnout, dělit, přidělit, přiznat, půjčit, svěřit, vyhradit, předložit, přednést, nabídnout, slíbit, dovolit, povolit, poradit, doporučit, nařídit, poručit, uložit, vyložit,

vysvětlit, objasnit, sdělit, oznámit, ohlásit, povědět, vylíčit, připomenout, umožnit, zaplatit, koupit, přinést, donést, odnést, nalít, uvařit, zamalovat, říct, napsat, opatřit, sehnat, zařídit, vzít, zatájit, ukrást, zapřít, zakázat, vytknout, dlužit.

(上列动词的对应体也属于常用范围)

Pošta nám dodává noviny až domů.

邮局给我们把报纸一直送到家里。

Své umělecké sbírky odkázal státu.

他把自己搜集的艺术品留给了国家。

Předložil ministru návrh na novou organizaci našeho oddělení.

他向部长提交了一份改组我们处的建议。

Rozdal všem posluchačům teze své přednášky.

他给全体学生分发了他的授课大纲。

Firma zaslala všem zákazníkům nový ceník.

公司把新的价目单寄给了所有的顾客。

Naše město poskytuje návštěvníkům mnoho možností rekreace.

我们的城市向来访者提供多种休养的机会。

Knihovna půjčuje čtenářům knihy na týden.

图书馆以一周的期限向读者出借书籍。

Šéf mu přidělil jíný úkol.

负责人给他分派了别的任务。

Nechce své dítě nikomu svěřit.

她不愿把自己的孩子托付给任何人。

Prezident republiky udělil některým spisovatelům a hercům titul národního umělce.

共和国总统授予一些作家和演员人民艺术家的称号。

Mohl byste mi věnovat několik minut?

您可以为我抽出几分钟时间吗?

Zboží vám vydají u pokladny.

他们将在付款处把货交给您。

Ukázali nám všechny své výrobky.

他们让我们看了他们的全部产品。

Představím vás svým přátelům.

我要把您介绍给我的朋友们。

Radil jsem mu odchod do penze.

我建议他退休。

Dnes vám povím něco zajímavého.

今天我给你们讲一点有趣的事。

Mohl byste nám tu teorii vyložit

ještě jednou, není nám dost jasná.

您能不能给我们再讲解一遍这个理论, 我们还不太明白。

Uvařili nám čaj.

他们为我们泡了茶。

Přinesl otci noviny.

他给父亲拿来了报纸。

někdo mu ukradl zavazadlo.

有人把他的行李偷了。

Zatajil mi skutečný stav věci.

他对我隐瞒了事实真相。

Vytkl jim několik nedostatků.

他指责了他们的一些缺点。

Bratr mi snědl večeři.

我的兄弟把我的晚饭吃掉了。

Lékař Petrovi vytrhl zub.

医生拔掉了彼得的一颗牙。

在捷克语动词中，除了双宾语及物动词要求第三格宾语外，还有一些不及物动词也要求有第三格宾语。从词义角度分析，这些不及物动词或表示“趋近／离开”，或表示“使人欢悦／使人不悦”，或表示“适应／抵触”，或表示“属于”、“缺少”、“感谢”、“祝贺”、“理解”、“信任”等意义。属于这一类的常用动词有：

přiblížit se, uniknout, ustoupit, vyhnout se, vystavovat se;

bránit se, divit se, chutnat, líbit se, nadávat, odporovat, odolat, pomáhat, posmívat,

prospěť, překážet, přizpůsobit, přivyknout, navyknout, smát se, sloužit, stavět se,

škodit, ublížit, vadit, vzdorovat, vyrovnat se, vysmívat se, vzpírat se, zvyknout;

dostačovat, hodit se, chybět, náležet, odpo-

vídat, patřit, podobat se, postačit, připadat, příslušet, rovnat se, scházet, slušet, vyhovovat;

blahopřát, děkovat, důvěřovat, gratulovat, klánět se, naslouchat, obdivovat, připít, rozumět, tleskat, věřit;

(上列动词多数有对应体动词, 它们也属常用的范围)

Tento termín se mi hodí.

这个日期对我合适。

Jana se velmi podobá matce.

杨娜很象母亲。

Umí se přizpůsobit všem podmínkám.

他善于适应各种条件。

Vaše informace neodpovídají skutečnosti.

您的情报不符合事实。

Petrovi se na horách líbilo.

彼得很喜欢山上的环境。

Jak hostům chutnalo?

客人们觉得好吃吗?

Myslím, že mu práce nevoní.

我想, 他是懒得干活的。

Pobyt u moře by vaší sestře prospěl.

在海边小住可能会对你妹妹有好处。

Rádi vyhovujeme vašemu přání.

我们很乐意满足您的愿望。

Pomáhali jsme sousedovi při opravě auta.

我们帮助邻居修理过汽车。

Krátká procházka vám nemůže uškodit/ublížit/.

短距离的散步对您不会有什么坏处的。

Neporozuměl jsem vaším slovům, ale rozumím,

我没太听懂您的话，不过我懂您想说的是什么。[co chcete.]

Důvěřují svému vedení.

他们信任自己的领导。

Blahopřeji/Gratuluji/ vám k sňatku.

我恭贺你们喜结良缘。

Obdivovali jsme se jeho schopnostem.

我们赞赏他的能力。

Váš postup odporuje všem předpisům.

您的做法违背所有的规定。

Při práci mi velmi vadí hluk z ulice.

马路上的嘈杂声很妨碍我的工作。

Vzdoroval dlouho zlé nemoci.

他长期抗御了痼疾。

Všichni se smáli jeho roztržitosti.

大家都笑他心不在焉（思想不集中）。

Hrubě jím všem nadával.

他粗鲁地骂了他们所有的人。

Všichni se divili jeho znalostem.

所有的人都为他的见多识广感到惊奇。

Přihodilo se vám něco nemilého?

您遇到什么不愉快的事了吗?

值得注意的是有一些常用形容词(其中有一部份与要求第三格宾语的动词具有同一词根)也要求名词第三格作宾语,如:

divný, drahý, milý, obtížný, podezřelý,
podobný, potřebný, prospěšný, protivný,
příjemný, přístupný, rovný, škodlivý,
užitečný, vděčný, věrný, vhodný, známý,
zvyklý

Ty vzpomínky jsou mi drahé.

这些回忆对我来说是很珍贵的。

To ti je podobné.

这和你相象。

To ti bude prospěšné.

这对你来说将会是有好处的。

Ten film není mládeži přístupný.

这部影片少年儿童不可观看。

Výsledek je rovný nule.

结果等于零。

Ty výpary jsou zdraví škodlivé.

这些废气是对健康有害的。

Zůstal své zemi věrný.

他始终忠于自己的国家。

Tato chvíle je mi vhodná k tomu, abych

uvažoval.

这一会儿时间正适合于我用来考虑问题。

Není zvyklá námaze.

她不习惯于干劳累的活儿。

在句子中作间接宾语的所谓非固定第三格 (tzv. volný dativ) 是一种富有捷克语特色的语法—修辞手段。理解并学会运用这种手段，有助于我们摆脱汉语的习惯表达方法，采用符合捷语语法—修辞规律的纯正的捷语话语。所谓非固定第三格分为两类：

a) 用以说明行为或状态与相关者之间的利、害、得、失关系以及归属等其它关系。

Natrhali jsme jim hrušek/=natrhali jsme pro ně hrušek/.

我们为他们摘了许多梨。

Ten dopis jí vezmu.

/=ten dopis pro ni vezmu./

这封信我替她拿吧。

Šel bratrovi pro cigarety.

他为兄弟买香烟去了。

Naším srdcím zůstane vždy drahý.

他将永远作为一个亲爱的人留在我们心中。

Dětem to přišlo vhod.

对于孩子们来说这正合适。

Mně je to lhostejné.

这我无所谓。

Státu tím vznikají nesmírné škody.

这使国家遭受极大的损失。

Šlápl bratrovi na nohu/=šlápl na bratru na nohu/.

他踩了兄弟的脚。

Zemřel mu syn.

他的儿子死了。

Odešla mu žena.

他的妻子走掉了（出走了）。

Příteli se ztratil pes.

朋友的狗丢失了。

Sedí se mi dobře.

我坐得挺合适。

Otci se už lépe dýchá/=otec už lépe dýchá/.

父亲的呼吸已经通畅些了。

Matematika se mi studovala snadno.

我学数学没费过劲。

Dostalo se mu odměny/=dostal odměnu/.

他得到了报酬。

b) 用以增添语句的附加意义，表示亲切、高兴、不快或不满等。

Včera jsem ti nemohl usnout.

我告诉你呀，昨夜我睡不着。

Už dlouho jsem ti nebyl tak unaven jako teď.

我告诉你，我已经很久没有象现在这样累了。

On vám byl z toho celý nesvůj.

因为这个呀，他觉得浑身的不好受（不舒服）哟。

S ním vám nebyla toho dne žádná řeč.

那一天呐，跟他这个人简直没话好说。

Obě mužstva nám už nastoupila na led.

我们的这两个冰球队已经上场啦。

Ty nám tu nebudeš lenořit!

你可别在这儿给我们偷懒噢！

To je mi pěkný pořádek!

这儿整齐得真够可以的！（反话）

My se tu dřeme a on si sedí v hospodě.

我们在这里累死累活地干，可他倒自个儿坐在酒店里。

3) 用第二格名词作宾语

在捷语中有一部分带有反身代词 se 的动词要求有第二格名词作宾语，特别是表示“触及／脱离”、“获得／放弃”及“害怕”等意义的动词。如：

dotýkat se/dotknout se, chápat se/chopit se,
pouštět se/pustit se, vzdávat se/vzdat se,
bát se/nedok./, zřící se/dok./, zbavit se
/dok./, chránit se/dok./, zastávat se/za-
stat se, držet se/zdržet se, lekat se/lek-
nout se, hrozit se/zhrozit se,
zbavovat se/zbavit se

下列常用动词也要求第二格名词作宾语：

dbát/nedok./, vážit si/nedok./, dodat si/dok/,
všímat si/všimnout si, účastnit se
Nedotýkejte se exponátů.

请勿动手！（请勿触摸展品）

Chápe se každé příležitosti, aby se učil.

他抓紧每一个学习的机会。

Čeho se týkají vaše návrhy?

你们的建议是涉及什么问题的？

Vzdával se/stranil se/ veřejného života.

他脱离了社交活动。

Chcete se vzdát tak výhodného místa?

您想放弃这样有利的职位吗？

Nemohu se zbavit potíží.

我不能摆脱困境。

Varujte se/chraňte se/ nachlazení.

当心不要着凉！

Kdo se zdržel hlasování?

（表决时）谁弃权？

Proč jste se nás nezastal?

为什么您没有（站出来）为我们说话？

Nový prezident se ujal svého úřadu.

新总统已经就职。

Zeptejte se vrátného.

请您问一下传达室（的人）。

Kdo by se toho odvážil?

有谁会敢干这种事呢？

Dopustil se mnoho omylů.

他把很多问题都搞错了。

Konečně jsem se dočkal listonoše.

我终于等到了邮递员。

Je třeba dbát pravidel slušného chování.

要注意待人接物的规矩。

值得注意的是有一些常用形容词也要求名词第二格作宾语，

如：

dbalý	potřebný
hodný/hoden	schopný/schopen
chtivý	sytý
lačný	vědomý/vědom
nedočkavý	vzdalen
pamětlivý/pamětliv	znalý
plný	žádostivý
poslušný	prostý/prost

Petr je dbalý svých povinností.

彼得是很有责任感的。

Není hoden vaší důvěry.

他不配受到您的信任。

Buďte pamětliv mých příkazů.

请（您）记住我的指示（吩咐）。

Jsme si vědomi významu vaší práce.

我们是了解您工作的意义的。

Je člověk znalý světa.

他是个举世闻名的人。

4) 用第七格名词作宾语

名词第七格又称工具格，它的专职是作方式状语，同时也用作宾语。要求第七格名词作宾语的动词主要是一些表示某种位移的动词和表示生理、心理上的某些状态和反应的动词。如：

házet/hodit, hýbat/hnout, pohnout.../,

krčit, kroutit, kývat, lomcovat, lomit,

mávat, míchat, mrkat, otáčet/otočit,

pohybovat, tleskat, točit/zatočit,

otočit.../, trhat/trhnout, třást/

otřásat, otřást, zatřást.../;

potěšit se, uklidnit se, unavit se,

uspokojit se;

Nemůže hýbat rukou.

他的手不能动弹。

Pomoz mi, prosím tě, nemohu tou skříní

sám pohnout.

劳驾，请你来帮我一下，我一个人挪不动这个柜子。

Házeli jsme míčem.

我们扔球玩了。

Letadlo námi silně házelo.

我们的飞机颠簸得很厉害。

Vysoké vlny houpaly lodí.

大浪使船摇摆不定。

Proč kroutíš hlavou?

你为什么摇头?

Na znamení zakroutila šátkem nad hlavou.

她在头顶上挥动头巾作为信号。

Kýval starostlivě hlavou.

他忧虑地点着头。

Zamávali jsme rukama na pozdrav.

我们挥手致意。

Tekutinou je třeba míchat.

需用液体加以搅拌。

Řidič prudce otočil volantem.

驾驶员猛地转了一下方向盘。

Zatočte vozem doleva.

您把车向左拐吧!

Ta zpráva mnou otřásla.

这个消息使我震惊。

Výbuchy otřásaly celým domem.

爆炸使整个房屋震动不已。

Dítě tleskalo malýma rukama.

小孩拍着一双小手。

Leknutím sebou trhl.

他吓得一哆嗦。

Zatřeste stromem, aby spadalo ovoce.

您摇一下树，把果子晃下来。

Nespokojíme se /s/ dosaženými výsledky.

我们不满足于已经取得的成绩。

Uklidnil se četbou detektivky.

他读了点侦探小说使自己平静下来。

Unavil se prací.

由于工作他疲倦了。

下列动词所要求的第七格通常也被视为宾语：

disponovat, hospodařit, mrhat, obírat se,

oplyvat, plýtvat, šetřit, zabívat se,

zaměstnávat/se/;

honosit se, chlubit se/pochlubit se,

vychloubat se.../, chvastat se, pyšnit, po-

hrdat/pohrdnout, vládnout, vynikat, vyzna-

čovat se

Podnik disponuje několika automobily.

这个企业拥有几辆汽车。

Můj strýc oplývá nápady.

我的叔叔主意极多。

Nesmíme plýtvat časem.

我们不应浪费时间。

Pohrdám kariéristy.

我鄙视一心要向上爬的人。

Chlubil se úspěchem.

他夸耀自己的成绩。

Pyšnil se atletickou postavou.

他为自己有运动员的体型而感到骄傲。

某些动词带有的第七格名词的性质，捷语界尚未得出定论。一种观点认为它是状语；另一种观点认为它在功能上与状语很相似，但它仍应属于语句中受动词支配的宾语，这些动词大都是说明某些作用于人的感官的物理、化学现象。如：

hořet, zářit, znít, cítit, páchnout, vonět;

Ozval se výbuch a v několika minutách
dům hořel plamenem.

爆炸声响了，几分钟之间房子着火了。

Hořím touhou dovědět se výsledek zkoušky.

我热切地要知道考试的结果。

Žárovka svítila jasnou září.

灯泡放射出明亮的光。

Ulice zářily barvami neónových světél.

街道上闪烁着霓虹灯的光彩。

Sklep byl cítit plísní.

在地下储藏室里可以闻到一股霉味

Ve sklepe pachlo plísní.

在地下储藏室里散发着霉臭味。

Zkažená vejce zapáchají sirovodíkem.

坏蛋发出硫化氢的臭味。

Vzduch vonil jurem.

空气充满着春天的芬芳气息。

Hřiště se ozývalo křikem dětí.

运动场上回荡着孩子们的叫喊声。

有些动词在要求第四格名词作直接宾语的同时，还要求第七格名词补充其意义。这些动词大都含有“用…装备”，“用…覆盖（或用…填充）”之意，这是它们在词义上的共同特点。这些动词所要求的第七格名词的句法功能究竟应被看作是宾语还是状语，也是捷克语言学界有争议的问题。

krýt/pokrýt, přikrýt, zakrýt.../, napustit/
napouštět, obálit, opatřit, plnit/naplňit,
přeplnit.../, sypat/posypat, zasypat.../,
sytit, zanést, zaplavit

obálit něco papírem

用纸包…

posypat něco pískem

把沙子撒在…上

Balóny se plní héliem.

气球充（灌）满了氦气。

Hlediště se naplnilo diváky.

看台上坐满了观众。

Přeplnili si byt nábytkem.

他们屋子里的家具摆得太满。

Bázeň se napouští čistou vodou dva-

krát týdně.

游泳池每周换两次水。

V lese jsem se nasytil malinami.

我在林子里饱尝了一顿覆盆子。

Obklopil ji vším pohodlím.

他为她安排了一个安乐窝（十分舒适，应有尽有）。

Stůl jsem pokryl bílým ubrusem.

我用白台布把桌子铺好了。

Zakrýval si oči rukama.

他用双手蒙住眼睛。

Rozvodněná řeka zanesla okolní

pozemky bahnem.

泛滥的河水把泥沙带到附近的田地里。

Posluchači zasypali přednášejícího dotazy.

听讲的人向做报告的人接二连三地提出了一大堆问题。

Zaplavují trh nekvalitními výrobky.

劣质产品充斥市场。

5) 用带介词的旁格名词作宾语（参见词法 8. 3）

要求在作宾语的旁格名词之前有介词作中介项的常用动词有：

vrazit do někoho 撞在…身上

zamilovat se do někoho 爱上…

přiznat se k něčemu 承认自己…（做了某事）

dívat se na někoho 看着…

zapomenout na něco 忘记了…

volat na někoho 喊…

střílet na někoho 对…射击

záviset na někom	依赖于…
pomstít se na někom	报复…
zamyslet se nad něčím	思考…
zvítězit nad někým	战胜…
bát se o někoho	为…担心
ucházet se o někoho	追求…，向…求爱
soudit se o něco	为…打官司
okrást o něco	偷走…
vědět o něčem	知道…
přemýšlet o něčem	考虑…
mluvit o někom	谈论…
radit se o něčem	与人商量…
odloučit se od někoho	离开…
ohlížet se po někom	打量…
toužit po někom	思念…，想念…
pátrat po někom	追捕…
nadchnout se pro něco	为…而充满激情
rozhodnout se pro někoho	决心选择…
hájit se proti něčemu	面对…进行自卫，辩护
provinit proti někomu	对…犯（下）罪（行）
stavit se proti někomu	采取反对…的立场
štvát proti někomu	煽动人们反对…
spiknout se proti někomu	策划阴谋反对…
stydět se před někým	在…面前感到害臊／羞愧
chránit se před někým	避开…

utíkat před někým	逃离…
sblížit se s někým	与…接近, 变得亲近
radit se s někým	与…商量
dohodnout se s někým	与…谈妥, 说定
bojovat s někým	与…进行斗争
loučit se s někým	与…告别, 向…辞行
věřit v něco	信仰…
libovat si v něčem	喜爱…
těšit se z něčeho	因…而感到欣慰
zotavit se z něčeho	生…病后复原

2. 1. 2 用动词不定式做宾语

1) 述语大都是表示能力或某种心理状态的动词, 如:
 dokázat, dovést, umět, odmítat, opovážit
 se, stydět se, váhat, vydržet, zdráhat se,
 zapomnět, zpečovat se

Eva umí pěkně zpívat.

艾娃很会唱歌。

Pepík dokáže přemluvit i tebe.

贝比克也能把你说服。

On vydrží nedýchat celou minutu.

他能坚持住整整一分钟不呼吸。

Styděla se o tom hovořit.

她不好意思谈这个。

Zpečovali se přijmout peníze.

他们不愿意收钱。

2) 述语大都是表示决心和勇气的动词, 如:
chystat se, odhodlat se, odvážit se,
osmělit, rozhodnout se, troufnout si,
umínit si, usmyslit si, usnést se

Chystal se jí to vysvětlit.

他曾准备向她解释这事。

Odhodlala se s ním promluvit.

她决心和他谈谈。

Odvážil se veřejně vás kritizovat.

他敢于公开地批评你们。

Usnesli se odročit jednání na příští
týden. 他们作出决议, 将会议推迟至下一周。

3) 述语大都是表示希望、允诺的动词。由这类动词加动词不定式构成的句子, 大都带有书卷气和陈旧色彩(在口语中, 通常采用从句取代动词不定式), 如:

Slibují zůstat do konce/=slibují, že
zůstanou do konce/.

他们答应留到最后。

4) 述语大多是表示“学习…”、“努力于…”等意义的动词以及语法意义上接近于助动词的动词, 如:

namáhat se, naučit se, navyknout si,
pokoušet se, snažit se, usilovat.

Snáží se přečíst celou knihu přes noc.

他力图在一夜之间把整本书读完。

Pokoušel se oklamat mě.

他曾试图欺骗我。

5) 述语为表示“渴望”等意义的动词(在口语中常用介词与名词构成的短语代替动词不定式), 如:

bažít, dychtit, prahnout, šílet, toužit

Dychtil zvítězit.

他渴望取胜。

Práhl po tom pomstít se.

他亟欲对此进行报复。

2. 1. 3 用从句作宾语

通常用连接词语 že, aby, co, který, kdo, kde, kdy, kam, zda, jestli... 引出宾语从句, 如:

Nevím, který z nich je pan Novák.

我不知道他们当中谁是诺瓦克先生。

Lituji, že jsem jí to vůbec říkal.

我很后悔对她说了这事。

Pro svůj vlastní klid chci, abys promluvila s doktorem.

为了让我放心, 我要你去和医生谈谈。

Myslela neustále na to, jak se má nechat učesat.

她不断地想着应该让人给她梳个什么样的发式。

Řekl mi, kdy a kam pojedě na dovolenou.

他把什么时候要到哪里去休假告诉了我。

Zeptal se mě, zda už jsem ho někdy viděl.

他向我问起, 我是否什么时候见过他。

Nehas, co tě nepálí.

不要多管闲事(各人自扫门前雪)!

2. 2 定语 (přívlastek/atribut) 分类和表示法

定语表示事物的性质、特征和所属关系等。

定语回答问题: jaký? čím? který?

定语可分为两类: 一致定语 (přívlastek shodný) 和非一致定语 (přívlastek neshodný)。一致定语和非一致定语又称同格定语和不同格定语。

一致定语通常置于被修饰的语词(绝大多数为名词)之前, 并与被修饰的名词在性、数、格上保持一致。如

Tato krásná dívka se jmenuje Mařenka.

这位美丽的姑娘名叫玛仁卡

Znám tuto krásnou dívku.

我认识这位美丽的姑娘。

非一致定语通常置于被修饰语词之后, 当被修饰的语词由于在句中所充任的成分的改变而必须作相应的形态变化时, 作为被修饰语词扩展部分的非一致定语的词形无须变化。如

V Moskvě je Univerzita Družby národů.

在莫斯科有一所民族友谊大学。

Ivan studoval na Univerzitě Družby národů.

伊万曾在民族友谊大学学习。

2. 2. 1 一致定语

表示一致定语的常用语词手段有：

- 1) 形容词；
- 2) 代词；
- 3) 数词；
- 4) 同格名词；
- 5) 定语从句。

2. 2. 1. 1 用形容词表示一致定语，如：

malovované vejce   彩蛋

kuchyňský nůž   切菜刀

odborná kniha   专业书

V pokoji je ústřední topení.

在房间里有暖气设备。

Stal se známým umělcem.

他成了著名的艺术家。

Četl jste dnešní noviny?

您看了今天的报纸了吗？

V minulém roce jsme dosáhli dobrých úspěchů.

去年我们取得了良好的成绩。

2. 2. 1. 2 用代词表示一致定语，如：

Moje sestra je svobodná.

我的姐姐（妹妹）还没结婚。

Potkal jsem jejího bratra.

我遇见了她的兄弟。

Tento klobouk ti sluší.

这顶帽子你戴着挺好看。

Vaše píte je úžasná.

您的勤奋是惊人的。

2. 2. 1. 3 用数词表示一致定语，如：

Odebíráme dvoje noviny.

我们领取两份报纸。

2. 2. 1. 4 用同格名词表示一致定语，如：

Chudák Marie se toho nedožila.

可怜的玛两娅没能活到这一天。

Pojem nekonečno zůstal nadále předmětem sporu.poru

“无穷大”这个概念一直是争论的焦点。

Slečna sousedka mě pozvala na čaj.

邻用小姐请我喝过茶。

Pozvu slečnu sousedku na kávu.

我要请邻居小姐喝咖啡。

2. 2. 1. 5 用定语从句表示一致定语，如：

Vrcholem večera bývala dramatická scéna,
v níž hrál chytrý hřebec hlavní roli.

晚会的高潮往往是由一匹伶俐的马充当主要角色的戏剧场两。

Jeho tvář byla celá stažena námahou,
s jakou potlačoval své rozčilení.

他的脸由于拼命压抑自己的愤怒到潮得紧紧的。

Chlapcovu tvář přelétlo něco,co se
nedalo postihnout.

男孩子的脸上掠过某种不可捉摸的神情。

Tak sis měla vzít někoho, kdo se umí
tvářit inteligentně.

这么说来，你本应该嫁给一个会装出一付有知识的样子的人。

注意：上列例句中的从句都是用关系代词与主句连接的；关系代词的格表示这些代词在从句中所代表的成份，关系代词的性与数和主句中最后一词的性与数则是一致的。

2. 2. 2 非一致定语

表示非一致定语的常用语词手段有：

- 1) 不带介词的旁格名词；
- 2) 副词和副词性语词；
- 3) 动词不定式；
- 4) 定语从句。

2. 2. 2. 1 用不带介词和带介词的旁格名例表示非一致定语

1) 用第二格名词表示非一致定语，如：

opera Betřicha Smetany	贝·斯美塔纳的歌剧
chlapec čistého srdce	心灵纯洁的小伙子
znamení revoluce	革命的象征
trest smrti	死刑
hrdina práce	劳动英雄
možnost volby	选择的可能性

Byl to muž vysoké postavy.

这是一位高个子的男人。

..íle dětí je někdy větší než píle dospělých.

儿童有时比成年人更加勤奋。

Bydlel jsem u bratra mého přítele.

我曾经住在我朋友的兄弟那里。

Potkal jsem ho na zastávce električky.

我在有轨电车站碰到过他。

Kupujete v Domě módy?

您常在时装公司买东西吗？

2) 用第三格名词表示非一致定语，如：

slib bratrovi   对兄弟的允诺

příkaz vojákům   给兵士的命令

dopis mamince   给妈妈的信

přání rodičům   对父母的祝愿

Vláda organizuje pomoc zatopeným územím.

政府正组织对洪灾地区的救援工作。

3) 用第七格名词表示非一致定语，如：

pohyb rukou   手的动作，手势

hod oštěpem   掷标枪

šetření proudem   节约用电

Cesta autem by byla příjemnější.

乘小轿车走可能会舒服些。

4) 用第一格名词表示非一致定语，如：

slovo ryby   “鱼”一词

příjmení Novák   “诺瓦克”此姓

značka Škoda   斯科达商标

časopis Květy   《花朵》杂志

okres Třebíč   特莱比奇县

说明：在上列例子中，前一个名词都是被修饰的主导词，在话语中均需根据它们在句子中所充任的成分变化词形，后一个名词多为称谓性的非一致定语，无形态变化。如：

Doma mám knihu Babička.

我家里有《外祖母》一书。

příběh z knihy Babička

《外祖母》一书中的一段故事

5) 用带介词的旁格名词（介词短词）表示非一致定语（参见词法 8. 2. 2），如：

pověst o Libuši	关于莉布舍的传说
-----------------	----------

pytel na brambory	装土豆的袋子
-------------------	--------

vzpomínka na prázdniny	对假期的回忆
------------------------	--------

vítězství nad nepřítelem	对敌人斗争的胜利
--------------------------	----------

touha po domově	对故乡的思念
-----------------	--------

útěk před smrtí	死里逃生
-----------------	------

cesta mezi poli	田间土路
-----------------	------

Mám raději kávu bez cukru.

我更爱喝不加糖的咖啡。

Koupím si boty s gumovou podrážkou.

我要买一双胶底皮鞋。

Už jsi viděl můj dárek pro tatínka?

你已经见过我给爸爸的礼物了吗？

Zde se prodávají výrobky ze skla.

这儿卖玻璃制品。

2. 2. 2. 2 用副词或副词性语词表示非一致定语, 如:

počasí včera	昨天的天气
cesta zpátky	回来的路程
lidé zde	这儿的人们
hovor šeptem	轻声说话, 耳语
spaní naznak	仰面睡
čtení vleže	躺着阅读

2. 2. 2. 3 用动词不定式表示非一致定语, 如:

chuť pracovat/chuť k práci/	对工作的兴趣
schopnost soustředit se	集中注意力的能力
možnost se vdát	出嫁的可能性
nápad koupit si auto	买一辆小轿车的注意
Máte právo i povinnost jednat samostatně.	您有独立行动的权利与义务。

2. 2. 2. 4 用定语从句表示非一致定语, 如:

Jeho rozhodnutí, že se ožení,
vyvolalo údiv.

他要结婚的决定引起了惊异。

Prováděli výzkum, kdy se k nám dostali
první Slované.

他们对于第一批斯拉夫人何时到达我们这里的问题进行了研究。

Nad námi visel otazník, zda se ještě
někdy uvidíme.

我们是不是什么时候还能再见面, 这对我们来说还是个问号。

Pošlete Mirkovi telegram, ať se vrátí.

您给米列克打个电报叫他回来吧！

Chování, jako by nás neznal, se mi u něho nikdy nelíbilo.

他似乎并不认识我们的样子，这我从来都不欣赏。

Kluk, aby se mi líbil, dosud neexistuje.

能讨我喜欢的男孩子至今还不存在。

注意：上述例句中的从句都是对主句中最后一词的修饰、限定或说明；全部从句都未用有性、数、格变化的关系代词。

2. 3 状语 (přísllovečné určení, adverbialé) 的分类和表示法

状语在句子中修饰动词和形容词，表示行为是在什么状况下进行的或表示行为表现的程度、目的、结果，以及性质的品级等。状语回答问题：kde? kdy? proč? za jakým účelem? z jaké příčiny? za jaké podmínky?

状语在习惯上分为五大类：

处所状语、时间状语、方式状语、限定状语和因果状语。

表示状语的常用语词手段有：

副词、旁格名词（主要用第七格和第四格）、介词短语、动词不定式和各类状语从句。

2. 3. 1 处所状语 (určení místní)

处所状语表示行为发生的地点、动作的方向、运动的出发点和终点。

处所状语回答问题：kde? kam? odkud, kudy?

处所状语可分为静态的位置状语和动态的方向状语两种。

2. 3. 1. 1 位置状语 (místní určení statické)

位置状语回答问题: kde?

表示位置状语的常用语词手段有:

1) 处所副词, 如:

nahore, dole, uvnitř, všude,
tu, tam, zde, někde, nikde, leckde...

2) 带介词的旁格名词(介词短语); 常用的介词有:

na/6.p./, v/6.p./, po/6.p./, nad/7.p./,
pod/7.p./, před/7.p./, za/7.p./, mezi/7.p./,
naproti/3.p./, blízko/2.p./, u/2.p./,
uvnitř/2.p./, kolem/2.p./, mimo/4.p./...

3) 表示处所的状语副句;

4) 少数第七格名词。

例如:

Všude dobře, doma nejlépe.

在哪里都好, 但还是在家里(家乡)最好。(金窝银窝, 不如家里的草窝。)

Vysedával po hospodách.

他经常在酒店里泡。

V létě byl v Tatrách /Praze, Čechách/ ..

他夏天在塔特拉山(布拉格, 波希米亚)呆过。

Na podzim byl na Šumavě/Dobříši, Slovensku/.

他秋天呆在舒马瓦山(多勃希士, 斯洛伐克)。

Seděl tam, kde nepršelo.

哪里淋不着雨, 他就坐在哪里。

Kde se ukázal, všude se mu vysmívalo.

不管他在哪儿出现，人们都笑话他。

Trávník je místy mokrý.

有些地方的草坪是湿的。

2. 3. 1. 2 方向状语 (místní určení dynamické)

方向状语回答问题: kam? odkud? kudy?

表示方向状语的常用语词手段有:

1) 处所副词, 如:

domů, ven, dolů, nahoru, vzhůru...; tam,
jinam; odtud, odtěkud...

2) 带介词的旁格名词 (介词短语), 常用的介词有:

do /2.p./, na /4.p./, nad /4.p./,
před /4.p./, za /4.p./, mezi /4.p./,
po /4.p./, naproti /3.p./, přes /4.p./,
skrz /4.p./, k /3.p./, dovnitř /2.p./, kolem /2.p./,
mimo /4.p./ ...; s /1.p./, z /2.p./, zevnitř /2.p./

3) 表示处所的状语从句,

4) 第七格名词。

例如:

Vrátil se domů. 他回家了。

Sedl si vedle Pavle. 他在巴维尔身旁坐了下来。

Letadlo vyletělo nad mraky.

飞机飞到了云层之上。

Vyšel se směrem na Prahu.

他朝布拉格方向出发了。

Jel do Tater/Prahy, Čech/.

他到塔特拉山（布拉格，波希米亚）去了。

Jel na Šumavu /Dobříš, Slovensko/.

他到舒马瓦山（多勃希士，斯洛伐克）去了。

Zevnitř pokoje se ozýval smích.

从房间里传出了笑声。

Prostrčil hlavu přes mříž.

他把头从栅栏里伸了出来。

Prolezl dírou v plotě.

他从篱笆上的洞里钻了过去。

Polož to někam, kam děti nedosáhnou.

你把这个放在孩子们碰（摸，够）不着的地方罢！

Kam nechodí slunce, tam chodí lékař.

哪里没有阳光照，哪里就有医生到。

Musel to přinést odněkud, kde to roste.

他必定是从某个生长这东西的地方（把这个）带来的。

Šel/ tudy/, kudy jej nohy nesly.

他信步走去。

Dostal se tam tudy, kudy pronikalo světlo.

他顺着光线透过的方向到这那里。

Jít cestou necestou

不管有路没路往前走

2. 3. 2 时间状语 (určení časové)

时间状语表示行为发生、开始、持续或完成的时间；也表示重复的频率等。

时间状语回答问题: kdy? odkdy? dokdy? jak dlouho? za jak dlouho? po jakou dobu? jak často?

表示时间状语的常用语词手段有:

1) 时间副词, 如:

nyní, právě, zrovna, včera, ráno, napřesrok, denně, někdy, dlouho, navěky, odedneška, donedávna...

2) 第四格、第七格或第二格名词或名词词组, 如: minulý rok, každý den, tou dobou, pátého listopadu...

3) 带介词的旁格名词(介词短语), 如: na jaře, v listopadu, o vánocích/na vánoce, na Prvního máje, na podzim, v pátek, v poledne, ve dne, v noci...

4) 表示时间的状语从句。

例如:

Večer se stmívá. 晚上天色渐渐黑下来。

K ránu se vyjasnilo. 将近早晨时天晴了。

Premiéra nové opery bude začátkem příštího měsíce.

新歌剧的首演式将在下个月初。

Koncem roku se budeme stěhovat.

我们将在年底搬家。

Tou dobou bývá doma.

这个时期他经常在家。

Do týdne bude hotov.

一周以内他就能完成。

Byl mi vždy věrným druhem.

他始终是我的忠实同伴。

Až se vrátím z dovolené, rád bych
s tebou setkal.

等我休假回来之后,我很乐意见到你。

Po návratu z dovolené bych se
s tebou rád setkal.

在休假回来之后我很乐意见到你。

Po dovolené bych se s tebou rád setkal.

休假以后我很乐意见到你。

Když pila kávu, kouřila.

她在喝咖啡的时候抽烟。

Při kávě kouřila.

她在喝咖啡的时候抽烟。

Ve stáří budete také jiná.

您到老了的时候也会是另一个样子的。

V nemoci je člověk velmi citlivý.

人在生病的时候是很敏感的。

Seznámil jsem se s ním za války.

我是在战争时期和他认识的。

Na procházce jsem potkal pana Lutterera.

我在散步的时候碰见了鲁德耳先生。

S příchodem zimy jsem stále více kašlal.

随着冬天的到来我咳嗽得越来越厉害了。

Stalo se to roku stého př.n.l.

这件事发生在公元前100年。

Musí tu být každým okamžikem.

他随时都会到的。

Vrať se ještě před západem slunce.

你在太阳下山之前回来吧！

Kolem šesté hodiny ti zatelefonuji.

我在6点钟左右给你打电话。

První středu po prázdninách bych tě rád navštívil.

我很想在假期结束后第一个星期三来看望你。

Když skončila diskuse, následovala krátká přestávka.

在讨论结束以后，接着是短时间的休息。

Po diskusi následovala krátká přestávka.

在讨论之后接着是短时间的休息。

Přišel po Petrovi.

他是在彼得之后来的。

Večer co večer se dívá na televizi.

他一个晚上又一个晚上地看电视。

Každý druhý den chodívám plavat.

我每隔一天去游一次泳。

Pracuji na tom už týden/měsíc, rok/.

我干这项工作已经一周（一个月，一年）了。

Přednáška trvala dvě hodiny.

报告会持续了两个小时。

V minutě /za minutu/ usnul.

他在一分钟之内就睡着了。

Přes sobotu/za sobotu/ to vyperu.

过了星期六我就把这洗出来。

Za dobu svých studií v NDR jsem se naučil německy.

我在民主德国学习期间学会了德语。

Ložky se půjčují jen na hodinu.

小船只出借（出租）1小时。

Byl odsouzen na pět let.

他被判了五年。

Neloučíme se navždy, ale jen na dobu, co budeš v lázních.

我们并不是永远分开，而只是在你去疗养的时候分开。

Od rána jsem nic nejedl.

我从早上到现在什么东西也没吃。

Od svatby jsem s ní ještě nemluvil.

自从结婚以来我还没有和她说过话。

Celou noc /po celou noc/ jsem ani oka nezamhouřil.

我整夜没合眼。

Za celý den nepromluví ani slovo.

他整天一句话也不说。

Po dobu, co jsi byl nemocný, jsme o tobě vůbec nevěděli.

在你生病的整个期间我们一点也不知道你的情况。

Budu tady čekat až do stmění.

我(将)在这里一直等到天黑。

2. 3. 3 方式状语 (určení způsobová)

方式状语在句子中既与动词发生组合关系,也可与形容词发生组合关系,所以它既能表示行为进行的方式,说明行为、状态的程度、来源和结果等情况,也能表示性质的程度。

方式状语回答问题: jak?

方式状语可细分五类:

方式方法状语、程度状语、结果状语、情况状语和来源状语。

2. 3. 3. 1 方式方法状语 (určení způsobu a prostředku)

表示方式方法状语的常用语词手段有:

1) 方式、程度副词,如:

klidně, rychle, hbitě, pomalu, nahlas, potichu, dobře, správně, pěkně, čistě, nemožně, mizerně

2) 第七格名词(名词词组)或“jako + 第一格名词”;

3) 介词短语(特别是其中的习用语);

4) 表示比拟或方式状语从句。

例如:

Spalo se mi celou noc dobře.

我整夜都睡得挺好。

čistě vypraná košile
洗得干干净净的男式衬衣
čerstvě natřený nábytek
新刷过漆的家具
jít rychlým krokem
快步走
mluvit líbeznými slovy
用动听的言辞讲话
odpovědět se strojenou důstojností
装出一付庄重的神态回答
ukrojit chleba tupným nožem
用钝刀子切面包
řezat pilou / laserem, plamenem
用锯子（激光，火焰）锯（切割）
Prosil ho očima.
他用目光请求他。
Kýval na mě prstem.
他用手指招呼我去。
Smál se na celé kolo.
他哈哈大笑。
Peníze měl zavřené na klíč.
他的钱是锁着的
Jednal se mnou v rukavičkách.
他待我十分细心、体贴。
Žil si na vysoké noze.

他生活过得很讲究。

Vytrhl květinu i s kořeny.

他把花连根拔出。

2. 3. 3. 2 程度状语 (určení míry)

表示程度状语的常用语词手段有:

1) 性质、程度副词, 如:

málo, trochu, mírně, velmi, tuze, značně,
příliš, ažaž, drobátko; velmi pěkně,
dole, pozdě, děsně, strašně,
šíleně, skoro, docela, úplně, zcela,
absolutně, totálně, dočista, zbrusu, téměř,
málem, bezmála, div, divže, tak tak

2) 介词短语, 常用的介词有:

/až/ do /2.p./, /až/ k /3.p./, až na /4.p./,
o /4.p./, na /4.p./

3) “jako + 第一格名词”;

4) 表示程度的状语从句, 比拟从句。

例如:

Je maličko krátkozraký.	他稍微有些近视(眼)。
Namaloval to moc pěkně.	他画得很漂亮。
Drobátko ustup!	往后退一点儿!
Je děsně ospalá.	她困得要命。
Šíleně smutná princezna	愁眉不展的公主
Pepík byl zcela vyčerpaný.	

贝比克完全精疲力竭了。

Město bylo málem zničeno.

城市几乎被毁。

Taktak jsem to stihl opsat.

我勉强来得及把这抄下来。

Div že mi nerozbila hlavu.

她差点儿把我的头打破了。

Vypil to až do dna.

他把这喝了个底朝天。

Věřím ti na slovo .

我相信你的每一句话。

Promokl až na kůži.

他浑身全湿透了。

Ztloustla o pět kilo.

她胖了五公斤。

Ve skoku do dálky se zlepšilo o deset

她的跳远又提高了10厘米。[centimetrů.

Přiblížili se na dostřel.

他们已进入了射程以内。

Pepík je tak chytrý jako otec.

贝比克就象他父亲那样聪敏。

Je stejně starý jako já.

他和我一样大。

Je zpocený jak myš.

他汗流浹背。

Spí jako pařez.

他睡得象树桩子一样实(死)。

Je starší než já/=je starší, než jsem
starý já/.

他比我年岁大。

Křičel, až ochraptěl/=křičel až do
ochraptění/.

他大喊大叫, 连喉咙都喊哑了。

Změnila se k nepoznání.

她(的样子)变得叫人认不出来了。

2. 3. 3. 3 结果状语 (určení výsledku)

表示结果状语的常用语词手段是介词短语, 如:

Ústa se jí protáhla do elipsy.

她的咀张成了椭圆形。

Roztloukla zázvor na jemnoučký prášek.

她把姜捣成了细细的粉末。

Rozkládal knihy na hromádku.

他把书摊放成一个小堆堆。

Proměnila se v sloup.

她变成了柱子。

Překvapením se mu obočí zvedla
ve vysoké obloučky.

他的眉毛因为惊讶而高高地扬起, 成了两道很弯的弧线。

2. 3. 3. 4 来源状语 (určení původu a původce
děje)

表示来源状语的常用语词手段有：

1) 带介词的旁格名词（介词短语），常用的介词有：

z/2.p./, od/2.p./, po/6.p./, ze strany/2.p./

2) 第七格名词（在被动态语句中是行为的施动者）

例如：

Postavil si z cihel chatu.

他用砖盖了一所郊外别墅。

Z jejích vyprávění jsem poznal, že se jí tam líbilo.

从她的叙述中我看出她很欣赏那边的环境。

Ruce měla od oleje.

她的手上沾有油渍。

Byl po matce černovlasý.

他象母亲一样头发是黑的。

Byl od matky bit.

他挨母亲打了。

Byl mučen gestapem.

他受了盖世太保的折磨（他被盖世太保用了刑）。

Také ze strany ředitele nám byla slíbena plná podpora.

从经理方面也已答应给我们以全力支援。

2. 3. 3. 5 情况状语

(určení průvodních okolností)

表示情况状语的常用语词手段有：

1) 副词，尤其是由动词派生出来的副词，如：

zaraženě, nehybně, roztržitě, vzpřímeně...

2) 副词化的副动词, 如:

vleže, vstoje/vestojě, mlčky, plačky, vkleče

3) 带介词的旁格名词(介词短语), 常用的介词有:

bez/2.p./, s/2.p./, při/6.p./, na/6.p./,

v/6.p./, pod/7.p./, za/2.p./...

4) 表示情况的状语从句;

5) 第四格名词(来源于被省略的副动词 *maje* 的宾语)。

例如:

Opakoval si to trochu zaraženě.

他有点吃惊地又对自己(把这)重复了一遍。

Tělo leželo nehybně.

身体一动也不动地躺着。

Mluví roztržitě.

他说起话来东一榔头西一拐棍。

Kráčí vzpřímeně.

他昂首挺胸地迈步向前。

Odešel bez zaplacení/=odešel, aniž
zaplatil/.

他没付钱就走了。

Přišel s veselou.

他高高兴兴地来了。

Chytili ho při krádeži.

当他正在偷窃的时候(人们)把他抓住了。

Pozorovali ho při střelbě.

在射击过程中他们注意观察着他。

Šel do divadla v modré košili.

他穿了一件蓝衬衫到剧院去了。

Pochodovali za zpěvu lidových písní.

他们一边唱着民歌一边列队前进。

Odešel, v ruce hůl a v ústech fajfku.

他手里拿着拐杖，嘴里衔着烟斗走了。

Ležel na slunci, ruce za hlavou, nohy natažené přes celé lehátko.

他双手垫在脑后，两脚伸出了躺椅，躺着晒太阳。

Přišel, hlavu sklopenou a ruce v kapsách.

他来了：垂着头，两手插在裤袋里。

Vstoupil do místnosti s rukama v kapsách.

他两手插在裤袋里进入了房间。

Snědl párek vstoje/vestoje.

他站着吃下了两根泥肠。

Podávala mu to mičky.

她不声不响地（默默地）把这个递给了他。

Vkleče to neuděláš.

你跪着是搞不好这个的。

2. 3. 4 限定状语

(přísluvečné určení zřetele)

限定状语表示行为、状态、特性的有效范围，对事物评价的角度或对比较对象的限定。

限定状语回答问题：

vzhledem k čemu? vzhledem ke komu?

表示限定状语的常用语词手段有:

1) 副词, 尤其是由静词派生而来的副词, 如:

zdravotně, sexuálně, vojensky, třídně,
syntakticky, hospodářsky

2) 第七格名词, 第三格名词;

3) 带介词的旁格名词(介词短语), 常用的介词有:

na/4.p./, do/2.p./, k/3.p./, od/2.p./,
proti/3.p./, při/6.p./, pro/4.p./, vůči
/3.p./, po stránce/2.p./, z hlediska
/2.p./, se zřetelem/2.p./ se zřetelem
na to, že..., ve srovnání s/7.p./, v souhlasu
/v souladu, ve shodě/ s/7.p./, ve světle
/2.p./, na poli/2.p./

4) “než + 第一格名词”;

5) 表示限定的状语从句。尤其是习用的:

co se týče/pokud se týká/2.p./, pokud jde o
/4.p./...

zdravotně závažný

有碍健康的

vojensky důležitý

在军事上重要的

syntakticky analyzovat

在句法上进行分析

hospodářsky vzkvétat

在经济上繁荣发展

Počtem se nám nemohou rovnat.

他们在数量上与我们无法相比。

Byl jí nerovný vzděláním.

他和她的文化程度不一般高。

Znám ho pouze jménem.

我只知道他的名字。

Jelence/=pro Jelenku, z hlediska Jelinčina/
byl Jan ideálem všech ctností.

对于叶伦卡来说，杨简直是具有一切美德的理想人物。

Zevnějškem se podobal ostatním sousedům.

他在外表上与其他的邻居们是相象的。

Na pohled je to velmi sympatický člověk.

他看上去是个很和蔼的人。

Co do kvality je to dobré.

这在质量上是好的。

Stará paní šetřila v maličkostech.

老太太在小处节省。

K jídlu se to nehodí.

这不适于食用。

Na odchod je už pozdě.

现在要走已经晚了。

Na vstávání máš ještě dost času.

你要起床时间还早着呢。

Naše planeta je patrně trochu malá pro
obry. 我们的星球对于巨人来说显然是小了点儿。

Projednali úkoly v zemědělské výrobě z hle-
diska usnesení XIII.sjezdu KS Číny.

他们从中共十三大的决议出发讨论了农业生产任务。

Hektarové výnosy byly ve srovnání
s rokem 1988 poněkud vyšší.

与1988年相比，每公顷产量有所提高。

Připravili jsme náš plán v souhlase
s usnesením stranické konference.

我们遵照党代表会议的决议制订出了我们的计划。

Hodnotil hospodářskou práci ve světle
nových stanov.

他按照新章程的精神评价了经济工作。

Na poli vědy dosáhl významných úspěchů.

他在科学领域取得重要成果。

Sáva je chytřejší než Ivan.

萨瓦比伊万聪明。

Co se týče chuti, je to víno vynikající.

从口味来讲这种葡萄酒是很出色的。

Na to, aby se vdávala, má ještě dost času.

她要出嫁的事还早着呢

2. 3. 5 因果状语 (přísllovečná určení příčinná)

因果状语表示行为产生和状态出现的原因、目的或主客观条件。

因果状语分为四类：

原因状语，目的状语，条件状语，让步状语。

2 3. 5. 1 原因状语 (určení vlastní příčiny)

原因状语回答问题：

proč? z jaké příčiny? z jakého důvodu?

表示原因状语的常用语词手段有：

1) 带介词的旁格名词(介词短语)，常用的介词有：

pro/4.p./, na/4.p./, s/2.p./, za/4.p./,
od/2.p./, z/2.p./, po/6.p./, nad/7.p./,
pod/7.p./, v/6.p./, skrz/4.p./, díky/3.p./,
v důsledku/2.p./, zásluhou/2.p./,
kvůli/3.p./, vzhledem k/3.p./, vlivem/2.p./,
následkem/2.p./, za příčinou/2.p./, z titulu...

2) 第七格名词(尤其是表示自然灾害和心理、生理状态的
名词)，

3) 表示原因的状语从句。

例如：

Nešel tam pro špatné počasí.

因为天气不好他没有到那里去。

Zemřel na zápal plic.

他死于肺炎。

Na mou žádost mi pokojská vyčistila oblek.

应我的请求，女招待员替我洗好了外衣。

Děkoval mi za pomoc.

他谢谢我的帮助。

Úroda byla zničena dlouhotrvajícím suchem.

久旱把庄稼全毁了。

Nohy mu klesaly slabostí/=ze slabostí,
od slabostí/.

他因虚弱而两腿发软。

Pepík si rozbil brýle vlastní neopatrností
/ = z vlastní neopatrnosti /.

贝比克因为不当心打碎了自己的眼镜。

skákat radostí   高兴得直跳
svíjet se bolestí   疼痛得缩成一团
trást se zlostí   气得发抖
plakat štěstím   幸福得流出了眼泪
Kulhá po obrně.

他在得了小儿麻痹症以后腿瘸了。

Měla oči zarudlé od pláče.

她的眼睛哭红（肿）了。

Od práce ji bolelo celé tělo.

她干活干得浑身疼。

Plakal nad rozlitym mlékem.

他因为牛奶泼了哭了起来。

Díky tobě jsem to dokázal.

由于你的功劳我做到了这一点。

Vlnou náhlých mrazů zmrzly květy jabloní.

苹果树的花因为突然来的寒潮而受冻。

Vlivem silných mrazů zamrzly všechny řeky.

受强冷空气的影响，所有河流都已封冻。

Následkem nárazu se nám rozbilo přední
sklo.

我们的（汽车的）前窗玻璃被撞碎。

Divadlo bylo uzavřeno za příčinou opravy.

剧院因修缮而停止演出。

Z titulu své funkce vám to nařizuji.

我以本人所任职务的名义命令你（做这事）。

Střechy jsou mokré, protože pršelo.

屋顶全是湿的，因为下过雨。

2. 3. 5. 2 目的状语 (určení účelu)

目的状语回答问题：

proč? za jakým účelem?

表示目的状语的常用语词手段有：

1) 带介词的旁格名词（介词短语），常用的介词有：

k/3.p./, na/4.p./, pro/4.p./, proti/3.p./,
před/7.p./, pod/4.p./, o/4.p./, za/4., 7.p./,
za účelem/2.p./, v zájmu/2.p./, ve prospěch
/2.p./, na znamení/2.p./, kvůli/3.p./,
s cílem/2.p.; + inf./...

2) 动词不定式；

3) 表示目的的状语副句；

4) 少量表示目的的副词，如：

schválně, naschval, záměrně

Přišel k nám na návštěvu.

他来到我家作客。

Udělal jsem jí to pro radost.

我是为了使她高兴做了这件事的。

Připil jí na uvítanou.

他举杯祝酒表示对她的欢迎。

Řekl jsem to jen na vysvětlenou.

我说了这些仅仅是为了解释一下。

Dal jsem jí na usmířenou květiny.

我给了她一束花表示和好。

Chránil si auto před korozí pravidelným čištěním.

他用按时擦洗的办法来防止汽车锈蚀。

Soutěžili o titul "vzorná jednotka".

他们为获得“模范单位”的称号而竞赛。

Za účelem odstranění nebezpečí byla přijata řada opatření.

为消除危险采取了一系列措施。

Na znamení souhlasu zvedl levou rukou.

他举起了左手表示同意。

Výzkumy byly prováděny s cílem zvýšení doживosti krav.

开展了旨在提高奶牛产奶量的研究工作。

Bojovali za odvrácení jaderné války.

他们为防止核战争进行了斗争。

Na celém světě probíhají stovky mírových manifestací s cílem odvrátit nebezpečí jaderní války.

为消除核战争的危險，世界各地正举行着千百次和平示威游行。

Utíkám se omluvit.   我正忙着要请假去。

Šel chytat ryby.   他去抓鱼去了。

Šel se dát oholit. 他去(理发店)刮脸去。
Poslala ho koupit pivo. 她派他去买啤酒了。
Byl se koupat/=šel se koupat a vrátil se zpět/.
他曾去游泳。

2. 3. 5. 3 条件状语 (určení podmínky)

条件状语回答问题: za jaké podmínky?

表示条件状语的常用语词手段有:

1) 带介词的旁格名词(介词短语), 常用的介词有:
při/6.p./, za/2.p./, bez/2.p./, s/7.p./,
na/4.p./, o/6.p./, v/6.p./;
v případě/2.p./, za podmínky/2.p./,
za předpokladu/2.p./...

2) 表示条件的状语从句;

3) 形动词习用结构 (konstrukce s ustrnulým přechodníkem)

例如:

Při vyšších obrátkách se vrtačka přehřívá.

在转速较高时钻机便会过热。

Za deště nejraději sedávám doma.

下雨天我最喜欢坐在家里。

S tvým souhlasem bych to udělal.

有你的同意我有可能把这做出来。

O samotě se člověku těžko pracuje.

单独一个人工作起来是困难的

V nouzi poznáš přítele.

患难识知己。

Bez svolení lékaře bych tam byl s vámi nešel. 假若没有大夫的同意，我就不可能与您同去那儿了。

Ohromných zdrojů národního hospodářství lze plně využít za předpokladu výrazného zlepšení řídicí práce.

在领导工作有明显改进的前提下，国民经济的大量资源是可以得到充分利用的。

Potkat ji jinde, byl bych ji nepoznal.

假如我是在别处遇见她，我是不会认出她来的。

Nebýt zapomenuté čepice a nedopalku, nikdo by se byl nedověděl, že tu byl.

要是没有他忘在这里的帽子和没抽完的香烟，谁也不会知道他曾来过这儿。

Nehledě/nehledíc/na stravu, bylo to tam dobře.

一看伙食的话，那里还是挺好的。

Dogmaticky vzato, byl by to vlastně třídní nepřítel.

按教条来说的话，他可以算是个阶级敌人了。

2. 3. 5. 4 让步状语 (určení přípustky)

表示让步状语的常用语词手段有：

1) 带介词的旁格名词 (介词短语)。常用的介词有：

přes/4.p./, proti/3.p./, při/6.p./, bez/2.p./, s/7.p./

注意：在由原型介词构成的介词短语之前常有小品词 i 或 ani
bez ohledu/2.p./, navzdor/3.p./, vzdor
/3.p./, v rozporu/2.p./

2) 表示让步的状语从句；

3) 少量表示让步的副词，如：

nechtě, marně, bezdůvodně

Napíšeš to i bez tebe.

即使没有你我也能把这写好。

Chodí ven i za deště.

即使是雨天他也外出。

Půjdu tam i přes bažiny.

即使是沼泽地我也得去那儿。

Dovedl si poradit i v komplikovaných
situacích.

甚至在复杂的情况下他也知道怎么办。

V rozporu s předpovědí počasí avšak
dnes celý den slunce.

与天气预报相矛盾，今天全天都是晴天。

Přijdu, i když bude pršet.

即使下雨我也来。

Ačkoliv jsme ho nepozvali, přesto přišel.

虽然我们没有请他，他还是来了。

2. 4 补充语 (doplňek) 表示法

补充语是与谓语动词相关、又属于主句或宾语的句子扩展

成分。

补充语同时回答两个问题：jak? 和 jaký?

在语法特性上补充语与情况状语十分相近，如：

Žák sedí vzpřímený.

这个学生坐得直挺挺的。（补充语）

Žák sedí vzpřímeně.

这个学生直挺挺地坐着。（情况状语）

说明：在口头交际中，人们只用情况状语。

表示补充语的常用语词手段有：

1) 形容词；

2) “jako + 名词（带介词或不带介词）”，“za + 四格名词”；

3) 补充语从句；

4) 副动词或形动词结构；

5) 动词不定式。

2. 4. 1 用形容词作补充语

主动形容词和被动形容词的长短尾形式都可用作补充语。按形容词变格的序数词和其他数词也可用作补充语

1) 主语补充语（doplňěk subjektový），要与主语保持性、数、格上的一致，如：

Vrátila se z lázní zdravější.

她从矿泉疗养地回来时已比较健康了。

Pivo je dobré jen studené.

只有冰过的啤酒才好喝。

Otec umřel chudobný.

父亲是在贫困中死去的。

Chlapec chodí bos.   小男孩赤脚走路。

Horníci pracují svléčení 矿工们脱了衣服干活

Bratr je doma nemocen.

兄弟在家病了。

Vrátil se velmi rozrušen.

他心情很不平静地回来了。

Díval se na televizi unavená a vyčerpaná
她看着电视，显得精疲力尽。

Seděla u okna zklamaná a opuštěná.

她坐在窗口，失望而孤独。

Stál u okna obracen / =obracený/ zády
do pokoje.

他背朝里站在窗口。

Přišel jsem první.

我头一个到来。

说明：在口语中多用长尾形式的形容词作补充语。

2) 宾语补充语 (doplňek objektový), 要与宾语保持性、数、格上的一致，如：

Nikdy jsem otce neviděl tak čilého.

我从未看见父亲这样伶俐过。

Našli ho mrtvého.

他们发现他时，他已经死了。

Zastihli jsme bratra už oblečeného.

我们找到兄弟的时候他已经穿好了衣服。

Ovoce jíme surové.

水果我们是生吃的。

Nechal pivo nedopito.

他留下了没喝完的啤酒。

Zachránili mě jako prvního.

他们第一个把我救了出来。

2. 4. 2 用名词(名词词组)表示补充语

1) 主语补充语

Otec tam pracuje jako údržbář.

父亲在那儿当维修工。

Říkám to jenom jako laik.

我只是作为外行谈的。

Bratr jim šel za svědka.

兄弟为他们当证人去了。

Dostala se tam za písařku.

她到那里去当了打字员。

Znal jsem ho už jako chlapec.

我还是个孩子的时候就认识他了。

2) 宾语补充语

Znám ho ještě jako chlapce/4.p./

他还是个孩子的时候我就认识他了。

Chopil se toho jako své příležitosti/2.p./.

他把这事当作自己的机会似的抓住不放。

Zbavili se ho jako nepohodlného člověka/2.p./.

他们把他这个不好使唤的人打发了。

· Obrátil se k bratrovi jako k odborníkovi/3.p./.

他象是找专家似的去找他兄弟帮忙。

Vždycky o něm mluvil jako o nadaném houslistovi/6.p./.

在谈到他的时候，他总是把他看作一位天才的提琴演奏家。

Chodím s ním jen jako s kamarádem/7.p./.

我仅仅是把他当作伙伴来和他交往的。

Pokládám tě za přítele/4.p./.

我是把你当作朋友的。

Povýšili ho na prorektora/4.p./.

他们提升他当了副校长。

Dal jí to darem/7.p.=jako dar/.

他把这作为礼物送给了她。

Zvolili ho starostou/7.p.=za starostu/.

· 他们选他为村长。

Učiním tě šťastným/7.p./.

我要使你（成为）幸福（的人）。

Prezident republiky jmenoval Petra Dvorského národním umělcem/7.p.=jako národního umělce/.

共和国总统授予彼得·德沃尔斯基人民艺术家的称号。

注意：在最后四例中，补充语与相关的宾语不同格，这种不同格的补充语，称作非一致补充语（doplňěk neshodný）。

2. 4. 3 用从句作补充语

Vrátil se takový, jakého jsme ho znali
před lety.

他回来时的样子，就象我们多年前见到过的那样。

Lehl si tak, jak byl, v tričku a v tren-
ýnkách, na kvalet.

他原来是怎样，就怎样躺到了铺上：穿着汗衫和运动裤。

Vyfotografoval jsem ho, jak se koupe v moři.
我拍下了他在海里游泳的样子。

Zastihl lékaře, jak sedí u lože, se
zasmušile svěšenou hlavou.

他赶去找到了医生，只见医生垂头丧气地坐在病床旁。

2. 4. 4 用副动词或形动词结构作补充语

作补充语的副动词要与相关的名词在数上保持一致；单数时，
还需在性上保持一致。如：

Dívka odcházela usmívajíc se /plačíc/.

姑娘微笑着（哭泣着）离开了。

Vstával zívaje.

他打着哈欠起床。

Přibližovali se k nám, ani o tom nevědouce.
他们渐渐地地向我们走近，可是他们自己并不知道。

作补充语的形动词要与相关的名词在数和格上保持一致。如：

Spatřil jsem ho vystupujícího z vlaku.

我看见他正从火车上下来。

2. 4. 5 用动词不定式表示补充语

Slyšel jsem bratra zakašlat/slyšel jsem

bratra, jak zakašlal/.

我听见兄弟咳嗽了几声。

Spatřil jsem ho vystupovat z vlaku/=spatřil jsem ho vystupujícího z vlaku/.

我看见他正从火车上下来。

Našel jsem tu knihu ležet na stole.

我找到了这本书，它在桌上。

第 3 章 句法关系和句子的分类

Syntaktické vztahy a druhy vět

3. 1 句法关系 (syntaktické vztahy) 概述

在句子中，词（或词组）是按一定的语法关系结合在一起的，它们之间的关系，有的互不从属，彼此处于平等地位；有的一主一从，彼此的语法—语义地位是不平等的。词（或词组）与词（或词组）之间平等的句法关系，称作并列关系；词（或词组）与词（或词组）之间不平等的句法关系，称作主从关系。

3. 2 并列关系 (koordinace / přiřadování)

句子中相同的句子成分（也可理解为同一句子成分中平等的组成部分）是以并列的关系组合在一起的。如：

1) 并列主语

Jana a Zdeněk odešli.

杨娜和兹德聂克走了。

2) 并列宾语

Četl rád romány a povídky.

他喜欢读长篇和短篇小说。

3) 并列定语

Koupil si pěkný, ale levný oblek.

他为自己买了一套美观而又便宜的服装。

4) 各类并列状语

Cestoval vlakem, na koni i pěšky.

他乘火车或骑马旅行，也徒步旅行。

Jezdím sem na jaře, v létě i na podzim.

我春天、夏天、秋天都到这里来。

Můžeš to napsat na stroji nebo ručně.

你用打字机打或手写都可以。

Udělej to hned a bez řečí!

你快把这做好，别多话了。

Jednal tak z nutnosti a pro zisk.

他这样做是因为有必要，也是为了得到好处。

5) 并列补充语

Seděl smutný a s hlavou sklopenou.

他垂头丧气地坐着。

3. 3 主从关系 (subordinace / podřadování)

按主从关系结合在一起的词（或词组）与词（或词组）的组合，叫做音义段或句法结构（syntagma, skladební dvojice）。音义段中处于主导地位的叫主导词（výraz nadřazený / řídící），处于从属地位的叫从属词（výraz podřazený / závislý）。动词、名词、形容词和副词都可以成为音义段的主导词。如：

1) 以动词为主导词的音义段，从属词可以是名词、代词、形容词、数词、副词或动词不定式。

podal příteli ruku (他向朋友伸过手去)

odpovídá na dotazy (他回答着问题)

byl zvolen předsedou (他被选为主席)

vrátil se zdrav (他健康地返回)

doběhl první (他第一个跑到终点)

seděl mlčky (他沉默地坐着)

odmítl vyprávět (他拒绝讲述)

2) 以名词为主导词的音义段, 从属词可以是名词 (或有名词功能的其它词类)、形容词、副词 (或具有副词功能的介词短语) 和动词。

způsob života	(生活方式)
rozhovor s občanstvem	(与观众交谈)
sto dní	(一百天)
jarní den	(春季里的一天)
naši známí	(我们的熟人们)
směr ku Praze	(朝布拉格方向)
cesta domů	(回家去的道路)
vůle zvítězit	(取胜的意志)

3) 以形容词为主导词的音义段, 从属词可以是名词、副词和动词不定式。

plný vody	(满是水的)
přístupný po pěšínách	(可以用于小路的)
neobyčejně namáhavý	(异常繁重的)
příliš dlouhý	(过于长的)
schopný naučit se	(有能力学会的)

4) 以副词作主导词的音义段, 从属词可以是副词, 也可以是表示数量和程度的名词。

neobyčejně <u>přesně</u>	(非常准确地)
<u>příliš</u> <u>dobře</u>	(太好)
<u>dost</u> času	(充分的时间)
<u>víc</u> klidu	(更为宁静)
<u>hodně</u> peněz	(许多钱)

trochu vody

(一点水)

根据词与词之间语法关系的不同性质，主从关系又可分为三类：一致关系、支配关系和附加关系。

3. 3. 1 一致关系 (shoda / kongruence)

一致关系指的是两个相关词之间，从属词要与主导词在性、数、格或人称上保持一致。如在以名词为主导词的音义段中，修饰名词的形容词、代词或序数词等，要在性、数、格上与作为主导词的名词保持一致，如：

zlaté prasátko	(金猪仔)
můj přítel	(我的朋友)
sté výročí	(一百周年)
milí přátelé	(亲爱的朋友们)
pěkná děvčata	(漂亮的姑娘们)

在名词—动词音义段中，若动词系谓语动词，则该动词要与主语保持人称、性和数上的一致。

3. 3. 2 支配关系 (řízenost / rekcce)

支配关系是指音义段中从属词需用主导词所要求的格，从属词受主导词的支配。如在动词—名词结构中，以动词 *vzdát se* 作为主导词时，作为宾语的名词必须是第二格形式的词语。

在支配关系中，最常见的主导词是动词（包括形动词和副动词），其次是名词和形容词；主导词与从属词之间可以有介词作中介项，也可以没有介词做中介项。如：

všimnout si nepořádku	(注意到杂乱无章)
odchýlit se od linie strany	(背离党的路线)
hon za zajíc	(追捕野兔)

nen za kariérou	(追求名誉地位)
bohatý na nerost	(矿藏丰富的)
věrný lidu	(忠于人民的)

3. 3. 3 附加关系 (přímkykání)

在按附加关系组成的句义段中，从属词一般是沒有词形变化的词类，或者是动词不定式。从属词与主导词之間沒有所谓保持性、数、格或人称上的一致問題，也无需服从主导词在格上的要求。两个词是依靠词序和音调建立联系的。

3. 3. 3. 1 根据附加关系建立起来的常見结构有以下几种：

1) 动词 + 副词，如：

letí vysoko	(飞得高)
urputně bojují	(他们顽强地进行斗争)

2) 形容词 + 副词，如：

tmavě modrá	(深藍的)
národně osvobozenecký	(民族解放的)

3) 动词变位形式 + 动词不定式，如：

Začalo pršet.	开始下雨了。
Odhodlal odejít.	他决心离开。

4) 名词 + 动词不定式，如：

snaha opatřit si něco	(为设法弄到…而作的努力)
-----------------------	---------------

3. 4 句子的功能分类

句子作为相对独立的表达单位，按其功能与语气的不同，可分为四类：陈述句、疑問句、祈使句和感叹句。

3. 4. 1 陈述句 (věty oznamovací)

主要是为了向听话人叙述某件事。在口语中多用平缓的语调，

在书写时句末用句号（.）。如：

Učíme mládež lásce k vlasti.

我们教育青少年热爱祖国。

Myslím, že máte pravdu.

我想，你们是对的。

3. 4. 2 疑问句 (věty tázací)

主要是为了向听话人提出问题，以期得到回答或证实，在口语中大都需在有关的词语上提高语调或加重语气，在书写时句末用问号（?）。如：

Dostala jsi včas zprávu?

你是否及时得到了消息？

Což už nepřijde?

难道他不来了？

Mám si to vzít?

我应该拿这个吗？

Přijmeš pozvání nebo odmítneš?

你接受邀请呢，还是拒绝？

Nevíš, kdo to je?

你不知道这是谁吗？

3. 4. 3 祈使句 (věty žádací)

主要用来要求听话人做某件事或不做某件事。在口语中，祈使句的语气是多种多样的，用来表示命令的祈使句与表示请求或希望的祈使句在语气上是有区别的；在书写时，句末多用感叹号（!），语气比较缓和的祈使式句子在句末也可用句号。如：

Mějte se dobře!

祝您如意！

Ať se mu nic nestane!

希望他不会出什么事！

Prosil mě, abych mu poradil.

他请我为他出出主意。

Přijďte mezi nás!

欢迎您参加到我们当中来。

Kéž bychom dosáhli úspěchů ! /kniž./

但愿我们能取得成功！

3. 4. 4 感叹句 (věty zvolací)

主要用来表达说话人的感情。在口语中，感叹句因所传达的感情的不同而有不同的语气，并常常借助于不同的感叹词和小品词；在书写时句末用感叹号（！）。如：

Jak ten chlapec za rok vyrostl!

这小子这一年里长得多高啦！

Ach, to je zde krásně!

啊，这里的风景真美！

Vida, bratr je už doma.

瞧，兄弟已经在家了！

3. 5 句子的形式分类

若从句子的语法——语义平而对句子进行形式分类的话，捷语语句可分为肯定形式 (kladná podoba) 和否定形式 (záporná podoba) 两大类。

肯定形式如：

Koupil jsem si to. 我买了这个。

Kdo si to koupil? 谁买了这个?

Kup si to! 买下这个吧!

Kéž to dostanu koupit!

要是我能买得到它该多好啊!

否定形式如:

Nemluvil jsem s ním. 我没跟他说话。

Kdo s ním nemluví? 是谁和他不说话?

Nemluv s ním! 别跟他说话!

Kéž s ním nemusím mluvit!

但愿我用不着和他说话!

通常情况下肯定句表示说话人对陈述事物持肯定态度, 否定句表示说话人对陈述事物持否定态度。

但在自问句 (řečnická otázka) 中, 句子的含义恰恰与形式相反, 如:

A mohu za to já? = "já za to nemohu."

我能对此负责吗? = 我可不能对此负责。

Kdo to mohl tušit?

= "nikdo to přece nemohl tušit."

有谁会想到是这样的呢? = 谁都不会想到竟是如此。

A kdo z nás to nevěděl?

= "všichni jsme přece o tom věděli."

我们之中有谁不知通这事呢? = 我们大家都知道这事。

A neříkal jsem to?

= "vždyť jsem to říkal."

难道我没讲过吗? = 我是讲过了的。

3. 5. 1 句否定和成分否定

(zápor větný a členský)

在捷语中对句子内容的否定通常是通过在词上或词前加用一个否定小品词 (záporka) *ne* 来实现的。若把 *ne* 连接在谓语动词或系词的前端，就构成句否定；若把 *ne* 放置在某一成分的前面，就构成成分否定。

句否定和成分否定都是语法平面上的否定。句否定有否定句子全部意义的功能，成分否定有否定句子部分意义的功能。如：

Mluvil s ní o tom.	Nemluvil s ní o tom.
他和她谈了这事。	他没有和她谈这事。

Vrátil se domů.	Dosud se nevrátil.
他回家了。	他到现在还没回家。

Byl nemocen.	Nebyl nemocen.
他病了	他没有病。

Zítřka budu doma.	Zítřka nebudu doma.
我明天在家里。	我明天不在家。

Všichni to znali.	Ne všichni to znali.
大家都了解这一点。	并非大家都了解这一点。

Každý to ví.	Ne každý to ví.
每个人都知道这事。	不是每个人都知道这事。

Všechno se podařilo.	Ne všechno se podařilo.
一切都成功了。	不是事事都成功的。

Vždycky to dopadne dobře.	Ne vždycky to dopadne dobře.
结果总是很好。	结果并不总是很好的。

Všude se dá tábořit.	Ne všude se dá tábořit.
----------------------	-------------------------

所有地方都可以露营。

不是所有地方都可以露营的。

说明：在构成成分否定时，可以用 **nikoli** 替代 **ne** 以加强语气。

3. 5. 2 否定小品词 **ne** 的使用（以与动词 **zvat** 和与系词 **být** 的结合为例）

动词	主 动 态	被 动 态
现在时	nezve	není zván
过去时	nezval	nebyl zván
假定式	nezval by	kdyby nebyl zván
将来时	nebude zvat	nebude zván

动 词	主 动 态
现在时	to není vhodné
过去时	to nebylo vhodné
假定式	to by nebylo vhodné
将来时	to nebude vhodné

下列诸句，当其句重音不在谓语动词前的 **ne-** 上，而在句首时，那么：

Všichni to neznali! / =nikdo to neznal/

大家都不了解此事=没有人了解此事。

Všechno se nepodařilo!/ = nic se nepodařilo/

一切都没成功=什么也没成功。

Vždycky to nedopadne dobře!/ = nikdy to nedopadne dobře/

总是没有好结果=这在任何时候也不会有好结果。

3. 5. 3 否定代词和否定副词在否定句中的功能

当否定代词和动词否定形式同时出现在语句中时，语句的否定意义是十分明确的。

Nikdo/ = žádný/ mu nerozuměl/ = všichni mu nerozuměli/.

谁也没有（没有任何一个人）听懂他的话=所有的人都没听懂他的话。

Nic mi neřekl/ = všechno mi neřekl/.

他什么也没对我说=他样样事都不对我说。

Kdykoli to dělá, nikdy se mu nepodaří / = kdykoli to dělá, vždycky se mu nepodaří/.

不管他什么时候做这事，没有一次是成功的=不管他什么时候做这事，他总是不成功。

带否定小品词 *ni* 的否定代词和否定副词只能与带 *ne-* 的动词连用，而带 *ně-* 词缀的代词和副词既可与动词的肯定形式连用，也可与动词的否定形式连用。如：

Včera nikdo mu nerozuměl, dnes někdo mu

nerozuměl, někdo ještě ne.

昨天没有一个人听懂他的话，今天有人听懂他的话了，有的人还没懂。

Včera nikdo mu nerozuměl, dnes někdo mu nerozuměl, ale někdo ano.

昨天没有一个人听懂他的话，今天有人没听懂他的话，可是有人听懂了。

3. 5. 4 在当代捷语中，句否定使用较多，大有替代成分否定的趋向。如：

Nenapíšu mu dnes, ale zítra = napíšu mu ne dnes, ale zítra.

我今天不给他去信，而要明天 = 我不在今天给他写信，而是明天。

Všichni to neznali = ne všichni to znali / = někteří to znali /.

所有的人并不都了解此事 = 不是所有的人都了解此事的 = 某些人了解此事。

Všechno se nepodařilo = ne všechno se podařilo / = něco se podařilo /.

不是一切都成功的 = 并非一切都成功了 = 某些事成功了。

Vždycky to nedopadne dobře = ne vždycky to dopadne dobře / = někdy to dopadne dobře /.

结果并不总是好的 = 并不总是有好结果的 = 有时有好结果。

Všude se nedá tábořit = ne všude se dá tábořit / = někde se dá tábořit /.

没法到处露营 = 不是到处都能够露营的 = 有的地方可以露营。

一种语言形式，担负两种交际功能，势必出现一定程度的语义混淆现象。如下列句子在单独出现时，就很难确定它的意义，因为它可以有两种理解：

Nestalo se to mou vinou.

= a/ nestalo se to a já jsem to zavinil.

这事没有发生而我是有过错的。

= b/ stalo se to, ale já za to nemohu.

这事发生了，但不是我的过错

因此若这类语句是出现在文字作品中，就必须联系它们的上下文去理解；若出现在口头谈话中，就必须注意其句重音的位置。

3. 5. 5 否定义词语 (záporná slova)

否定义词语多数都是静词，其结构是肯定义词语前面连接一个 ne- 如：

nehezký	不美
nevydařený	没有出息的
neodborník	非专业人员
nepřítel	敌人

若把句否定的语法形式与否定义词语结合在一起使用，那就是否定的否定 (neutralizace negace)。这种两次否定的语言形式使句子的语气显得较为缓和。

Není to nehezké.

这不是不漂亮的。

Nepřišel jsem jako nepřítel.

我并不是作为敌人来的。

3. 6 句子结构分类

句子按语法结构分为简单句和复合句两大类。

简单句中只有词与词之间的语法联系。复合句是由两个或数个简单句组成的句子结构。因此在复合句中不但有词与词之间的语法联系，而且有句子之间的语法联系。

第 4 章 简单句

Jednoduchá věta

4. 0 简单句 (věta jednoduchá) 概述

常见的简单句是双成分句，即由主语和谓语两个基本成分组成的句子。

有一些句子很难从中划出主语和谓语，另有一些句子则缺少一个基本成分，这类简单句称为单成分句。

4. 1 双成分句 (věta dvoučlenná)

双成分的简单句大量存在于人们的日常交际中。双成分的简单句的最常用句型可分为下列这些类型（为简化类别，下列诸公式中所谓的“名词”既指名词本身，也指名词词组和可以代替名词的其它词语；“动词”除指各种时、式、态的单个动词外，也指由附加关系组成的动词词组；“形容词”既指单个形容词，也指由附加关系组成的形容词词组；“状语”指的是在句子结构中很难省略的状语）。

1) 第一格名词 + 动词，如：

Jabloň kvete.

苹果树开花了。

Petr sedí /leží, kleče, stojí/.

彼得坐着（躺着，跪着，站着）。

Celý závod pracuje /ve dne i v noci/.

整个工厂（日以继夜地）都在工作。

Vyvstaly nové problémy.

出现了新的问题。

2) 第一格名词 + 系词 + 第一格形容词

Takové zhubnutí je nezdravé.

这样的消瘦是不健康的。

Tvoje omluva by byla žádoucí.

你作一下解释也许还是有必要的。

Jeho syn je čilý.

他的儿子很伶俐。

3) 第一格名词 + 系词 + 第一格或第七格名词

Eva je hezká holka.

艾娃是个漂亮的小姐。

Petr je komunista.

彼得是共产党员。

Náš nový lektor je Pražan.

我们新来的语言课老师是布拉格人。

Opakování je matkou moudrosti.

复习是智慧之母。

4) 第一格名词 + 系词 + 介词短语

Otec je mimo Peking.

父亲不在北京。

Mirek je pod pantoflem.

米莱克是个怕老婆。

5) 第一格名词 + 系词 + 形容词比较级 + než + 第一格名词

Marie je pilnějši než Petr.

玛丽娅比彼得用功。

6) 第一格名词 + 系词 + 第一格形容词 + jako + 第一格

名词

Marie je /tak/ pilná jako Petr.

玛丽娅跟彼得一样用功。

7) 名词 + 动词 + 第四格名词

Pavel chválí Marii.

巴维尔称赞玛丽娅。

Matka navštívila tetu.

母亲去看望了姨姨。

František Kožík napsal nový
historický román.

弗朗基舍克·艾日克写了本新的历史小说。

8) 第一格名词 + 动词 + 第三格名词

Diváci hercům tleskali.

观众为演员们鼓掌。

Petr se přizpůsobil kolektivu.

彼得适应了集体生活。

Jídlo odpovídá normám.

食物符合标准。

Práce v tomto prašném prostředí by
mnohým vadilo.

在这多尘的环境里工作会对许多人有妨碍。

9) 第一格名词 + 动词 + 第二格名词

Chlapec se pustil matčiny ruky.

小男孩放开了母亲的手。

Syn dosáhl vysokoškolského vzdělání.

儿子达到了大学文化程度。

1 0) 第一格名词 + 动词 + 第七格名词
Vichřice lomcovala okny.

大风刮得窗户直响。

Pokoj zářila čistotou.

房间里窗明几净。

Sál zněl zpěvem.

大厅里响着歌声。

Konferenciér sršel vtipem.

报幕员接连不断地逗趣打诨。

1 1) 第一格名词 + 动词 + 0 + 第四格或第六格名词
Pavel se udeřil o dveře.

巴维尔撞在了门上。

Mluvíli jsme o svém domově.

我们谈论了自己的家乡。

1 2) 第一格名词 + 动词 + po + 第六格名词
Petr rád kouká po děvčatech.

彼得喜欢注意姑娘们。

1 3) 第一格名词 + 动词 + s + 第七格名词
Eva chodí s Pavlem.

艾娃和巴维尔在谈恋爱。

Československo sousedí s Polskem.

捷克斯洛伐克与波兰相邻。

1 4) 第一格名词 + 动词 + na + 第四格名词
Řidič houkal/troubil/ na chodce.

司机向行人鸣笛（按喇叭）。

Myslivec mířil na kance.

猎人瞄准着野猪。

1 5) 第一格名词 + 动词 + 状语

Petr šel do školy.

彼得到学校去了。

Pepík stál za stromem.

见比克站在树后面。

Chlapec vylezl zpod postele.

小男孩从床底下爬了出来。

1 6) 第一格名词 + 动词 + 第三格名词 + 第四格等旁格名词

Vracím ti vypůjčené pero.

我把借的钢笔还给你。

Někdo ukradl našemu Petrovi peníze.

有人偷走了我们彼得的钱。

Ministerstvo školství mu udělilo vysoké státní vyznamenání.

教育部授予他很高的国家级的奖励。

1 7) 第一格名词 + 动词 + 第四格名词 + 第七格等旁格名词

Napsal dopis perem.

他用钢笔写好了一封信。

Vykopal jámu motykou.

他用镐头挖好一个坑。

Otec vyčistil skvrnu benzínem.

父亲用汽油擦去了污痕。

18) 第一格名词+动词+第四格名词+带介词o, k等的旁格名词

Násilník obral starou paní o všechny peníze.
暴徒把老太太所有的钱都抢走了。

Ivan nás žádal o půjčení peněz.
伊万要求我们借钱给他。

Matka přemlouvala syna k prodeji motocyklu.
母亲劝儿子卖掉摩托车。

Lékař přinutil otce k důchodu/odchodu do d./.
医生迫使父亲同意退休。

19) 第一格名词+动词+第四格名词+状语

Otec vložil peníze do obálky.
父亲把钱放进了信封里。

Matka přistrčila židli k stolu.
母亲把椅子推靠到桌边。

Sestra položila rukavice na stůl.
妹妹(姐姐)把手套放在桌子上。

Ukryl dopis mezi knihy.
他把信藏到书堆里。

Uklízečka vymetla z pokoje prach.
清洁女工把灰扫出了房间。

Matka odstranila skvrnu z ubrusu.
母亲除掉了台布上的污渍。

Lev prostrčil hlavu přes mříže.
狮子把头伸出了铁栅栏。

4. 2 单成分句 (věty jednočlenné)

单成分句主要有两类，一类是无主语句，另一类是无动词句。

4. 2. 1 无主语句 (věty bezpodmětové)

无主语句中的核心词是动词，它们的语法形式都是第三人称、单数、中性。

无主语句的句子结构有八种：

1) 表示自然现象的动词

Hřmí.	在打雷
Leje.	下着瓢泼大雨。
Poprchávalo.	掉了一阵雨点子。
Mlží.	有雾。
Stmívá se.	天色暗下来。
Rozjasnilo se.	天气放晴了。
Zablesklo se.	打了一个闪。
Ochladilo se.	气温变凉爽些了。
/Velmi silně/pršelo.	(外面)下了(大)雨。
/Kvečeru/ se zatáhlo.	(傍晚)天阴了下来。
/Na horách/ sněží.	(山上)在下雪。

2) 表示声光水火现象的动词 + 状语

V hodinách hrklo.	钟里辘辘辘地响。
V horách zahučelo.	山地里呼呼地响了一阵。
V peci vyhaslo.	火炉里的火熄灭了。
V zámku zaskřípalo.	锁里咯吱响了一声。
Z kamen čadí.	炉子冒着浓烟。
Uhodilo do stodoly.	雷电击中了粮仓。

Nateklo do sklepa. 水灌到地下室里去了。

3) 表示人物生理现象的动词 + 表示人的名词或代词 (第三格 / 第四格) + 表示人体部位的状语

Vyschlo mi v krku. 我的嗓子干了。

V hlavě mu hučelo. 他脑袋里嗡嗡直响。

Otci trnulo v rameni. 父亲的肩膀麻木。

Matku pálilo v očích. 母亲的眼睛热辣辣地痛。

Píchlo ho v boku. 他腰部刺痛。

Svědilo ji v nose. 她鼻子里发痒。

4) 其它动词 (均带反身代词 se) + 第三格名词 (行为的主体) + (其它句子成分)。

Zastesklo se mu po dětech.

他惦念起孩子们来。

Lidem se už žije lépe.

人们已经生活得好些了。

Chlapcům velice chutnalo.

男孩子们觉得饭菜非常好吃。

Nemocnému se ulevilo.

病人觉得舒服些了。

Už mu vytrávil.

他又饿了。

Dostalo se mu vzdělání.

他得到了受教育的机会。

5) 有限的几个常用动词 + 介词短语 + (从句或动词不定式)

Došlo k srážce vlaků. 发生了火车相撞事故。
 Záleží na tvém rozhodnutí. 这要看你怎么决定了。
 Běželo o zcela jinou věc. 那完全是另外一回事。
 Jde o spravedlivost.

这是（关系到）公平不公平的问题。

6) 少数几个表示暂短的生理现象的动词 + 第七格名词
 Petrem trhló. 彼得楞了一下。

7) 系词 + 表示自然现象的副词（单数、中性）

Je chladno. 天气凉爽。
 Je mlhavo. 有雾。
 Bylo zima. 天气彼冷。

8) 系词 + 被动分词（单数、中性） + （宾语）

Bylo o tom rozhodnuto. 作出了关于此事的决定。

4. 2. 2 无动词句

无动词句指的是不包含动词变位形式的句子，常用于口语，做书刊标题以及写在各种类型的标牌上。无动词句可分名词句，形容词句，副词句，小品词句，动词不定式句，呼语句等六种：

1) 名词句（包括由名词词组组成的句子）

Bývalá nemocnice. 从前的医院。
 Rudé náměstí. 红场。
 Rudé právo. 红色权利报。
 Ordinace. 门诊部。
 Restaurace. 餐厅。

Jazykové okénko	语言之窗（栏目名称）
Všude radostné úsměvy.	一片欢笑声。
Soudruh ředitel.	（这位是）经理同志。
Pivo !	（来杯）啤酒！
Oheň!	着火了！
Taxi!	出租车！
Skandál!	丑闻！
Nestyda!	不害臊！
Dobrou noc!	晚安！

2) 形容词句（包括定语性质的介词短语）

Na pohled trochu křiklavé.	看上去有点刺眼。
Dobře ušité.	缝制合体。
Staromódní.	样子太老。
Nezvyklé?	不习惯吗？
Trochu hlučné?	稍为响了些吗？
Nádherné!	漂亮极了！
Fantastické!	梦幻般的！
Skvělé!	精彩！
Ohavné!	太丑陋了！
Prima!	棒！
Fajn!	妙！
Pro kočku!	不顶用！
Pod psa!	狗屁不如！

3) 副词句

Dobře.	好。
--------	----

Správně.

对。

Znamenitě.

妙。

4) 小品词句

Ano.

是。

ovšem.

当然。

zajisté.

一定。

Přirozeně.

自然。

Ne.

不。

Kdepak!

那儿的话!

Nikoli.

绝不。

5) 动词不定式句

Nemluvit!

不要讲话!

Dozpívat!

唱完吧!

Dát všechno do pořádku a jít spát.

把东西放放好, 然后去睡觉!

Umýt si ruce!

洗手!

Vykonat ihned po dodání rozkazu!

命令一下马上执行!

Ben lehnout a lehnout a moci zavřít oči.

但愿能躺下来闭上眼睛。

Jet tam už zítra?

明天就上那儿去吗?

6) 呼语句

Hanka, pojď sem!

汉卡, 你来!

Pane doktor/e/

大夫! (博士先生!)

Osle!

蠢驴!

Mizero!

混蛋!

7) 叹词句

Hybaj domů!

快回家去!

Hop do vody!

快, 往水里跳!

Hele!

嗨! 喂!

Marš!

滚!

Sakra!

他妈的!

Haló, pojď!

喂, 过来!

Bum!

噼!

Na!

给!

第 5 章 复合句

Souvětí

5. 0 复合句 (souvětí)

复合句是由两个或两个以上的单句按并列或从属的关系组成的在内容和语法上完整的句子结构。不论何种复合句，句中的分句均不能独立形成语调，其语调要根据整个复合句的内容而定；结束的语调只用于复合句（最后一个分句）的末尾。书写时，无论复合句中包含几个分句，只有复合句句首的第一个字母需大写。

在一般情况下，复合句中的各单句都是用连接语词 (spojovací výrazy) 连接的。少数复合句也可不用连接语词。连接语词包括连接词和关联词 (relativa)。关联词指的是关系代词和关系副词，如：

což, načež, přičemž, pročez ...;

kdo, co, jaký, který, čím ...; kde, kam, jak, kdy, odkud ...

5. 1 复合句的分类

复合句根据其分句之间的语法关系可分为并列复合句和主从复合句两大类。

5. 2 并列复合句 (souvětí souřadné / parataxe)

并列复合句是语法上彼此平等、互不从属的简单句的联合，它们之间的联系主要是语义上的联系。

并列复合句中各单句的连接可以用并列连接语词，也可以不用连接语词。

常用的并列连接词（包括单纯连词和组合连词，参见词法部分 9. 1）有：

a, ale, nebo, avšak ...; a přece, ale za to...
i - i, ani - ani, jednak - jednak, nejen -
ale ...; proto však, a proto, a tak...

常用的并列关联词有：

což, načež, s čímž, pročez ...

不用任何连接词语的并列复合句，各单句之间的联系主要是通过各句内容上的逻辑关系来体现的。如：

My nejsme luza, my jsme lid.

我们不是群氓，我们是人民。

Buduj vlast, posílíš mír.

建设祖国，保卫和平。（标语）

Půjdu už domů, bolí mě hlava.

我得回家了，我头痛。

用关联词连接的并列复合句通常用于专业文体和报刊文体，尤其在公文文体中更为多见。如：

Fašisté chtěli Sovětský svaz srazit na kolena, což se jim však nepodařilo.

法西斯主义者想要征服苏联，然而他们却未能成功。

Pečovala jsem o nemocné dítě, což mi znemožnilo vykonat zkoušku v termínu.

我护理了生病的孩子，因之使我未能按期完成考试。

并列复合句中的关联词都可以用并列连词来代替，如上述两例句都可以改为：

Fašisté chtěli Sovětský svaz srazit na kolena, ale to se jim nepodařilo.

法西斯主义者想要征服苏联，可是他们没有成功。

Pečovala jsem o nemocné dítě, a to mi zne-
možnilo vykonat zkoušku v termínu.

我护理了生病的孩子，这就使我未能按期完成考试。

5. 2. 1 根据语义层次分布及分句间所用连词的不同，并列复
合句又可分为以下五种：

1) 联合复合句 (souvětí slučovací)

联合复合句各分句之间在语义上是对等的。

常用的联接词语有：

a, i, pak, potom, také, též, ani ...;
jak - tak, jednak - jednak, dílem - dílem,
i - i, ani - ani, napřed - potom ...;
což, čímž, načež, přičemž ...

Šli do práce a nic nemluvili.

他们上班去了，什么话都没说。

Noc byla jasná, měsíc svítil a lehký vánek
zachvíval korunami stromů.

夜空晴朗，明月高照，微风吹拂着树梢。

Nebuďte sobečtí, také k druhým máte
povinnosti.

你们不能这样自私，对别人你们也应尽自己的义务。

To je počasí! Hned prší, hned svítí
slunce.

这天气真是的，一会儿下雨，一会儿出太阳。

Nečetl jsem to, ani jsem o tom neslyšel.

我没读到过这个内容，也没听说过这件事。

Ani větříček nehnul, ani hlásek se neozval.

没有一丝微风，也听不到一点声响。

Tu něco zlepšil, tam něco opravil.

他在这儿改进改进，在那儿又修理修理。

Psal obyčejnou kancelářskou násadkou a
při tom čistil péro o manžety.

他用一支办公用的普通蘸水钢笔写字，同时用这袖口把笔尖擦干净。

Sabina se ujal Novin slovanské lípy, čímž
dostal pod svůj vliv i organizace Slov. lípy.

萨宾纳接管了《斯拉夫菩提树》报，从而将“斯拉夫菩提树”的组织置于他本人的控制之下。

2) 对别复合句 (souvětí odporovací)

对别复合句中，前一句一般是表示对某一事实的肯定，后一句或限制前一句的内容和意义，或引出意义相悖的另一个事实。

常用的连接词语有：

ale, avšak, však, jenže, než, leč, než,
nýbrž, a přece, jinak ...;

zatímco, kdežto, místo aby ...

Očekávali jsme netrpělivě jeho návrat,

ale dosud nepřijel.

我们焦急地期待着他回来，可是直到现在他还没到。

Rád by to koupil, jenže nemá dost peněz.

他倒很想买，但是钱不够。

Lidská stopa tu byla vzácná, zvěře
však všude hojně.

这儿人迹罕至，而野兽却随处可见。

Nesmíme se zaleknout žádných překážek,
nýbrž musíme vytrvat až do poslední chvíle.

我们不应该害怕任何障碍，而要坚持到最后一刻。

Zatímco před padesáti lety lidé umírali
na tuberkulózu, dnes se umírá hlavně na
rakovinu.

如果说在50年前许多人死于结核病的话，那么今天主要死于癌症。

Místo aby se postaral o lidi, mazel karty.

他不去关心照顾别人，却成天玩牌。

Někteří lidé říkají, že se tam dá přidat
dřevěného uhlí, kdežto jiní to popírají.

有的人说，那里还可以多给一些木炭，而另一些人却否认这一点。

注意：作为对别连词 **však** 不能放在句首，只能放在句子中
第一个有词重音的单词以后的位置上。

3) 递进复合句 (souvětí stupňovací)

递进复合句中，后一句比前一句在意义上要进一层。

常用连接词语有：

ba, ba i, ba ani, dokonce i...;

nejen - ale i/nýbrž i/, nejen - naopak,

nejen - dokonce...;

natož, aby...

Nevěřili mu, ba pokládali mu za lháře.

他们不相信他，甚至把他看作说谎者。

Znal její city, ba prohlédl dokonce i její úmysly.

他了解她的感情，甚至看透了她的意图。

V kraji nebylo velkých silnic, ba ani železnice nevedla.

该地区没有大的公路，连铁路也不通。

Plán byl nejen splněn, nýbrž i značně překročen.

计划不仅完成，而且大大地超额完成了。

Šachty nejen uvolňují horníky v letním období, ale i umožňují jim odpočinek ve zdravém a příjemném prostředí.

矿上不但在夏季给矿工们放假，而且还使他们能在有益于健康的舒适的环境中休息。

To je nejenom vaše morální povinnost, za to jste i placeni.

对此你们不仅在道义上负责任，而且你们也是得到了报酬的。

Je to složitá a hloupá historie, nerad na ni myslím, natož abych o ni mluvil.

这是复杂而无聊的故事，我不高兴去想它，更不愿谈这事。

Její manžel je tvůrce, možná je i genius.
她的丈夫是创作者，可能也是个天才。

4) 选择复合句 (souvětí vylučovací)

选择复合句表示并列的各句在内容上是互相排斥的，选择了其中的一句内容就必须摒弃另一句的内容。

常用的连接词语有：

nebo, anebo...;

buď - buď, buď - nebo, buď/buďto/ -

anebo, ať - ať ...;

nebo spíš, či lépe ...

Chovej se tu slušně, nebo sem nechoď!
你在这儿要举止得体才是，不然就别到这儿来！

Zvítězí anebo padne.

他非胜即死（不成功，便成仁）。

Viděls to už někde, či si to jen
představuješ?

你是在哪儿见过呢，还是纯粹是你自己的想象？

Mají buď okna zavřená, nebo nesvítí.
或者是他们的窗户关着，或者是没有开灯。

Je to hra, anebo to myslí doopravdy?
这是闹着玩儿呢还是他当真这么想的？

Po večerech buď četl nebo spal.
他晚上要么看书要么睡觉。

Buď ukáže snahu napravit své chyby,

nebo ho z podniku vyloučíme.

要么他有改正错误的实际表现，要么我们把他从企业里开除出去。

Ať seděl nebo stal, vždycky ho bolely nohy.

他不论是坐着还是站着，总是腿痛。

Ve své nemoci jsem všechno zapomněl, nebo jsem spíše na to nechtěl myslet.

我在病中什么都忘记了，或者还不如说我不愿意去想它。

Asi mě už nepoznal, či lépe poznat nechtěl.

也许他已经不认识我了，或者更确切地说是他不愿认我。

在口语中，也用无连词的选择复合句。如：

Je to on, není to on?

这是他，这不是他？

5) 说明复合句 (souvětí vysvětlovací)

说明复合句中，后句是对前句的说明或补充，前后两句的内容经常有一定的因果关系。

常用的连接词语有：

totiž, však, vždyť...;

to jest, to znamená ...

Zítra přijít nemohu, budu totiž na úřední cestě.

我明天来不了啦，我要出差去了。

V roce 1988 došlo v jejich manželství ke dvěma důležitým událostem, narodilo se jim totiž první dítě a dostali byt.

1988年在他们的夫妻生活中有两件大事：他们的第一个孩子

出生了；他们分到了房子。

To je předpis, vždyť to znáš.

这是规定，这你是知道的。

Musíš dnes zůstat doma, vždyť máš horečku.

你今天必须呆在家里，你在发着烧呢。

Musíš se dobře obléknout, vždyť je tam zima.

你得多穿些衣服，那儿可冷啊！

Nepočínal si dost ekonomicky, to jest /tj./ nešetřil svými silami.

他的做法不够经济，也就是说，他没有节省自己的力量。

Člověk je šťastný jen tehdy, když v sobě může rozvíjet všechny lidské schopnosti, to znamená /tzn./ když se může plně realizovat.

只有当一个人能够发挥他的全部才干的时候，这就是说，当他的作用能够得到充分发挥的时候，他才是幸福的。

Ať si to nechá pro sebe, však se to stejně později dovíme.

他不愿说就算了，这我们以后照样会知道的。

说明：用作说明连词的 **však** 通常是在分句的开头。

5. 3 主从复合句 (souvětí podřadné /hypotaxe)

在复合句中，若几个分句在语法上彼此不是平等的，即一个处于主导地位，其他处于不同层次的从属地位，那么这种复合句就是主从复合句。

在主从复合句中，处于主导地位的分句叫做主句（**věta hlavní**），处于从属地位的分句叫做从句（**věta vedlejší**）。

若复合句是由三个或更多的分句组成，其中支配另一分句的句子叫做支配句；支配句中不从属于别的句子的叫做主句。下面是由三个分句组成的主从复合句：

/A/ Usilujeme o to,
/B/ abychom vytvořili stát,
/C/ v němž by byli pracující spokojeni.

我们为创立一个劳动人民满意的国家而努力。

以上复合句中，B句从属于A句，故B句是A句的从句，A句是B句的支配句；C句是B句的从句，B句是C句的支配句。在A、B这两个支配句中，A句不从属于任何句子，所以A句是主句；C句不支配别的句子，C句是纯粹的从句；B句既是A句的从句，又是C句的支配句。

5. 4 主从复合句中的关联词和指示词

5. 4. 1 关联词

主从复合句句间联系除了采用各类主从连接词外，也常用关联词。

用于主从句的关联词有：kdo, co, který, jenž, jaký, kam, kde, odkud, kdy, jak...

Mnoho dokáže ten, kdo má dobré zdraví.

谁的身体好；谁就能做许多事。

To, co jste zapomněli, musíte opakovat.

你们必须复习那些你们已经忘掉的东西。

Na sjezdu byla přijata usnesení, která budou

mít význam pro celý náš další život.

代表大会通过了对于我们今后的整个生活将具有伟大意义的决议。

Seznámím vás s malířem, jehož obrazy se vám tolik líbily.

我来介绍您和这位画家认识一下，他的画曾经使您如此地喜爱。

Byla to taková hudba, jakou jsem ještě neslyšel.

那是一种我从未听到过的音乐。

To je fotografie chaty, kde jsem strávil dovolenou.

这就是我曾经在那里度假的小别墅的照片。

Musíte mi popsat krajinu, kudy mám jít.

您得给我详细介绍一下我要走过的那个地方的情况。

Všichni se dívali směrem, odkud přicházel hluk.

大家都朝着嘈杂声传来的方向望去。

Všechny tyto změny nastaly v době, kdy jste byl na dovolené.

所有这些变化都是在您休假期间发生的。

Vymyslel způsob, jak zdokonalit plán výroby.

他想出了一个如何完善生产计划的办法。

5. 4. 2 用作关联词的关系代词必须与主句中相关的词（通常是主句的最后一个词）同性、同数，同时又根据它在从句中所充任的语法成分变格。如：

Obráz, který se ti líbil, je velmi drahý.

你欣赏的那幅画很贵。

Obrázky, které se ti velmi líbily,
jsou velmi drahé.

你很欣赏的那些画很贵。

Plnicí pero, které se ti velmi líbilo,
píše velmi dobře.

你所喜爱的那支钢笔很好写。

Plnicí pera, která se ti líbila,
píší velmi dobře.

你所喜欢的那些钢笔很好写。

Kniha, která se ti tak líbila, vyšla
v novém vydání.

你如此喜欢那本书又重版了。

Čtu knihu, která je velmi zajímavá.

我在读一本很有趣的书。(která 表示从句中的主语)

Čtu knihu, kterou jsem si půjčil od přítele.

我在读一本我向朋友借来的书。(kterou 表示从句中的接间宾语)

Čtu knihu, o které se mnoho psalo.

我在读一本许多文章中提到过的书。(které 表示从句中的间接宾语)

Čtu knihu, ve které je mnoho neobyčejných
myšlenek..

我在读一本书, 其中包含不少不同寻常的思趣。(ve které

充任从句中的状语)

5. 4. 3 指示词 (odkazovací výrazy)

在主从复合句的主句中充任一个句子成分，并与从句中的关联词相呼应的指示代词或某些副词，称为指示词。

用作指示词的常用指示代词有：

to, ten, takový, každý...

Na to, co jsem viděl v Číně, neustále vzpomínám.

我不断地回忆起我在中国所看到的一切。

Nikdy se ti neztratí to, co se naučíš.

你学会的东西永远对你有用。

Tomu, co říkáte, mohu těžko věřit.

您所说的我很难相信。

Uvažoval o tom, že se rozvedou.

他考虑过他们要离婚的事。

Má takové možnosti, o jakých se nám ani nesní.

他所有的可能性是我们连做梦都不敢想的。

用作指示词的常用副词有：

tam, odtud, potud, tak, proto...

Nešel proto, že byl nemocen.

他没去，因为他病了。

Podíval se tam, odkud se ozýval křik a pláč.

他朝传出喊声和哭声的地方看了一下。

Přišel odtud, odkud jsme ho nečekali.

他从我们没有料到的地方来了。

5. 5 主从复合句的分类

从句说明主句，一般只与主句中的某一成份发生关系。从句可以放在主句的前端、中间或末尾。安排其位置时，要尽量使位于从句开端的连接词语贴近主语中的有关成份，使从句适时地对此成份进行说明或限定。

大部分从句实际上是主句中某个成分的扩展，它们所能回答的问题也与句子成份所能回答的问题相同，所以从句的分类方法与句子成份的分类方法类似。

从句可分为主语从句，宾语从句，定语从句，补充语从句和状语从句五大类。

5. 5. 1 主语从句 (věty podmětne)

表示支配句中的主语，或揭示支配句中作形式主语的指示词的具体意义。

常用连接词语有：kdo, co; aby, jak...

常用 ten, to, každý 等指示词在支配句中充任形式主语，如：

Není známo, kdy se vrátí.

不知道他什么时候回来。

Je nutné, abyste všemu rozuměl.

要您全都弄懂是有必要的。

Je správné, že pracujeme v kolektivu.

我们在集体中工作是正确的。

Bylo by směšné, abychom se o to hádali.

若我们为这事争吵是可笑的。

To, co se stalo, zůstává záhadou.

所发生的事情还是个谜。

Kdo si zamiloval svou práci, ten vyhrál
půl života.

谁爱上了自己的工作，他的一生多半会有所成就。

Kdo chce dosáhnout stejných výsledků,
musí vynaložit veškeré úsilí.

谁要想取得同样的成绩，他就必须作出最大努力。

5. 5. 2 宾语从句 (věty předmětné)

表示支配句中的宾语或揭示支配句中作形式宾语的指示词的具体意义。

常用连接词语有：

že, aby, zda/li/...;

kdo, co, který, jaký, čím, jenž...;

kde, kam, odkud, kudy, kdy...

Můj bratr mi píše, že zítra přijede do
Pekingu. 我的兄弟写信告诉我，他明天到北京来。

Můj bratr mi píše, abych na něho čekal
na nádraží. 我的兄弟写信告诉我，要我在车站等他。

Můj bratr mi píše, zdali na něho budu čekat
na nádraží

我的兄弟写信问我是否将在车站等他。

Vypravoval, jak se mu tam líbilo.

他叙述那儿如何使他喜爱。

Poznal, kdo má pravdu.

他认识到谁有真理（谁说得对）。

Přiznal, co vyvedl.

他承认他干了什么勾当。

Zapomněl, kam chtěl jít.

他忘了他想到哪里去。

Divil se, odkud přicházím.

他奇怪我是从哪里来的。

Ptal jsem se, zda mě ještě zná.

我问他是否还认得我。

Jsem spokojen s tím, co jsem se dozvěděl.

我对我了解到的情况感到满意。

Dnes každý ví, proč pracujeme.

今天每个人都知道我们为什么而工作。

Ptal se mě, co se mi na tom nelíbí.

他问我在这方面有什么不好的印象。

上列例句中，有一部分从句本身就是一个问句。实际上是把直接引语一字不改地变成了间接引语（参见~，21）。请比较：

Kdy odjíždí autobus? Zeptal se, kdy od-
(公共汽车什么时候开?) jíždí autobus.

Kam šel? Nevím, kam šel.

(他去哪儿啦?)

Odkdy mají dovolenou? Nevím, odkdy mají

(他们从什么时候开始休假?) dovolenou.

Jak dlouho lidé spí? Zajímá ho, jak dlou-
(人的睡眠时间有多长?) ho lidé spí.

Proč se pokus nepodařil? Zkoumají příčiny,
(试验为什么没有成功?) (proč se pokus nepodařil.

5. 5. 3 定语从句 (věty přívlastkové)

起支配句中定语作用, 或揭示支配句中用作形式定语的指示
词的具体意义。

常用连接词语有:

že, aby, zda...;

kdo, co, který, jaký, čím, jenž...;

kde, kam, kudy, odkud...

Mám naději, že dosáhnu úspěchu ve studiu.

我有在学习上获得成就的希望。

Otázka je, zda-li se nám to podaří.

问题在于我们能否成功。

Není písničky, aby konce neměla.

没有唱不完的歌(天下没有不散的筵席)。

Zkoušku udělají jenom studenti, kteří
se řádně připravují.

只有作了认真准备的学生考试才能合格。

Vojáci dostali rozkaz, aby obsadili
toto město. 士兵接到占领这个城市的命令。

Přesvědčení, že bojujeme za věc spra-
vedlivou, nám dodává síly.

为正义事业而斗争的信念给我们增添着力量。

Jsou věci, o nichž se nemluví.

有些事是不便议论的。

Otevřel některá z těch oken, co vedou na zahradu.

他打开了朝向花园的几个窗子。

Kladl si otázku, jak by měl postupovat dál.

他向自己提出了下一步怎么办的问题。

Láká ho představa, že by se mohl proslavit.

可能成名的设想引诱着他。

5. 5. 4 补充语从句 (věty doplňkové)

起支配句中补语的作用, 或补充支配句中有关指示词的内容。

常用连接词语有: jak, kterak

Zahlédli jsme zajíce, kterak se mihl mezi stromy a zmizel v houští.

我们看见一只兔子, 在树木间一闪就消失在密林中了。

Učeň pozoroval mistra, jak ošetřuje stroje.

学徒注意师傅如何照看机器。

Uviděla ho, jak právě upadl na zem.

她正好看见他是怎么倒在地上的。

Není to takové, jak se zdálo.

这不是所想象的那样。

Díval jsem se na jeho ruce, jak se třesou námahou.

我看着他手由于费力而在怎样地发抖。

5. 5. 5 状语从句 (věty příslovečné)

状语从句起支配句中状语的作用, 或提示、补充支配句中

关指示词的内容。状语从句可分为：时间从句，处所从句，因果从句，目的从句，条件从句，让步从句，方式从句，比拟从句，效果从句和限定从句。

1) 时间从句 (vedlejší věty časové)

常用连接词语 (参见词法部分 9. 2. 8) 有：

až, když, jakmile, dříve než, sotvaže, zatímco, dokud, pokud, když - tak, tak dlouho - až ...

Až si tu knihu přečtu, půjčím ti ji.

等我读完这本书就把它借给你。

Přemýšlej, /dříve/ než odpovíš.

在回答前请好好考虑。

Uzdravil se, když přišlo jaro.

到了春天他康复了。

Jakmile jste se rozhodli, nemůžete své rozhodnutí měnit.

一旦你们做出了决定，就不能改变了。

Dokud nepřiжду, neodcházejte!

只要我没回来，你们就别走开！

2) 处所从句 (vedlejší věty místní)

常用连接词语有：kde, kam, kudý, odkud...

Kamkoli jsme přišli, všude nás vřele přivítali.

无论我们走到哪里，那里的人都热烈欢迎我们。

Vrátil se tam, odkud vyšel.

他回到了他出来的地方。

Kam šlápne, tam sedm let tráva neroste.

此人成事不足，败事有余（他的脚迈到哪儿，那儿七年不长草）。

3) 方式从句 (vedlejší věty způsobové)

常用连接语词（参见词法部分 9. 2. 9）有：

jako; tak, že; tím, že; tak, aby;

jak, tak; čím, tím; lépe, než...

Rozuměj tomu tak, že je to můj pokus o smíření.

你要把这个理解为这是我作出的和好的尝试才对。

Potrestali ho tím /tak/, že ho vyloučili.

他们用开除他的办法来惩罚他。

Zaříd to tak, aby byli všichni spokojeni.

你要把这事处理得让大家都满意。

Pracoval tak, jak nejlépe dovedl.

他能够怎么做得最好，他就怎么做了。

Žil, jak se dalo.

他勉强凑合着过日子。

Udělal to lépe, než jsem předpokládal.

他做得比我预料的要好。

4) 目的从句 (vedlejší věty účelové)

常用连接词语（参见语法部分 9. 2. 10）有：

aby, jen aby...

Sešli se, aby se domluvili.

他们聚会进行协商。

Uděláme všechno, abychom zvítězili.

为了取得胜利，我们将尽一切努力。

Četl, jen aby četl.

他只是为了阅读而阅读的。（他漫无目的地看书。）

Všestranný rozvoj výrobních sil je nutný k tomu, aby se stále plněji uspokojily neustále rostoucí potřeby pracujících.

生产力的全面发展对于日益充分地满足劳动者不断增长的需求是必要的。

5) 条件从句 (vedlejší věty podmínkové)

常用连接词语（参见语法部分 9. 2. 11）有：

Kdyby, jestliže, když, -li, pokud...

Jestliže se budeš učit, nepropadneš.

如果你学习，是不会不及格的。

Vyhovím vám, bude-li to možné.

如果有可能的话，我会满足你的愿望的。

Kdyby naše mužstvo bylo to utkání vyhrálo, bylo by postupovalo do finále.

假如我们的球队赢了那场比赛的话，本可以进入决赛的。

Když se ti nelíbí, proč s ním chodíš?

你既不喜爱他，为何和他谈恋爱？

Pokud je zpráva pravdivá, tak vás čekají nepříjemnosti.

假如消息真实的话，你将会遇到麻烦事。

6) 让步从句 (vedlejší věty přípustkové)

常用连接词语 (参见词法部分 9. 2. 12) 有：

ač, ačkoliv, třebas, třebaže...

Třebaže jsem tě v poslední době neviděl, často jsem na tebe myslil.

虽然我最近一个时期没看见你，但我常想起你。

Přijdu, i kdyby pršelo.

即使下雨我也来。

Ačkoliv jsme na nedostatky upozorňovali, přece nebyly odstraněny.

我们虽曾指出过这些缺点，但并没有得到克服。

Nedostane to, ani kdyby zlatem platil.

他即使付出黄金，也得不到它。

说明：在通俗接语里，可用 *kdyby* 代替 *i kdyby*

7) 比拟从句 (vedlejší věty srovnávací)

常用连词语词 (参见词法部分 9. 2. 14) 有：

jak; jako; jako když; takový, jaký; jak, tak;

Děti mu naslouchaly, jako by jim povídal pohádku.

孩子们专心听他说话，就象他是在讲童话似的。

Život plyne, jako řeka teče.

生活象江水一样流逝。

Jaký pán, takový krám.

什么样的老板开什么样的店。

Vrať mi takové, jaké sis to vypůjčil.

你借去的时候是什么样的，你就得还给我什么样的。

Život vojenský je jinačí, než jak o něm

slýchával a než si ho v mysli své představoval.

部队的生活和他所听到过的不一样，也和他自己头脑中所想象的
不一样。

Udělal to jinak, než bych očekával.

他做出来的和我希望的不同。

Raději zemřu, než bych to prozradil.

我宁原死也不会泄露。

Byl unavený tak, jak už dávno nebyl.

他累成这样是他很久以来没有过的。

Kolik budete chtít, tolik vám dáme.

你们想要多少，我们就给多少。

Nádraží bylo menší, než si je Ondřej před-
stavoval.

8) 因果从句 (vedlejší věty příčinně- důvodo-
vé)

常用连接词语 (参见语法部分 9. 2. 6; 9. 2. 9) 有

proto, tudíž, neboť,

protože, poněvadž, že

Bude asi pršet, protože vlaštovky létají nízko

大概要下雨，因为燕子在低飞。

Byl pokárán za to, že neposlechl.

他挨了尅，因为他没听话。

Sklizeň obilí se letos zpozdila v důsledku toho, že víc než týden pršelo.

谷物的收割今年延迟了，由于下了一个多星期的雨。

Talent jistě měla, protože všechny zkoušky skládala bez větších problémů.

她天资肯定是有，因为她没有费什么事就通过了全部考试。

说明：同一事实可以用结果句表达，也可以用原因句表达，只要改变一下分句次序，并更换连接词语即可，如：

Chceme zvýšit výrobu, proto rozvíjíme údernické hnutí.

我们想提高生产，所以开展突击队运动。

Rozvíjíme údernické hnutí, protože chceme zvýšit výrobu.

我们开展突击队运动，因为我们想提高生产。

9) 效果从句 (vedlejší věty účinkové)

常用连接词语 (参见语法部分 9. 2. 15) 有：

tak, že; natolik, že; takový, že; tak, aby; až ...

Učitel přednášel pomalu, takže jsem mu rozuměl.
老师慢慢地讲，这样我就听懂了。

Jeho požadavky byly tak vysoké, že
je nikdo nemohl splnit.

他的要求如此之高，以致没人能够达到。

Byl tak zabrán do práce, že ani
neslyšel hudbu z rádia.

他是如此专心工作，连收音机的音乐也听不见。

Stála u něho /tak/ blízko, že cítil její
dech.

她站得靠他这么近，以致他都可以感觉到她的呼吸。

Není to tak těžké, aby se toho musel
bát.

这并不致于难得使他害怕。

Měla jsem takový strach, že jsem se pro-
budila.

我是那样地害怕，以致于从睡梦中惊醒了。

Přirazila dveře tak prudce, až se v nich

她关门关得这样猛，把窗玻璃都震响了 (tabulky rozezvučily).

(8) 限定副句 (vedlejší věty omezovací)

常用连接词语 (参见语法部分 9. 2. 16) 有:

pokud, leč, leda...

Pokud vím, je tato teorie nesprávná.

据我所知，这个理论不正确。

Nikoho k němu nepouštěj, leda by přišel

lékař. 别放任何人到他那里去，除非医生来了。
Pokud se mě týká, jsem ochoten nabídku
přijmout. 至于我，我是愿意接受建议的。
Snažil jsem se mluvit co možná nejzře-
telněji. /co možná = pokud je to možno/
我曾尽力讲得清楚明了。

5. 6 复杂复合句 (složité souvětí)

在表达复杂的思想时，有时需要把几个复合句套在一起使用。主从复合句可以套在并列复合句中，并列复合句也可套在主从复合句中。按并列和主从两种关系，由三个以上简单句组成的复合句，称作复杂复合句。如：

Když vstoupili do klece a strojník je spustil,

že klec stojí, ale že se tmavé stěny ženou
/ do výšky
až oči přecházejí.

 V_5

（当人们进入罐笼，机械工按动了电钮之后，男孩子感觉是罐笼还停着，而黑洞洞的墙壁却在迅速往上升，连眼睛都不知怎么使了）。

在上列复杂复合句中，头两句合在一起是一个表示时间的并

列结构的状语句。它从属于主句“男孩子感觉”。在主句之后的句三、句四（V 3. V 4）的并列结构是主句的宾语从句，句五（V 5）是扩展的、表示程度的状语从句。

5. 7 不完全复合句（neúplné souvětí）

在捷语中副动词短语（vazby přechodníkové）、动词不定式短语（vazby infinitivní）和同位语（přístavek）统称为半句结构（polovětné vazby，通常译作“独立语”）。这些通称为“独立语”的半句结构总是依附在别的句子中出现的。实际上，这种带有半句结构的句子也是一种复合句，称作不完全复合句。我们可以把这种句子变换成完整的复合句，并按完整的复合句来理解其句义。如：

Strýc, čta časopis, kouří.
= Strýc čte časopis a kouří.

叔叔边看杂志边抽烟。

Vzav láhev vína, postavil ji na stůl.
= Vzal láhev vína a postavil ji na stůl.

他拿了瓶酒，放在桌上。

Jeho otec, nemocný a zadlužený, mu už nemohl pomoci. = Jeho otec, který byl nemocný a zadlužený, mu už nemohl pomoci.

他的那位负债累累、有病的父亲已无能力再帮助他。

Rodný dům, nyní téměř rozvalina, na něj mocně zapůsobil. = Rodný dům, z něhož byla nyní téměř rozvalina, na něj mocně zapůsobil.

今天几乎已是一堆破砖残瓦的故居给他留下深刻的印象。

Slyším slavíka zpívat.

= Slyším, jak slavík zpívá.

我听见夜莺在歌唱。

第 6 章 词序和语句的实际切分

Slovosled a aktuální členění výpovědi

6. 1 词序 (slovosled / pořádek slov)

构成句子的词在句中的排列是有一定次序的。句子中词的排列次序就是词序。

捷语词有丰富的形态变化，句中词与词，成分与成分之间的语法关系主要依靠这种形态变化来表示，因此词序的变动一般不会引起句子意义上的重大变化。捷语词在句中的位置是灵活的，但不是自由的。这是因为词的排列受许多规则的制约。

6. 1. 1 陈述句中各句子成分的词序

1) 通常主语在前，谓语在后。如：

Televizor je kvalitní.

这电视机质量好。

Božena šla do školy.

波仁娜上学去了。

Dědeček mi včera zemřel.

我的爷爷昨天去世了。

2) 通常宾语在谓语动词之后。如：

Milujeme svou vlast.   我们热爱自己的祖国。

Fachne česnekem.   他身上散发着大蒜的味。

Zúčastnili jsme se sympozia o bohemistice.

我们参加了关于波希米亚学的学术讨论会。

3) 一致定语通常放在名词之前，非一致定语和同位语放在被修饰的名词之后。如：

mezinárodní spolupráce   国际合作

festival mládeže

青年联欢节

**Můj strýc, dlouholetý sběratel známek
nám vyprávěl své zážitky.**

我的叔叔，多年的集邮者，向我们讲述了自己的体会。

cesta domů

回家的路

krok vpřed

向前迈的步子

právo na práci

劳动的权利

čas k obědu

该吃午饭的时间

4) 第三格宾语在前，第四格宾语在后。如：

Babička vypravovala dětem pohádku.

奶奶给孩子们讲故事。

5) 修饰形容词的状语中单个副词通常放在形容词之前，介词短语放在形容词之后。如：

velmi dobrý

很好的

skoro nový

几乎是新的

trochu zmatený

有点乱的

tak laciný

这样便宜的

politicky spolehlivý

政治上可靠的

dobrý do polívky

汤汤好的

příjemný na poslech

听起来舒服的

poctivý ve hře

在打球（打牌等）时守规矩的

6. 1. 2 疑问句中疑问代词、疑问副词和谓语动词的词序

1) 用疑问代词、疑问副词发问的问句中，疑问词的位置通常在句首。如：

Co je to za chlapa? 这个汉子是谁?

Kam jdete? 您上哪去?

2) 在不用设问词的语句中, 谓语动词或系词放在句首。如:

Je někdo doma? 有人在家吗?

Půjdeš dnes do divadla? 你今天去剧院吗?

3) 习用语和惯用专名词组有固定的词序:

Neví kudy kam. 他不知所措。

ve dne v noci 日日夜夜

Karel IV. /Čtvrtý/ 查理四世

Univerzita Karlova 查理大学

Palackého univerzita 帕拉茨基大学

České vysoké učení technické 捷克理工学院

4) 九重音词 (příklonky) 一般排在句中第一个词或第一个句子成分之后; 在捷语中属于无重音词的有:

prý; jsem, jsi, je, jsou, jste,

bych, bys, by, bychom, byste; se, si;

mě, mi, tě, ti; toho, tomu...

Otec prý přijde později. 据说父亲要来得晚一些。

Něco bych pil. 我想喝点什么。

Včera jsme byli doma. 昨天我们在家。

V Praze nejsem často. 我不常在布拉格。

Knihu prý jsem nevrátil. 他们说这本书我没有还。

Moc bych se divil. 我会感到很奇怪的。

Proč by sis nevzala? 你为什么不想拿呢?

Našli by tě doma. 他们有可能在家里找到你。

Najdou si tě. 他们会找到你的。

Našli by si tě. 他们可能会找到你。

Moucha si mu sedla na nos.

苍蝇叮在他的鼻子上。

Učitel prý se tomu dost věnoval.

据说老师为此化了相当多的时间。

注意：在一个句子中同时出现几个无重音词时，

它们的次序是：bych, jsem-si, se-mě, tě-toho, tomu

b. 2 语句的实际切分

(Aktuální členění výpovědi)

语句实际切分理论是由布拉格学派创建者 V. 马泰休斯首先提出的。

他认为：句子的形式切分与实际切分间的关系是每一种语言的最典型的特征之一，如：在英语中形式切分与实际切分通常是一致的，而在捷语中则常常不一致。形式切分的基本要素是语法主语和语法谓语。实际切分的基本要素是语句出发点，即语句基础或主位（马泰休斯用过的术语：východiško výpovědi, základ výpovědi, thema = téma）和语句核心（jádro výpovědi），即当代语言学界所说的述位（réma）。前者指的是语句中听话人已知的信息或在有关语境中不言自明的内容，后者指的是说话人要表达的新信息。在语言交际中通常是把已知信息作为语句出发点，把传递的新信息作为语句的核心。因此，在连贯性话语中，各语句通常按前

一语句的核心即为后一语句的出发点这样的结构排列的。如一个捷克童话是这样开始的：

Byl jednou jeden král/, ten král měl tři syny/. Nejstaršího z nich napadlo, že si půjde do světa hledat nevěstu.

“从前有一个国王， he有三个儿子。大儿子忽然想到要走遍天下找一个未婚妻。”“从前有一个国王”这是童话的第一节语句。童话故事讲的总是过去的事情，所以表示过去的“从前”是已知信息，是语句的出发点；“国王”是新知信息（是国王，不是别人），是语句的核心。到了第二节语句“他”（指国王）则是已知信息，新知信息是“儿子”。在最后一节语句中“儿子”又转为已知信息，成为语句的出发点，而核心是“找个未婚妻”。

6. 3 客观词序和主观词序

(Slovosled objektivní a subjektivní)

在陈述中，若说话人是按照已知信息到新知信息的程序来造句，那末语句中先出现的是出发点；后出现的是核心，这样的词序叫作客观词序；若说话人不顾及由已知向新知发展的自然顺序而专注于强调语句的新信息，那么也可以把语句的核心放在句子的前端。这种先讲核心后讲出发点的词序，是陈述句的主观词序。

人们在提问时为了突出疑问点，往往把疑问代词、疑问副词放在句首（在不用设问词的问句中，则把谓语动词或系词放在句首），如：

Kdo ti to říkal?	谁告诉你的？
Máš žízen?	你渴吗？
Je otec doma?	父亲在家吗？

因此，疑问句中疑问代词或疑问副词是语句的核心（说话人想通过问话从听话人那里得到新信息），其余部分是语句的出发点。语句核心在前的词序就成了疑问句的客观词序。若说话人想改变词序以强调核心，设问词的位置就从句首移向句中或句末。设问词位于句中或句末的词序即成为疑问句的一种主观词序。如：

Kdy přijde otec? [客观]   父亲什么时候来?
Otec kdy přijde? [主观]   什么时候父亲来?
Otec přijde kdy? [主观]   父亲来是什么时候?

以动词命令式开始的祈使句，是祈使句中最常见的。在这类祈使句中，语句的核心正是在命令式动词上。动词命令式在句首也正是这类祈使式语句的客观词序。若说话人想改变词序以强调核心，动词命令式的位置就从句首移至句末。动词命令式置于句末的词序也就成为祈使句的一种主观词序，如：

Nechod tam!   [你] 别去那儿!
Najdi mi tu knihu! [你] 给我把那本书找出来!

Tam nechoď!   那儿你可别去!
Tu knihu mi najdi! 那本书你得给我找出来!

主观词序是经常使用的，特别是在口语中。但就总体来说，在捷语语句中大量存在的是客观词序的语句。因此通常情况下遇到陈述句时，捷要按先出发点（主位）、后核心（述位）的顺序去理解语句。如：

Jirka jede do Prahy. 依尔卡(乘车)去布拉格。

(核心是“去布拉格”，而不是去别的地方。)

Do Prahy jede Jirka. (乘车)去布拉格的是依尔卡。

(核心是“依尔卡”，即去布拉格的人是依尔卡，不是别人)
Jirka do Prahy jede. 依尔卡正乘车去布拉格。

(核心是“正乘车去”，即说明此人动身不久，现在正在车上；
或说明此人不是步行去的)

对一般疑问句(即有设问词在句首的客观词序疑问句)的回答，则采用客观词序的陈述句。如：

Kdo to jde?	谁来啦?
To jde Anna.	来的是安娜。
Kam půjde teď Anna?	安娜现在要去哪儿?
Anna teď půjde na procházku.	安娜现在要去散步。

6 4 词序与句重音

语句的实际切分是一种功能分析方法，借助这种方法能充分揭示句子和连贯性话语的内部结构，有助于提高对语言的理解和表达能力。

在言语行为中，若能运用实际切分的原理，恰到好处地运用客观词序与主观词序，就能使言语作品既脉络清晰，又重点鲜明。

实际切分不仅是指对词序规律的运用，而且也包括在口语中对句重音的运用，因为在口语语句中，核心所在位置的不同常常是靠句重音的不同来体现的。

在按客观词序排列的陈述句中，句重音通常落在核心部分最后一词的第一个音节上。如：

Na tuto příležitost jsem čekal celý život.
我整整一辈子都在等这个机会。

若说话人想在客观词序的语句中多增添一些感情成分，那么就需要把句重音提前，而原来的陈述句也就变成了感叹句。如：

Na tuto příležitost jsem čekal celý život!

Na tuto příležitost jsem čekal celý život!

我整整一辈子都在等这个机会!

若说话人认为用客观词序不能充分表达他所要强调的部分,就需要采用核心在前、出发点在后的主观词序。此时,句重音也移至句子的开端:

Celý život jsem čekal na tuto příležitost!

我等这个机会等了整整一辈子了!

从上面这一例句的词序与句重音的变换中可看出,述位—主位感叹句实际上就是主观词序陈述句的变体。这种述位—主位感叹句在整个感叹句中占有很大的比例。如:

Celé generace se bojovně hlásily k jeho revolučnímu odkazu!

一代又一代人以战斗姿态表示决心继承他的革命遗志!

Jako oko je třeba střežit jednotu strany!

要象爱护眼睛一样维护党的团结!

Především klid potřebujeme při této práci!

在做这项工作时,我们首先需要的就是安静。

人们还借助词语手段或用破坏音义段通常词序的方法来突出语句的意义核心,如:

Tomu člověku newěřím ani jediné slovo.

这人说的话就连一个字我也不信。

O těchto věcech psal už Nejedlý.

关于这些事,聂叶德利就已经写过。

Tu zprávu přečtete až na konec!

这条新闻你到最后再看吧!

Řeknu mu o tom ještě dnes.

这件事我就在今天告诉他。

I princezny mají děti!

公主也得有孩子。

On ani ven nevyjde.

他连门都不出。

To je našeho Zdeňka kolo.

这自行车是我们的兹旦晨克的。

为强调语句核心，还可以采用把述位突出在原来单句之外或在单句外加词与其呼应的办法：

Taková pohroma, to není žádná legrace!

这样的灾难，这可不是什么闹着玩儿的。

O nových filmech, o těch se vydržím bavit celý večer!

关于新电影呐，聊这些我可以聊上整个晚上。

Napište jim dopis, a to doporučený!

您给他们写封信吧，要挂号的！

Nakonec jsem to všechno snědl, i když s nechtím. 我终于把这全吃下去了，即位很没胃口。

Ona měla vždycky těžký život, chuděra!

她的生活始终很苦，可怜的人！

第 7 章 直接引语和间接引语

Řeč přímá a nepřímá

7. 1 直接引语 (řeč přímá)

直接引语是说话人直接引用的他人的言语，也就是由说话人原封不动（一字不改）地再现出来的别人说的语句，如：

Ondřej se tázal šeptem: "Kdo to byl?"

安德烈小声地问道：“那是谁？”

"Ale ať jsi doma, Staňo," pravila.

“不过，斯达尼亚，你得呆在家里噢”她说。

以上引号中的语句为直接引语。

一般的直接引语都用引号标出，但在记录对话的话语中也可以不用引号，如：

A. Půjdete zítra na průvod?

您明天去游行吗？

B. Samozřejmě!   当然啰！

-Myslíte, že Hana to místo dostane?

您认为汉娜能得到那个职位吗？

-Je to možné.

有可能。

捷克文的直接引语的句首字母必须大写。

Anna řekla: "Bolí mě hlava."

安娜说：“我头疼。”

7. 1. 1 导句 (uvozovací věta)

说话人在直接引语的前面或后面所用的语句叫导句。导句的作用是

提示被引用的言语是什么人在什么情况下 怎样说的。7. 1 项所列句子中下加直线的是导句。导句中的谓语动词都是表示说话动作、思想心理状态或表达某种信息的动词：

bručet, číst, hlásit, křičet, mumlat, mínit,
myslit si, oznámit, divit se, povědět,
ptát se, říci, sdělit, smát se, soudit,
šeptat, tázat se, volat, vypravovat, ..

Anna říká: "Bolí mě v krku."

安娜说：“我喉咙痛。”

"A co říkal doktor?" zeptal se otec.

“医生说了些什么？”父亲问道。

"Pokračujte," pravila učitelka.

“继续下去，”女老师说道。

Matka se divila: "Proč nemluví?"

母亲感到奇怪：“他为什么不说话？”

从上面所列的例句中也可看出，位于直接引语之前的导句用冒号（:），位于直接引语之后的导句用逗号、句号、问号或惊叹号与直接引语隔开，其句首字母不大写。

若导句插入了直接引语中，则导句前后均用逗号，被分割的直接引语的两部分均需用引号。结尾用的引号始终写在句末的句号（逗号等等）之后。

直接引语并非都须有导句。凡根据上下文可以明显地看出是谁在说话时，可以没有导句。如：

"Psali jste s tátou odpoledne?"

“你们下午跟爸爸写字了吗？”

"Nebylo co." "Ale jsi večer doma?"

“没什么要写的。”“不过你今晚在家吗？”

7. 2 间接引语

由说话人用自己的语句转述的他人的言语叫间接引语。间接引语是一种宾语从句，用来说明主句中主语所要说的内容，通常用内容连词 *že* 或其他连词 *kdo, kde, proč, jestli, zda-li...* 引出。如：

Helena říká, že ji bolí zub.

海伦娜说，她牙疼。

Učitel se mě ptal, jak se jmenuji.

老师问我叫什么名字。

7. 2. 1 将直接引语变为间接引语时，引语中动词的人称应有相应的变化，如：

Helena říká: "Bolí mě zub."

Helena říká, že ji bolí zub.

海伦娜说：“我牙疼。”

海伦娜说，她牙疼。

Václav mi oznámil: "Mám dnes večer schůzi."

Václav mi oznámil, že mám dnes večer schůzi.

瓦茨拉夫通知我说：“你今晚有会。”

瓦茨拉夫通知我说，我今晚有会。

7. 2. 2 将直接引语变为间接引语时，引语中动词的时、体不变，如：

Hynek mi řekl: "Pojedu v roce 1990 do ČSSR."

Hynek mi řekl, že pojedou v roce 1990 do ČSSR.

希奈克对我说：“我1990年要到捷克斯洛伐克去。”

希奈克对我说，他1990年要到捷克斯洛伐克去。

Eva mi řekla: "Potkala jsem na univerzité Víta."

Eva mi řekla, že potkala na univerzitě Víta.

艾娃对我说：“我在学校里碰见维特了。”

艾娃对我说，她在学校里碰见维特了。

7.2.3 直接引语的语句不是陈述句而是疑问句时，在将它变为间接问句时，要注意原引语语句与导句之间的正确连接。

7.2.3.1 若直接问句的句首为疑问代词或疑问副词，在变为间接问句时，原句首的疑问代词或疑问副词保留不变，而原句末的问号应改为句号；其性质则变为连接原有导句（主句）的关联词，而间接问句则变为内容从句中的宾语从句。如：

Učitel se mě ptal: "Jak se jmenujete?"

Učitel se mě ptal, jak se jmenuji.

老师问我：“您叫什么名字？”

老师问我叫什么名字。

"Co si přejete?" zeptal se jí prodavač.

Prodavač se jí zeptal, co si přeje.

售货员问她：“您要买什么吗？”

售货员问她，她要买什么。

7.2.3.2 若直接问句的句首没有疑问代词或疑问副词，在将其改为间接问句时，应在句首加 jestli, zda-li 等连接词，并将原句末的问号改为句号。如：

Zeptal jsem se Evy: "Víte o tom, že paní Novákovou odvezli do nemocnice?"

Zeptal jsem se Evy, jestli ví o tom, že paní Novákovou odvezli do nemocnice.

我问艾娃：“您知道他们把诺瓦柯娃太太送到医院去了吗？”

我问艾娃，她是否知道他们把诺瓦柯娃太太送到医院去了。

Ptal se sám sebe: "Mám tam jít či mám zůstat doma?"

Ptal se sám sebe, zda má tam jít, či má zůstat doma.

他自己问自己：“我应该到那儿去还是应该留在家里？”

他自己问自己，他应该去那儿呢还是应该留在家里。

捷汉语法术语对照表

A

ablout	元音交替
abstraktní	抽象的
abstraktní výraz	抽象词语
abstraktum (abstraktní podstatné jméno)	抽象名词
adjektivum (přídavné jméno)	形容词
adverbiale (příslovečné určení)	状语
adverbium (příslovce)	副词
adverzativní (odporovací) vztah	对别关系
afrikáta (polozávěrová souhláska, polosykavka)	塞擦音
agens (činitel, průvodce děje)	施事、施动者
akcent (přízvuk)	重音
akcentovaná slabika	重音音节
akční sloveso	行动动词
aktivum (činný rod)	主动语态
akuzativ (čtvrtý pád)	宾格 (第四格)
aktuální členění výpovědi (kontextové členění věty)	语句的实际切分
aleveolární (zubodásňová) souhláska (aleveolára, dentála)	齿龈 (辅) 音, 齿槽 (辅) 音
a. souhláska přední	前齿龈 (辅) 音、

(zubodásňová a. p.)	前齿槽 (辅) 音
anakolut	错格
antonymum (opozitum)	反义词
aorist	不定过去时
apelativum	普通名词, 通称
apelativní platnost	称谓功能
(apelová funkce)	
apozice (přístavek)	同位语
argotické slovo	隐语词, 黑话词
archaismus	古语词
archaické slovo	古词 (语)
artikulace	发音动作
asimilace (spodoba)	同化 (现象)
aspekt (vid)	体
asyndeton (bezespoječné spojení)	无连词连接
asyndetické vyjadřování	连词省略 (表 达) 法
atrakce	形态同化
atribut (přívlastek)	定语、修饰语
a. verbální (doplňk)	补充语
augmentativum (zveličelé slovo)	指大轻忽词
B	
básnické slovo	诗歌词 (语)

bezpodmětná věta	无主语句
bezpředmětové sloveso	无宾语动词
bezrodé zájmeno	无性代词
bohémistika	波希米亚学
boková souhláska (laterála)	边音
bilabiála (obouřetná, reto- retná souhláska)	双唇(辅)音
budoucí čas (futurum)	将来时(态)
budoucí přechodník	将来副动词
C	
cítoslovce (interjekce)	(感叹词
c. náladové	情感叹词
c. volní	意向叹词
c. onomatopoeické	拟声叹词
citové zabarvení slov	词的感情色彩
cizí slovo	外来词
Č	
čárka	逗号
spojovací č. (spojovník)	连接符号(—)
čas	时态
č. přítomný	现在时
č. minulý	过去时
č. budoucí	将来时
časová spojka	时间连词
časová věta (vedlejší)	时间(从)句

časování (konjugace)	动词变位
částice (partikule)	小品词
činitel děje (agens, průvodce děje)	施事, 施动者
činný rod (aktivum)	主动 (语) 态
číselná příslovce	数量副词
číslo	数
č. jednotné (singulár)	单数
č. množné (plurál)	复数
číslovka (numerale)	数词
č. druhová	类数词
č. násobná	倍数词
č. neurčitá	不定数词
č. podílná	分配数词
č. řadová	序数词
č. základní	基数词
D	
dativ (třetí pád)	与格 (第三格)
deklinace (skloňování)	变格
demonstrativum (ukazovací zájmeno)	指示代词
derivace (odvozování)	派生构词法
deziderativní (přací) věta	愿望句
délka hlasu	音长
d. samohlásek	元音的音长

dělení slov	词的分割
deminutivum (zdrobněné slovo)	指小表爱词
depalatalizace (tvrdnutí)	软化消失, 硬化
determinace	限定关系, 规定 关系
determinované (určené) sloveso	定态动词
dialekt (nářečí)	方言
dialektické slovo	方言(词)
dialektismus	方言成分
dialektologie	方言学
diftong (dvojhlaska)	二合元音, 双 (重) 元音
disimilace hlásek	音素异化
disjunktivní	选择的
distinktivní rys (příznak)	区别性特征
distributivum (podílná číslovka)	分配数词
dlouhá samohláska	长元音
dokonavé sloveso	完成体动词
dokonavost	完成性
dokonavý vid	完成体
domácké slovo (hypokoristikon)	昵称词
doplňek (atribut verbální)	补充语
doplňková věta (vedlejší)	补充(从)句
doplňovací otázka	补充疑问句
dotykový genitiv	接触属格

druhé podstatné jméno	类名词
druhy slov	词类
druhý stupeň (komparativ)	比较级
d. s. přídavných jmen	形容词比较级
d. s. příslovci	副词比较级
duál (dvojné číslo)	双数
dubleta	同源词, 双式
	同 同源异形词
durativní (trvací) sloveso	持续体动词
důsledková věta (vedlejší)	结果(从)句
důsledná spojka	结果连词
důvodová (příčinná) spojka	原因连词
důvodová (příčinná) věta	原因(从)句
dvojčlenná věta	双成分句
dvoji zápor	双重否定式
vidová dvojice sloves	对应体动词词组
dvojné číslo	双数
dvojtečka	逗号

E

enklitika (příklonka)	附加词(前缀)
enunciativní (oznamovací) věta	陈述句
etymologie	词源学
eufemismus (zjemňování výrazu)	委婉(词)语
exklamativní (zvolací) věta	感叹句
explozivní souhlaska	爆发(辅)音

expresivní výraz

表情词语

F

familiární výraz

亲昵词语

femininum (ženský rod)

阴性、阴性名词

finální (účelová) věta

目的句

finitní verbum (končící
sloveso)

结束体动词

finitní tvary (určitý tvar)

定态词形

flexe (ohýbání)

词尾变化, 屈折

fond, základní slovní f.

基本词汇

foném

音位

fonetika (hláskosloví)

语音学

fonologický systém

音位体系

fonologie

音位学

forma slova

词形

fráze

短语, 片语

frazeologický, f-é spojení

成语性词组

frazeologie

成语学, 熟语学

frekventativní (opakovací)
sloveso

重复体动词

frikativa (třená souhláska,
spiranta)

擦(辅)音

futurum (budoucí čas)

将来时, 未来时

G

generické substantivum

类(系属)名词

genitiv (druhý pád)	属格, 所有格 (第二格)
gradační (stupňovací)	递进的
gramatické slovo	语法词, 虚词
gramatický význam	语法意义
gramatika (mluvnice)	语法
H	
háček (nad písmem)	(字母上的) 钩 形符号
hanlivé slovo (pejorativum)	贬词, 贬义词
hanlivý význam slov	词的贬义
historický přezens	历史现在时
historismus	历史词 (派)
hlasivky	声带
hláska	音 (素)
hláskosloví (fonetika)	语音学
hláskové písmo	表音文字
hlavní přízvuk	主重音
h. p. slovní	词的主重音
hlavní věta	主句
historická mluvnická	历史语法
holá věta	非扩展句
homonymum	①同音异义词 ②同形异义词 ②同形同音异

	义词
holý podmět	非扩展主语
holý přísudek	非扩展谓语
hromadné jméno	集体名词
hrtanová (laryngální) souhláska	喉壁(辅)音, 喉头(辅)音
hypokoristikon (domácké slovo)	昵称词
hypotaktická (podřadící) spojka	主从联词
hypotaktické (podřadné) souvětí	主从复合句
hypotaxe	主从关系

I

ikluziva (závěrová souhláska)	闭塞(辅)音
imperativ (rozkazovací způsob)	命令式
imperativní (rozkazovací) věta	祈使句
indefinitum (neurčité zájmeno)	不定代词
indikativ (oznamovací způsob)	陈述式
infinitní tvar (neurčitý tvar)	不定式词形
infinitiv	动词不定式
ingresivní verbum (počínací sloveso)	开始体动词
instrumentál (sedmý pád)	工具格, 第七格
interpunkce	标点法, 标点符号使用

interjekce (citoslovce)	(感) 叹词
interpunkční (rozdělovací) znaménka	标点 (符号)
intonace (melodie řeči)	语调
intransitivní (nepřechodné) sloveso	不及物动词
ironie	反讽
iterativum	多次体动词, 反复体动词

J

jádro výpovědi	语句核心
jazykověda (linguistika)	语言学
jazykový sloh	语体
jedinečná souhláska	不成对辅音
jednočlenná věta	单成分句
jednoduchá samohláska (monoftong)	单元音
jednoduchá věta	简单句
jednoduchý tvar (slovesný)	(动词变化的) 简单形式
jednoslabičné slovo	单音节词
jednotné číslo (singulár)	单数
jednoznačné slovo	单义词
jmenný přísudek	静词性谓语
jmenné skloňování	静词的变格
jmenné tvary přídavných jmen	短尾形容词
jméno	静词

K

kladná věta	肯定句
klasifikace sloves	动词分类
klesavý přízvuk	递降重音
kmen	词干
kmenotvorný	构成词干的
kmitavá souhláska (vibranta)	颤音
knižní slovo	书卷(词)语
✓ kodifikace	规范化
kolektivní substantivum (hromadné jméno)	集合名词
komparativ (druhý stupeň)	比较级
kompozice (skládání slov)	词的复合 (合成)法
kompozitum (složenina)	复合词
koncovka	词尾
osobní k.	人称词尾
pádová k.	格的词尾
koncová slabika	词尾的音节
končící (finitivní) sloveso	结束体动词
kondicionál (podmiňovací způsob)	假定式
kondicionální (podmínková) věta (vedlejší)	条件(从)句
kongruence (shoda)	一致关系
konjugace (časování)	(动词)词形 变化, 变位

konjunkce (spojka)	连(接)词
konkretum	具体名词
konsonant (souhláska)	辅音
koordinace (přirádování)	并列关系
kopulativní (slučovací)	并联, 联合的
korelace (souvztažnost)	(音素的) 相关 关系
kořen slova	词根
kořenné slovo	根词
krátká samohláska	短元音
kratší tvar zájmena	代词短形式
kroužek (nad písmenem)	(字母上的) 圈 形符号
křížení vazeb (směšování, kontaminace)	(语词的) 交感, 感染错合
kusá věta	不完全句
kvalitativní adjektivum (pří- davné jméno jakostní)	性质形容词
L	
labiodentála (retozubná sou- hláska)	唇齿(辅)音
laterála (boková souhláska)	边音
látkové podstatné jméno	物质名词
lexikální význam	词汇意义
lexikologie	词汇学

lexikon	词典；词汇
lidový výraz	俚语
likvida (plynná hláska)	流音
limitativum	限定代词
lingvistika (jazykověda)	语言学
litera (písmeno)	字母
lokál (šestý pád)	位格 (第六格)
M	
maskulinum (mužský rod)	阳性，阳性名词
materiální substantivum	物质名词
mazlivý význam	亲昵意义
medie (znělá souhláska)	浊辅音
měkčení (palatalizace)	顎化
m. souhlásek	辅音的软化
měkká souhláska	软辅音 (顎化辅音)
melodie řeči (intonace)	语调
mezinárodní slovo	国际词 (语)
minulé příčestí	过去分词
m. p. (činné)	过去 (主动)
	分词
minulý čas	过去时
minulý kondicionál	过去假定式
místní věta (vedlejší)	处所 (从) 句
mluvený projev	口头形式

mluvnická kategorie	语法范畴
mluvnické členění věty	句子的语法切分
mluvnický význam	语法意义
mnohoznačné slovo	多义词
mnohoznačnost (polysémie)	多义性
modální sloveso	助动词
modalita	情态, 语气
momentální sloveso (okam- žité sloveso)	瞬间体 (一次 体) 动词
monoftong	单元音
morfém	词素, 语素
morfologie (tvarosloví)	形态学, 词法
morfologické změny	形态变化
N	
nadnářečí	地域方言
nářečí	方言
následnost	后时性
násobené sloveso	多次体动词
násobenost	多次性
nazála (nosová hláska)	鼻音
názvosloví	术语学
neartikulovaný	音节不明的
nedokonavé sloveso	未完成体动词
nedokonavý vid	未完成体
negace	否定, 否定结构

negativní věta	否定句
neutrální samohláska	中性元音
nenásobený, slovesa n-á	非多次体的(动词)
neohebné slovo	无形态变化的词
neologismus (novotvar)	新词(语)
neosobní pasivum	无人称被动态
nepravidelné sklonování	不规则变格
nepravidelné sloveso	不规则动词
nepřímá otázka	间接疑问句
nepřímá řeč	间接引语
nepřízvučná slabika	非重音音节
nepůvodní (nevlastní) předložka	非原型介词
neshodný doplněk	非一致补充语
neshodný přívlastek	非一致定语
nesklonné slovo	不变格词
nespisovný jazyk	非标准语
neurčitá zájmena (indefinitum)	不定代词
n-é číslovky	不定数词
neutrální slovo	中性词(语)
neutrum (střední rod)	中性, 中性名词
neúplná věta	不完全句
nezaokrouhlená samohláska	不圆唇元音
neznělá samohláska (tenues)	清辅音
neživotné podstatné jméno	无生命名词

nízká samohláska	低元音
nominativ (první pád)	主格 (第一格)
nosní samohláska	鼻化元音
nosová (nazální) souhláska	鼻化辅音
nosovka	鼻音
O	
obecná čeština	通俗捷克语
obecné podstatné jméno	普通名词
objekt (předmět)	宾语, 补语
objektivní slovosled	客观词序
obměna hlásek (alternace)	音素交替
obojetná souhláska	四可辅音
obourodý	双性的
podstatné jméno o-é	双性名词
obouretná souhláska (bila- bia)	双唇辅音
obouvidové sloveso	双体动词
odborný název (termín)	术语
odkazovací výraz	指示词
odporovací (adverzativní)	转折, 对别的
o. spojka	对别连(接)词
odstavec	段落
odvodit	派生
odvozenina (odvozené slovo)	派生词
odvozovací přípona	派生后缀

odvozování (derivace)	派生构词法
ohěbná slova	有词尾变化的词
ohýbat, ohýbání (flexe)	词尾变化, 屈折
okamžité sloveso (momentánní sloveso)	瞬息体 (一次体) 动词
okřídlená slova (živá slova)	名句
omezovací sloveso (terminativní verbum)	终止体动词
omezovací spojka	限定连词
onikání	他们称
onkání	他称
onomasiologie	专名学, 名称学
onomatopoické (zvukomalebné) slovo	拟声词
opakovací sloveso (frekventativní s.)	重复体动词 (多次体之一种)
opětovací sloveso (iterativní sloveso)	反复体动词 (多次体之一种)
opisný tvar trpný	被动 (复合) 形式
opozitum (antonymum)	反义词
orální (ústní) souhláska	口腔 (辅) 音
ordinále (řadová číslovka)	序数词
ortoepie	正音法
ortografie (pravopis)	正字法
oslovení	呼语

osobní jméno	人名
osobní koncovka	人称词尾
osobní pasivum	有人称被动态
osobní zájmeno (personalium)	人称代词
otazník	问号
otevřená slabika	开音节
oznamovací (enunciativní) věta	陈述句
oznamovací způsob (indikativ)	陈述式 (语气)

P

pád	格
pádová koncovka	变格词尾
palatalizace (měkčení)	颚化 (软化)
palatála (předopatrová souhláska)	前颚 (辅) 音
panonymum (podobné slovo)	形似词
paradigma (vzor)	词形变化表例
parataktická (souřadící) spojka	并列连词
parataxe	并列结构, 并列句
parenteze (vsuvka)	插入成分
párová souhláska	清浊成对的辅音
partikule (částice)	小品词
partitivní genitiv	部分属格
pasivní větná konstrukce	被动句子结构
pasivum (trpný rod)	被动 (语) 态

pauza	停顿
pejorativní (hanlivý)/význam slov	词的贬义
pejorativum	贬义词
perfektivní	完成体的
plnovýznamové slovo	实词
personalium (osobní zájmeno)	人称代词
plurál (množné číslo)	复数
plynná hláska (likvida)	流音
počínací sloveso (ingresivní verbum)	开始体动词
podmětová věta (vedlejší)	主语(从)句
podmínková spojka	条件连词
podmínková věta (vedlejší)	条件(从)句
podmiňovací způsob (kon- dicionál)	假定式
podřadící (hypotaktická) spojka	主从连词
podřadné souvětí (hypotaxe)	主从复合句
podstatné jméno (substantivum)	名词
podstatné jméno slovesné (substantivum verbální)	动名词
poetismus (básnické slovo)	诗歌词语
pojmenování	称谓, 名称
polovětná vazba	独立语

polysémie	多义现象
poměrný (relativní) čas	相对时
pomlčka	破折号
pomnožné jméno	复数名词
pomocné sloveso	助动词
pomocné slovo	虚词
pořádek slov	词序
posesívum (přivlastňovací zájmeno)	物主代词
postupná spodoba (progresív- ní asimilace)	顺同化 (作用)
pozitiv (první stupeň)	原级
pravopis (ortografie)	正字法
predikace	谓语化, 述谓
predikát (přísudek)	谓语
p. nominální (přísudek neslovesný)	静词性谓语
prefix (předpona)	前缀, 前加成分
prepozice (předložka)	介词, 前置词
préteritum (minulý čas)	过去时
prézens (přítomný čas)	现在时
primární slovo (neodvozené slovo)	本源词
projev mluvený (projev psaný)	口头 (书面) 形式
produktivní	有构词能力的,

p. předpona	能产的
p. přípona (živá přípona)	能产 前缀 能产后缀
produktivnost	能产性
profesionální mluva	行业语
progresivní asimilace (postupná spodoba)	顺同化 (作用)
promluva	话语
pronomen (zájmeno)	代词
pravidelné sloveso	规则动词
přací věta (deziderativní věta)	愿望句
předčasnost	先时性
předčasný děj	前过去行为, 先时性行为
předklonka	重音词前词
předložka	介词, 前置词
předmět (objekt)	宾语, 补语
předmětová věta (vedlejší)	宾语 (从) 句
předmětové sloveso	带宾语的动词
předojazyčně dásňová souhláska	舌尖齿龈音
přední samohláska	前元音
předopatrová souhláska	前顎辅音

předpona (prefix)	前缀
přechodné sloveso (tranzitivní sloveso)	及物动词
přechodník	副动词
přejaté slovo	借词, 外来词
přenesený význam	转意
přesmyk, přesmykování (metateze)	(音位) 换位
přestávka (v mluvené řeči)	停顿
příbuzné slovo	亲属词
příčinná spojka (důvodová)	原因连词
příčinná (důvodová) věta	原因句
příčestí	分词
přídavné jméno (adjektivum)	形容词
přídavné jméno přívlastňovací	转主形容词
přídavné jméno slovesné	形动词
příklonka (enklitikon)	重读后词
příklonné slovo	非重读词
přímá otázka	直接问法
přímá řeč	直接引语
přimykání	附加关系
přípona (sufix)	后缀
přirovnávací spojka	比较连词

přirovnávací věta (vedlejší)	比较 (从) 句
přípustková spojka	让步连词
přiřazování (koordinace)	并列关系
příslovce (adverbium)	副词
přísllovečná věta (vedlejší)	状语 (从) 句
přísllovečné určení (adverbiála)	状语
p. u. místní	处所状语
p. u. časové	时间状语
p. u. způsobové	方式状语
p. u. omezovací	限定状语
p. u. příčinně důvodové	因果状语
p. u. účelové	目的状语
p. u. podmínkové	条件状语
p. u. přípustkové	让步状语
přístavek	同位语
přísudek (predikát)	谓语
p. holý	简单谓语
p. neslovesný (predikát nominální)	静词性谓语
p. slovesný (predikát verbální)	动词性谓语
přísudková věta	谓语句
přísudková část věty	句子的谓语部分
přítomný čas (prézens)	现在时

přítomný přechodník	现在副动词
přívlastek	定语
přívlastková věta	定语句
přívlastňovací přídavné jméno	物主形容词
přívlastňovací zájmeno	物主代词
(posesivum)	
přízvuková slabika	有重音的音节
přízvuk (akcent)	重音
hlavní p.	主重音
větný p.	句重音
psaný projev	书面形式
publicistický výraz	报刊词语
R	
ražená souhláska	闭塞(辅)音
reflexivum (zvrátne sloveso)	反身动词
reflexivum (zvrátne zájmeno)	反身代词
regresivní asimilace (zpětná spodoba)	逆同化(作用)
rekce (řízení)	支配关系
relativní (poměrný) čas	相对时
relativum	关联词
retaná souhláska (labiála)	唇音
retozubná souhláska (labio-dentála)	唇齿(辅)音

réma	述题, 述位
rod	性; 态、语态
r. podstatných jmén	名词的性
r. slovesný	动词的态
r. činný	主动语态
r. trpný	被动语态
rozkazovací (imperativní) věta	祈使句
rozkazovací způsob (imperativ)	命令式
rozlišení (disimilace)	异化
rozlišovací (diakritické)	附加符号
znaménko	(加在字母上)
rozlišující rys	区别特征
rozsah slovního významu	词意外延
rozšiřování významu	词意扩大
rozvitá věta	扩展句
rozvitý	扩展的
Ř	
řídící člen	主导成分
řídící věta	主句, 支配句
řídící slovo	罕用词语
řízenost	支配关系
S	
samohláska (vokál)	元音
sémantika	语义学, 词义学
shoda (kongruence)	一致关系

shodný doplněk	一致补充语
shodný přívlastek	一致定语
sibilanta (sykavka)	咝音, 咝擦音
síla hlasu	音强
singulár (jednotné číslo)	单数
skladba (syntax)	句法
skládání slov (kompozice)	合成法
slabika	音节
slabikotvorná hláska	成音节音素
slang	俚语, 行语
sloh, jazykový s.	风格, 语体
slovesné třídy	动词变位类型
slovesný čas	动词的时
slovní čeleď	词族
slovní druh (druhy slov)	词类
slovníkářství (lexikografie)	词典编纂法, 词典学
slovníkový význam	词汇意义
slovní přízvuk	词重音
slovní (věcný) význam	词汇意义
slovní základ	词干
slovní zásoba	词汇
slovo	词
slovo cizího původu	外来语(词)
slovosled (pořádek slov)	词序

složenina (kompozitum)	复合词
složený tvar slovesný	(动词的)
	复合形式
s. t. přídavných jmen	长尾形容词
složité souvětí	复杂复合句
slučovací (kopulativní)	并连的, 联合的
s. spojka	并联连词
současnost	同时性
souhláska (konsonant)	辅音
souhlásková skupina	辅音群
sourodý člen věty	句子的词等成分
souřadící (parataktická) spojka	并列联词
souřadné souvětí	并列复合句
sousloví	(单一概念的)
	合成词组
souzvukné slovo	同音(异义)词
souvětí	复合句
spiranta (třená souhlás- ka, frikativa)	擦(辅)音
spisovná čeština	标准捷克语
spisovná výslovnost	规范语音
spodoba (asimilace)	同化(作用)
spojka (konjunkce)	连词
spojovací čárka (spojovník)	连接号
spojovací výraz	连接词语

spona	系词
spřežka	辅音字母组 (复合字母)
stálý přízvuk	固定重音
stavové sloveso	状态动词
střední rod (neutrum)	中性
středník	分号
střední samohláska	中元音
střídání samohlásek (ablaut)	元音交替
stupňovací věta	递进句
stupňování přídavných jmen	形容词变级
stupňování příslovcí	副词变级
střídavost	交替音
stupňovací (gradační)	递进的
s. spojka	递进连词
stylistická diferenciac	修辞区别
stylistika	修辞学
stylevá vrstva	修辞层
subjekt (podmět)	主语
subjektivní slovosled	主观词序
subordinace	主从关系
substantivizované adjektivum (zpodstatnělé přídavné jméno)	名词化形容词
substantivum (podstatné jméno)	名词, 体词
s. verbální (podstatné jméno slovesné)	动名词

sufix (přípona)	后缀
superlativ (třetí stupeň)	最高级
sykavka (sibilanta)	咝音, 咝擦音
synekdocha	举隅法, 提喻法
synonymum	同义词
syntagma	音义段
syntax (skladba)	句法

T

tabuové slovo	禁忌词 (语)
tázací příslovce	疑问副词
t. věta	疑问句
s. zájmeno	疑问代词
tečka	句号, 句点
tenues (neznělá souhláska)	清辅音
terminologie (odborné názvosloví)	术语学
terminativní (omezovací) verbum	终止体动词
téma	主题, 主位
transgresív (přechodník)	副动词
tranzitivní (přechodné) sloveso	及物动词
transkripce, transkribovat	标音
transpozice, transpoziovat	换位

trpné přičestí	被动分词
trvací (durativní) sloveso	持续体动词, 延续体动词
tvarosloví	词法, 形态学
tvoření slov	构词法
tvrdá souhláska	硬辅音
tvrdnutí (depalatalizace)	顎化消失
tykání	你称
typologie	类型学

U

účelová spojka	目的连词
účelová věta	目的句
určité zájmeno	定代词
ustálené rčení	熟语
ustálené spojení	固定词组
úřední výraz	公文词语
ustálená přirovnání	固定比喻
uvozovací znaménka (uvozovka)	引号
uvozovací věta	导句
úzus, jazykový ú.	惯用法
úžínová souhláska (konstruktiva)	擦(辅)音, 窄(辅)音

V

valence	组配能力
varianta	变体

verbální predikát (přísudek slovesný)	动词性谓语
vazba	词组, 短语
v. předložková	介词短语
v. přechodníková	副动词短语
v. infinitivní	动词不定式短语
v. sloves	动词 (搭副)
	词组
vazebná složenina	动宾复合词
věcný význam slova	词的实体意义
vedlejší věta	从句
vedlejší přízvuk	次重音
velára (zadopatrová souhláska)	后腭 (辅) 音
verbální	动词的
substantivum v.	动名词
adjektivum v.	形动词
verbum (sloveso)	动词
věta	句子
větné schéma	句子图解
větný přízvuk	句重音
větný rozbor	句子分析
větosled	句序
vibranta (kmitavá souhláska)	颤 (辅) 音
vkladná hláska	插入音素
vlastní jméno	专有名词

vložená věta	插入句
vokál (samohláska)	元音
vokální	元音的
vokativ (pátý pád)	呼格 (第五格)
volný dativ	非固定与格
volný přízvuk	非固定重音
vsuvka (parenteze)	插入词 (语)
vulgární výraz	粗野词语
vykání	您称
vykřičník	感叹号
vylučovací (disjunktivní)	选择的
v. otázka	选择疑问句
v. spojka	选择连词
vymezovací zájmeno	限定代词
výpověď	表述, 语句
výhodisko výpovědi	语句出发点
jádro výpovědi	语句核心
výpustka (elipsa)	省略 (法)
výraz	词语
výrazové prostředky	词语手段
vysoká samohláska	高元音
výška hlasu	音高
vzor (paradigma)	词型变化表例
vztahové přídavné jméno (relační adjektivum)	关系形容词

vztažné příslovce

关系副词

vztažné zájmeno

关系代词

Z

zabarvení hlasu

音色 (品)

zadní samohláska

后元音

zadní dásňová souhláska

后腭 (辅) 音

zadopatrová souhláska

舌叶齿龈音

zájmenné příslovce

代词性副词

zájmeno

代词

základ slovní

词根

základ výpovědi

语句基础, 表述

出发点 (主位)

základní číslovka (kardinále)

基数词

základní slovní fond

基本词汇

základní větný člen

句子的基本成分

zánik hlásky

音素消失

zaokrouhlená samohláska

圆唇元音

zápor (negace)

否定, 否定结构

z. větný

句否定

z. členský

成分否定

záporka

否定小品词

záporná věta

否定句

závěrová souhláska

圆音

zastaralé slovo (archaismus)

古语词

zastarávající slovo

陈旧词

zásoba, slovní z.	词汇(量)
závislá věta	从(属)句
závislý člen	依附成分
závorky	括号
zavřená slabika	闭音节
zdrobnělé slovo(deminutivum)	指小表爱词
zdrobnělina	指小表爱词
zdvojená hláska	双音
zeměpisné jméno	地(理专)名
zesilování záporu	否定加强
zhrubělý výraz	粗野词语
zjemňování výrazu	委婉法
zjišťovací otázka	确定疑问句
zkraacování	缩节(写)
	复合法
zkrátka	缩写
změkčit souhlásku	使辅音软化
značka	符号
znělá souhláska (mediae)	浊辅音
zpětná podobá	逆同化(作用)
zpodstatnělý	名词化的
zpřídavnělý	形容词化的
způsob	(动词的)式
způsobová spojka	方式连词
způsobová věta(vedlejší)	方式(从)句

zúžení významu slova	词义范围的缩小
zveličené slovo	指大轻称词
zvolací (exklamativní) věta	感叹句
zvratné sloveso	反身动词
zvratné zájmeno	反身代词
zvratné zájmeno při- vlastňovací	反身物主代词
zvukomalebne slovo	拟声词

Ž

žádací věta	祈使句
ženský rod (femininum)	阴性
žertovný výraz	戏谑词语
životný	有生命的

[G e n e r a l   I n f o r m a t i o n]

书名 = 捷克语语法

作者 =

页数 = 5 0 8

S S 号 = 0

出版日期 =

V s s 号 = 8 7 8 4 3 2 4 1